

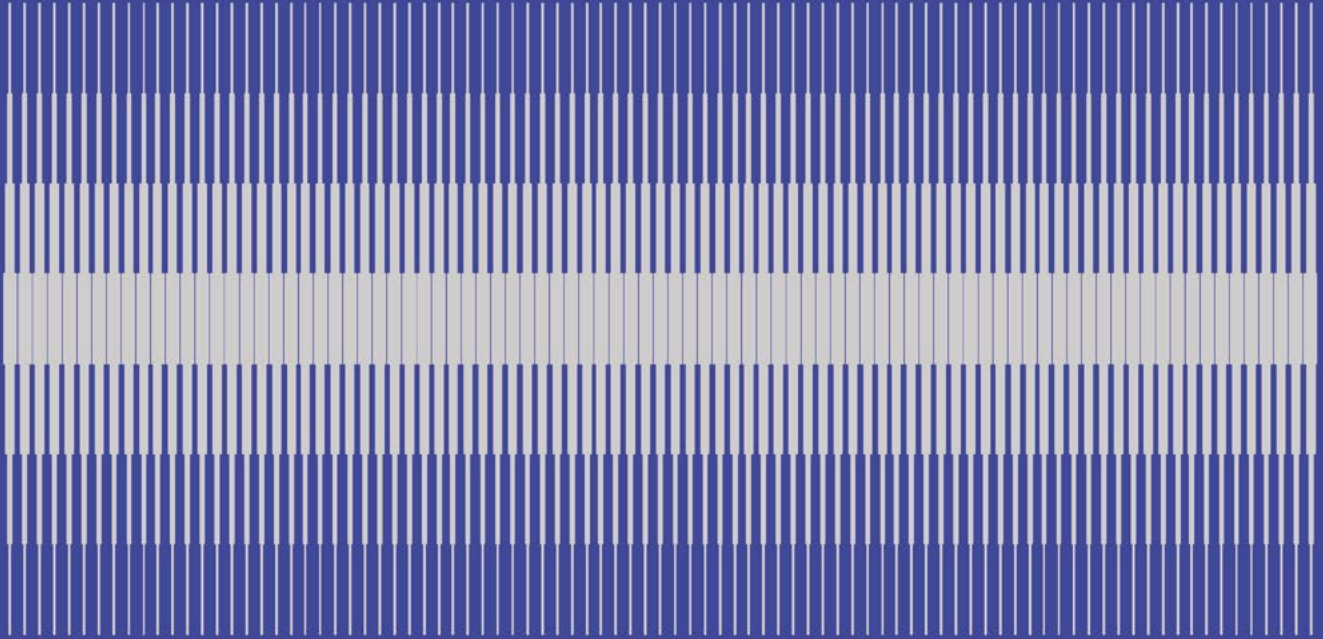

— Remény a sötétségben —

DRACONIAK

Armored Saint † Einar Solberg † Evergrey
Lex Legion † Pro-Pain † The Moon And The Nightspirit
Lion's Share † Voivod † Exodus † Venom Inc.

Fekete Zaj

JUL 29 – SZERDA

ALCEST • WOLVES IN THE THRONE ROOM
THIS WILL DESTROY YOU • OAKEN x BORU
KNIVES • BERLIN MANSON • FETISH SECTION

JUL 30 – CSÜTÖRTÖK

FRONT LINE ASSEMBLY • IMMOLATION
BLACK NAIL CABARET: WOODLAND MEMOIRS
ÓPERENTZIA • IAMYANK RAVE SET

JUL 31 – PÉNTEK

EIVØR • VÁGTÁZÓ HALOTTKÉMEK
BATTLESNAKE • ENTRÓPIA ARCHITEKTÚRA
SEAR BLISS • THE DEVIL'S TRADE

AUG 01 – SZOMBAT

GREEN CARNATION • AGENT FRESCO
CRIPPLING ALCOHOLISM • NOVEMBERS DOOM
LITURGY • PSYCHO MUTANTS • LESOIR

ÉS MÉG SOKAN MÁSOK

TARTALOM

A FOREST OF STARS	68
ARMORED SAINT	17
DRACONIAN	14
DUDICH ÁKOS	76
EINAR SOLBERG	4
EVERGREY	20
EXODUS	62
LEX LEGION	9
LION'S SHARE	54
LYCANTHROPIA	65
PAUL QUINN	74
PRO-PAIN	72
THE MOON AND THE NIGHTSPIRIT	6
VENOM INC.	58
VOIVOD	24

×

A HÓNAP ALBUMAI	31
A MÚLT ZENÉJE	12
FILMKLUB	78
KONCERTRIPORT *	80
KÖNYVJELZŐ *	94
A TÍZ LEJOB B *	92
ZENÉSZAKTÁK: CASTRO	28

* Csak a digitális kiadásban!

DOMINIC ROCKY LAROCHE / VOIVOD

UNDERWORLD független zenei magazin

ISSN 3094-3914 DIGITÁLIS / ISSN 3094-3906 NYOMTATOTT

Kiadó: Posta János e. v. 1181 Budapest, Est u. 13. Telefon: +36202145640 Adószám: 67337428-1-43 metal@underworld.hu – Alapító, felelős szerkesztő: Posta János – Munkatársak: Bali Dávid, György Zoltán, Gyuricza Ferenc, Gyuricza Tamás Marcell, Kánya Ferenc, Kiss Daniella, Kovács Bedlam Péter, Milán Péter, Schmidt Péter, Uzseka Norbert, Valachi Samu, V. A. és az Underworld Klub – Fotók: kiadói és zenekari archívumok – A közölt cikkek, fotók és grafikai elemek szerzői jogvédelem alatt állnak, bármilyen nemű felhasználásuk a jogtulajdonos írásos hozzájárulása nélkül tilos! – A digitális magazin kizárólagos terjesztői: www.underworld.hu és szerződött partnerek. – A nyomtatott magazin előfizethető a Magyar Postánál, megrendelhető a kiadónál, valamint személyesen megvásárolható az MG Records és a Premium Vinyl budapesti üzleteiben. – Címlapok: DRACONIAN / ARMORED SAINT

EINAR SOLBERG

Egy titkos hang

Új szólóalbummal jelentkezett Einar Solberg, a Leprous énekes-billentyűse.

A Vox Occulta a nagyzenei hangszerezésével és az Einartól megszokott, mély szövegekkel egy egészen különleges élményt nyújt a hallgatóknak. A lemez elkészültével kapcsolatos dolgokról Valachi Samu beszélgetett a norvég zenésszel.

A Vox Occulta április végén jelent meg. Az album egy gondolatébresztő reflexió az emberiség legrosszabb ösztöneire, az élet törékenységére és annak folyamatára, ahogy ezeket tudomásul vesszük és feldolgozzuk. Nagyon inspiráló, és csodálatos élmény egy ültő helyemben elolvasni a dalszövegeket és végighallgatni az albumot. Hogy érzed magad, és eddig milyen a reakció az albumra?

„Csodálatosan érzem magam, nagyon boldog vagyok, hogy végre megjelent a lemez. Ez egy igazán ambiciózus album volt számomra, és próbálok nem sokat foglalkozni az emberek reakcióival. Csak azt tehetem, ami számomra valós és igaz, és a végén az emberek úgy fogadják majd, ahogy szeretnék. De hazudnék, ha azt mondanám, hogy nem örülök az eddigi fogadtatásnak, nem is lehetett volna jobb.”

Mi az első emléked arról, amikor beleszeretted a zenébe, és ami inspirált arra, hogy te magad is zenész legyél? Van ilyen konkrét pillanat?

„A zene a véremlében van. Az édesanyám klasszikus zenész, és mindig is érdekelt a zene gyerekkorom óta. Rengeteg különböző zenét hallgattam, dalokat rögzítettem a rádióról kazettára, és saját válogatásokat készítettem. Amibe nagyon korán beleszerettem, az a The Prodigy és a Rage Against The Machine volt. Ők nagyon kereskedelmi, de mégis eléggé kísérletező bandák voltak a '90-es évekből, akikért nagyon rajongtam.

Ami az inspirációt illeti, hogy én magam is zenész legyek, az az első koncertem volt. Ez 2000-ben történt, tizenöt éves voltam, és az első koncertünket adtuk. De nekem ez nem úgy tűnt, egyáltalán nem voltam ideges, csak nagyon izgatott. Azt éreztem, hogy »oké, ez boldogabbá tesz, mint bármi más, amit valaha is tettem az életemben«. Azonnal tudtam, hogy ez lesz az irányom az életben, és itt vagyunk most.”

A 16 című debütáló szólólemezedhez képest a Vox Occulta koherensebbnek tűnik. Konkrétabb vízió-

val közelítetted meg már az elejétől kezdve, vagy ez a felvételek során alakult ki?

„Egy kicsit mindkettő. Az évek során megtanultam, hogy lehet bármilyen elképzelésed, általában teljesen máshol fogsz kikötni. De amíg elég homályos az a bizonyos ötlet, megvalósítható. Ha túl konkrét vagy, kudarcot fogsz vallani, mert a művészetet nem lehet erőltetni, annak természetesen kell jönnie. Teljesen egyetérték veled abban, hogy a 16 nem feltétlenül volt koherens, és soha nem is volt igazán szándék, mert még azt sem tudtam, hogy ez a szólóprojekt folytatódni fog-e. Csak szórakozni akartam és zenélni másokkal, új emberekkel, kipróbálni más és különböző dolgokat. Azt hiszem, hogy ezekkel a kísérletekkel rájöttem arra, hogy mivé szeretnék válni. Vannak olyan számok az albumon, amik nagyzenei hangzásúak, és rájöttem, hogy ebben érzem magam otthon. Szóval a kezdeti pont a filmes hangzás volt, de ezen a kereten belül is végtelen lehetőség rejlik.”

Az album a progresszív rockot és metalt keveri filmes, teatrális elemekkel. Volt olyan konkrét zeneszerző vagy filmzene, ami irányította ezt a kreatív irányt?

„Inkább klasszikus, mintsem filmes zeneszerzők ők. Bizonyos szempontból őket tartom a modern klasszikus zeneszerzőknek. Mindig is mélyen inspirált Arvo Pärt Észtországból, ő az egyik kedvencem. Nagy rajongója vagyok Bachnak, elképesztően sokoldalú, mély és tiszta, és rengeteg dolog van, amibe bele lehet merülni a kompozícióiban. Max Richter is fantasztikus. Szeretem Ryuichi Sakamoto Revenant filmzenéjét is, és természetesen a 'nagyok' közül Hans Zimmer is meg kell említenem.”

Ha már szóba került, Hans Zimmer. Észrevettem, hogy van egy nagyon Interstellar-szerű orgonaszekció a Grex közepén, 5 perc 20 másodperctől kezdődően...

„Igen! Vicces, de utólag jöttem rá, nem gondoltam rá, miközben azt a részt írtam, de az Interstellaré is fantasztikus filmzene, nagyon egyedi és inspiráló. Nekem Hans élőben is kifejezetten ihlető volt, amikor koncerten láttam, inkább rockshow volt, mint klasszikus zene, de lenyűgözött, hogyan tudta ötvözni ezt a két különböző hangzást.”

Milyen az album megírásának folyamata egy ilyen szólóprojekt esetén? Először a zenét és a nagyzenei részeket írtad meg, majd azután a dalszövegeket, vagy fordítva?

„Ennél az albumnál különös módon a nagyzenei részek jöttek először, mivel korán lefoglaltam a zenekart, és kicsit sietnem is kellett a felkészüléssel. (nevet) Így rögtön erre építhettem, ahelyett, hogy csak egy rétegként hozzáadtam volna a zenéhez, mint ahogy a progresszív műfajban szokás. Ezzel a nagyzenei kar vált az alapvázszá, aztán hozzáadtam a többi hangszert, és miközben hallgattam a már meglévő zenét, kitaláltam a dalcímeket, és a dalszövegek írása volt az utolsó fejezet. Szeretem a zenéből fakadó érzéseimhez írni a szavakat. Az érzelmek kiszámíthatatlanok, és számomra erőltetted megpróbálni fordítva csinálni.”

Miért döntöttél úgy, hogy az album és a dalok latin címekeket kapjanak, feltételezem, hogy ez is a teatrális esztétika egy másik aspektusa?

„Száz százalékgig! Nem tűnt helyesnek angolul írva, és egységes számára talán kissé fellengzősnek is hathat, de a latin egyszerűen természetesnek érződött ehhez az albumhoz. Az első cím, amit írtam, az Anima Lucis volt, és passzolt az esztétikához, ahhoz az elegáns és bombasztikus hangulathoz, amit szerettem volna elérni – nagyon antinorvég. (nevet) Minket, norvégokat arra tanítanak,

hogy legyünk alázatosak, túlzottan is, és a norvégok szerint leülni egy akusztikus gitárral, és a mindennapi életünkről énekelni a legmélyebb és legőszintébb dolog, amit tehet egy művész.”

Jelenleg a kedvenc dalaim az albumról a Serenitas és a Grex, és a Grex különösen a legsötétebb darabnak tűnik olyan sorokkal, mint 'Üdvözljük a nyájban', és 'Beolvadok a tömegbe'. Van benne egyfajta szomorú elfogadás a dolgok és az emberek természetével kapcsolatban. Hogyan született ez a dal, és mi inspirálta a dalszövegét?

„Sokan említették a Grexet kedvencüként, és nagyon örülök, hogy tőled is hallom! Nagyon érdekes, hogy a Grex a leghosszabb, legváltozatosabb és legösszetettebb szám az albumon, nem volt 'kislemez', és jelenleg ez a legtöbbet streamelt dal. És ezt imádom! Hogy 2026-ban az emberek még mindig van türelmük. Azt hittem, ez egy olyan dal lesz, ami keveseknek fog tetszeni, és ők imádni fogják. Azt hittem, a legtöbb embernek egyszerűen nem lesz hozzá türelme, de tévedtem.

Négy különböző időszakban íródott. Nashville-ben kezdtem el rajta dolgozni, amikor turnén voltunk a Leprousszal. Egy bérelt lakásban voltam egy apró billentyűzettel, és ott programoztam az atmoszferikus középrészt. Aztán egy ideig nem gondoltam rá. Hónapokkal később Buenos Airesben elkezdtem dolgozni egy olyan részen, amiről azt hittem, hogy egy másik dالhoz fog tartozni, és ami végül az intró

lett. Néhány részletet egy repülőúton írtam, aztán sokkal később leültem egy horvátországi parkolóban, megírtam a záró részt, és összeraktam az egészet. A szöveg nem annyira embergyűlölő, mint amilyennek hangzik. A beilleszkedés küzdelmeiről szól. Mindig is úgy éreztem, hogy bármenyire is élvezek egy csoporthoz tartozni, mindig ott van bennem az a gyötrő kívülrőliség érzése, hogy »ó, de én nem igazán illek ide emiatt meg amiatt«. És egy ponton, miután elkezdtem mélyebb és átfogóbb boldogságra alapozni az életem, elkezdtem könnyebben elfogadni, hogy néha részese kell lennem a kollektív emberi élményeknek. Határozottan sok melankólia van ebben a dalban, de van benne szerep is. És ez még mindig egy összetett téma számomra. Mindig úgy érzem, hogy vagy szeretem az embereket, vagy gyűlölöm őket, napról napra váltakozva. És az embereket egységként értem. Egész életemben könnyen frusztrálttá, bosszússá és összezavarttá váltam az emberek tettei miatt. De eljutottam arra a pontra, hogy nem érzem úgy, hogy változnom kellene ahhoz, hogy alkalmazkodjak másokhoz, inkább elfogadom a dolgokat úgy, ahogy vannak.”

Ebben a dalban van a lemez, és talán az egyik legszébb gitárszóló, amit valaha hallottam...

„Egyetértek veled, Pierre Danel hihetetlen! És teljes szabadságot adtam neki, az egyetlen dolog, amit mondtam neki, mivel ő is egy szuper virtuóz gitáros, az volt, hogy »Tudom, milyen technikai képességeid vannak, és mire vagy képes, de nem ezt keresem. A lelket, az érzelmeket keresem, szóval ezzel kezdj, és ha van hely a végén, akkor egy kicsit shreddelhetsz.« (nevet) Számomra, ha valami nagyszerűt akarsz alkotni, akkor adnod kell neki időt, és hagynod kell, hogy dinamikusan épüljön. És a szóló, amit az albumon hallasz, a legelső, amit elküldött nekem.”

És aztán ott van a másik fantasztikusan lélekkel teli gitárszóló a Serenitason.

„Igen! Van ehhez egy vicces történet is, mert először félreértett, és azt hitte, hogy az utolsó refrénben akarom a szólót, az énekem alatt, és panaszkodott, hogy milyen nehéz az ének körül játszani, és hogy egyszerűen nem találja a helyet a gitárjának, én pedig csak annyit gondoltam, hogy »öhm, ott nincs ének.« (nevet) De ezeket a részeket is megtartottuk, mert imádtam, így egy véletlen okán most van egy nagyszerű kérdés-és-válasz rész abban az utolsó szekcióban! Tulajdonképpen az egész dal a véletlen műve: csak azért létezik, mert influenzás lettem, és egy ideig nem tudtam énekelni a stúdióban, ezért ezt az időt szántam a nyitó zongoraszólam megírására, ami aztán a dallá vált. Nagyon intuitív ember vagyok, és szeretem, amikor az élet ilyen véletlenszerű helyzetekbe sodor, mert ez kikényszeríti a komfortzónámból, és amikor kényelmetlenül érzem magam, általában jobb dolgokat írok.”

Mi jön a Leprous számára 2026-ban és 2027-ben, van már valami, amit megoszthatnál arról, amin dolgoztok?

„Csak néhány koncertünk lesz 2026-ban. Valószínűleg akkor kezdünk el írni, amikor visszanyerjük a szenvedélyünket, mert jelenleg a legtöbbben kimerültünk ettől a projektől. Annyira túlzásba vittük a turnézást, hogy már nem élveztük a koncerteket. Hét turnét csináltunk a Melodies of Atonementtel. Remélem, hogy jövőre vagy az azt követő évben kiadunk valami újat, de most még őszintén nem tudom. Jelenleg a gondolataim teljesen a Vox Occultában vannak, szóval az, hogy most hirtelen a The Price-t játszsam el a kétezredik alkalommal, a világ legkevesbé csábító dolga, amire tudok gondolni. (nevet) És ez nem jelenti azt, hogy elveszítettem a szenvedélyt a Leprous iránt, csak kicsit ki kell pihennünk magunkat, és lehet, hogy ez kicsit tovább tart, mint amire az emberek számítanak.” U

„A norvégok szerint leülni egy akusztikus gitárral, és a mindennapi életünkről énekelni a legmélyebb és legőszintébb dolog, amit tehet egy művész.”

THE MOON AND THE NIGHTSPIRIT

A belső világmindenség

A 2003-ban alakult The Moon And The Nightspirit duó nyolcadik albumára sokat kellett várni. A *Seed of the Formless* című anyag meglepő módon jóval metalosabb lett a leginkább atmoszferikus, dark folk, pagan jelzőkkel leírható korábbiakhoz mérten. Szabó Mihály gitáros-énekes és Tóth Ágnes énekesnő válaszolt Uzseka Norbert kérdéseire.

Uan néhány magától értetődő, kihagyhatatlan kérdés, kezdve azzal, hogy mi történt az előző album óta eltelt hat év alatt?

Szabó Mihály: „Az Aether 2020-as megjelenése előtt nagyjából két évente jelentkeztünk új anyaggal – szinte futószalagon jöttek a lemezek, és mellette rengeteget koncerteztünk is. Ez a tempó jól működött hosszú ideig, de az Aether megjelenése után úgy éreztük, hogy szükségünk van egy hosszabb pihenőre, egy kis elvonulásra. Nem azért, mert kiégtünk volna, hanem mert úgy éreztük, a pagan folk stílusban már mindent kiadtunk magunkból, és semmiképp sem akartunk egy önismétlő ciklusba ragadni. Ezért tudatosan döntöttünk úgy, hogy megállunk egy pillanatra, és adunk időt valami új megszületésének. Nem tettük le teljesen a 'lantot' – a háttérben folyamatosan zajlott a keresés, az új ötletek, az új hang megtalálása. De nem akartuk erőltetni a folyamatot. Nem akartunk kiadni csak azért egy újabb lemezt, mert 'úgy szoktuk'. Hagytuk, hogy ami bennünk formálódik, az a maga idejében bontakozzon ki. A hat év nem elvesztegetett idő volt, hanem az útkeresés ideje.”

Bár pályátok során több albumon is angolul énekeltek, jó ideje már magyarul szóltak a dalok. Miért váltottatok vissza angol nyelvre?

Sz.M.: „Ez teljesen jogos kérdés. Az első albumokon még angol nyelvűek voltak a számok, aztán hosszú éveken át kizárólag magyar nyelven írtunk. Ahhoz a sámánisztikus, rituális, 'erdőközelí' hangulathoz a magyar nyelv ősi, varázsigés ereje és hangzása illet a legjobban. A *Seed of the Formless* születésekor azonban két dolog is megváltozott. Egyrészt a téma: a kozmosz, a végtelen úr, a tudat születése, a létezés egzisztenciális kérdései. Ezek a gondolatok túlmutatnak egyetlen nemzet vagy kultúra határain. Másrészt a hangzás is új lett: súlyosabb, sötétebb, metalosabb. Ehhez az új stílushoz az angol nyelv közvetlensége és egyetemessége sokkal jobban illett. És ami talán a legfontosabb: az évek során rengeteg üzenetet kaptunk olyan hallgatóktól szerte a világból, akik mélyen átértékelték a zenénket, de sajnálták, hogy nem értik a szövegeket. Szerettük volna, ha a mostani, filozofikusabb,

mélyebb mondanivalónk minél több emberhez eljut, és azt is megértik, amit a dalaink mondanak.”

És hogyhogy ennyivel metalosabb lett ez az album?

Sz.M.: „Nem tudatosan döntöttünk úgy, hogy metalosabb legyen a lemez – inkább a kifejezni kívánt tartalom igényelte ezt. Amikor a zene születik, mi csak követjük, amerre visz. Ha egy témában nagyobb feszültség, erő vagy dráma lakozik, akkor a hangszerek, a dinamikák is azt a formát öltik. Számunkra a nehézség nem stíluskérdés, hanem érzelmi őszinteség: van, amihez akusztikus, csöndesebb, intímabb hangzásvilág kell, és van, amihez a torzított gitár súlya, a szintetizátorok által festett végtelen tér; a hipnotikus ritmusok. Ez a lemez most ezekről a sötétebb, intenzívebb belső tájakról szól – és a zene egyszerűen hú akart lenni ehhez az utazáshoz. Ráadásul nem valami teljesen idegen területre tévedtünk – inkább hazatértünk egy olyan hangzáshoz, amely mindig is a vérünkben volt. Csak éppen az erdei folkos időszakban ez a részünk szunnyadt. Ha a belső utazásunk súlyosabb, sötétebb hangokat hívott elő, akkor ezt nem akartuk elnyomni. A hitelesség fontosabb volt, mint a megszokott hangzás megtartása.”

Már az utolsó EvenSong-album, a *Mysterium* óta is eltelt huszonöt év. Adja magát a kérdés, hogy a *Seed of the Formless* metalosabb megközelítése vajon magával hozhatja-e a régi zenekarotok újraéledését, vagy legalább egy-két koncertet?

Sz.M.: „Az EvenSong a szívünkben él, és a mai napig szeretettel gondolunk rá. Azok a dalok, azok az albumok nagyon fontos állomások voltak a zenei életünkben. Ugyanakkor ez egy lezárt fejezet. Nincsenek terveink arra, hogy újraélesszük a zenekart, és koncertek sem várhatók. Ami annak idején megszületett, az a maga korában volt érvényes és hiteles. A *Seed of the Formless* metalosabb hangzása nem az EvenSong folytatása, és nem is annak szellemi újraéledése. A *The Moon and the Nightspirit* a jelenünk és a jövőnk. Az EvenSong pedig egy szép emlék – és annak is kell maradnia.”

„Ez a lemez most a sötétebb, intenzívebb belső tájakról szól – és a zene egyszerűen hű akart lenni ehhez az utazáshoz.”

Hogy készült az új album? Hogy íródott, hogy vettétek fel?

SZ.M.: „A magja mindennek a közös jam session. Ez a mi alkotói rituálénk, ami a kezdetek óta változatlan. Leülünk a stúdióban, és hagyjuk, hogy a hangok szabadon áramoljanak. Nincsenek előre megírt sablonok, nincs »most márpedig egy ilyen vagy olyan számot kell írunk«. A dalok spontán módon születnek – egy gitárriff, egy szintidallam, egy ritmus, Ági énektémája. Ha az első benyomás az, hogy »igen, ez működik«, akkor elkezdjük alaposabban megépíteni, formálni, rétegezni.

A felvételek teljes egészében a saját stúdióinkban készültek. Ez azt jelenti, hogy semmilyen külső határidő vagy külső elvárás nem sürgetett minket. A keverés és a mastering szintén nálunk, a saját stúdióinkban készült. Mivel mindent mi kontrollálunk, volt időnk kísérletezni, kidobni ötleteket, újramezteni, vagy éppen megtartani olyan részleteket, amelyek egy hagyományos stúdióhelyzetben elveszhetek volna. A Seed of the Formless nem egy gyors, határidőre összedo-

bott anyag, hanem egy hosszú, türelmes, de végül rendkívül kielégítő alkotói folyamat eredménye.”

Továbbra is a Prophecy kiadónál vagytok. Ők hogy viselték a várakozást, és milyen most velük a viszony?

SZ.M.: „A Prophecyvel való kapcsolatunk a mai napig kifejezetten jó. Nagy áldás, hogy olyan kiadónál lehetünk, amely nemcsak hogy elfogadja, de aktívan támogatja is a művészi szabadságunkat. Soha nem éreztették velünk, hogy sietnünk kellene. Megértették, hogy a folyamat, amiben benne voltunk, nem gyorsítható. Amikor végre elkészült a Seed of the Formless és elküldtük nekik a végső anyagot, nagyon pozitívan reagáltak. Elégedettek és lelkesek voltak, tetszett nekik az új irány. Ez számunkra is megerősítés volt, mert egy kiadó részéről nem magától értetődő, hogy egy ilyen markáns stílusváltást ilyen nyitottan és lelkesen fogadjanak. Szóval a viszony velük most is kiváló – bizalmi, támogató és kölcsönösen tiszteletteljes.”

Hogy kell értelmezni az album címét?

SZ.M.: „A Seed of the Formless, azaz A formátlan magja egy paradoxon, amely a teremtés legősibb forrására mutat. A mag a lehetőség, a növekedés, a kibontakozás szimbóluma. A formátlan pedig az az állapot, ami a teremtés előtt áll – a néma, sötét, csendes úr, a pusztaság lehetőség, a még nem lét. A kettő összekapcsolása azt fejezi ki, hogy a világmindenség nem a semmiből, hanem egy olyan ősi, formátlan 'alapanyagból' született, amely magában hordozta minden későbbi forma csíráját. Számunkra személyesen a Seed of the Formless egy belső utazást is jelent: a léleknek azt a képességét, hogy képes kapcsolódni a saját legbelsőbb, még formátlan magjához, a tiszta tudatosságához, ami minden identitás, minden történet előtt ott van bennünk.”

S miről szólnak az új dalok?

SZ.M.: „A Seed of the Formless dalai egyetlen nagy utazás állomásai: a tudat ébredésétől a végső feloldódásig. A szövegek egy ősi, formátlan magból kibontakozó szikra útját követik – aki először csodálkozik rá saját létezésére, majd szembenéz a változás törvényével, átmegy a sötétségen, és végül megtapasztalja az egó feladását, a visszaolvadást a végtelen egészbe. A kozmikus és személyes szintek összemosódnak: amikor egy csillag születéséről vagy az univerzum első rezdüléséről írunk, valójában a belső tájainkról, a saját átalakulásunkról is beszélünk. A kérdések nagyok: Honnan jövünk? Miért vagyunk itt? Mi a tudat? Van értelme a szenvedésnek? Az album nem ad kész válaszokat. Inkább teret nyit arra, hogy a hallgató is elinduljon a maga belső utazásán – a formátlan magtól a ragyogó csillagig, vagy akár a csendig, ami mindent átölel.”

Nekem úgy tűnik, a kezdetektől fogva az élet, a világmindenség rejtelmait kutattátok. Mi újat tanultatok az Aether album óta?

SZ.M.: „Igazad van, valóban ez a kutatás hajt minket a kezdetek óta. Ami az Aether óta talán a legfontosabb felismerés volt számunkra, az az, hogy a világmindenség nem csak kívül van. Belül is. Az Aether idején még inkább szemlélődtünk: a csillagos ég alatt álltunk, és áhítattal figyeltük a végtelent. A Seed of the Formless alatt viszont megtapasztaltuk, hogy a kozmosz nem elválasztható tőlünk. Az anyag, amiből épülünk, egykor csillagokban született. A kérdések, amelyeket az univerzumból felteszünk, ugyanazok a kérdések, amelyeket a saját tudatunkról is feltehetünk. Megtanultuk, hogy a formába zárttság nem feltétlenül biztonság – a mag csak akkor tud kihajtani, ha széthasítja a burkát. A törés, a szétszakadás, a régi formák halála nélkül nincs valódi átalakulás. A sötétség és a fájdalom nem a kudarc jelei, hanem a növekedés szükséges állomásai. A formátlan magja bennünk is ott van. Nem kívül kell keresni, hanem belül felismerni.”

A covid érkezéséig elég aktívan koncerteztet a zenekar, 2019-ben pl. a Wackenen és a Wave Gotik Treffenen is felléptetek. Lesznek ismét koncertek?

SZ.M.: „Jelenleg nem tervezünk koncerteket. A The Moon and the Nightspirit – legalábbis a belátható jövőben – kétszemélyes stúdióprojektként működik tovább. Nagyon hálásak vagyunk a múltbeli lehetőségeikért. Rengeteget koncerteztünk az évek során; a Wacken, a Wave Gotik Treffen, a sok középkori és pagan folk fesztivál csodálatos élmények voltak, de az igazság az, hogy ez a pörgős, utazós, fesztiválról fesztiválra ingázó, stresszes életmód már nem illeszkedik ahhoz a nyugodtabb, befelé forduló alkotási folyamathoz, amiben most otthon vagyunk. Ráadásul az új album stílusváltása tovább nehe-

zíti a helyzetet. A Seed of the Formless anyagával már nem igazán játszhatnánk a jól bevált, megszokott pagan-folk vagy középkori fesztiválokon, mert egyszerűen nem illik a profiljukba. Új helyszínek, és új közeg találása pedig jelentős időt és energiát venne igénybe. Nem lehetetlen, de jelenleg nem érezzük, hogy erre van szükségünk. Szóval a koncertezés egyelőre nincs napirenden. A kreatív energiáinkat a stúdiómunkába, az új dalok írásába fektetjük. Ha egyszer mégis úgy döntünk, hogy élőben is megszólaltatjuk ezeket a számokat, ahhoz nyilván bővítenünk kellene a felállást – legalább egy dobossal, egy basszusossal és egy pluszgitárossal –, de ez most nagyon távolinak tűnik.”

Számos különleges helyen, fesztiválon, rendezvényen felléptetek a múltban. Melyek voltak a legemlékezetesebb alkalmak és miért?

SZ.M.: „Az igazság az, hogy a fesztiválok nagy része szinte ugyanolyan rutinszerűen zajlik: utazás, megérkezés, hangbeállítás, backstage-ben várakozás, fellépés, aztán másnap irány a következő helyszín. Ezek a pillanatok idővel összemosódnak az emlékezetben. Számunkra azok a fellépések váltak a legemlékezetesebbé, ahol a koncert mellett lehetőségünk nyílt valamelyest felfedezni is az adott helyet, a kultúrát. Ilyen volt például a dél-koreai utunk. A szervezők a koncert után többnapos városnézést szerveztek nekünk. Betekintethettünk a távol-keleti kultúrába, felfedeztünk egy csodálatos ősi várost, és olyan élményekkel gazdagodtunk, amelyek azóta is velünk vannak. Ezek azok az alkalmak, amikor a koncert nem csak egy állomás a térképen, hanem egy igazi utazás – és az ilyeneket soha nem felejt el az ember.”

Ági, sok idő telt el azóta, hogy utoljára Thy Catafalque-albumon énekeltél. Miért szakadt vége a szerepléseidnek, és mit szólna ahhoz, hogy végül csak színpadra állt a zenekar?

T. Á.: „A Thy Catafalque korai albumainak néhány számában vendégszerepeltem. Akkoriban Tamás még nem talált állandó tagokat, és én örültem, hogy énekekkel hozzájárulhattam ehhez a különleges zenei világhoz. Aztán Tamás megtalálta a saját, állandó közreműködőit, az én szerepem pedig természetesen megszűnt – nincs emögött semmiféle konfliktus vagy rossz érzés. Hallottam arról, hogy végül színpadra álltak, és milyen sikeres koncerteket adnak azóta is. Őszintén örülök nekik, és sok sikert kívánok; ez a különleges, egyedi zene megérdemli, hogy élőben is ragyoghasson! Látni még sajnos nem láttam őket koncerten, de remélem, egyszer sor kerül rá.”

S mi a következő lépés a The Moon And The Nightspirittel?

SZ.M.: „Jelenleg a Seed of the Formless körüli munka van a középpontban: a promóció, az interjúk, az, hogy ez az új hangzás és a mögötte lévő világ minél több emberhez eljusson. Ez most a feladatunk, és örömmel csináljuk. Ugyanakkor a háttérben már új zenei ötletek is körvonalazódnak. Nem tudnám megmondani, hogy ez egy újabb Seed of the Formless stílusú album lesz-e, vagy valami egészen más. Annyit látok, hogy a folyamat, ami a Seed megszületéséhez vezetett, azóta sem állt le. A mag, amelyet elültettünk, tovább növekszik. És amikor eljön az ideje, hogy ismét megszólaljunk, akkor majd meglátjuk, milyen formát ölt. Addig viszont szeretnénk, ha a Seed of the Formless minél többekhez eljutna, és reméljük, aki hallgatja, talál benne valamit – egy magot, egy kérdést, egy szikrányi reményt.

Köszönjük a lehetőséget és a kérdéseket! Reméljük, az Underworld olvasói is találnak valami értékeset a Seed of the Formless világában.” ♪

LEX LEGION

A KIRÁLY EMBEREI

A King Diamond zenekar klasszikus korszakának négy hangszerese, az 1988-as *Them* és az egy évvel később kiadott *Conspiracy* albumokon szereplő Andy LaRocque és Pete Blakk gitáros, a dobos Mikkey Dee, valamint a basszusgitáros Hal Patino alkotja az énekes Nils K. Rue-val közösen azt a Lex Legion elnevezésű formációt, amely június 12-én jelenteti meg bemutatkozó nagylemezét. A zenekar nevét viselő korong dalai a nyolcvanas évek heavy metaljának hangulatát idézik, de a produkció abszolút friss, a modern kornak is megfelelő. A Lex Legion létrejöttének körülményeiről, a bemutatkozó albumról és a zenekar jövőbeni terveiről Gyuricza Tamás Marcell a produceri feladatok is ellátó Andy LaRocque gitárost kérdezte.

Mi volt a Lex Legion létrejöttének fő motivációja?

„Az nem, hogy létrehozzunk egy második King Diamond zenekart, és az sem volt cél, hogy régi King Diamond-zenészekből álljon össze a tag-ság. Ha visszamegyünk az időben a kezdetekhez, 2008-ban kezdtünk el dolgozni ezen a projekten. Pete-tel kettesben ültünk a stúdióban, és riffeken ötleteltünk. Még egy-két dalt is próbáltunk összerakni, de végül nem lett belőle semmi, mert egyiket sem tartottuk érdemesnek arra, hogy felvegyük őket. El is felejtettük ezt az egészet, ám a pandémia alatt Pete újra elkezdett dalokat írni, amiket megmutatott Mikkey-nek. Végül ő volt az, aki azt mondta: »ez elég jó kis cucc, és én is része akarok lenni«. Mikkey azt is javasolta Pete-nek, hogy hívjon fel engem és Halt, hátha bennünket is érdekel a dolog. Végül mégiscsak ő csörgött rám, még ugyanaznap este, szóval mégsem bízta Pete-re a dolgot.” (nevet)

Hogy fogadtad a javaslatot?

„Amikor felvázolta, hogy mi az elképzelése, azonnal benne voltam, hiszen Pete-tel mindig is jól tudtam együtt dolgozni. Szerintem mi ketten nagyon jó szerzőpárost alkotunk, ezt már a múltban is bizonyítottuk, s bízom benne, hogy a Lex Legion révén is ez lesz az emberek véleménye.”

Amikor Mikkey felhívott, utána rögtön el is kezdtetek dolgozni a projekten?

„Nem igazán. Pár évig csak abból állt a zenekar, hogy találkoztunk, beszélgettünk, ötleteltünk. Persze, voltak stúdiómunkáink is, hogy megtaláljuk a zenei irányunkat, hiszen valami speciális dologra vágytunk, s nem arra, hogy olyasmivel álljunk elő, ami egy korábbi munkánk folytatása. Nem egy újabb King Diamond-albumot akartunk készíteni, még akkor sem, ha a King Diamond-hatások fellelhetőek a zenénkben. De ez sem szándékosan történt, csupán az az oka, hogy mindannyian a '80-as években nőttünk fel, s a '80-as évek zenéje ott van a vérünkben.”

Rólad tudjuk, hogy produceri munkáid vannak, dolgozol a saját stúdiódban, illetve van a King Diamond zenekar, aminek a gitárosa vagy, Mikkey-nek pedig ott a Scorpions. Pete és Hal viszont nem volt igazán aktív az utóbbi években, legalábbis nem voltak annyira szem előtt. Ők visszavonultak a zenélésből?

„Ezt nem mondanám, bár valóban nem voltak olyan elfoglaltak, mint Mikkey vagy én. Pete a King Diamondból való távozása után pár évig a saját zenekarával dolgozott, utána azonban tényleg eltűnt szem elől. A gitározás azonban olyan, mint a biciklizés, nem lehet teljesen elfelejteni. Persze, vannak gitárosok, akiknek minden nap gyakorolniuk kell, hogy megőrizzék a képességeiket, Pete azonban nem ilyen. Ő valóban remek gitáros. Amikor 2008-ban először mentünk be együtt a stúdióba, olyanak tűnt, mintha sosem hagyta volna abba a zenélést. Csak felvette a gitárt, és már játszott is rajta. Hal ugyanez, de neki azért folyamatosan voltak zenekarai, szóval ő is abszolút formában van.”

Nils mikor került képbe?

„Pár évvel később, amikor már volt elég zenénk ahhoz, hogy komolyabban elgondolkodjunk a folytatáson. Tudtuk, hogy kelleni fog egy énekes. Ezzel kapcsolatban is nagyon sok lehetőséget vázoltunk fel, egészen ismert nevek is felmerültek. Már körülbelül hat hónapja küszködtünk az énekesprobléma megoldásán, amikor eszembe jutott, hogy 2009-2010 táján dolgoztam együtt egy norvég sráccal a Pagan's Mind zenekarból, aki megfelelő személy lenne ehhez a projekthez. Elküldtem a többieknek pár Pagan's Mind-dalt, s mindannyian imádták Nils hangját. Szóval megkerestük, majd elküldtük neki azt a pár demófelvételt, amivel addigra már rendelkezünk. Pár héttel később jelentkezett, hogy felénekelte a dalokat. Teljesen

elájultunk tőle, olyannyira passzolt az elképzeléseinkhez. Nils remek választás volt, mivel hatalmas hangterjedelme van, és ezt kihasználva nagyszerű énekdalokat képes alkotni. Onnantól kezdve, ahogy meggyőződöttünk erről, már együtt folytattuk a dalok kidolgozását. 2025-re készültünk el mindennel, akkor már majdnem ott álltunk, hogy ki is fogjuk adni, de abban az évben volt egy King Diamond-turné előbb Amerikában, majd Európában is, illetve a Scorpionsnak is elég sok koncertje volt, így mind Mikkey-nek, mind nekem elég sok elfoglaltságunk volt ahhoz, hogy egy új zenekar beindításával tudjunk foglalkozni. Ezért végül eltoltuk a megjelenést 2026-ra.”

A Lex Legion album valamennyi dalát Pete-tel közösen írtátok?

„Igen. Pete és én voltunk, akik a riffeket kidolgoztuk. Miután megvolt az alap, jött Mikkey, aki segített dalokká formálni ezeket az ötleteket, ő ebben nagyon jó. Az így elkészült demókat kapta meg Nils, akinek szabad keze volt az énekdalomok terén, lényegében azt csinálhattott, amit csak szeretett volna. S persze, Hal is ugyanabban a helyzetben volt. Azért közben folyamatosan egyeztettünk egymással, hogy mindenki boldog legyen. Olyan dalt ugyanis nem akartunk kiadni a kezeink közül, amivel valaki nem teljesen elégedett. Lényegében mindenki részt vett a dalírásban, mindannyiunknak azonos része volt benne.”

A 2008-as ötletekből is használtak valamit?

„Nem igazán. A pandémia előtt nem történt semmi, ami a zenekarhoz köthető. Pete és én ugyan zenélgettünk egy kicsit, de az csak arra volt jó, hogy újra felvegyük egymással a kapcsolatot. Bár 2008-tól számítjuk a Lex Legion indulását, de akkor még valójában nem volt semmilyen konkrét elképzelésünk. 2008-tól fogva viszont már tartottuk a kapcsolatot Pete-tel, gyakran beszélgettünk telefonon, ötleteket osztottunk meg egymás között, de akkor még nem gondolkodtunk zenekarban. Ez az egész történet valójában tényleg a pandémia alatt kezdődött, bár eleinte akkor is úgy voltunk vele, hogy négy barát a saját szórakoztatására írogat dalokat. Nem gondoltuk volna, hogy valami komolyabb dolog sül ki belőle. Sokáig még nevünk sem volt, a Lex Legiont csak akkor találtuk ki, amikor tavaly decemberben szerződést kötöttünk a kiadóval.”

Az imént azt mondtad, hogy a Lex Legionnal nem a korábbi közös munkáitokat akartátok folytatni, engem a Gypsy Tears című dal mégis nagyon emlékeztet a korai King Diamond-albumokra. Te is úgy látod, hogy ebben a dalban nagyon is benne van a King Diamond hatása?

„Nos, ez elég izgalmas kérdés, és őszintén szólva, te vagy az első, aki ezt így felvette. Igazából pont azt akartuk elkerülni, hogy a King Diamonddal hasonlítsanak össze bennünket az emberek. Persze, mint ahogy azt már mondtam, a King Diamond-hatások biztosan felfedezhetőek lesznek a dalokban, hiszen azon a zenén nőttünk fel, azzal foglalkoztunk mindannyian, ki hosszabb, ki rövidebb ideig. A Them és a Conspiracy albumok a közös múltunk részei, de nem akartuk sem lemásolni azokat, sem a folytatásukat elkészíteni, de még csak olyan szándékunk sem volt, hogy tudatosan ahhoz hasonló zenével jelentkezzünk.”

Akkor fordítsuk meg a kérdést. Dalszerzője vagy a King Diamond zenekarnak és a Lex Legionnak is. Te miben látod a kettő közötti fő különbséget?

„Hmm, nem is tudom. Szerintem annak ellenére nagyon különböző a két zenekar, hogy valóban vannak párhuzamok közöttük. A Lex Legion kevésbé progresszív ahhoz képest, amilyen a King Diamond volt régen, amikor még mind a négyen tagjai voltunk. Kevésbé komplikált, sokkal direkter, még akkor is, ha a Lex Legion-dalokban is rengeteg technikás megoldást találsz. És persze ott van Nils, aki teljesen más karakterű énekes, mint Kim (Kim Bendix Petersen, azaz King Diamond). Nils nem használ falzett technikát, de így is képes kiénekelni egészen magas hangokat, és amikor úgy érzi szükségesnek, meg is teszi. Már mondtam,

„Igazából pont azt akartuk elkerülni, hogy a King Diamonddal hasonlítsanak össze bennünket az emberek.”

hogy óriási a hangterjedelme, a középső és mélyebb tartományokban is nagyon magabiztos, tényleg remek döntés volt őt választani.”

A King Diamond-albumok általában egy-egy komplex sztorit mesélnek el. A Lex Legion szövegeinek megírásánál mi volt a fő szempont?

„Nils egyszer beszélt arról, hogy a Pagan's Mind alatt elég sok sci-fit írt, ezért most inkább a személyes benyomásából és a spiritualizmusból indulna ki a dalszövegek megírásánál. Szerintünk ez remek gondolat volt, ezért is kapott teljesen szabad kezet. Arról írhatott, amiről csak akart. Bár a szövegeiben találsz mondatokat vagy gondolatokat, amik alapján össze tudod kötni a dalokat, de a Lex Legion nem konceptalbum. Nem is annak szántuk.”

Az albumon kilenc dal szerepel, beleértve az albumot záró instrumentális Far Away-t is. Neked melyik a személyes kedvenced?

„Az első kettő, amiket albumelőzetesként már kiadtunk, vagyis a Sleep Eternally és a Gypsy Tears. Ezeket eléggé kedvelem. Lesz még egy harmadik kislemezünk is, a Lost Inside, ami szintén remek dal. Igazából az összes dal remek, mindegyiknek van saját története és atmoszférája. Az, hogy melyiket kedvelem éppen a legjobban, szinte napról napra változik, annak függvényében is, hogy éppen milyen a hangulatom. Amiket említettem, tehát az első két kislemez és a Lost Inside viszont mindenképpen nagy kedvencek.”

Az album dalai tele vannak gitárszólókkal. A mai zenei irányzatok képviselői közül sokan azt mondják, a gitárszóló felesleges. Te mit gondolsz erről?

„Csak a személyes véleményemet tudom elmondani ezzel kapcsolatban. Szerintem ez a fajta zene mindenképpen igényel gitárszólókat. El tudnád képzelni ezt az albumot gitárszólók nélkül? Vagy bármelyik King Diamond-albumot? Az a zene, amit mi játszunk, unalmas lenne gitárszóló nélkül. Egy szintetikus zenekar esetében persze ez nem feltétlenül van így, de én azon a véleményen vagyok, hogy a Lex Legion esetében nem lehet a gitárszólókat nélkülözni. Arról nem is beszélve, hogy gitáron játszani művészet, és ha művész vagy, akkor meg kell mutatnod, hogy mire vagy képes.”

Mennyire lesz működőképes zenekar a Lex Legion? Fogtok-e turnézni?

„Igen, de még semmi konkrétum ezzel kapcsolatban. Talán majd jövőre, hiszen egyelőre még csak kilenc dalunk van, nagyjából negyvenpercnyi zenénk, azzal pedig nehéz lenne egy headliner koncertet adni. Még azon sem gondolkodtam, hogy hol lehetne az első élő bemutatkozása a zenekarnak, de így, hogy a témát felhoztad, lehet erről is kellene beszélnünk a többiekkel. Talán a szülővárosunk lenne hozzá a legoptimálisabb helyszín. Mivel hárman is Göteborgból vagy annak a környékéről származunk, s az lényegében amúgy is egy metalközpont.”

Azt el tudod képzelni, hogy Mikkey a Scorpionsbéli elfoglaltságai miatt nem tud majd részt venni a turnén, s kiegészítő dobossal kell fellépnetek?

„Nem, ilyenről szó sem lehet. Ezt a zenekart mi öten fogjuk csinálni. Ha valaki nem tud ott lenni, akkor nem lesz koncert, ez ilyen egyszerű. Mikkey ebben az évben valóban nagyon elfoglalt, de ahogy mondtam, nincs is tervben, hogy idén játszunk. Ahhoz, hogy turnéra tudjunk indulni, mindenképpen kell még új dalokat írunk. Már vannak ötleteink egy második albumhoz, ami azt is jelenti, hogy a Lex Legion nem csak egyalbumos projekt lesz, de még nem vagyunk annál a pillanatnál, hogy a második nagylemezről beszéljünk, hiszen még az első sem jelent meg.” (nevet)

Az előfordulhat, hogy a Them vagy a Conspiracy albumokon szereplő King Diamond-dalok közül valamit beemeltek majd a koncertprogramba?

„Ilyenről egyáltalán nem beszélünk még, de nem hiszem, hogy megtörténe. Remélem, amire eljutunk oda, hogy színpadra lépünk, lesz már elegendő saját dalunk egy koncerthez. De azt majd meglátjuk akkor, amikor odaérünk. Egyelőre semmi ilyesmi döntésünk nem volt még.”

A Lex Legion dalait amúgy mutattad Kimnek, azaz King Diamondnak?

„Nem, és nem is igazán beszélgettem vele a zenekarral kapcsolatban.”

Kim tavaly azt nyilatkozta, hogy hamarosan megjelenik az új King Diamond-album. Erről tudsz bármi közelebbit mondani?

„Nem, ilyesmiről Kimet kell kérdezned. Nem tudok semmi konkrétumot mondani a King Diamond zenekarral kapcsolatban jövőbeni tervekről, csak annyit, hogy valóban dolgozunk dalokon.” U

SKID ROW

SLAVE TO THE GRIND

Harmincöt év. Ennyi idő telt el azóta, hogy a Skid Row kiadta második, Slave to the Grind című albumát. Zűrzavaros idők voltak – átmenet valahonnan valahová. Ma már tisztán látszik, hogy honnan hová, akkoriban viszont senki nem látta ezt, és azt sem, hogy ez a lemez nemcsak a zenekar pályájának csúcspontja lesz, de egy nagy korszak utolsó nagy lendületű kifutása is. A Skid Row a nyolcvanas évek végén, New Jersey-ből érkezve a rádióbarát rockzenék utolsó aranyévében lépett színre, amikor olyan bandák uralták a mainstreamet, mint az Aerosmith, a Bon Jovi, a Cinderella, a Def Leppard, a Faster Pussycat, a Great White, a Guns N' Roses, az L.A. Guns, a Mötley Crüe, a Poison, a Ratt, a Tesla, a Van Halen vagy a Whitesnake, de már sorban állt a következő generáció: a Bang Tango, a Dangerous Toys, a Junkyard, a Love/Hate, a Spread Eagle vagy a Tora Tora – csak ami eszembe jutott.

A tengerentúli entertainment szektor egyik iparági óriása, az Atlantic épp azt kutatta a feltörekvő fiatalok között, ki lehet a rádió következő nagy barátja, a képernyők friss kedvence, az új aranylemezeket tojó tyúk. Ilyen reményekkel szerződttették a Skid Row-t is: fiatalok, vagányak és jóképűek voltak, ráadásul tehetségesek is, a frontember Sebastian Bach pedig egyszerre volt rocksztár és ösztönlény, egy potenciális „második Axl Rose” – ilyet a korszak minden nagy kiadója szeretett volna magának. Az Atlanticnál ekkoriban olyan nevek futottak, mint a Ratt, a Twisted Sister vagy a Bad Company, és a kiadó egyértelműen azt remélte, hogy a Skid Row lesz az új generáció frissebb, fiatalosabb, keményebb válasza a Bon Jovi-féle stadionrockra.

A Skid Row debütje 1989-ben nemcsak igazolta, hanem túl is szárnyalta a kiadó reményeit. Bár az album nem volt forradalmi, viszont nagyon jól volt összerakva: hozta a vagány, utcai attitűdöt, és

a kötelező balladákat is – amik nélkül akkoriban nem lehetett nagyot menni. A lemez óriási siker lett, csak az Államokban ötmillió példány fogyott belőle, és az Atlantic elégedetten dőlhetett hátra: megérkezett a következő nagy bandájuk. A nagyközönségnek szánt rock viszont ekkor már mind kreatívan, mind kulturálisan kezdett kifáradni.

A thrashnek és a klasszikus heavy metalnak is óriási közönsége volt, ám ezek a műfajok is látványosan megtorpantak. Még tartották magukat, de az utolsó nagy éveik következtek. A háttérben már új dolgok mocorogtak, és azokat a bandákat, akik nem kapcsoltak időben, később földbe állították az új trendek. Az aréna-rock ideje az évtized végére lejárt.

A Skid Row-nak választania kellett: maradnak a rádióbarát vonalon, vagy megpróbálnak valami keményebbet, őszintébbet. A válasz, a Slave to the Grind 1991 júniusában még a nagyobb földmozgás előtt érkezett. Volt előregény, hiszen a Priest a Painkiller albummal rebootolta a heavy metalt, de igazából még szeizmikus csend volt. A grunge ugyan már nem csak Seattle belügye volt, de az irányzatot világtrenddé változtató Nevermind még nem jelent meg, ahogyan a Metallica és a Guns sem robbantotta be magát a globális mainstreambe a Fekete albummal, illetve a Use Your Illusion duplával. A Skid Row azonban ettől még nem egy üres vagy egy siker felé lejtő pályára lépett, hanem egy olyan korszakba, ahol a rockközönség ízlése éppen átrendeződött: a csillogás helyett a súly, a póz helyett az őszinteség, a rádiós dallamok helyett a nyers energia kezdett dominálni.

Bolanék sem akartak egy újabb MTV-kompatibilis albumot, a turnékat, a sikert, a közeg és a saját ízlésük változása mind abba az irányba tolta őket, hogy keményebben, direkterben szólaljanak meg. A Slave tehát tudatos és bátor lépés volt a zenekar részéről, de utólag a meghozott döntések jónak bizonyultak. Stúdióba ismét Michael Wagenerrel

mentek, aki a korszak egyik legkeresettebb producere volt: az Accept, a Dokken, a Bonfire, a W.A.S.P. vagy a Great White több klasszikusa is vele készült, és a Slave után azonnal Ozzy korszakváltó albumán, a No More Tearsen dolgozott. Wagener értette, hogyan kell megszólaltatni egy bandát úgy, hogy harapós legyen, de a dallamok is érvényesüljenek. A Slave harapósságát, agresszív karakterét a D-re lehangolt gitárok is erősítették. Az új idők szavára az Atlantic is hallgatott, és az album maszterének elkészítését ezúttal a korszerű, ütős hangzás kvázi iparági etalonját megteremtő George Marinóra bízta.

A Slave megszólalása időtállóra sikerült: nem túlpólyozott, de nem is koszos; kemény, de komfortos a fülnek; modern, ugyanakkor nem trendkövető. A Monkey Business nyitóriffje az intró után azonnal beállítja az irányt: Snake-es sleaze gitározás, ringató groove, ez egyértelműen a Skid Row, de nem a 18 and Life vagy az I Remember You világa, hanem valami dühösebb, ösztönösebb, ahogyan Bolan szövegei is új témákat hoztak már: társadalomkritika, erőszak, politika, elnyomás, függőség, médiamanipuláció... A dalok karaktere sokkal változatosabb, mint a debütön: van itt southern súly, korai groove-ritmikai logika, hardcore punkos attitűd, sleaze-es utcai kosz, klasszikus hard rockos dallamosság és persze ballada – és mindezt úgy gyúrták össze, hogy közben minden Skid Row maradt, és világosan mutatta, hogy a banda nemcsak keményebb lett, hanem bátrabb is.

Az album legmeglepőbb tétele talán a címadó. Pattogó, egyenes tempójával, egyszerű és brutálisan hatásos riffjével olyan, mint egy mocskos, rozsdás rat chopper, aminek az üzemanyaga a Rapid Fire, az Iron Fist és az Injustice System elegye. Ez valóban egy új Skid Row születése volt. A borító is ezt a váltást tükrözte. A művészi munkát Bach realista festő édesapja, David Bierk készítette Rachel Bolan ötlete alapján, Caravaggio Szent Lucia temetése című festményének átdolgozásával. A Slave ezzel vizuálisan is súlyosabb lett: ez már nem a smink és a hajlakk világa, ahogy a posztereken árulták korábban a bandát, hanem egy szimbolikus, de sokkal földközeli, valóságosabb kép.

A sajtó fogadtatása meglepően jó volt. A kritikusok nagy része értékelte a váltást, mert látták benne az őszinteséget és a fejlődést. A Slave volt az első hard rock lemez, amely a Billboard-lista első helyén debütált – ez önmagában mutatja, mekkorát ment. Az MTV is felkapta: a dalok felére készült klip, és a Monkey Business meg a Slave to the Grind igen sokat futott. A lemez végül több mint kétmillió példányban fogyott az USA-ban, és világszerte is komoly sikert aratott – úgy, hogy alapvetően egyáltalán nem próbált megfelelni a rádióbarát elvárásoknak, bár készült egy „alternatív” – gyakorlatilag cenzúrázott – verzió is a lemezből, amelyen nincs trágárság, a Get the Fuck Out nóta pedig egyáltalán nem szerepel. A Slave egyszerre lett közönségkedvenc és kritikai siker, ami ritka kombináció. A zenekar pozíciója ezzel stabilizálódott,

már nem egy „új stadionbanda” voltak, hanem egy komoly, saját hanggal rendelkező csapat, amely képes volt túlélni a korszak kliséin.

A Slave to the Grind a Skid Row történetének – azt gondolom – legerősebb pillanata, egy olyan album, amelyben a kreatív energiák és a korszakot meghatározó energiák is csúcsteljesítmény közelében járnak. Benne van a kor dühe, lendülete és szabadsága, de ott van a banda saját karaktere is. Nem tökéletes, de épp ettől emberi, és talán azért működik ma is, mert tudatosan lett az, ami lett: egy tökös és őszinte, mérges, mégis dallamos hard rock/metal lemez, amelyik megmutatta, hogy a Skid Row azért több volt, mint egy MTV-siker. Szerettem a debüt albumot és a Slave-et követő Subhumanit is, de nekem a Slave to the Grind volt a zenekar igazi arca harmincöt éve is, és visszatekintve erre az időre – nem változott a véleményem. **U**

Slave To The Grind

Monkey Business _____
 Slave to the Grind _____
 The Threat _____
 Quicksand Jesus _____
 Psycho Love _____
 Get the Fuck Out _____
 Livin' on a Chain Gang _____
 Creepshow _____
 In a Darkened Room _____
 Riot Act _____
 Mudkicker _____
 Wasted Time _____

Megjelenés dátuma _____ 1991. június 11.

Kiadó _____ Atlantic Records

Felvételek _____

_____ New River Studios (Fort Lauderdale, Florida),

_____ Scream Studios (Studio City, Los Angeles)

Skid Row 1991

Sebastian Bach _____ ének
 Dave Sabo _____ gitár
 Scotti Hill _____ gitár
 Rachel Bolan _____ basszusgitár
 Rob Affuso _____ dobok

Draconian

Remény a sötétségben

Az elmúlt bő két évtizedben a svéd Draconian a doom/death metal egyik legmarkánsabb képviselőjévé nőtte ki magát, ami a rendkívül igényes lemezeknek köszönhető. Az utóbbi időszakban elég hosszú idő telik el két Draconian-megjelenés között, ami a zenéjük komoly nívóját tekintve nem meglepő, másrészt az *In Somnolent Ruin* című új album előtt visszatért a zenekar eredeti énekesnője, Lisa Johansson, aki Heike Langhanst váltotta a mikrofon előtt. Milán Péter kérdéseit Daniel Johansson dobos válaszolta meg.

In *Somnolent Ruin* címmel a közelmúltban jelent meg a Draconian nyolcadik albuma, ami egyben a visszatérő lemez az eredeti énekesnő, Lisa Johansson számára. Heike Langhans két felénekelte lemez (*Sovran* – 2015, *Under A Godless Veil* – 2020) után távozott. Mi állt a személyi változás hátterében?

„Miután befejeztük az *Under A Godless Veil* felvételeit, Heike úgy döntött, hogy több időt akar tölteni a családjával, ezen kívül az állandó utazgatással is problémái voltak Svédország és Dél-Afrika között. Emellett már turnézni sem akart. Eljött számára az idő, hogy nyugodtabb körülmények között a saját dolgaira koncentrálhasson. Közben javasolta, hogy meg kellene kereshünk Lisát. Érdekes egybeesés volt, ugyanis Lisa éppen azon gondolkozott, hogy hiányzik neki a Draconian.”

Tökéletes időzítés...

„Így van. Lisa nagyon örült, amikor megkértük, hogy jöjjön vissza a zenekarba. Természetesen igent mondott. Nagyjából ennyi áll a történések mögött.”

Az *In Somnolent Ruin* hat évvel az *Under A Godless Veil* után jelent meg. Lisa belépése befolyásolta a dalszerzést valamilyen mértékben?

„Most is az eredeti Draconian-formulát követtük. Johan hozza a dalok alapötletét, Anders írja a szövegeket. Úgy gondoljuk, ez egy megfelelő módszer, nincs okunk rá, hogy ne bízzunk bennük, mivel már régóta teszik a dolgukat dalszerzés terén. Olyan értelemben persze történt változás, hogy Heikének volt egy bizonyos énekstílusa, Lisának is megvan a sajátja, de alapvetően most is olyan alapokon dolgoztunk, mint az *Under A Godless Veil* idején. Ugyanakkor

„Nem arról van szó, hogy a sötétségben tartózkodunk pusztán a sötétség kedvéért, hanem arról, hogy legalább meg kell próbálni megtalálni a kiutat.”

tény, hogy ki akartuk hangsúlyozni, hogy Lisa visszatért közénk. Ez nem is volt kérdés, ám Johan az Under A Godless Veil megjelenése óta dolgozik ötleteken, és már annyi anyaga van, hogy akár egy teljes következő album elegendő lenne. Sok idő eltelt, Johan pedig ihletett állapotban van. Ki kellett választanunk az ötleteket az új lemezhez, hogy egy koherens egészet kapjunk.

Ami Anderst illeti, valamelyest meg kellett küzdenie az új anyaggal, mert ez egy introspektívabb album, inkább, mint az Under A Godless Veil, amiben Anders filozófiája, a gnoszticizmus volt főszerepben, míg az új jóval személyesebb, ebben Anders hangulatvilágának, a világban betöltött helyének van szerepe. Rengeteg szöveget írt, nem volt könnyű kiválasztani, hogy mit dolgozzon ki ezen a lemezen. Azonban a végeredménnyel nagyon elégedett ő is.

Összességében gördülékeny, baráti folyamat zajlott. Szükségünk volt közös zenekari időre, hogy minden a helyére kerüljön a lemezen, valójában ezért tartott olyan hosszú ideig, mire megjelenhetett az album. A nehézségek, tagcserék után megfelelő alapra kellett szert tennünk, hogy a dalszerzés és a lemez befejezése már könnyebben bonyolódhasson le.”

A szövegtémák – halál, depresszió stb. – ellenére a Draconian zenéjében érezhető bizonyos ünnepélyesség, elegancia, romantika. Ilyen értelemben kifinomultabb sok tipikus doom/death metal zenekarnál. Mit gondolsz erről?

„Abszolút így van. Nem szükségszerűen van mindig így, nem mindig ez inspirál bennünket, de amikor a sötét dolgokról szólunk, a bensőnk sötét elemeiről, amibe az ember néha belezuhan, törekszünk a katarzusra, és arra fókuszá-

lunk, hogy valamilyen remény mégis van. Úgy vélem, ez a Draconian első albuma óta áthatja a zenekart. Vagyis nem arról van szó, hogy a sötétségben tartózkodunk pusztán a sötétség kedvéért, hanem arról, hogy legalább meg kell próbálni megtalálni a kiutat.”

Valamilyen megszabadulás vagy fény az alagút végén?

„Inkább az, hogy nem bízok abban, hogy van fény az alagút végén.” (nevet)

A Draconian zenéjének másik érdekes aspektusa a komorság, ami a férfi hörgésből származik, és a női ének éteri szépsége. Ez nem újdonság a doom/death metalt tekintve, a Draconian zenéjében mégis van valami speciális e tekintetben...

„Szeretjük azt a dualitást, amit ez a két tényező ad meg számunkra, reprezentálják az ember világát, mivel ezek a dolgok mindenkiben megvannak. Ez a 'szépség és szörnyeteg' koncepció a zenekar kezdete óta jellemez bennünket, ugyanakkor tény, hogy egy vékony vonalon egyensúlyozunk, melynek az egyik oldalán giccses lesz az eredmény, a másikon viszont jól működik. Johan és Anders már olyan régóta dolgoznak ebben a zenei világban, hogy számunkra ez teljesen természetes, és a maguk képére tudják fordítani.”

„Nem értek egyet azzal, hogy mi csak szórakoztatók vagyunk. Én olyasmit akarok neked prezentálni, ami számodra valódi jelentéssel bír.”

Az új album némelyik dala mintha keményebb lenne, mint amit korábban hallhattunk a zenekartól, értem ezt a riffelésre akár. Például az Anima vagy a The Monochrome Blade olykor kimondottan nyoch.

„A dalszerzés során Johan igyekszik mindent összhangba hozni. Ami a dalokat illeti, Johan tökéletességre utazik, mindennek passzolnia kell ahhoz az elképzeléshez, amit a Draconian számára kigondolt. Ezenkívül nagyon sok stílusból merít inspirációt, és ezekből áll össze az a hangzás, amit a Draconian megtestesít. Ebben benne van a death metal, ami mindig is megvolt a zenénkben és ezután is benne lesz, de az énekes dalszerzők világa is megjelenik.”

Két vendég szerepel a lemezen: Simon Bibby a My Silent Wake-ből, valamint Daniel Ånghe. Mivel járultak hozzá az albumhoz?

„Daniel viszonylag kései fázisban került bele a képbe, mivel Andersnek tiszta énekre volt szüksége, hogy az Anima című dalban kifejezhesse a lélek kettősségét. Daniel hangja tökéletesen illik ebbe a zenei stílusba, emellett jó barátunk is, aki része a zenekarnak, annak a családnak, amit a Draconian jelképez. Simon Bibby Anders nagyon jó barátja, új projektje, Thy Listless Heart, nagyon jó. Mivel Andersnek sokat jelent, amit Simon a Thy Listless Heartban alkotott, szeretett volna valamit a mi lemezünkre, ami ugyanazt az érzést közvetíti, tehát Simon szereplése is természetes folyamat eredményeként jött létre.”

Meglehetősen különös, sőt, bizarr az In Somnolent Ruin borítója. Mit jelképez ez az illusztráció és mit kell tudni az alkotótól?

„Agostino Arrivabene egy olasz festő, Johan már régóta ismeri a művészetét. A dal, amelyet leginkább kifejez ez a borító, az I Gave You Wings. Erre a lemezre organikusabb képet akartunk feltenni, mert a Draconiannek már túl sok digitális módon készített borítója volt. Párhuzamosan a hangzással, az új lemezhez természetesebb illusztrációt akartunk használni. Olyan természetes legyen, amennyire csak lehetséges. Agostino egészen különleges stílussal rendelkezik, és az egész zenekar rezonál arra a történetmesélés rajzmódszerre, amivel ő dolgozik.”

Tehát ez egy igazi festmény?

„Igen, valódi festmény. Igazi képeket készített a lemez belső oldalaira is. Jópofa volt egyébként a kapcsolatfelvétel, amikor Johan megkereste Agostinót, mivel túl sok zenekarnak nem dolgozott korábban, de kiderült, hogy nagy Draconian-rajongó. Ezen a téren is természetesen zajlott a folyamat, mivel ő volt az első választásunk a lemezhez és sikerült is megvalósítani, amit terveztünk.”

Egyébként a vizualitás, a lemezek külső megjelenése, a borító nagy fontossággal bír a Draconian számára?

„Abszolút. Bizonyos értelemben valamennyien maximalisták vagyunk ezen a téren, mivel erre az egésze inkább művészként tekintünk, nem pusztán mint zenére. Mivel ez fontos számunkra, természetes, hogy ezt a részét is komolyan vesszük.”

Mi a véleményed a mesterséges intelligenciáról, arról a veszélyről, hogy a művészetek területére is beszivárgott?

„Valójában az MI már nemcsak a művészetre nézve veszély, hanem minden másra is, a közösségi médiában is jelen van, többek között. Ha az én személyes véleményemre vagy kíváncsi, én kib*ottul nem tolerálom az MI-t. Főleg, ami a művészetet illeti, úgy gondolom, hogy ennek embertől kell érkeznie, mivel bármilyen klisésen is hangzik, egy gépnek nincs kib*ott lelke, ami feketén-fehéren kiviláglik. Még ha első hallásra jónak is tűnne az, amit az MI állított elő, lehet hallani, hogy valójában géptől származik.”

Gyakorta lehet hallani, hogy ma már nincs új a nap alatt, egyes stílusok kimerültek, túlnépesedtek és a mai zenekarok már csak a régi nagyok dolgait melegítik fel. Mi a véleményed erről?

„Ez az adott stílustól is függ. Én magam például a black metal-világban is sokat mozgok, mert black metalt is játszok. Bizonyos mértékig egyetértek a kérdésben foglaltakkal, de nem hiszem, hogy arról van szó, hogy nem tesz le valaki újat az asztalra, inkább arról, hogy bemutat valamit, hogy bemutathassa. Nekem nincs azzal problémám, ha egy zenekar hasonlít egy másikra, mivel ez esetben nem hallgathatnánk a régi heavy metal bandákat sem, mert ugyanazokat a hangszereket használják, játsszák a riffeket, mégis egy jó dalt most is tudsz élvezni. Inkább azzal van baj, hogy az emberek már nem gondolják komolyan a zenélést, inkább csak a show-t vagy efféléket. Nem értek egyet azzal, hogy mi csak szórakoztatók vagyunk. Én olyasmit akarok neked prezentálni, ami számodra valódi jelentéssel bír. Nincs rá szükségem, hogy majomként táncolj előttem. Ez az én meglátásom a téma kapcsán.”

Mi a helyzet koncertek terén?

„Az interjú megjelenésekor már túl leszünk egy latin-amerikai túrán. Ez az első turné, ami az új lemezhez kapcsolódik. Nyáron megyünk a Brutal Assaultra, lesznek portugál, spanyolországi és törökországi fellépéseink is, majd Japánnal zárjuk az évet. Az európai turnéciklus jövő év elején indul.” 🗨

Armored Saint

METAL A SANDOVAL-HÁZBÓL

Hat év szünetet követően jelent meg május végén a veterán kaliforniai metalbanda, az Armored Saint kilencedik nagylemeze, az Emotion Factory Reset. Az alábbi interjúban egyaránt szó esik a közelmúlt történéseiről, az új albumról és a következő időszak terveiről – sőt, a beszélgetés során ezeken túlmenően is sikerült néhány további érdekes témát érinteni. A kérdésekre a zenekar egyik alapítója, a gitáros Phil Sandoval válaszolt.

Először is fogadd gratulációmat az új albummal kapcsolatban, ami nemcsak nekem tetszik nagyon, de a kollégáimnak is – olyannyira, hogy magazinunkban egyenesen a hónap albuma lett. Máshonnan is ilyen pozitív visszajelzések érkeznek?

„Köszönöm, igazán örülök, hogy ennyire bejön nektek az anyag! Alapvetően mindenhonnan jó visszhangokat váltott ki eddig, nem panaszkodhatunk a reakciókra. Egy újabb, valóban közös munkával megírt Armored Saint-album ez a mostani, és úgy tűnik, értékellik mindazok, akik eddig megismerhették.”

Hat év telt el a Punching The Sky album megjelenése óta. Ez idő alatt volt egy világvárvány, lezárások, aztán lassan csak újraindult minden. Összefoglalnád néhány mondatban, nálatok hogyan telt ez a viszontagságos időszak?

„Hát, a lehetőségekhez képest igyekeztünk azért minél többet a zenével, a gyakorlással foglalkozni, meg persze emellett az életet is élvezni, már amennyire ez lehetséges volt abban az időszakban. Egy-mással folyamatosan tartottuk a kapcsolatot, de ki-ki otthon is végezte a dolgát, mindenki igyekezett nagyon vigyázni magára az egészségére, és amikor kicsit lazult a helyzet, és engedte a rend-

szert, akkor azért össze-összejöttünk időnként. Ugye akkortájt hoztuk ki a Punching The Sky lemezt is, a Covid-időszak kellős közepén... Turnézni sajnos nem tudtunk vele, de egy élő stream show-t azért kanyarítottunk hozzá, ami szerencsére meglepően jól is sikerült.”

Már az előzetes promóciós anyag is egész jól szól, gondolom, a végleges verzió még jobban szakít majd. Már harmadik alkalommal dolgoztatok együtt Jay Rustonnal, aki inkább modernebb szemléletű arc, míg mellette Bill Metoyer igazi régi vágású stúdiós szakember. Győztes csapaton ne változtass, ugye?

„Igen, igen, valahogy így. *(nevet)* Az első pillanattól kezdve nagyon bejött ez a kombináció, fel sem merült, hogy esetleg valamilyen más összeállításban dolgozunk most. Baromi könnyen, gördülékenyen megy velük minden, és emberileg is jól kijövünk egymással. Billt eleve ezer éve ismerjük, a régi idők óta rengeteget melóztunk együtt vele, már a legelső EP-nek is ő volt a hangmérnöke, egyébként meg rajtunk kívül is egy rakás nagyszerű bandával dolgozott már. Jay meg egy frissebb szemléletű, fiatalabb arc, így aztán ők ketten remekül kiegészítik egymást. Szóval tényleg hülyeség lett volna megbolygatni ezt a korábban már jól bevált együttműködést. Lehet, hogy fellengzősen

hangzik, amit mondok, de a kettejükkel való közös munka szerintem egy új szintre emelte az Armored Saintet.”

Zeneileg megint egész változatos anyagot hoztatok össze, de közben mégis mindvégig jellegzetesen Armored Saint-ízűek a dalok, a sokszínűségük ellenére is. Vannak néha dalszerzés közben olyan vadabb ötleteitek, amikre aztán azt mondjátok, hogy „na, ezt azért talán mégsem kellene”?

„Nos, nálunk az aktuális fő csapásirányt elsősorban Joey *(J. Vera basszusgitáros)* és John *(J. Bush énekes)* határozzák meg, első körben minden ötlet mindenkitől náluk landol, és ők engedik aztán ezeket tovább. És igen, időnként vannak ezek között olyanok is, amik nem mennek át a szűrőn. De tudod, alapvetően nálunk azért elég sok minden belefér, és ez a gyakorlat igazából része is az Armored Saint identitásának. Nem tudom, hogy mindez végső soron mennyire válik a hasznára, vagy éppen a kárára a banda karrierjének, de ettől még ez itt minálunk így működik. Elég sok különféle hatást engedünk be a zenénkbe, arról nem is beszélve, hogy eleve van egy erős blues alapja a dalaink többségének. Ez is egy fontos része a muzsikánk karakterének, ami az új albumon is tisztán hallatszik.”

Erre épp ki is akartam térni, hogy bár az Armored Saint ízig-vérig metalzenekar, én mégis úgy látom, hogy a színtér legtöbbször szereplőjéhez képest a dalokban nálatok sokkal több blues és klasszikus hard rock hatás jelenik meg, főleg a ritmusok, a groove-ok tekintetében. Gondolok itt olyanokra, mint például a Led Zeppelin vagy a korai Aerosmith...

„Ez így van. Olyannyira igaz, amit mondasz, hogy nekem például egyenesen az egyik legnagyobb személyes kedvencem a Rocks album az Aerosmithtól. Szóval valóban nagyon messzire nyúlnak vissza a zenei gyökereink. Ehhez képest vicces, hogy voltak idők, még régen, a nyolcvanas években, amikor egyesek thrash metal bandának is képesek voltak titulálni minket. *(nevet)* Persze ebben nyilván szerepet játszott az időzítés is, meg hogy valóban jóban voltunk mondjuk a Metallicával meg más csapatokkal arról a színterről. De azért ez akkor is egy rakás sületlenség, na.” *(nevet)*

Nálam a lemezről a két legnagyobb kedvenc a funkos témákkal is kettőtálló Compromise, és az engem a Symbol Of Salvation-időkre emlékeztető It's A Buzzkill. Nálad mik a fő favoritok az új felhozatalból?

„Jó kérdés. Talán a Not Of Your Life-ot mondanám, annak a szövegét különösen jól elcsíptem. De valójában nem nagyon tudok erre még mit válaszolni neked,

„Az Armored Saint alapvetően egy jelenben élő banda, nem áll szándékunkban nosztalgia-köröket róni.”

nagyon közeli ez az egész folyamat, az alkotás, a felvételi munkálatok... Idővel ez majd alakul valószínűleg, és meglesznek a favoritók, de egyelőre csak annyit tudok mondani, hogy természetesen minden új dalunk baromi jól sikerült.” *(nevet)*

Ha jól tudom, a közelmúltban mindössze egy fellépésedet volt, méghozzá április 19-én a legendás kaliforniai Rainbow Bar & Grillben, ahol tíz dalt játszottatok, és ahol olyan előadók léptek még fel, mint az L.A. Guns, az Alien Ant Farm, a Boy Hits Car vagy a Pentagram. Ez miféle rendezvény volt tulajdonképpen? A meglehetősen vegyes felhozatalra való tekintettel kérdezem ezt...

„Nos, ez egy amolyan nagyobb szabású, koncertekkel súlyosbított kerti parti volt, amit a Rainbow egyébként minden évben megrendez ebben az időszakban. Igazság szerint a hollywoodi és környékbeli bandák közös ünneplése ez, amire minden évben a klub megnyitása évfordulójának apropójából kerül sor. Idén már a Rainbow Bar megalapításának az 54. jubileumát ünnepeltük, és ahogy mondd, tényleg egy rakás különböző stílusú banda lépett fel. Még Corey Feldman *(amerikai színész, zenész, producer – S. P.)* is eljött, aki az Alien Ant Farmmal lépett fel – a fickó konkrétan hatalmasat táncolt Jacko stílusában a srácok egy Michael Jackson-feldolgozásában, teljes örület volt. *(nevet)* Egyébként ezen a környéken van a Whiskey és a Roxy is, amik szintén nagyon elhíresült helyek, bizonyára hallottál ezekről is.”

Elég sokat játszottok majd Európában, de főleg fesztiválokon. Később headliner klubturnéra is sor kerül majd errefelé?

„Nos, részleteket még nem árulhatok el, de van mozgolódás a háttérben ennek ügyében, igen. Ami egyelőre Európát illetően biztos, azok az általad is említett fesztiválok és többzenekaros fellépések Svédországban, Hollandiában, Csehországban, Lengyelországban és az Egyesült Királyságban. De ahogy mondtam, ez nem a vége, lesz még folytatás.”

A lengyelországi buli különösen ígéretesnek tűnik, ott a Nevermore-ral és a Savatage-zsal osztoztok majd a színpadon.

„Igen, azt az estét én is nagyon várom, már csak azért is, mert nagyon nagyra tartom Jeff Loomis gitárjátékát – remek lesz látni őt és a Nevermore-t, akik egy nagyon király zenekar! És ugyanezt tudom elmondani a Savatage-ról is, akiket egyébként már ezer éve ismerünk, és akik egyben régi jó barátaink is.”

2018-ban csináltatok egy olyan turnét, ahol a Symbol Of Salvation album teljes anyagát eljátszottátok, az első hangtól az utolsóig. Valamelyik másik lemez kapcsán várható még ilyesmi töletek a jövőben?

„Ezt nem hiszem. Az a helyzet, hogy a Symbol Of Salvation egy nagyon komoly mérföldkő és fordulópont volt az életünkben, mind zenekari, mind személyes és érzelmi szinten. És egyúttal olyan pozitív visszhangokat kapott annak idején, illetve a közönség annyira nagyra értékeli a mai napig, ami simán indokolta, hogy ilyen módon még egyszer fókuszba tegyük, és ezzel egyúttal lerójuk a tiszteletünket Dave *(D. Prichard, a zenekar 1990-ben elhunyt gitárosa)* emléke előtt is. Viszont rendszert csinálni ebből nem akarunk – az Armored Saint ugyanis alapvetően egy jelenben élő banda, nem áll szándékunkban nosztalgia-köröket róni.”

John Bush mostanában egy olyan programmal turnézik szólóban, ahol a vele készült Anthrax-albumok dalait adja elő. Te megnézted már valahol ezt a műsort?

„Igen, amikor nemrégiben itt Hollywoodban, a Whiskeyben lépett fel ezzel a programmal, azt megnéztem, és tök jó volt.”

Nem vagyok nagy híve az újravett régi anyagoknak, de nálatok talán mégis volna értelme egy albumnyi klasszikus dalt újból rögzíteni a jelenlegi felállással. Két gitárral új dimenziót kaphatnának ezek a nóták, és így közelebb is kerülnének ahhoz, ahogy most játsszátok őket. Ilyesmit sosem terveztek?

„Komolyabban soha fel sem merült semmi efféle. Ahogy Joey-t és John-t ismerem, ők ezt eleve nagyon elleneznék, és az az igazság, hogy szerintem Dave emlékével szemben is egyfajta tiszteletlenség lenne a dolog. Amit és ahogy ő feljátszott a közreműködésével készült dalokban, az úgy van jól, annak úgy kell lennie. Esetleg, nagyon feltételes módban azt el tudnám képzelni, hogy olyan, tényleg igen obskúrus korai nótákkal kezdjünk valami ilyesmit, mint mondjuk az On The Way vagy a No Reason To Live... a régi rajongók szempontjából ez valószínűleg érdekes

lehetne. De mondom, Dave emlékére való tekintettel végső soron kizártnak tartom, hogy valaha is sor kerüljön ilyesmire.”

Az Armored Saint feloszlása után, amikor John az Anthrax énekesé lett, te és Gonzo (Gonzalo „Gonzo” Sandoval dobos, Phil öccse) egy Life After Death nevű csapatot alapítottatok. Három demófelvétel után 1996-ban egy album is megjelent, azonban ezen kettőtök közül már csak Gonzo játéka volt hallható. Te miért szálltál ki innen, és mivel foglalkoztál az Armored Saint 1999-es újraindulásáig?

„Leginkább saját magamat meg az életemet próbáltam újból összerakni. Tudod, akkortájt egy elég zűrzavaros időszak kelletts közepén voltam, mindenféle személyes problémákkal küzdöttem, így aztán nem tudtam kellőképpen a bandára koncentrálni. Ezért is szálltam ki, szóval a továbbiakról inkább Gonzót kellene megkérdezned, kettőnk közül ő az, aki végig benne volt a zenekarban.”

Gonzo dobosként szintén a zenekar oszlopos tagja, és veled együtt az egyik alapítója is. Mesélnél egy kicsit a gyerekkorokról, a családi háttérrel, és hogy milyen indítatásból kezdtetek el zenélni?

„Nos, ami az utóbbit illeti, a Kiss és a Led Zeppelin voltak az első nagy kedvenceink, rám személy szerint óriási hatást gyakorolt Jimmy Page gitárjátéka. Alapvetően az ő hatására ragadtam hangszerre úgy 15 éves korom környékén. Gonzo akkortájt már jó barátságban volt Johnnal és Joey-val, és bár én kicsit idősebb voltam náluk, hamar összecimboráltunk. Suliból hazafelé mindig rengeteget dumáltunk a kedvenc bandáinkról, aztán persze jött a közös zenélés, először a Royal Decree zenekarban, ami lényegében az Armored Saint alapját is jelentette. Közben Gonzo révén Dave is kébbe került, ők ketten Pasadenában találkoztak. Joey csatlakozott utoljára, ő egy Mike Williams nevű arc helyére érkezett, aki a Saint indulásakor a basszerosunk volt. Nagy vonalakban így indult a banda sztorija.”

És a családdal mi a helyzet?

„Ja, igen! Nos, ami a családot illeti, Gonzóval mi ketten vagyunk fiúk, és van négy lánytestvérünk is, szóval jó sokan vagyunk. *(nevet)* A szüleink szerencsére mindig nagyon támogatólag álltak hozzánk, meg ehhez az egész zenekarosdihoz – pedig a kezdetekkor nem lehetett nekik könnyű, lévén, hogy az induló Armored Saint a családi garázsunkban próbált, képzelheted! De becsületükre legyen mondva, hogy hősiesen tűrték a ricsajt, amit csaptunk. *(nevet)* Imádom őket! Voltaképpen mondhatjuk, hogy a Sandoval-házból indult a zenekar, és ezt az ő végtelen türelmüknek is köszönhetjük.” **U**

Evergrey

VÁLTOZÁSOK KORA

A svéd Evergrey mögött meglehetősen turbulens időszak áll, jelentős változások álltak be náluk a felállást illetően – mindezt úgy, hogy a zenekar ettől függetlenül, alapjáraton is elég komoly tempót diktál magának. Az utóbbi nagyjából két esztendő fejleményeiről, az aktuális történésekről, a közeljövő terveiről az énekes/gitáros/főnök Tom S. Englund mesélt, meglehetősen bőbeszédűséggel.

Elsőször is hadd gratuláljak az új albumhoz, szerintem kifejezetten jól sikerült. Nekem úgy tűnik, hogy ezúttal meglehetősen kompakt, egyenes vonalú, direkt dalok születtek. Neked erről mi a véleményed?

„Nos, ezt a dolgot több aspektusból is tárgyalhatjuk. Ha az összhatást nézzük, akkor értem, mire gondolsz, hiszen például a refrénekhez kimondottan könnyen lehet kapcsolódni az olyan daloknál, mint amilyen a World Is On Fire, a Heaven, az Architects Of A New Weave vagy az Oxygen. Általában véve cél volt, hogy a zene egyfajta jól fogyasztható csomagolást kapjon, hogy átláthatóak legyenek a dalszerkezetek, és így tovább. Ugyanakkor a felszínt megkapargatva, alaposabban odafigyelve egy csomó olyan részletet és réteget fedezhetsz fel, amiket egyáltalán nem egyszerű eljátszani, és amik miatt én azt mondom, hogy az egyik legkomplexebb albumunk lett ez az új. Mostanában épp ezeket a friss témákat gyakorolom ezerrel, szóval tudom, mit beszélek.” (nevet)

Eddigi pályátok során több konceptlemez is készítettetek, viszont számomra úgy tűnik, hogy az új dalok szövegei szervesen nem kapcsolódnak egymáshoz.

„Ez most valóban nem konceptalbum, egyszerűen csak arról szólnak a dalok és a szövegek, ahogyan a világot

a saját szemeimmel a maga jelenlegi valóságában látom. Az olyan nóták, mint mondjuk a The World Is On Fire, egyértelműen önmagukért beszélnek, azt hiszem. Ezt egyébként úgy egy évvel ezelőtt írtam nagyjából, de a mai napig ugyanúgy ütős és érvényes, mint amikor született. De ugyanez áll például a Save Us nótára is az A Heartless Portrait lemezről, ami ráadásul pont aznap íródott, amikor Oroszország megtámadta Ukrajnát. Szóval a lényeg, hogy az új nóták voltaképpen a világ jelen állapotára reflektálnak, ezzel kapcsolatosan próbáljuk megmutatni mindazt, amit mostanában érzünk és gondolunk.”

Az elmúlt időszakban két komoly személyi változás is történt nálatok: először még tavalyelőtt a dobos Jonas Ekdahl jelentette be a kilépését, majd nemrégiben a gitáros Henrik Danhage is a végleges távozás mellett döntött. Mit tudsz kettőjük elhatározásának az okairól?

„Ami Henriket illeti, nos, csak annyit tudok mondani, hogy egyszerűen nem akart bizonyos változtatásokat eszközölni pár olyan dologban, amiket a zenekar kért tőle. Először csak a koncertezéstől lépett hátra, és aztán az útjaink véglegesen is elváltak egymástól. Erről ennyi információm van mindösszesen, vele sajnos aztán mindenfajta kommunikáció megszakadt. Jonas pedig a turnézós életformát szándékozott maga mögött hagyni, és inkább a stúdiós

munkáira szeretett volna koncentrálni. Még az előző album, a Theories Of Emptiness felvételeinek megkezdésekor jelezte nekem, hogy a stúdiózás végeztével ki fog lépni a zenekarból – ezt tudomásul is vettem, csak annyit kértem tőle akkor, hogy egyelőre másnak ne beszéljen erről a szándékáról.”

Jonas utódját, a norvég Simen Sandnest gyorsan megtaláltátok, a Theories turnéjára már ő ment veletek, és azóta is együtt dolgoztok vele, az új albumot is ő játszotta fel. Nekem nagyon tetszik a Temic 2023-as lemeze, a Terror Management Theory, amin ugyancsak az ő dobolása hallható. Te ismered ezt az albumot?

„Nem, az egész lemezt nem hallottam, csak pár részletet mutattak belőle nekem, amikor Simen szóba került Jonas lehetséges utódjaként. Meg mintha pár videófelvételt is lejátszott volna nekem valaki, igen. De a teljes albumot nem hallgattam végig – és nem azért, mintha nem tetszett volna, amit hallottam, hanem mert a kreatív időszakokban tudatosan igyekszem minél kevesebbet hallgatni mások zenéiből. Próbálok lehetőleg minél több külső hatást kizárni a fejemből, ami akár tudat alatt is befolyásolhatja. Főleg a dalszerzési időszakban van ez így, amikor amúgy is bőven van min agyalni a saját szerzeményeinkkel kapcsolatosan.”

Henrik és Jonas egyaránt nagyon hosszú ideje voltak a tagjai a zenekarnak – a távozásukkal és az új srácok érkezésével sokat változott a bandán belüli munkamegosztás, a csapat belső dinamikája?

„Olyan nagyon ez nem változtatta meg a dolgokat, igazság szerint egyfajta metódusváltásra már korábban sor került, még a Theories Of Emptiness megírásának időszakában. Ott Johan (J. Niemann basszusgitáros) szállt be mellém nagyon komolyan a dalszerzésbe, és tulajdonképpen most is ő volt a fő partnerem ebben. Rajta is voltam nagyon, hogy ebben buzdítsam, támogassam. Amikor annak idején Jonas kilépési szándéka nyilvánvalóvá vált, akkor inkább az ütött meg, hogy egy olyan partnert veszíték el, aki a produkciós munkákban, a stúdiózásnál volt nagy segítségemre. Szerencsére hamar eszembe jutott Vikram (V. Shankar billentyűs/producer, Tom társa a Silent Skies formációban és a Redemption zenekarban – S. P.), akivel más egyéb projektekben korábban már sokat dolgoztam együtt, és ő aztán remekül be is vált Jonas ebbéli szerepében, amint az azóta aztán kiderült. Ő és Adam 'Nolly' Getgood egy remek produkciós, stúdiós háttérrel jelentenek most nekünk. Egyébként az új anyagnál, akárcsak Johan a dalszerzéshez a saját kreativitását, úgy Simen is jócskán hozzáadta a végeredményhez a maga ötleteit, főleg egyes kisebb részletek, finomságok kivitelezése tekintetében. Ezeknek úgy 80 százalékát fel is használtuk aztán, tényleg volt egy csomó jó meglátása.”

Henrik részéről egyetlen, korábban esetlegesen felvett gitártémát vagy szólót sem használtatok fel?

„Nem, ő a lemezen már egyáltalán nem hallható. Megtehett volna, hogy más zenekarokból felkérek gitárosokat, régi cimborákat, hogy nyomjanak fel pár szólót, de én inkább más utat választottam. Johant – aki nálunk ugye basszusgitáros, de egyébként gitáron is nagyon ügyes – kértem fel, hogy játssza fel a szólók nagyjából felét, a maradékot pedig én nyomtam fel. És bizony azt kell mondjam, Johan nagyon jó munkát végzett! Előzetesen azt gondoltam, az új lemezen majd biztosan kevés szóló lesz a kialakult helyzet miatt, de végül ennek pont az ellenkezője történt:

kifejezetten sok ikergitáros téma született, sőt több egymásnak felelgetős gitár- és billentyűs szólót is rögzítettünk. Összességében elég gitárközpontú lett most a lemez, visszajött ez az irány.”

Henrik helyére Stephen Platt személyében végül egy angol srácot igazoltatok le, aki azonban nem volt ismeretlen a számotokra, turnézott veletek a közelmúltban. Vele hogy kerültetek kapcsolatba először annak idején?

„Johan ismerte még régről valahonnan, de a pontos sztorit őszintén szólva nem tudom. Az biztos, hogy jó darabig csak arról volt, hogy Henrik helyén a koncerteken segít ki minket addig, amíg annak a pozíciónak a sorsa így vagy úgy rendeződik. Az új lemez munkálataiba sem vontuk be Stephent, azt gyakorlatilag négyen hoztuk össze, és komolyan szó is volt köztünk arról, hogy a jövőben esetlegesen négyesben vigyük tovább a zenekart. Végül én voltam az, akin ez elbukott, tekintettel arra, hogy baromira nem volt kedvem még egy rakás Henrik-féle szólót is megtanulni a sajátjaim mellé. (nevet)

Innentől kezdve viszont Stephen véglegesítése magától értetődő volt: turnéztunk együtt, kiismertük egymást, tudtuk róla, hogy egy nyugodt és megbízható arc, akinek ráadásul komoly tudása van a technikai háttérrel illetően is. Gyakorlatilag azzal, hogy Simen után ő is hivatalos és teljes jogú tagja lett a zenekarnak, végre újra egy egyfelé húzó csapatnak érzem magunkat, ami nagyon megnyugtató számomra. Stephen kvalitásaira pedig a jövőben nyilván majd a nótáírás és a stúdiózás terén is számítani fogunk.”

Van egy új nóta, az A Burning Flame, amiben vendégként Mikael Stanne, a Dark Tranquillity énekese is hallható. Miért érezted szükségét az ő meghívásának, és mit érdemes tudni magáról a szerzeményről?

„Zeneileg a dal alapvetően Johan ötleteire épül, én pedig egy olyan szöveget akartam írni hozzá, ami arról szól, hogy fiatal korunkban, amikor a személyiségünk és az értékrendünk még nem alakult ki teljesen, mennyire fontos az olyan emberek jelenléte az életünkben, akikre felnézhetünk, akikhez szükség esetén iránymutatásért fordulhatunk, vagy akik egyszerűen az életükkel mutatnak példát. És éppen amikor ezen a szövegen gondolkodtam, jött a hír Tompa Lindberg (az At The Gates közelmúltban elhunyt énekese – SP) súlyos betegségéről. Egyből az jutott eszembe, hogy jó néhányunk számára, akik együtt nőttünk fel a göteborgi metal szcénában, a klubokban, a koncerteken és a kocsmákban, ő éppen egy ilyen figura volt. Egy igazodási pont, egy inspiráció. Nekem, Mikael Stannénak, az In Flames-es Anders Fridénnek és Björn Gelotte-nak, meg nagyjából mindenkinek ebben a közegben. Lényegében mi itt mind együtt nőttünk fel, és bár zeneileg aztán más-más irányba léptünk tovább, ezek a közös gyökerek és régi élmények mindegyikünkben megmaradtak – mint ahogy Tompa emléke és öröksége is mindörökké velünk lesz.

Emlékszem például, mekkora hatással volt ránk, és mennyire menőnek tűnt, amikor régi bandája, a Grottesque eljutott Lengyelországba koncertezni – ezzel mutatta meg először, hogy kellő elszántsággal az álmaink igenis valóra válthatók. És hogy bizony mi is kitörhetünk a kényelmes, de kissé unalmas svéd közegünkől, és nekiindulhatunk a világnak, akár ezzel a fajta zenével is.

No, szóval ez járt a fejemben szövegírás közben, és egyből bekattant, hogy Mikael hangja kitűnően illene a nótába. Méghozzá az a fajta tiszta hangja, amivel a Cemetery Skyline lemezen énekel – azt az albumot nagyon szeretjük

mindannyian! Úgyhogy megkerestem, ő pedig rábólintott a dologra. Na, és aztán ez a közös stúdiózás kellett ahhoz, hogy Mikael végre elárulja nekem: voltaképpen már a kezdetek óta nagyon bírja az Evergrey zenéjét, és figyelemmel is követi a dolgainkat. Basszus, ezer éve ismerjük egymást, turnéztunk is együtt, meg minden, és ezt csak most mondta el nekem!" (nevet)

Önálló 'kislemez' formájában még tavaly kihoztatok egy dalt Oxygen! címmel, amolyan előzetes ízelítő gyanánt. Végül ez a szerzemény a lemez alapverziójára mégsem került fel, csak a limitált kiadáson lesz megtalálható. Miért döntöttetek így?

„Alapvetően az volt ennek az oka, hogy az alap vinyl-verzióra nem fért volna fel kényelmesen, gyártás szempontjából az már rizikós lenne. Így aztán az a megfajított születt, hogy mind a vinyl-, mind a CD-verzióból készül szimpla és dupla kiadás is, és az Oxygen! mindkét esetben a duplára kerül fel, néhány egyéb bónusz tétellel egyetemben. Így aki fizikai formátumban is meg akarja szerezni a dalt, annak meglesz erre a módja. Arra a tavalyi kislemezre egyébként a Katatonival közös turnénk miatt volt leginkább szükség, egy kicsit ezzel is megtöltük annak a promócióját.”

A limitált verzióan még egy további új szerzemény lesz, ennek Heights a címe. Erről mit érdemes tudni?

„Ó, ezenkívül még vagy további három szám is készült, amiket felrakhattunk volna akár ide is, de azokat inkább talán majd a következő nagylemezhez fogjuk felhasználni. A Heightshoz azért ragaszkodtam mégis ennyire már most, mert zeneileg és szövegileg is nagyon jól illik ennek az albumnak a világhoz.”

Mondhatjuk, hogy az Evergrey szinte már hazajár Magyarországra, viszont az eddig nyilvános nyári dátumok között ezúttal nem szerepelünk. Van azért esély arra, hogy a nem túl távoli jövőben minket is meglátogatok majd?

„Nagyon remélem! A legőszintébben mondom, hogy Budapest a három legkedvesebb európai városom egyike, még kedvenc éttermünk is van ott a srácokkal. Nem

tudom, ismered-e a Pampas nevű helyet, húsos kajákban az abszolút verhetetlen! (Tom minden bizonnyal a Vámház körüli Pampas Argentín Steakhouse-ra gondolhatott. – SP) Úgyhogy igen, most is akarunk menni, hát persze... Ha minden igaz, a lemez megjelenés környékén jelentjük majd be a további európai turnédátumokat, szóval csak figyeljetelek.”

A zenekart több mint 30 éve alapítottad, azért ez már nem kevés idő. Te magad mely történéseket, eseményeket tartod a legfontosabb fordulópontoknak az Evergrey eddigi életében?

„Jó kérdés. Azt gondolom, igazi markáns fordulópontokról a mi esetünkben nem beszélhetünk, inkább a lassú, makacs és kitartó építkezés nálunk a jellemző. Soha nem lett egyik dalunkból sem igazán sikeres sláger, nem produkáltunk látványos áttörést. De itt vagyunk, folyamatosan haladunk előre, tesszük a dolgunkat, és szerencsére még ennyi idő után is vannak, akik hisznek bennünk, akiknek fontos a zenénk és a dalaink. És persze az is kulcskérdés, hogy mi magunk élvezzük ezt az egészet. Persze az olyan pillanatok, mint amikor mondjuk az Iron Maidennek nyithattunk, nagyon inspirálóak tudnak lenni, ez is hozzátartozik a kép teljességéhez...”

Ami meg az anyagi részét illeti – nos, hát ha hosszú távon bejön annyi, amennyiből biztonságosan működtetni tudjuk a zenekart mindaddig, amíg csak jólesik, akkor én a magam részéről már elégedett leszek. Nem különösebben érdekelnek a méregdrága luxusházak meg a menő kocsik, jól megvagyok azzal az étellel, ami eddig is megadatott.”

Más téma. Vikram Shankarral közös atmoszférikus projected, a Silent Skies eddig három albumot készített. Mikorra várható a negyedik nagylemezek?

„Itt éppen írási módban vagyunk, készülnek az új dalok. Egy Home címűt pár hónapja már közzétettünk – egyelőre azon megy az agyalás, hogy milyen formában tegyük majd közkinccsá a teljes anyagot. Mivel ez egészen kis volumenű formáció, nem nagyon nyúlhatunk ebben mellé. Nagylemezt adjunk majd, ahogy eddig is? Vagy egyenként, videóklippekkel kísérvé hozunk ki mondjuk tíz friss nótát? Mindkettőnk számára nagyon fontos ez a projekt, művészi

szempontból semmiféle kompromisszumot nem akarunk kötni, de azért anyagilag belebukni sem kellene, nyilván. Szóval még ezt az egészet ki kell okosan találni. A munka mindenesetre zajlik, ez a lényeg.”

A Redemption énekeseként két albumot készítettél már a zenekarral. Ezen a vonalon mire számíthatunk, lesz folytatás a közeljövőben?

„A legközelebbi nagy durranás itt a szeptemberi ProgPower USA fesztiválon történő fellépésünk lesz, ahol egyébként az Evergrey-jel is játszunk majd. Az új albumnak pedig a jövő év elején állunk majd neki – jelenleg legalábbis ez a terv.”

És mondd csak, az Evergrey, a Silent Skies és a Redemption mellett egy saját neved alatt kiadott szólólemez elkészítésén nem gondolkodtál még?

„Nem, és ezt lényegében ki is zárnám. Az Evergrey és a Silent Skies tagjaként igazság szerint ki tudom adni magamból mindazokat a zenéket, amik kikíváncsoznak belőlem. Esetleg még videójátékokhoz írnék zenéket, amivel alkalmasszerűen amúgy mostanában is foglalkozom. De hát az egy teljesen más jellegű történet. Ami az önkifejezést illeti, azt ezekben a formációkban meg tudom valósítani – és azt hiszem, ennyi elég is belőlem, nem gondolnám, hogy más egyébre olyan nagyon kíváncsiak lennének az emberek tőlem.” *(nevet)*

Egy önéletrajzi könyvre sincs esély esetleg? Fiatal éveidben te is részese voltál a göteborgi metal-szintérnek, sok mindennek a tanúja lehettél, maga az Evergrey-sztori is elég fordulatos, és nyilván a saját életednek is voltak hullámhegyei és hullámvölgyei – szóval lenne mit mesélned, azt gondolom.

„Hát, nem is tudom. A válaszom erre is inkább nemleges. Nem hiszem, hogy túl sokan kíváncsiak volnának egy ilyen könyvre. Pusztán az írás kedvéért, önmagam szórakoztatására meg nem vágok bele. De amennyire tele van folyamatosan a fejem a zenéssel, szerintem nem is menne a dolog. Ahhoz valahogy el kéne távolodnom mindattól, amivel mostanában napi szinten foglalkozom, ki kéne ürítenem az agyamat, és úgy belefogni az írásba. Na, és ez az, amire mostanában nagyjából semmi esély sincs.” *(nevet)*

Karriered kezdetén – még csak gitárosként – tagja voltál egy Caedes nevű death metal csapatnak, akikkel 1992-ben egy demót is készítettetek. Érdekeség, hogy ebben a bandában az az Oscar Calmquist hörgött, aki később az old school heavy metalos RAM frontembere lett. Milyen emlékeid vannak erről az időszakról?

„Nos, érintőlegesen már beszéltem az életemnek erről a szakaszáról. Utólag visszagondolva hatalmas ajándék a sorstól, hogy Göteborgban nőhettem fel, és hogy részese lehettem a város metalszíntere alakulásának. Iszonyat lelkes volt mindenki, gyűjtöttük és cserélgettük a demókat, kezdetleges módon többen zenélgetni is elkezdtünk, jártunk a koncertekre, piáztgattunk, és persze rengeteg dumáltunk meg röhögtünk. Mindenkinnek ilyen kölyökkort, és hozzá ilyen inspiráló közeget kívánok, komolyan. Ami konkrétan az említett zenekart illeti, hát azzal valóban death metalt játszottunk – jobbra nem abban a formában, ami aztán göteborgi sound néven híresült el, mi inkább a Morbid Angel és társaik vonalán próbáltunk mozogni, több-kevesebb sikerrel. *(nevet)*

Összességében nagyon szerencsésnek mondhatom magam, hogy a zene ennyire rám talált, meg hogy a mai napig ezzel foglalkozhatok – és ha mázlim lesz, akkor ez talán élethosszig így is maradhat majd.” **U**

Hogy jött a nagyzenekaros koncert ötlete?

„Bár az albumot a Québec Symphony Orchestrával vettük fel, az ötlet eredetileg a Montréal Symphony Orchestrától jött, úgy három évvel ezelőtt. Körülbelül két évbe telt felépíteni a műsort, de nagyon izgalmas folyamat volt. Aztán múlt év elején két koncertet is adtunk velük Montréálban, s azt követően kaptunk meghívást, hogy Québecben is adjuk elő ezt a műsort, de a helyi nagyzenekarral. És ez volt az a koncert, amelyiknek a hangját fel is tudtuk venni.”

Csak a hangot, képi felvétel nem készült?

„Valamennyi igen, mindkét helyen, de csak a saját archívumunk számára. Egy kamera volt csak, ami végig egy helyben volt, a keverőpultnál, szóval csak belső használatra jó. Viszont az a terv, hogy amikor jövő év elején Észak-Québecben is előadjuk a helyi nagyzenekarral ezt a műsort, azt le is filmezzük majd.”

Lesznek változások a műsorban?

„Nem, ugyanaz lesz. Annyira sok időbe telt összerakni így is, Dina Gilbert karmester és Hugo Begin hangszerelő segítségével, hogy nagyon nehéz lenne még újabb dalt is átírni. Sőt, Dina nélkül nagyon nehéz lenne újra színpadra állni nagyzenekarral, mert vele már kialakítottunk egy külön technikát, ahogy egymásra nézünk, abból tudjuk, mi az utasítás, mi következik, satöbbi. Nagyon sok váltás van a VoiVod zenéjében, emiatt is szükség lesz rá, hogy ott legyen velünk. Sőt, szó van róla, hogy más országokba is elvigyük a Symphonique műsort, és ezt csak úgy tudjuk megoldani, ha mindenütt helyi nagyzenekarokkal játszunk együtt, viszont muszáj, hogy Dina is jöjjön velünk.”

Gondolod, hogy van rá bármi esély, hogy Budapestre is elhozzátok ezt a műsort?

„Nagyon remélem, az csodálatos lenne. Az úgy van, hogy a Québec Symphony Orchestra a Montréal Symphony Orchestrától bérelte a kottákat, de ezt bármely más nagyzenekar is megteheti. Most kezdődnek a tárgyalások.”

Hogyan választottátok ki a dalokat?

„Főleg a progresszív rockosabb dalaink közül válogattunk, amelyek sok különféle részből épülnek fel, merthogy ezek illenek jobban a nagyzenekarhoz. Választottunk olyan számokat is, amelyekre eleve hatott a modern komolyzene, főleg a Nothingface időszakból, amelyre például Bartók, Sosztakovics, Sztravinszkij is hatott. A gyors, thrash metal dalokat inkább hanyagoltuk, bár az hamar kiderült, hogy a nagyzenekarokban játszó zenészeknek nem okozna gondot olyan tempóban játszani, hiszen pl. Paganini műveit is elő tudják adni. Azért egy kivétel került a műsorba, a Nuclear War az első lemezünkről, mert úgy gondoltuk, nagyzenekari közegben amolyan félelmetes katonai masírozásnak hat majd. És nagyon jól is működött.

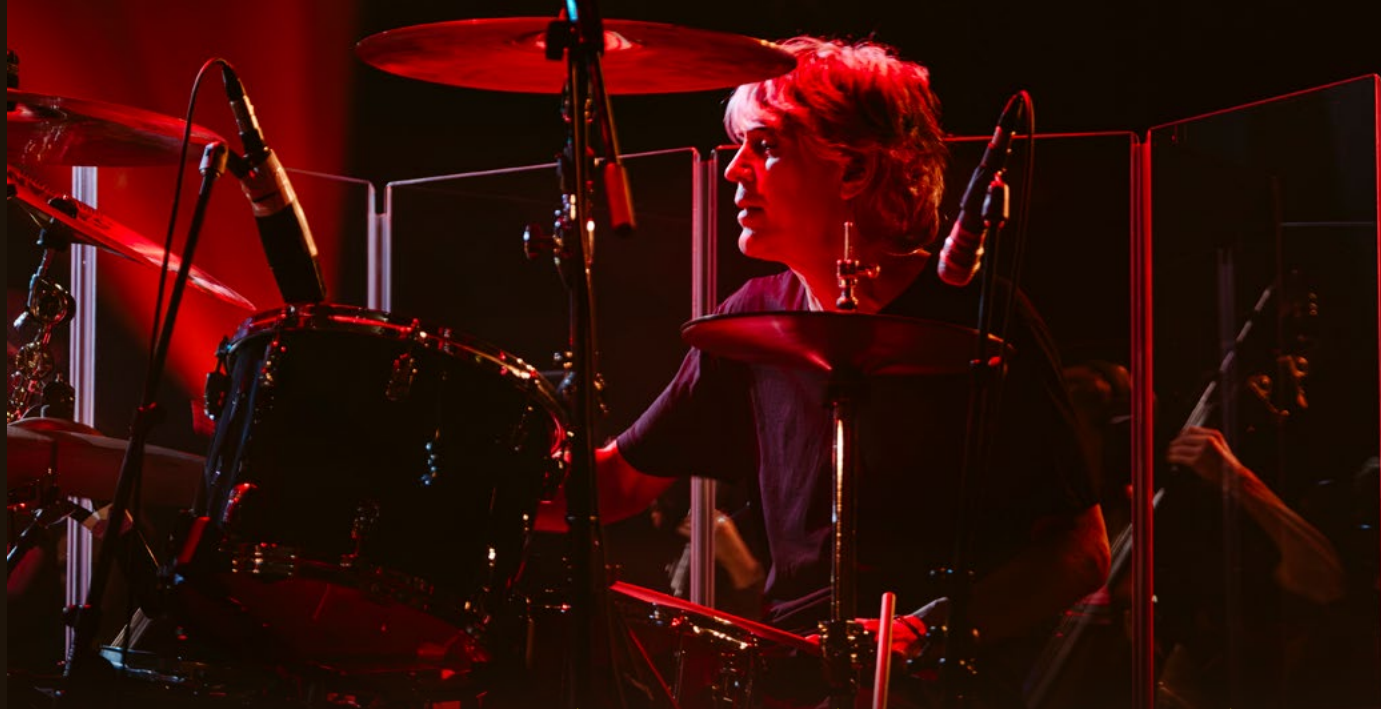
Ki akartuk próbálni az Astronomy Domine-t is, a Pink Floyd illetve Syd Barrett szerzeményét, és persze ez is remekül sikerült. De a dalok sorrendjét is alaposan kitaláltuk, mert azt szerettük volna, ha olyan élményt ad a koncert, mintha egy hosszú utazás lenne. Mintha egy sci-fi-film zenéje volna. Emlékszem, mondtam a hangszerelőnek, hogy olyan korai cyberpunk-filmekre gondolnék, mint

Sci-fi-szimfónia

A kanadai VoiVod négy évtized után is tud újat mutatni, hiszen a napokban megjelent, Symphonique című koncertlemezük, amelyet egy kanadai nagyzenekarral együtt vettek fel, egészen más, mint az összes hasonló próbálkozás, mikor rock vagy metal zenekarok szimfonikusokkal együtt zenéltek. Michel „Away” Langevin dobossal Uzseka Norbert beszélgett.

a Mad Max, a Szárnyas fejedelmű, a Terminátor stb., de olyan régi filmek is szóba kerültek, mint a Majmok bolygója, aminek egészen avantgarde a zenéje. És Hugo tökéletesen megértette, mit szeretnénk. Már amikor az első demókat küldte, azoknak is olyan volt a hangulata, mint a régi sci-fi megdisztópikus mozifilmeknek.

Chewy (*Dan Mongrain gitáros*) dolgozott négyünk közül a legtöbbet a dalok áthangszerelésén. Érdekes volt megtapasztalni a saját dalainkat új kontextusban. Hogy mondjuk, egy ponton mi megállunk, de a nagyzenekar játszik tovább, és Snake csak arra énekel rá.”

Mi volt a te szereped a folyamatban?

„Én a magam részéről főleg a koncert háttérvetítéséhez szállítottam rajzokat-festményeket, amiket aztán más művészek különféle technikákkal, illetve technológiákkal meganimáltak. Ez azért is nagy öröm volt számomra, mert turnézó és stúdiózó dobosként nem jut elég időm ilyesmire, pedig mindig is szerettem volna, ha az általam megrajzolt szereplők megmozdulnak. Úgyhogy nagyon örültem ennek a lehetőségnek. Volt, aki hagyományos animációt készített, volt, aki CGI-t használt, de olyan is, aki mesterséges intelligenciával oldotta meg. Úgyhogy a közönségnek ilyen szempontból is különleges élményben lehetett része.”

Máshol is láthatók lesznek ezek az animációk?

„Az a probléma, hogy az első két koncertnek a látványáért a Montréal Symphony Orchestra fizetett, ők bérelték ki a csúcstechnológiás vetítőt is, ami a színpad mögött volt elhelyezve. Így aztán a vetített anyagok az ő birtokukban vannak. Ezért aztán a Québecben tartott koncertre teljesen új vetítést kellett legyártanunk. Úgyhogy a zene ugyanaz volt és lesz is minden koncerten, ám a vetítés eltérő lesz attól függően, hol játszunk.”

Mikor volt az, hogy ti négyen együtt próbáltatok a nagyzenekarral?

„Onnantól, hogy megvoltak az átíratok, már gyorsabban ment a munka. Mi magunk a kapott demók alapján készültünk fel, méghozzá úgy, hogy bevontunk egy stúdióba ezekkel az anyagokkal. Viszont a montréalai nagyzenekarral csak konkrétan

„A közönség imádta az egészet, és ezzel a nagyzenekart is boldoggá tették.”

az első koncert előtti napon próbáltunk először. Kétszer végigvettük a teljes műsort aznap. Aztán az első koncert napjának délutánján még egyszer. Québecben is hasonlóan örültem a dolognak: a koncert előtti nap érkezünk meg oda, és a koncert délutánján és délutánján volt módunk próbálni, tehát összesen kétszer.

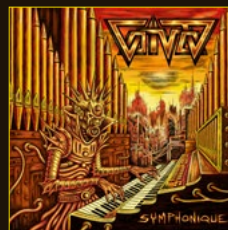
Szóval elég megerőltető ez. Nem feltétlenül fizikailag, mert sokat turnézunk, szokva vagyunk hozzá, de ezeken a koncerteken szokatlanul erősen kellett koncentrálnunk. Dobosként nem engedhetek meg magamnak egy hibát sem, mert ha kihagyok egy ütemet, az egész nagyzenekart beviszem az erdőbe. Úgyhogy nagyon oda kell figyelni, és az első koncert után rettenetesen fáradt voltam.” *(nevet)*

Máskülönben milyenek voltak a koncertek?

„Elképesztően jók. Az első koncert mondjuk mindannyiunknak nagyon kemény volt, végig árgus szemekkel figyeltük a karmestert, volt egy csomó előre betanult jelzés, amire figyelni kellett. Így nem is tudtam odafigyelni a vetítésre, a nagyzenekarra vagy a közönségre. A második koncerten már jóval lazább voltam, jobban is élveztem az egészet. A harmadik bulin, Québecben meg már kissé túl laza is voltam, mert volt egy hibám, de azt senki nem fogja észrevenni a lemezen.” *(nevet)*

A közönség imádta az egészet, és ezzel a nagyzenekart is boldoggá tették. Ők ugye ahhoz vannak szokva, hogy a közönség csupán a darabok közti szünetben tapsol, de a mi koncertünk közben végig ment a 'rrrooaaarr'. *(nevet)* Ezek is ülős koncertek voltak, de sokszor állva ünnepelt a közönség. Az meg külön jó, hogy a közönségben voltak olyanok is, akiknek éves bérletük volt a nagyzenekar koncertjeire, nem is hallgatnak metalt, nem miattunk jöttek el, mégis jól érezték magukat.

A második montréalai koncerten a közönség egy ponton elkezdte kántálni a karmester nevét: »Di-na, Di-na«, és nagyon örült neki, hiszen vele ilyen soha korábban nem esett meg. *(nevet)* Meg Québecben

„Július 14-én játszunk nálatok, és Prága mellett Budapest a kedvenc európai városom, úgyhogy nagyon várom.”

volt egy olyan is, amikor egy ponton a közönség elkezdett hejjezni, tudod, ahogy metalkoncerteken megeshik, aztán a koncert után mondta Dina, hogy hála istennek a közönség tartotta a tempót, mert ott attól félt, hogy a nagyzenekar összezavarodik. *(nevet)* De tényleg, mindenki élvezte a koncerteket.

Azt hiszem, a montréalai nagyzenekarban hetvenen vannak, a québeciben pedig hatvanöten, szóval gondolhatod, hogy a hangmérnöknek is kemény munka volt ez. Emlékszem, mikor először próbáltunk a montréalaiakkal, elsőre iszonyú masszának hatott az egész. Minden egyes zenésznek van külön mikrofonja, szóval ezt az egészet behangosítani nagyon durva lehetett, de a végeredmény, ami a Symphonique albumra is felkerült, nagyon jól sikerült. Azt hiszem, mind a nagyzenekar, mind a VoiVod összes tagja jól hallható.”

Hogyan reagáltak a nagyzenekar tagjai a zenétekre, illetve a ti személyetekre?

„Ahogy említettem korábban, a munka legelején sokat beszélgettünk különféle filmzenékről. Mikor 1985-ben Montréalba költöztünk, sok időt töltöttünk azzal, hogy egymás lemezgyűjteményeit bújtuk, és előkerültek olyan filmzenék is, mint például a Ragyogás, A dolog stb. Stanley Kubrick főleg gyakran dolgozott a filmjeiben modern zeneszerzőkkel, és ez mind nagy hatással volt ránk. Annyira, hogy apró részleteket bele is építettünk ezekből, illetve klasszikus zenékből is a metal dalainkba. És a nagyzenekar néhány tagja oda is jött, hogy »hé, ez nem ebből meg abból a filmből van?!« *(nevet)*

Nyáron ismét Budapesten játszik a VoiVod. Mire számíthatunk?

„Erre a nyári európai turnéra alaposan felújítottuk a programot. Előkerültek dalok, amiket

évtizedek óta nem játszottunk. Ez nekünk is felüdülés, de a közönségünknek is. Elég jól átfogja majd a setlist a pályánkat, és lesz jó pár meglepetés is. Olyan 80-85 perces koncertek lesznek. Nagyon régi dalok is előkerülnek majd, de még az Eric Forrest korszakból is előásunk ezt-azt. S persze az utóbbi lemezeinkről is lesznek számok. Július 14-én játszunk nálatok, és Prága mellett Budapest a kedvenc európai városom, úgyhogy nagyon várom.”

Magam is. S lesz-e új album?

„Persze, már el is kezdtük írni. Megvan az album koncepciója, és két turné között már be is mentünk a stúdióba, felvenni három számot. Ennél több nem fér bele az időbe, mert szerencsére sok koncertünk van, de az a terv, hogy így, a turnék szünetében, háromszámonként rögzítjük az anyagot, és némi szerencsével jövő év második felében megjelenhet az album. Azt gondolom, a Symphonique koncertek hatással lesznek erre az anyagra, eleve a koncepció is olyan, hogy kissé filmszerűbbnek ígérkezik, kicsit, mint valami sci-fi-film zenéje. De emellett hamarosan megjelenik a Nuclear Warrior című videójátékunk, ami úgy fog kinézni, ahogy a '80-as évek végi, '90-es évek eleji számítógépes játékok. Nyilván VoiVod-zene fog szólni alatta, de 8-, illetve 16-bites verzióban.

Aztán készül a We Are Connected című dokumentumfilmünk is, ami elvileg szintén hamarosan megjelenik majd. Nemrég jött ki az Always Moving című könyv, amit Jeff Wagner írt, és 540 oldalon mutatja be a VoiVod történetét. Szóval mindig történik valami, de most természetesen a Symphonique koncertlemez promótálására koncentrálnak.”

Mindig is rendkívül kreatív voltál, dobosként és képzőművészként is. Úgyhogy érdekelné, mit gondolsz a mesterséges intelligencia használatáról a művészetekben?

„Attól függ. Ha arról van szó, hogy azért etetik az MI-t a rajzaimmel, hogy animációt csináljon belőle, az ellen nincs kifogásom. Néha magam is használom, ugyanis én tudományos dolgokat tanultam, de sosem jártam művészeti iskolába, így pl. nem igazán értek a perspektívához. Ha mondjuk le kellene rajzolnom, hogy valaki felém rohan, nagyon megszenvednék vele, hogy a megfelelő látószögben rajzoljak le mindent. Ilyen esetben megkérném az MI-t, hogy mutasson nekem néhány példát, és

annak alapján rajzolnám meg a magamét. De megtanultam úgy használni az MI-t, hogy hamar meglegyen a számomra megfelelő eredmény. Ha ugyanis túlságosan rákattanok erre, és legyártatok mondjuk ezer képet, az nagyon nem jó a környezetnek. Ugyanis a nagy adatközpontok rengeteg vizet használnak el az MI működtetéséhez, a számítógépek hűtéséhez. Úgyhogy muszáj meghúzni egy határt. Etikusan kell használni, ez nagyon fontos.”

A VoiVod a kezdetektől fogva sci-fi-témákkal foglalkozott, de időközben nagyon sok minden változott a világban. Szerinted van olyasmi, amit megjósoltatok a dalaitokban, ami valóra vált?

„Ó, istenem, nagyjából minden. *(nevet)* Olyanok ezek a dolgok, mint a visszatérő rémálmok, hiszen annyiszor beszéltünk már olyasmikról, mint az ózonpajzs elvékonyodása, a savas esők, a csernobili katasztrófa, később a globális felmelegedés, és a többi. És nagyon sokszor énekeltünk a nukleáris háborúról, mivel a hidegháború idején nőttünk fel. Aztán a '90-es években sokan mondták nekem, hogy ez már retró téma, lejárt lemez, de mindig azt gondoltam, nem úgy van ám az, a csúcstechnikát alkalmazó fegyverkezés egyre örültebb, egyre félelmetesebb. Most már ugye itt az MI, a drónhadseregek és a többi. És ismét a nukleáris fegyverkezésről szólnak a hírek. Szóval a VoiVod sci-fi-sztorijai valahogy utolértek minket.

Annak idején szokásunk volt Snake-vel, hogy ha Európába repültünk turnézni, a reptéren felvásároltuk az összes tudományos magazint, és azok alapján igyekeztünk történeteket kitalálni, és megfejteni, hogy mi fog történni 20-30 év múlva. De manapság már azt is nehéz elképzelni, hogy mi fog történni jövő héten... Azt gondolom, Snake szövegei

mostanában már sokkal inkább a jelenbéli dolgokon alapulnak, mert amiben most élünk, az már épp eléggé sci-fi.”

Az amerikai elnök, Trump nyilvánosságra hozott egy csomó ufóaktát. Ezekről mit gondolsz?

„Nem néztem még meg azt a bizonyos honlapot, pedig valóban, mindig érdekelt ez a téma. Azt hiszem, a kedvenc rajztémám is az ufó. *(nevet)* Csak azt remélem, hogy még az én életemben valóban megtudhatjuk, mi igaz mindebből. Ez a kedvenc rejtélyem a világon, tudod. *(nevet)* Számos mozi-filmben is felbukkannak az azonosítatlan repülő tárgyak, és mindig is voltak ufóészlelések, homályos fotók, videók, és mindig azt gondoltam, a világ legszebb konstrukciói az ufók. *(nevet)* Egészen kisgyerekkoromtól fogva imádtam ufókat rajzolni.”

A netre felkerült képek meg videók között volt egy, amin valami csillag formájú repülő jármű látszik, mikor azt megláttam, az volt az első gondolatom, hogy ezt akár Away is rajzolhatta volna...

„Hát, talán egyszer meglátogattak engem az ufók és átírták az agyamat, hogy promótáljam a földönkívülieket.” *(nevet)* 🐾

A CASTRO-AKTA Charon árnyékában 1.

A '90-es évek végén iszonyat erős volt a budapesti alter/goth színtér, de még onnan is kiemelkedett két zenekar: az A Kert és a Land of Charon. Baráti kapcsolat is összefűzte a két bandát, de még egy erős közös pont volt köztük, mégpedig a színtér akkori legjobb dobosa, Farkas „Castro” János. Vele nosztalgizunk egy kicsit az elmúlt évtizedek zenei életéről.

SZÖVEG: GYÖRGY ZOLTÁN · FOTÓ: FARKAS JÁNOS ARCHÍVUMA

Admiral (1991)

Több mint negyvenéves barátság köt össze minket, így az átlagnál kicsit többet tudok a múltadról, szóval menjünk vissza az ősidőkbe. Egy Borsod megyei kis faluból, Balajtról származol, és ha jól emlékszem, másodikosak voltunk a gimiben (1986-ban), amikor megszereztük az első dobszerkódat. Mesélj a korai évekről, kik inspiráltak, mi hatására fordultál a dob felé?

„Kilencéves koromban voltam egy lagziban, ahol megkértem a dobost, hogy hadd üljek már be a dob mögé. Megengedte, és akkor ütöttem mindent, amit értem. Ott már valami megszédített, beégett a tudatalattiba. Meg mindig ahogy hallgattam a rádióban a Kettőtől ötig kívánságműsört, próbáltam a dalokat kötőtűvel a fotel karfáján leütögetni. Később ez nagyon jól jött, mert kifejlődött egy olyan képességem, hogy könnyen megjegyeztem a számokat, amiket hallottam, és így nem volt nehéz dalokat tanulni. Kaptam tangóharmonikát is, ezen kezdtem el hallás után tanulni a dalokat, aztán jártam egy évig zongoratanárhoz is.

Aztán ugye bekerültünk gimibe, elcsábított a rockzene és a heavy metal. 1984-et frünk és kicsoda lemezek jelentek meg akkoriban! Első nagy szerelmem a Scorpions volt, aztán jött a Slayer és Dave Lombardo. Őt tartom a legnagyobb mesteremnek, imádtam a stílusát, tőle nagyon sokat tanultam. De nagy hatással volt rám a Metallica is. Megtanultam az egész Master of Puppets lemezt, a mai napig a fejemben van.”

Milyen zenekaraid voltak? Már akkor helyi szinten szép sikereket értél el.

„1986-ban, ugye együtt csináltunk az első bandánkat, ez volt a Mad Pigs, mint mindenki, mi is punkkal kezdtünk. Pontosabban nem is tudtuk mi akkor, hogy ez punk, csak leültünk és toltuk. Ez volt az első rendes zenekarom, eredetileg ott én még énekeltem és te doboltál, aztán valahogy cseréltünk, és ez lett a fix felállás.

Aztán volt egy idősebb gitáros barátunk, Déri Tomi, aki akart csinálni egy komolyabb zenekart és egy próbán véletlenül pont a dob mögött ültem. Elkezdtem ütni, erre néztek rám a többiek, hogy hát te tudsz dobolni! Ez volt a Fehér Holló. Deep Purple-, Black Sabbath-, Ufo-feldolgozásokat játszottunk. Onnantól kezdtem el tudatosan és intenzíven gyakorolni. Később elkezdtünk saját számokat is írni és nevet változtattunk Arzenálra, de kiderült, hogy Balmazújvároson már van egy ilyen nevű banda, így született meg végül az Admiral. Nagyon sokat koncerteztünk a környéken, nagyon jó, zúzós, motörheades rock'n'rollt nyomtunk, iszonyatos tempóval. Nem egy hosszú nóta az Ace of Spades, de mi két perc alatt ezt is legyűrtük. *(nevet)* Kialakult egy egész szép rajongói bázisunk is, tehetségkutatókon léptünk fel, klubokban, Kazincbarcikán, Egerben, ahol csak lehetett.

Jó kis rockzenei élet kezdődött a '90-es évek elején, ott Kelet-Magyarországon. Akkoriban indult az ózdi Remorse, a miskolci Atomic, a kazincbarcikai The Bedlam, a sajoszentpéteri Screen vagy a szerencsi Ramses, ami ugye a Hooligans elődje volt. Mindegyikükkel sűrűn felléptünk, sok kis egynapos fesztivál is volt akkoriban, ahol reggeltől estig toltuk.

Aztán 1992-ben a Mad Pigs még visszatért, felvettük a lemezünket, ami persze csak egy demó, de mi lemeznék hívtuk, ez volt a Maradandó károsodás. Zseniális anyag a mai napig, nagyon megelőztük a korunkat vele, de erről te is sokat tudnál mesélni. *(Akinek még nem esett le, a cikk írója volt itt az énekes! – GYZ)* Érdekeség, hogy a bandában sose volt gitáros csak basszeros, volt, hogy egyszerre három is. *(nevet)* Nagyon súlyos banda volt, a mai napig kultikus hírünk van otthon!”

Nagyon látványos és jellegzetes dobstílusod lett, amit, ha valaki egyszer látott/hallott, nem feleli.

„Imádtam a Muppet Show-t, Animal volt a kedvencem, és persze a Motörhead dobosát is, mindketten nagy hatással voltak rám.”

Akkoriban sokan a Muppet Show dobosához hasonlítottunk, fűszerezve egy kis Phil Taylorral, talán nem is véletlen, hogy mindkettőnek Animal a beceneve! Hogy alakult ez ki?

„Imádtam a Muppet Show-t, Animal volt a kedvencem, és persze a Motörhead dobosát is, mindketten nagy hatással voltak rám. Akkortájt még rendesen törtek az olcsó cinek meg a dobverők, és elég látványos volt, amit koncerteken műveltem, elterjedt, hogy én baltázom a dobokat. Ez jött belülről, meg aztán később erre még kicsit rá is játszottam, és hát híre ment, hogy hasonlítottam hozzájuk. Meg pont ugyanolyan göndör napkorong frizurám volt, mint nekik.”
(nevet)

Mint sokan akkoriban, te is a '90-es évek közepén költöztél fel Budapestre. Milyen volt a váltás, azonnal belecsöppentél a pesti zenei életbe?

„Az egész addigi karriernek a katonaság vetett véget. 1992-ben behívtak, és ezzel el is halt kicsit ez a zenélés dolog, így ahogy leszereltem, '93-ban felköltöztem Pestre. Egyből el is kezdtem a klubokat járni, nagyon jó kis underground helyek voltak még akkoriban. Az első zenekarom a Detroit Raiders volt, amit a hisztériás Toncsi alakított. Ki akart lépni a punkból és egy ilyen laza, amerikai motoros rock'n'rollt csinálni. Készítettünk egy háromszámos demót a Fekete Lyukban Lojzínál, azzal elkezdtünk koncertezni. Sok helyen játszottunk, felléptünk többször a Prognózis előtt, de kb. egy év után nekem elegendő lett belőle, és kiléptem. Közben otthon mégis csináltunk egy bandát, az Admiral romjain megalapítottuk a Voodoo Child nevű blueszenekart, egész szépen alakult az is, még a legelső Szigeten is felléptünk, szóval az első pesti évemben még párhuzamosan ment a két csapat.

Akkoriban találkoztam először a kertes sráccokkal is egy hirdetés útján, el is mentem egy próbára. A basszusgitarossal, Artner Gabival egyből összebarátkoztam, ő is nagy Motörhead-rajongó volt, azonnal egy hullámhosszon voltunk a próbán. Végül akkor még nem kerültem be a zenekarba, mert Attila, a gitáros félt, hogy túlságosan elvinnénk a zenét metalos irányba.”

Aztán végül mégis bekerültél, és bár egyre sikeresebb lett, mégsem tudatok befutni igazán. Lehet, hogy ennek az volt az oka, hogy ez a fajta kicsit toolos, elszállós rock nem nagyon ment még nálunk akkoriban, és ezzel bő tíz évvel megelőztétek a korotokat?

„A Kert az egy nagyon jó kis zenekar volt, igazad van abban, hogy megelőztük a korunkat. Végül '96-ban szálltam be, mert valahogy nem találták a megfelelő dobost és eszükbe jutottam, felhívtak. Nagyon jó dalaink voltak, Bob Zoli zseniális énekes és dalszerző volt. Kezdetű befutni a zenekar, nagyon sokat játszottunk az egész országban. Sorban nyertük a tehetségkutatókat, ennek kapcsán kerül-

PRIMUS

UK + EUROPE 2026
AUG. 04.
BUDAPEST, HU
BARBA NEGRA RED STAGE

JEGYEK: LIVENATION.HU & PRIMUSVILLE.COM

Rock NATION

BEAT

Performing the Music of
80s KING CRIMSON

ADRIAN BELEW STEVE VAI
TONY LEVIN DANNY CAREY

2026.07.15.
Budapest
Barba Negra Red Stage

JEGYEK: LIVENATION.HU
BEAT-TOUR.COM

Rock NATION

– Detroit Riders
— Mad Pigs (1992)
— A Kert

tünk fel a hammerosok második Demonstráció válogatására is. Kicsit ki is lógtunk onnan, de legalább így felfigyeltek ránk! Sajnos ezután Bob Zoli úgy gondolta, hogy a következő szint az lenne, ha inkább ismertebb zenészekkel vinné tovább a csapatot, csak hát ez nem működött, mert pont négyünk egysége hozta azt a zenét. Végül Zoli sok évre eltűnt, semmit nem tudtunk róla, sajnos később már csak a halálhíre jutott vissza hozzánk.”

Lemezetek tulajdonképp sosem volt, a '96-os La Voce Della Luna azért inkább egy demónak számított, mint albumnak, amin, ha jól emlékszem, még nem is te doboltál. Miért nem jutottatok el addig, hogy rögzítetek együtt valamit?

„Igen, sajnos a lemezig nem jutottunk el, és a demón még nem én doboltam, hanem Horthy, aki a Bomber dobosa volt. Sajnos Zoli pont akkor találta ki az említett változást, amikor stúdióba vonultunk volna.”

Ekkorra te már eléggé elmerültél az alternatív és elsősorban a dark szubkultúrában, ami egyenes út lett a Land of Charonhoz. Hogy jött ez a vonal, és hogy ismerkedtél meg Janethtel?

„A '90-es évek közepén a metal mellett már sok ilyen zenét hallgattam. Jött a Fields of The Nephilim, a New Model Army meg Nick Cave. Nagyon sokat jártunk folkfesztiválokra is, ez is beszűrődött a stílusomba, kerestem benne azokat az egyedi dolgokat, amit be tudok építeni a dalokba. Így alakult ki nálam a sok tamhasználat, ami jellemző volt A Kertben is, meg a Land of Charonban is. Mélységet, kicsit törzsi jelleget is adott a zenének, mert másképp használtam a tamokat, mint akkor bárki más a színtéren.

„Habár a rajongók azt mondják, hogy az Asztrálgépnek van iszonyatos dark hangulata, és az mennyire jól megfogta a lényegét, azért a Láz kicsit jobban sikerült.”

Ennek köszönhetően ismerkedtem meg Janethtel is. A Kert-gitáros Horváth Attila iskolatársa volt, és egy koncert után odajött, hogy milyen király, hogy két lábdobot rakok még egy Depeche Mode-feldolgozás alá is! A barátság innentől megmaradt, és amikor vége lett A Kertnek, pont elment az akkori dobosuk, és elhívtak egy próbára. Utána mondták, hogy nagyon kemény volt tartaniuk velem a tempót, ez nagyon tetszett nekik, így azonnal be is kerültem.

Egyébként érdekesség, hogy akkoriban Ákosnak volt egy dalszövegíró versenye, ami abból állt, hogy adott egy zenei alapot meg némi inspirációt, és az alapján kellett énekdallamot és szöveget ráírni. Ezt a versenyt Bob Zoli nyerte meg, a második helyezett pedig Janeth lett. Az Árnyék című dalunknak pont ez a versenydal lett az alapja, bár erősen ártítottuk.”

Két lemezt vettetek fel együtt (Asztrálgép – 1998, A Láz – 2001) és talán nem túlzok, hogy már akkor kultikus zenekar lett belőletek underground szinten. Milyen volt a közösen töltött idő?

„Az Asztrálgép még magánkiadásban jelent meg, a Láz pedig már a győri Nephilim Records adta ki. Mindkettőt a HSB Stúdióban vettük fel. Habár a rajongók azt mondják, hogy az Asztrálgépnek van iszonyatos dark hangulata, és az mennyire jól megfogta a lényegét, azért a Láz kicsit jobban sikerült. Nagyon szerettem ott játszani, egy igazi szerelem volt az a banda. Underground szinten is mindig magas nézőszámunk volt, sokszor megtöltöttük a 150-200 fős klubokat, de felléptünk a Hegyalján és a Szigeten is. De az egész megkoronázása egy lengyelországi buli, a Bolkóvi Dark Fesztivál volt, ahová külön meghívtak minket. Ez egyébként Kelet-Európa legnagyobb ilyen jellegű zenei fesztiválja.

Én '97-től 2002-ig nyomtam a Charont, nagyon sokat beletoltam, sokat szerveztem, viszont sajnos szegény Janeth egy idő után már nagyon sokat alkoholizált, ami sokszor a zene és a fellépések kárára ment, és egy idő után ebből elegendő lett. Kiszálltunk Holly Balázssal a zenekarból, belefáradtunk.”

(Az interjú második része a 2026. júliusi számunkban olvasható majd!)

A HÓNAP ALBUMAI

GYÖRGY
ZOLTÁN

GYURICZA
FERENC

GYURICZA
TAMÁS MARCELL

KÁNYVA
FERENC

KISS
DANIELLA

MILLÁN
PÉTER

POSTA
JÁNOS

SCHMIDT
PÉTER

UZSEKA
NORBERT

VALACHI
SAMU

UNDERWORLD
KLUB

OH HIROSHIMA: AND THE DEAD TREE GIVES NO SHELTER

8,64

10 8 7 9 9 9 9 8 9 9 8

LEX LEGION: LEX LEGION

8,55

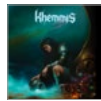
8 9 9 10 9 7 8 9 9 8 8

RED SWAMP: PEACE AND HATE

7,91

8 9 7 8 8 7 6 8 9 9 8

KHEMMIS: KHEMMIS

7,91

6 9 8 9 8 7 8 8 8 8 8

CONFESS: METALMORPHOSIS

7,55

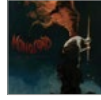
8 8 9 7 8 7 6 8 8 7 7

GEOFF TATE: OPERATION: MINDCRIME III

7,45

9 8 7 8 8 7 6 5 9 7 8

MONOLORD: NEVERENDING

7,36

7 7 8 8 6 9 7 7 8 7 7

AUGUST BURNS RED: SEASONS OF SURRENDER

6,91

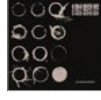
6 8 7 8 7 6 7 7 7 6 7

DARKTHRONE: PRE-HISTORIC METAL

6,73

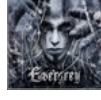
7 5 6 9 7 8 4 7 7 7 7

PERIPHERY: A PALE WHITE DOT

6,55

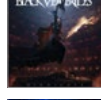
5 7 6 9 6 6 6 6 7 8 6

EVERGREY: ARCHITECTS OF A NEW WEAVE

6,55

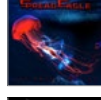
7 6 8 7 7 6 6 7 5 6 7

BLACK VEIL BRIDES: VINDICATE

6,55

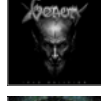
7 8 8 8 7 4 6 6 5 7 6

SPREAD EAGLE: THE BRUTAL DIVINE

6,45

7 7 7 6 6 5 7 6 7 7 6

VENOM: INTO OBLIVION

5,73

6 4 5 7 6 4 5 7 6 6 7

CYHRA: REQUIEM FOR A PIPE DREAM

4,73

4 6 5 6 5 4 3 5 5 3 6

A klubtagok összpontja egészen átlagolva számít bele a teljes átlagba. A klubtagság ingyenes, az egyéni azonosítót kérni a klub@underworld.hu címen!

” Hunyd be a szemed és add át magad a daloknak, hagyd, hogy elvigyenek ebbe a komor, de nem kilátástalan világba...

OH HIROSHIMA

And The Dead Tree Gives No Shelter

KIADÓ: PELAGIC RECORDS / ÍRTA: GYÖRGY ZOLTÁN / 10

És a holt fa nem ad menhelyet... – csodálatos ez a cím. Igaz, ezúttal ez nem a zenekar érdeme, egy T. S. Eliot-versből, az Átokföldéből kölcsönözték e félmondatot. Érdemes rákeresni a versre, és olvasgatni a dalok hallgatása közben, nagyon szép alapot biztosít a lemez megértéséhez. Talán nem is árt a fogódzó, mert ez a svéd posztrock-duó ismét egy olyan mesterművet rakott le az asztalra, ami szokás szerint nem adja meg magát könnyen, de ha beszippant, akkor soha többé nem ereszt. A borítón látható kiszáradt fa napjaink sivárságának metaforája, ahol legkönnyebb talán elmenekülni és bezárkózni a problémáink elöl, de mégis a meleg színek egyfajta reményt is szimbolizálnak, a kopárság mögött felsejlik a nap...

Jakob Hemström (gitár, ének) és Oskar Nilsson (dob) mesterei a filmzenei hangulatok prezentálásának, hatodik lemezükre ezt tőkélyre fejlesztették. Hunyd be a szemed és add át magad a daloknak, hagyd, hogy elvigyenek ebbe a komor, de nem kilátástalan világba...

A Servant of All, és így a lemez éteri kezdése alatt kézen fognak az alkotók és kísérik még akkor is, ha néha fájdalmas, amit láatsz, hallasz. Nem eresztenek, bár nem is akarsz, mert tudod, hogy ekkora értékkel ritkán szembesülsz. A kicsit space rockos, shoegaze-es dal tökéletes nyitány, amit a Meridian folkos alapja még tovább fokoz. Mintha egy középkori vásári multság társastáncába csöppennél, az ismétlődő gitár- és dobtéma továbbra sem enged, vonz ahhoz a bizonyos meridiánponthoz, ahol végképp beszippant ez a világ. Az Angelost az éteri női vokál teszi feledhetetlenné, de ez egyébként is jellemző a vokális részekre, az ének is egy hangszerként szerepel, sokszor csak álmosan, visszhangosan a háttérben, de ezzel is további réteget adva a zenének, megidézve vele pl. a Swans experimentális szellemiségét.

Talán soha nem volt ennyire sokrétű még a zenekar, újabb, tőlük soha nem hallott hangszerek, zenei stílusok kerülnek terítékre, a Pink Floyd-i progresszív rocktól a posztmetelig. Ez utóbbit idézi a Skeleton Key is, már-már a Dvne vagy a Cult of Luna jut eszünkbe. Eddigre végképp eljutunk a mélységbe, a sötétségbe, hogy aztán a Tree of Life-ban valahol a háttérben a csodálatos vonós téma közepette felderengjen az a bevezetőben említett nap. Meleget még nem ad ugyan, de talán reményt igen, így a Broken Sunlight, ez a grunge-os gitárral felvezetett, a Thy Catafalque legjobb pillanatait idéző dal a lemez érzelmi csúcspontja. Ezután az Ivory Town már csak a csendes megnyugvást hozza lebegő harmóniáival és az egyszerűségében is nagyszerű zongoratómájával. Zárásként az Exit Cloud visszalök minket a zajos, de talán mégis szép világba. A noise-os gitárok és az éteri ének kontrasztja legalábbis ezt sugallja.

Csodálatos lett az album! Mondanám, hogy a banda eddigi legjobbja, de valójában minden korábbi lemezüknél ezt éreztem, így inkább már csak azt mondom, hogy egy újabb mestermű született. Ráadásul elkényeztetnek minket, idén kétszer is láthatjuk őket élőben (Fekete Zaj Fesztivál és Dürer Kert), ahol olvasom, hogy a teljes lemezt szeretnék színpadra állítani vendégzenészek kíséretében. Kíváncsi vagyok, de addig még biztos rengeteget fog pörögni a lemez. Sokszor van, hogy lelkesedek valamiért, aztán mégis három-négy alkalom után el is felejttem az albumot, de az Oh Hiroshima sosem ilyen, és ezért köszönet jár nekik!

„Érzelmes és gazdag lemez: lassan építkező, posztrockos témák, hatalmas kitérések, lebegő gitárok, melanholikus feszültség – ez a zenekar védjegye. Egyszerre törékeny és kataritikus, nagyon jó lemez.”

Kánya Ferenc / 9 pont

„Inspiráció, hatalmas hangulat, jó értelemben vett érzékenységek, dinamizmus, kraft, ötletgazdagság. Remek zene, minden pillanatát élvezet hallgatni.”

Milán Péter / 9 pont

„Ez a neopszichedelikus, atmoszferikus posztrock nagyon az én világom, az új Crippled Black Phoenix után tökéletes új anyag, amire jó sokáig ráleszek tapadva. Kiváló albumborítók, wow!”

Valachi Samu / 9 pont

„Na, ezt nem láttam jönni – abszolút kellemes meglepetés! Egy kis hipnotikus lebegésbe átszűrődő experimentális utazás, ha már teltitődél a sok extrém muzsikával. Remekül kimunkált, figyelemre méltó, karakteres témák; mindenképpen megjegyzem a banda nevét, aláírom, nem lesz nehéz.”

MGM / 9 pont

BLIZZARD/FEKETE FAGY Luna In Tenebris

FEKETE TERROR PRODUCTIONS / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 7

Magyarország egyik legrégebb óta működő black metal zenekara, a pécsi Blizzard, tavaly ünnepelte harmincéves születésnapját. Ez idő alatt mindössze két album készült (Les Litanies De Satan – 2006, Disengaged From Life – 2021), de a hektikus működés ellenére a csapat olykor ad magáról életrajzokat. Legutóbb az Ancient Moon EP-t adták ki még tavaly, amit idén a Fekete Terror Productions split-kazettán jelentetett meg a Fekete fagy szintén kétszámos Erdő című EP-jével.

A Blizzard stílusát nagyban befolyásolta a skandináv black metal, ez aligha lehet vita tárgya, azonban a két ehelyütt hallható tétel (Ancient Moon, Godless Fire) felmutat olyan ízeket, jegyeket, melyek alapján előzetes információk hiányában is megmondanánk, hogy hazai a produkció. Nem az esetleges hangzásbeli fogyatékosokra gondolok, mert éppenséggel nincs gond a megszólalással, de hallunk olyan témákat, váltásokat, kiállításokat, amelyek árulkodók ilyen vonatkozásban. Ha a hangzást említettem, megjegyzném, hogy a kissé száraz gitárok mellett szépen szól a basszusgitár, ami ily módon megteremti a „teltségérzetet”. A két szám egyesíti a black metal ismert erőit, nevezetesen az intenzitást, a kompromisszummentességet és a dallamos témák meglétét. A basszuskiallások plusz ízt adnak az anyagnak.

A Fekete fagy hangzása nyersebb, akár demósabbnak is nevezhetném, és maga a zene is egyszerűbb, mondhatjuk, hogy zsigeribb, mint a Blizzard. Egy fokkal lecsupaszítottabb formában mutatják be a black metal, mint a szalag másik oldalán szereplő társaik. Ezzel párhuzamosan mintha a norvég black metal hatása élesebb lenne az Erdő és a Csend címeiket viselő tételeken. Megfigyelhető, hogy a magyar nyelv használata fontos elem, ahogyan a mindenkori nyelvek alapvető elemei egy-egy zenei produktumnak. Eredetinek nem nevezném a Fekete fagy zenéjét, azonban mindkét dal rendelkezik megjegyezhető gitárdallamokkal, melyek adnak bizonyos szintet a tételeknek. Az Erdő dallamosabb, míg a Csend morózusabb, ha lehet ékebben, tömören jellemezni a szerzeményeket.

Tetszetős kazettakiadvány ez a split, látszik, hogy a kiadó ad a minőségre.

CRASHDIET Art of Chaos

KIADÓ: NINETON RECORDS / ÍRTA: GYÖRGY ZOLTÁN / 7

Kedvenc svéd glamcsapatunk már a nyolcadik bombáját dobja le, és bár nem szól akkorát mint 20 éve, de azért még mindig megbízható pusztítást tud végezni egy háziüliben. Kicsit filmszerűre próbáltam venni ezt a bevezetőt, ezzel is

érzékeltetni, hogy olyan ez a zene, mint ami bármelyik tinivígjátékba belefért volna az elmúlt 20-30 évben. Hiába az új énekes (John Elliot), a zene továbbra is az, amit megszokhattunk a csapatról valahol a dallamos hard rock (Whitesnake, Kiss) és a '90-es glam (Poison, Tigertailz) között. A svédek nagyon érzik ezt a stílust, hogy csak pár nevet említsek: Hardcore Superstar, Crazy Lixx, Vains of Jenna, de szintén innen indult világhódító útjára Tim Skold is még a '80-as években a Shotgun Messiah-val.

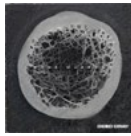
Valójában itt be is fejezhetném a recenziót, felsóroltam annyi bandát támpontnak, hogy ez alapján a stílus kedvelői szinte minden hangot be tudnak lőni az albumon, de azért nézzük mit is kapunk ebben a 40 percben. Tíz dal, megbízható minőség, de persze csodát ne várjunk. Útós, igazi glamhimmusz a Sick Enough for Me, aranyos a Can of Worms gyerekkórusa, a Loveblind lírája egész kellemes, jól lehet együtt énekelni a refrént, jót zúzhatunk a Mötley Crüe-sen sordró Get Outra..., aztán picit el is fárad a lemez, elkalandozik a figyelmünk.

Összességében egy kellemes hallgatni való az album, de valójában semmi újat nem nyújt. Sanszos, hogy ahogy jött, úgy megy is, pár hét-hónap múlva el is felejttem, de valójában ez nem a nagy hibája – nehéz

ma már kiemelkedőt mutatni ebben az egykor szebb napokat látott stílusban.

DEAD GRAY Bone Marrow

KIADÓ: SZERZŐI KIADÁS / ÍRTA: UZSEKA NORBERT / 9

A Dead Gray Sipos András gitáros (ex-Nuke, Strong Deformity stb.) szólóprojektjének indult, és a 2021-es bemutatkozó EP-n még különféle énekesek daloltak. De már azt is hazánk egyik legjobb dobosa, Bánfalvi Sándor (Ákos, ex-Neck

Sprain, Magma Rise stb.) ütötte fel. Ám az első albumra mostanáig kellett várni.

A Bone Marrow, részben a tagok múltjából is következően, mélyen a '90-es években gyökerezik, és épp úgy benne van a Pantera groove metalja, mint az Alice In Chains-féle mélyebb, sötétebb grunge. De itt-ott hallok én benne Deftonest, Faith No More-t is, és így tovább. Hogy a srácoknak ott van a kezében mindez a zene, és magabiztosan, kellő erővel és józáltsággal tudják a maguk kedve szerint formálni, az a legkevesebb. Aki hallotta már Sanyit dobolni, nyilván nem lepődik meg azon, hogy itt is milyen örületes erővel és hűzással játszik. És a többiek is méltó társai, hiszen a felvételek óta kivált Áldott András basszusgitárja is ugyanolyan fontos része az összképnek, ahogy az említett ősöknel. Sipos András vaskos riffjei mellett átható hangulatú díszítéseket, zakkant szólókat is tud (halld: Echoes, amelynek azok a csavarodó gitártémái is szuperek). László Gergely énekes pedig ugyanolyan magas szinten hozza az Anselmo-rokon üvöltéseket, mint a dallamosabb éneket.

Az albumot hallgatva egy jó darabig mégis az volt az érzésem, hogy fogós ének dallamból elkelt volna több. Ilyen szempontból talán a The Nihilist az album csúcsa, az azonnal hat, de idővel kibomlik a többi is. Azt mondanám, az album második felébe került annyi plusz szín, annyi érdekes megoldás, hogy végül azok fordították a pontszámomat kilencbe. A Tension tempósabb darab, míg az ének szinte bánat-pop. A Granite Prong- vagy Helmet-rokon, ipariás repetitív riffje is nagyon visz, még ha a különféle témákat nem is érzem annyira gördülékenyen egymásból következőnek. A záró címadó meg épp úgy felfogható időkitöltőnek, mint a lemez üzenetének, egész atmoszférájának a betetőzéseként, ez ugyanis egy lassú, instrumentális darab, mely pszichedelikus/stoner irányba hajlik.

Nehéz anyag a Bone Marrow, messze rétegzettebb, mint elsőre gondolná az ember, és míg koncerteken elsősorban az irdatlan zúzással arat a Dead Gray, lemezen jobban kidomborodik a sötét, borult, félelmetes, mégis magával ragadó másik oldala.

DELIVERANCE The Voyager Golden Banquet

KIADÓ: LES ACTEURS DE L'OMBRE PRODUCTIONS

ÍRTA: MILÁN PÉTER / 7

A francia Deliverance 2013-ban alakult, de a névválasztást nem tartom szerencsésnek, mivel ilyen nevű zenekar évtizedek óta sok van a színtéren. Még akkor sem ezt a túlzottan általános kifejezést kellett volna választani, ha a többi

zenekar más területen működik. Az internet korában nem nehéz kiszűrni a foglalt kifejezéseket.

A fenti megjegyzéstől eltekintve figyelemreméltó, amit a Párizsban működő négyesfogat bemutat. Korábban érintőlegesen már találkoztam a csapattal, az előző albumot (Neon Chaos In A Junk-Sick Dawn – 2022) biztosan hallottam, de a The Voyager Golden Banquet című negyedik albummal módomban volt többet megismerkedni. A zenekar nagy vonalakban a black metal és a sludge bizonyos aspektusait egyesíti a lemezein, de ez önmagában nagyon elnagyolt, elmosódott képet adna a produkcióról. A Deliverance korántsem ennyire sematikusan fogja fel az alkotást. A hangzás azonnal szemet, pontosabban fület szúr: vaskos, tömény megszólalás, tiszta és átlátható, semmi

TOPLISTA

BALI DÁVID

1. ANTHRAX
Volume 8: The Threat Is Real
2. SPELL
Wretched Heart
3. CRUEL FORCE
Haneda
4. VOIVOD
Dimension Hatröss
5. ENTOMBED
Clandestine

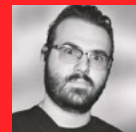
GYÖRGY ZOLTÁN

1. CRIPPLED BLACK PHOENIX
Sceaduhelm
2. OH HIROSHIMA
And The Dead Tree Gives No Shelter
3. DANZIG
4
4. LONG DISTANCE CALLING
The Phantom Void
5. TEMPLE FANG
Lifted From the Wind

GYURICZA FERENC

1. LEX LEGION
Lex Legion
2. OMEN
Battle Cry / Warning Of Danger
3. DAMN YANKEES
Damn Yankees
4. CONFESS
Metamorphosis
5. DEEP PURPLE
Arrogant Boy (dal)

GYURICZA TAMÁS MARCELL

1. LEX LEGION
Lex Legion
2. KATATONIA
Viva Emptiness
3. DARKSEED
Ultimate Darkness
4. CONFESS
Metamorphosis
5. BLACK VEIL BRIDES
Vindicate

” A LaRocque-Blakk gitárduó sziporkázó, bő kézzel adagolt szólómunkája újra csak tanítanivaló.

LEX LEGION

Lex Legion

KIADÓ: MNRK MUSIC GROUP / ÍRTA: SCHMIDT PÉTER / 9

Ha valami úgy néz ki, mint egy kacsa, úgy úszik, mint egy kacsa, és úgy hápog, mint egy kacsa, akkor az egy kacsa.” Így szól a mondás, ami elsőnek eszembe jutott King Diamond zenekarának az egykori komplett hangszeres szekcióját felvonultató Lex Legion debütáló albumának végighallgatása közben. És igen, a lemezen hallható zene valóban szinte egy az egyben kompatibilis a nyolcvanas évek végi Them/Conspiracy-éra világával (ugye ezeken hallhattuk egyszerre az összes itteni hangszeres játékat), adott esetben kisebb, érintőleges kitekintésekkel a még korábbi időszakra is.

Hogy nevesítsük a résztvevőket: itt van Andy LaRocque és Pete Blakk gitáron, Hal Patino bőgőn és Mikkey Dee dobokon, énekesnek pedig a prog/power vonalas norvég Pagan's Mind éléről Nils K. Rue-t nyerték meg maguknak. Ennek megfelelően – a hangszeres részeket illetően – a kacsás hasonlat teljesen megalapozott, tekintve hogy maguk a dalok tényleg olyanok, mintha 1988-1990 környékén íródtak volna, annak az érának a direkterbb vonalvezetésű nótáival együtt. De még a produkció is az 1988-as Them megszólalását idézi, mai köntösbe öltöztetve.

Ami a különbség: nincs az album egészén átféltő horrorsztori, ennek folyamánként nincsenek átvezető hangjátékok sem, illetve Nils hangkaraktere csak részben van átfedésben King totál egyedi orgánumával. A legmagasabb fekvésekben néha a megtévesztésig hozza a Mester frazírait, de a közepes és mélyebb tartományokban azért más a hangszíne és a dallamvilága (a refréneknél ütközik ez ki erősebben). És azért az a bizonyos hidegjelölés démoni

kisugárzás hiányzik a hangjából, ami Kingnek olyannyira a – szerintem veleszületett – sajátja. Mindazonáltal mindvégig baromi jól énekel az arc, és amúgy meg épp ez a különbség az, ami végső soron megadja a Lex Legion saját arcélét.

Ahogy említettem, zenei szempontból a Them/Conspiracy korszak világa köszön itt vissza legmarkánsabban, azonban jó pár helyen – pl. Gypsy Tears, (I Am) The Resurrected – egészen a Fatal Portrait/Abigail kettősig történnék visszautalások, főleg az élesen hasító riffek tekintetében. Mondanom sem kell, hogy a LaRocque-Blakk gitárduó sziporkázó, bő kézzel adagolt szólómunkája újra csak tanítanivaló, és külön öröm, hogy Mikkey Dee végre újra ilyen megvadult formájában hallhatjuk kalapálni. Nils hangját pedig csak az első egy-két alkalommal fura ebben a zenei közegben hallani, összességében teljesen jól illik ide, amit művel.

Személyes favoritként az (I Am) The Resurrectedet nevezném meg, a végén azzal a gyilkos riff- és ritmuskavalkáddal, illetve nagyon bejön még a Dreams Of Darkness a maga kicsit püster felhangjaival (az A Touch Of Evil riffje jó nagyot köszön belőle, és a verzékben a dalszöveg ritmizálása is halfordos egy cseppet). De nagytotálban az egész lemezanyag baromira rendben van, nagyon komolyan odatette magát a régi brigád és a norvég frontember. A borítón ugyan én még gondolkodtam volna egy sort, de másba nem tudok belekötni – rövidege (35 perc) ellenére maximálisan tartalmas, igényesen kivitelezett albummal mutatkozott be a Lex Legion. Ezzel most már csak kihúzzuk valahogy az új King Diamond-korong megjelenéséig.

„Bejön ez az egész úgy, ahogy van, hatalmas a hangulata! De: Nils hangkaraktere nem egy-az-egyben King, igazából még a falzettje is más, teltebb – ami jó. Néhány helyen viszont, inkább a mélyebb lágékban nekem inkább Messiah Marcolin ugrott be, és elképzeltem, mennyivel szólna másról, többről ez a zene vele... Libabőr!”

Kánya Ferenc / 10 pont

„Ez a zene egyszerre tradicionális és modern. A Lex Legion híd a heavy metal klasszikus korszaka és a jelen között. Már csak azért is megérdemelnék a bizalmat, hogy újra együtt dolgoznak ők négyen, de amit zeneiség tekintetében itt produkálnak, az minden előzetes elvárást felülmúlóan figyelemre és elismerésre méltó. Koncertet akarok!”

Gyuricza Ferenc / 9 pont

„Abba nem lehet belekötni, ha volt King Diamond zenészek kajakra King Diamond zenét csinálnak, pláne, ha ilyen minőségben. Nem ér fel a klasszikus korai albumok szintjéig, de a kései anyagokkal simán egy polcra tehető.”

Uzseka Norbert / 9 pont

„A logójuk mindjárt elnyerte a tetszésemet: old school és semmi cicoma. Csak nehogy úgy járjon Andy LaRocque, mint Michael Denner... de hát mi baj származhat egy klasszik 4/5-öd a Them felállásból, nem igaz? Nilsnek eszméletlen jó hangja van, illik is a csapathoz. A LaRocque/Blakk-féle szólópárban, mint mindig, igazi csemege a fülnek. Mikkey Dee pedig ízlésesen, hatalmas nosztalgiával üti a bőroket! Kolosszális! Türelmetlenül várom a megjelenést!”

Varga Balázs / 9 pont

kosz, semmi necro, vagy efféle „tülkapás”. A ritmusgitározás tömörségét, „elszállós”, pszichedelikusnak tetsző részek, billentyűs aláfestések dúsfítják. Tudom, hogy kissé alibizésnek tűnik mindjárt progresszívot kiáltani néhány effekt és különlegesebbnek tűnő zenei részlet miatt, de egyrészt ebben a „zúzó” közegben valóban érdekesnek hatnak ezek a részek, másrészt amit a franciák játszanak, valóban jó.

A fúziós, vagyis számos forrásból táplálkozó bandák egy részénél előállhat az a benyomás, hogy valahonnan valami felé tartanak, vagy éppen kísérleti fázisban vannak, aminek az is oka lehet, hogy az egyes alkotóelemek nem olvadtak össze kellőképpen egy egységes egészé. A Deliverance új albuma nem ezt a képet nyújtja, de tény, hogy az agresszív sludge/black-énekstílus képezi az egyik szélsőséget, míg az experimentális részek, nyugodtabb hangszeres betétek, az „úrt” idéző momentumok (Turn On, Tune In, Drop Out) a másikat. Tetszetős a digitaleve-borító, s ugyan nem nagyon kedvelem a látványosan manipulált képeket, hatásos és ízléses az illusztrációk szinkombinációja.

A Deliverance tehetséges zenészek gyűjtőhelye. Az új album pedig, bár nem korszakalkotó, súlyos hangulatú, egyben „utaztató” mű.

DES ROCS To Hell and Back

KIADÓ: SUMERIAN RECORDS / ÍRTA: GYÖRGY ZOLTÁN / 7

Adva van ez a New York-i figura, aki nem kisebb célt tűzött ki maga elé, mint hogy megújítja a rock 'n' rollt. Hogy erre egyáltalán szükség van e, az kérdéses, mindamellett érdekes, hogy Danny Rocco hogyan próbálja ezt véghez vinni. Fogta a rockzene elmúlt 50 évének legnagyobb figuráit Elvistől Johnny Thundersig, Freddie Mercurytól Billy Idolig, úgy zenében, mint külsőségeiben összegyúrta őket és így született meg a rockstár Des Rocs.

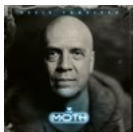
Így jutott el a kezdeti egyszerűbb kicsit punkos altrocktól ahhoz a sok-sok stílust felölelő kavalkádhoz, amit az új album ígér. Már az előző 2023-as Dream Machine is egy hatalmas szintlépés volt, amin elsősorban a Queen és a Muse által fémjelzett teátrális rock dominált. Ez továbbra is erősen tetten érhető a zenéjében, de újabb rétegek jelentek meg még szélesebben prezentálva a rock 'n' roll-paletta. Ennek következménye, hogy szinte ahány dal annyi féle stílus, de Rocs van annyira markáns előadó, hogy mégis egységessé kovácsoolja ezt a csokrot.

A nyitó When The Love is Gone bármelyik The Struts-albumra felférne, a Fall Together szinte hangról hangra megidézi a Kashmirt a Led Zepelintől, a Sing Me Back To Sleep a grunge-korszakot hozza vissza, a The Riders of Red Hook gitártémájára még Brian May is megnyalná mind a tíz ujját. Totális Queen a dal, vagy ha úgy vesszük Muse, olyannyira, hogy a vége egy az egyben hozza a Knights of Cydoniát. Nem sorolom tovább, tényleg egy zenei kavalkád a lemez, és adok neki annyi bizalmat, hogy az áthallások is tisztelgések és nem nyúlások.

„Legends Never Die...” éneklé Danny a The Riders of Red Hookban, és ha így vesszük a srác tényleg egy óriási fan, aki nem hagyja kihúyni kedvencei lángját. Ha ehhez még hozzávesszük a nagyon erőteljes színpadi jelenlétét is, akkor nem nehéz belegendolni, hogy talán a következő évtized nagy sztárjának a születésénél vagyunk jelen. Van benne potenciál, érdemes odafigyelni rá!

DEVIN TOWSEND The Moth

KIADÓ: INSIDEOUT MUSIC / ÍRTA: VALACHI SAMU / 10

Amikor tavaly március 27-én Grönöingben, a De Oosterpoortban tanúja lehettem a The Moth világekluzív előadásának, épp a gronogeni egyetemi szakom utolsó évének vége felé közeledtem. Fontos tudni, hogy a koncert előtt semmit nem lehetett hallani a zenéből, online annyi infó volt a performanszról, hogy egy teljesen új, tíz éve kul-

minálódó projekt, gigantikus zenekari produkcióval. Nyilvánvalóan életre szóló élmény volt személyesen ott lenni és átélni az előadást, viszont ahhoz képest is, hogy sok éve rajongója vagyok Devin munkásságának, és ismerem milyen örülten variált zenei dimenziókban mozog, barátommal a koncert után haza felé sétálva zavarodottsággal, csodálattal, és áhítattal vegyes tisztelettel, a megfelelő szavak hiányában teljes csöndben próbáltuk feldolgozni minek is voltunk épp részesei.

„Az egész karrierem és életem ehhez a műhöz vezetett.” A The Moth egy 24 tételes, kétfelvonásos progresszív musical-rockopera. Elképesztően ambiciózus, sokszínű, tele digitális zajjal, robbanás- és fíng-hang-effekttekkel, az egész érzelmi spektrumot felölelő, apokaliptikus, mély és kimerítő odüsszeia. A lemezen közreműködött Anneke van Giersbergen, Lynn Wu, Darby Todd, James Leach, Mike Keneally, és Steve Vai, míg a nagyzenekari hangszerelést Devinnel együtt Joseph Stevenson és Niels Bye Nielsen készítették.

A Devin védjegyévé vált 'wall of sound' minden eddiginél nagyobbra épült: az Észak-Hollandiai Szimfonikus Nagyzenekar 70 fős felállításával, 50 fős kórusával, Devin, Anneke és Lynn énekharmóniáival, a tipikus progresszív metal instrumentumaival (elektromos gitárok, basszusgitár, szintetizátorok, ütőhangszerek), és számtalan további effekttel helyenként olyan túlterhelően sűrű az audióélmény, hogy a tipikus zenehallgatási technológiáink egyszerűen nem elegendőek ahhoz, hogy átfogóan kommunikálják a zenében rejlő hatalmas hanginformáció mennyiségét. Ezért nem meglepő, hogy Devin az utóbbi pár évben szenvedélyesen kísérletezett az Atmos térhangzással, és nagyon remélem, hogy valamikor nekem is adódik alkalmam ilyen konfigurációban átélni a lemezt.

Devin saját megfogalmazása szerint az emberiség érzelmi kapacitása nem fejlődött összhangban technológiai kapacitásunkkal, ezért nem meglepő, hogy az ebből fakadó életkéaos megjelenik a művészek zenei produktumaiban. Az más kérdés, hogy a hallgatóság milyen célból hallgat zenét, és kinek milyen zene képvisel terápia jellegű. Az emberek többsége az élet harmonizálására használja, egyfajta eszképzismusként fogyasztva, ezért kétségtelen, hogy Devin munkássága általában is, de ez a lemez különösképpen felfoghatatlan, befogadhatatlan lesz sokaknak. Még az efféle kaotikus, progresszív, experimentális művészi alkotásokban jártas füleknek is kihívás lesz ez a lemez. De ez is a szándéka.

Az átalakulás folyamata nem könnyű procedúra. Ahhoz, hogy az ember képes legyen integrálni az árnyékénjét (amely folyamatot Jung individualizációknak titulált), képesnek kell lennie szembenézni a negatívummal, a fájdalommal, a sötétséggel, és nem szabad megfutamodni előle. Legyen szó akár családról, a múlttól stb., bárhogyan is manifesztálódik a trauma, az emberi lét minden egyes lépésénél befolyásolja a döntéseket. És ahhoz, hogy megpróbáljuk megtalálni a módját ennek visszafordítására, nincs más választás, mint átmenni a tisztítófűzőn. A The Moth egy disztópikus metafora-történet erre a lelki utazásra. De erre a zenei inspekcióra a hallgatónak is nyitottnak kell lennie, hogy értékelni és integrálni tudja. Az örök egymásután, melynek minden alakzat csak egy-egy állomása: ez a létezés. És ennek stádiumait járja végig a lemez.

Elsőként a ráébredést. A Semi-prologue gyönyörű felvezetéssel alapozza meg az albumot: prófétai ének és szimfóniai aláfestés vezet fel a fő zenei témákat. Világosan kijelenti: „túl késő elfutni” — ez a meghívó az album világába. A War Beyond Words egy örülten kavargó fekete tornádó, ezt az érzetet a berobbanó dobok és súlyos gitárok visszangozzák. A The Moth új tájat tár fel, ahol egy pillanatig gyönyörködhet, a nehéz rézfúvósok pedig úgy duzzadnak, mint egy vihart követő óceánhullám. Az album számos dala rövid átvezető az egyik és a másik szakasz között.

A ráébredést az identitás meghasonlása követi. Az Enter the City olyan, mintha egy Metropolisbeli, milliók-lakta város tornyosuló platinacsúcsaira bukkannál, ahol a gépezet fogaskerekei folyamatos mozgásban vannak. A Covered by Causes az első hosszabb darab, ahol egy hatalmas szimfonikus robbanás után végre vehetünk egy mély levegőt. Egyre fülbemászóbb, klasszikus rockoperába illő dallamok követik egymást. Itt debütál Lynn Wu egészen cso-

TOPLISTA

KÁNY FERENC

1. LEX LEGION

Lex Legion

2. DEFACING GOD

Darkness Is My Crown

3. SPEEDSLUT

Cimbrian Rites

4. KHEMMIS

Khemmis

5. BLOOD INCANTATION

All Gates Open

KISS DANIELLA

1. LEX LEGION

Lex Legion

2. UFO

The Wild, the Willing and the Innocent (2026 Remaster)

3. CONFESS

Metalmorphosis

4. AEROSMITH

S.O.S. (Too Bad)

5. GEOFF TATE

Operation: Mindcrime III

KOVÁCS BEDLAM PÉTER

1. RED SWAMP

Peace And Hate

2. AT THE GATES

The Ghost Of A Future Dead

3. NEUROSIS

An Undying Love For A Burning World

4. PRO-PAIN

Stone Cold Anger

5. CRIMSON GLORY

Chasing The Hydra

MILÁN PÉTER

1. STURMAST

Nos Ipsi

2. MOURNING BELOVETH/THE

RUINS OF BEVERAST

Split

3. OH HIROSHIMA

And The Dead Tree Gives No Shelter

4. SOLIPSISM

Pedagogy For The Existentially Exhausted

5. BÖLZER

Lese Majesty

” Megérkezett egy beskatulyázhatatlan epikusság, ahol már nem a vadul búgó groove-ok a legfontosabb jellemzők, hanem a dal szöveve egészében.

RED SWAMP

Peace And Hate

KIADÓ: SZERZŐI KIADÁS / ÍRTA: KOVÁCS PÉTER / 9

A 2015-ben alakult Red Swamp többször felbukkant a radaromon, kóstoltattuk egymást egy ideje, de az első dal, ami tényleg megfogott az a Born To Bleed volt pár éve. A több mint hatperces dalóriás olyan réteg-zettséget, kiszámíthatlanságot és fogósságot tartalmazott, hogy az ismétlés gombra került elég hosszú időre. Aztán tavaly következett a politikai utalásokkal átszótt Takarodó, amitől a szemöldököm felugrott a plafonig. Magyar szöveg a Swamptól??? Az igen! Bátor, és jó! És végül idén januárban a Stagediving Fesztiválon láttam a koncertjüket, ahonnan nem tudtam elszakadni. Amit az agyig pakolt Dürer kiste-remben láttam az egy olyan banda volt, amely bármelyik klubban megállná a helyét a világban. Letisztult hangzás-

kép, érthető énekdallamok, mosolygós kiállítás és súlyos zene. Előosztályú és egyedi mocsármetal!

És hogy miből áll a Swamp? Az utóbbi években a sludge mellé érkeztek Lamb Of God-, Tool-, Gojira-hatások, meg egy beskatulyázhatatlan epikusság, ahol már nem a vadul búgó groove-ok a legfontosabb jellemzők, hanem a dal szöveve egészében – na meg az, hogy hogyan tudja üvöltetni az emberekkel a szövegeket Greg. Apropos az alapító atyák, Kovács Gergő (alias Amerika hangja), Szabó Sanyika mellé érkezett Csóka Laci, aki Vörös Attila modern kiadása. Kezében van minden, amit tudni kell a gitározásról, és van saját stílusa is. Gazsi Máténak Farkas Zsombor cipőjét kellett felvenni, de úgy tűnik, hogy pont jó lesz neki. Zsombi egyébként amellet, hogy az ország egyik legjobb dobosa (lásd még Platon Karataev, Icenap stb.), a soundért is felelt, ami jelentős mértékben tett hozzá a lemez értékeihez.

De nézzük a Peace And Hate-et! A korábban megismert számok mellé érkező újabb négyessel kerek egészt alkot a korong. Extra csavar a sztoriban, hogy még egy magyar nyelvű dal is született, Utolér címmel. A borongós intróval induló, majd a Magyar Közút legminőségibb betonozásait is felülmúló zenei alapra egy életigenlő, az életről számadást készítő szöveg került.

A legjobb az egészben, hogy a kétféle nyelvhasználat mellett is kimondottan egységes a kép. És talán ez a legjobb a PAH-ban, bár kicsikét Achilles-ínja is. Ha valaki nagyon azonos koncepcióban gondolkodik egy anyagon, akkor könnyen lehet, hogy az eszköztár szűkössege miatt egyhangúvá válik a dolog. Szerencsére itt nem ez történik, de kicsit nehéz volt belekapaszkodni a lemezbe az első pár hallgatáskor. És pont ebben az átbillenésben tudnak segíteni a magyar dalok – na meg ha valaki a zene hallgatása mellé a szövegeket is olvassa.

Biztos vagyok, hogy a Peace And Hate elő fog kerülni a kocsiban, hogyha itthoni metalt akarok hallgatni a közeljövőben. Úgyhogy, ha valaki meglátna a 11-es úton, ahogy ütöm a Ford tetejét és üvölt a Swamp, az nem véletlen!

„A Peace and Hate nagyon más, mint ami a Red Swamp eddig volt, s nem azért, mert felbukkant néhány magyar nyelvű dal. Ez egy stílusok felett álló, változatos, sokszínű, izgalmas, kreatív ötletgazdag. Szinte biztos, hogy 2026 egyik legjobb hazai albuma.”

Gyuricza Ferenc / 9 pont

„Bajban lennék, ha kategorizálnom kellene ezt az anyagot, de azt kategorikusan kijelenthetem, hogy tetszik. Van benne súly, zúzda, de ötlet, íz, feeling is, meg sok különféle hatás, de az egész több, mint ezek összessége.”

Uzseka Norbert / 9 pont

„Headbangparádé. Hol modern Alice in Chains-hangulat kúszik be, hol egy masszív Gojira-féle zúzda, csak épp telepakolva olyan magyar fűszerrel, amitől nekem sokszor még karakteresebben hat. Nagyon ízesek a szövegek is, és mellé nagyon brutálisan meg is szólal. Jelenleg a Gravity, az I Am The Sun és a Takarodó viszi, de érzem, még jó ideig rotációban fog maradni az egész lemez.”

Valachi Samu / 9 pont

„Na, ebben aztán van minden. Kb. minden, ami tetszik. Jerry Cantrell mellé az egész bagázst, most...”

👉 BGY 103 / 9 pont

dálatos, idioszinkratikus, de Devint komplementáló énekhangja. A refrénben a kürtök őrlőgörgő kórusa gigászi magasságokba repíti a dalt. A Lexin az alkotói szellemet testesíti meg, és valószínűleg a lemez legbogarásabb darabja, furcsábbnál furcsább dallamokkal, folyamatos ritmikus diszsonanciával. Steve Vai közreműködése itt hallatszik a legerősebben. A Home at Night pedig Devin páratlan operai hangterjedelmének enged utat.

Ezután a teatralitás jegyében egy ötperces atmoszférikus szünet hagyja ismét levegőhöz jutni a hallgatót a finálé előtt.

Végül jön az önreflexió és az individualizáció. Baljósító bevezető után a Prepare for War és a The Big Snit kettőse pokoli hurrikánként tombol. Devin teli torokból üvölt, a dob blast beatekkel és tripla lábdobbal bóg, a nagyzenekar kolosszális. Ennek eredménye a Silver Princess a Life in Review, és a Metamorphosis végső transzformációja. Földönkívüli, euforikus átalakulás, a harmóniák kavalkádjában tükröződve, ezer színben, kristályosan csillog az új, felszabadult én. A Stained Hearts refrénáradata szolgál a lelki utazás grandiózus lezárásaként, végső búcsút pedig az epilógus We Don't Deserve Dogs (Nem érdemeljük meg a kutyákat) vesz. Gröningben itt a kutyagazdi zenészek montázsja jelent meg a képernyőkön...

Devin Townsend véleményem szerint a modern zene legnagyobb kreatív alkotói szabadsággal megnyilvánuló, legekletikusabb, és legőszintébb személysége. Művei a legmagasabb technikai minőségben kivitelezett alkotások, kellő mennyiségű humorral fűszerezve, mindenféle önelégültségtől mentesen. Korunk egyik legfontosabb művésze, és legnagyobb inspirációval megáldott zenije. A The Moth a 2019-es Empath után következő, sőt talán valaha volt legerősebb alkotása. Ez a lemez örökké meghatározó pont lesz az életben. A nyugati zenei kultúra egyik csúcstermékéről van szó.

DRUIDESS Trip Meadow

KIADÓ: PALMER TURNER OVERDRIVE / ÍRTA: KÁNYA FERENC / 9

A newcastle-i Druidess bemutatkozó albuma, a Trip Meadow azt a benyomást kelti, hogy a csapat pontosan tudja, milyen világot akar megteremteni. Nem a stoner/doom sablonjaira építenek, hanem egy sokkal személyesebb, földközeli

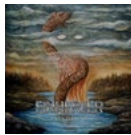
atmoszférára, amelyben a súlyos, lommi-fűi riffek és a pszichedelikus billentyűtextúrák természetesnek simulnak egymásra. A zenekar mindössze néhány éve van jelen a brit undergroundban, de nagyobbak látszik a rutin: magabiztosan, sallangmentesen játszanak, mintha évtizedek óta ugyanazt a barlangmélyi energiát csapnának meg. A Trip Meadow valójában nem „új fejlesztésű” zene. Többszörösen sem az: egyfelől leginkább a '70-es évek pszichedelikus/prog hagyományainak, valamint a brit heavy-pszichedelikus és folk-pszichedelikus vonal örökségének hiteles továbbgondolása, másfelől pedig az anyaga főként a 2024-es Hermits & Mandrakes EP dalaira támaszkodik, amelyeket két újabb szerzemény egészít ki teljes műsoridős albummá.

A lemez ereje a hangulatépítésben rejlik, ami már a Hermitsen is működött: a dalok lassan, organikusan nyílnak ki, mintha egy ködös varázserdőben haladnánk előre, ahol minden kanyar után újabb látomás bukkan elő. A vokál egyszerre éteri és karcos, a Joplin- és Joan Jett-féle grittől a boszorkányos suttoágig terjed a spektruma, és ez adja a zenekar karakterének egyik legfontosabb pillérét. A dob- és basszusjáték is meghatározó, súlyt hordozó, mégis élő lüktetésű. A riffek vastag, mélyre hangolt power chordok lassan hömpölygő tempókkal és füstös, analóg sounddal, egyszerű, de nagyon karakteres motívumokkal, amelyek együtt lélegeznek a lebegő, hipnotikus billentyűtextúrákkal. Hatalmas atmoszféra! A nótákban ott a Jefferson- vagy Doors-féle pszichedelikus hangulati örökség: a dalok organikusan nyílnak ki, mintha egy hosszú improvizációból születtek volna. Nincs kapkodás, minden motívum kap időt a kibontakozásra, de ami a Druidess zenéjét igazán egyedivé teszi, az a természetközeli, misztikus tónus.

A Trip Meadow-ban az tetszik igazán, hogy nem akar többet mondani annál, mint amit hitelesen meg tud fogalmazni. Nincsenek túlírt csúcspontjai, nagy refrénjei, erőltetett epikus kitérései, inkább egy lassan hömpölygő, pszichedelikus zárándoklat ez a lemez, amelyben a doom súlya és a folks misztikum természet és hangulatok egységét alkot. Emlékezetes bemutatkozás.

Einherjer Lifeblood

KIADÓ: BY NORSE MUSIC / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 8

Az 1993-ban alakult Einherjer mindig külön utat járt a norvég mezőnyben. A Metal Archives adatbázisában mint „viking metal” szerepelnek, ami nem sokat jelent, hiszen ilyen szövegvilággal számos különféle zenei projekt működhet,

ahogy működik is. Az 1996-os Dragons Of The North debütalbum, sőt, az ezt megelőző demó (Aurora Borealis) és kislemez (Leve Vikingänden) óta saját hangzással dolgozik a csapat, és ezt az egységiséget a mai napig őrzik. Természetesen úgy, hogy közben többször is tettek kisebb-nagyobb kirándulásokat, voltak úgymond kitekintéseik. Azonban az utóbbi jó néhány lemezen (konkrétan a 2014-es Av Oss, For Oss óta) kitaposottan mondható ösvényen járnak.

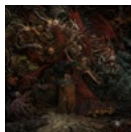
A Lifeblood az Einherjer kilencedik albuma (ha nem számítjuk a Dragons Of The North 2016-os verzióját), s nagy vonalakban beleillik abba a sorba, amelyen a zenekar jó ideje halad. Ez nem jelent stagnálást, önismerést, a zenekarban a mai napig él az a kreatív erő, amely lemezről lemeze megmutatja, hogy az északi metal avatott kezekben van az Einherjer legénységénél.

Az Einherjer zenéje nem black metal, de érintve van a black metal által, főleg, ami Frode Glesnes recsegős orgánumát illeti. Leginkább északi heavy metalnak nevezném az Einherjert, és ez a Lifeblood szerzeményeire is érvényes. Manapság már nem könnyű egyszerű gitárriffeket kitalálni, amelyek nem klisések, nem játszották el őket nyolcvanmilliószor. Tom Enge és Ole Sønstabø olyan rafináltan oldja meg ezt a feladatot, hogy a pofonegyszerű riffek is kimondottan ötletesek, s ezeket északi ízű, olykor enyhén black metal-jellegű témákkal vegyítik. Mellesleg, ami a dalszerzést illeti, nyilván a két régi tagtól jön a legtöbb ötlet. Ami a heavy metal Einherjer-féle nordikus színeit illeti, északi zenészek kezében a zene is északi ízzel telítődik. A követhető dalszerkezetek ugyanakkor nem ritkán extra ötletekkel színesednek, dallamos énekkel, akusztikus témákkal, női vendégénekessel, s meg kell jegyezni a remekül megírt gitárszólókat, melyek a hagyományos metal érzetét erősítik. Ole Sønstabø jeleskedik ezen a téren, ő a szőlőgitáros.

Gerhard Storesund (Glesnes mellett a másik alapítótag) masszív és fifikás dobjátéka ezen a lemezen is fontos eleme az Einherjer hangzásának, Glesnes bőgőjátékával együtt szilárd bázist képeznek. A Lifeblood jó pár erős dallal gazdagítja az Einherjer repertoárját, emellett a szövegvilág, a szép borítók, az északi miliő továbbra is fontos eleme a norvégok hangzásának. Biztos örülnek, hogy a By Norse-hoz, egy hasonló szellemiségű kiadóhoz kerültek.

GODTHRYMM Projections

KIADÓ: PROFOUND LORE / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 8

A brit Godthrymm 2017-ben alakult Hamish Glencross vezényletével, aki tizenöt éven keresztül a My Dying Bride gitárosa volt. A többiek sem nyeretlen két évesek, míg az első két EP-n, és a 2020-as Reflections debütalbumon hárman, maximum

négyen játszottak, mára ötre bővült a Godthrymm zenészeinek száma. Szilárd tag lett Catherine Glencross, Hamish felesége, aki pár évvel korábban még vendégzenészként működött közre. Jelenleg énekesi, billentyűsi teendőket lát el.

A Godthrymm korábbi lemezei tetszetek ugyan, de mindegyiknél azt éreztem, hogy még bőven van

TOPLISTA

POSTA JÁNOS

1. 156/SILENCE

Narrative

2. VERMILION WHISKEY

Crimson & Stone

3. COLD STEEL

Discipline & Punish

4. LOST SOCIETY

Hell Is A State Of Mind

5. WAYFARER

American Gothic

SCHMIDT PÉTER

1. LEX LEGION

Lex Legion

2. ARMORED SAINT

bármi

3. SPELL

Wretched Heart

4. RUSH

1980-1984 közt bármi

5. VENOM

Into Oblivion

UZSEKA NORBERT

1. VOIVOD

Symphonique

2. GEOFF TATE

Operation: Mindcrime 3

3. LEX LEGION

Lex Legion

4. THE P3NTAVIERATE

Aurora

5. OH HIROSHIMA

And The Dead Tree Gives No Shelter

VALACHI SAMU

1. DEVIN TOWNSEND

The Moth

2. BREAKING BENJAMIN

Ember

3. PLINI

An Unnameable Desire

4. AT THE GATES

The Ghost of a Future Dead

5. KARNIVOOL

In Verses

” Régi vágású, klasszikus doom – a metal különféle old school irányzataiból átemelt ízes fordulatokkal, megoldásokkal.

KHEMMIS

Khemmis

NUCLEAR BLAST RECORDS / ÍRTA: SCHMIDT PÉTER / 8

A frontborító és a zenekarnév alapján (utóbbi egy ókori egyiptomi város görög megnevezése) a coloradói formáció tagsága minden bizonnyal szívesen merítkezik meg a távoli múlt történelmének és kultúrájának mély kútjában. Zenéjükben ugyancsak a tradíciókra építenek, még ha ezek nem is évszázadokat vagy évezredek, hanem csak évtizedeket jelentenek. Muzsikájuk fundamentuma a kezdetek óta egyértelműen a régi vágású, klasszikus doom, ezt díszítik-ékesítik tovább – lemezről lemezre egyre erőteljesebben – a metal különféle old school irányzataiból átemelt ízes fordulatokkal, megoldásokkal. Patinás heavy és epic metal, death és black metal elemekkel rendre megtűzdelik hangulatot, egyfajta emelkedettséget sugárzó szerzeményeiket – a szépen intonált, jobbára közepes fekvésű, tiszta énekhang mellé pedig időnként death metalos hörgéseket is beiktatnak. A komótos, csordogálós tempózást ugyancsak gyakran felpörgetik, néhol pár taktus erejéig még black metalos blastbeateket és riffeket is hallhatunk.

A 2012-ben indult banda kezdeti időszakának egyértelműen doom orientált világához képest így az ötödik albumra sokat színesedett a kép, ami ugyanakkor nem csorbította a Khemmis saját arcélét, a zenekar hangzása továbbra is eltéveszthetetlen. Ennek egyik fő záloga a gitáros-énekes Phil Pendergast karakteres, méltóságteles orgánuma, ami a letisztultságában is dinamikus megszólalással, meg a remek riffeket, harmóniákat és szólókat prezentáló gitárjátékkal karöltve a kvartett muzsikájának fő vonzerejét jelenti. (Itt kell a másik gitáros, Ben Hutcherson nevét is dicsérőleg megemlítenem.) Habár a Khemmis zenéje még véletlenül sem nevezhető slágeresnek vagy hatásvadásznak – itt inkább az atmoszférateremtésről szól a történet –, de a jó ízléssel adagolt dallammenetekkel sodródva mégis könnyű elkapni a dalok vezérfonalát és hangulatát. Működik a kohézió.

Az album egyébként nem kimondottan hosszú, 42 perc mindösszesen ez a nyolc szerzemény, de kerek és kompakt a produkció így is, épp ideális ez az old school módon kimért játékidő. A produkciót illetően elsőre a kilencesen is elgondolkodtam, de azért azt inkább az előző korong, a 2021-es Deceiver esetében érzem igazán megalapozottnak, egy hajszállal az – egyelőre – jobban tetszik ennél. De a nagyon vastagon behúzott nyolcas itt is maximálisan indokolt.

× × ×

„A Khemmisben mindig megvolt ez az organikus karakter, az időtlen jelleg, a klasszikus heavy és black metal, a sludge, a doom-death felé nyitás. Nekem pont bejön, hogy most tradmetalosabb lett a megközelítés, hogy nem olyan szórósen szó, hogy jól fel vannak építve a dalok, hogy a refrének fülbe akarnak mászni, hogy pozitív a csengése. Jó lemez, bár a Desolation és a Deceiver is az volt, az idő mégis azt mutatja, hogy nemigen szedtem elő őket...”
Kánya Ferenc / 9 pont

„A Khemmis elvileg doom zenekar, ám az új album dalaiból süt, hogy a zenészeket fűti az energia, így gyakran elhagyják e lassú, méltóságteles irányzat határait. A korábbi lemezekhez hasonlóan az új anyag sem rossz, de továbbra is hiányolom a pluszt, ami hosszabb távon is érdekessé tenné a csapatot.”
Milán Péter / 7 pont

„Ez igen! Nem ismertem a bandát, viszont amit itt hallok tőlük, az teljes meglepéssel tölt el! Hogyan feszegetjük a doom határait? Nincs egyetlen idegesítő hang sem, ötletes témák, remek hangzás, egyedül dalszerkezetek! Pontosan az ilyen zenei élményeket keresem!”
Dimmurta 953 / 10 pont

mit csiszolni. Ugyan a Projections című új album kapcsán is ezt érzem, kétségtelen, hogy ez a zenekar eddigi legkiérleltebb, legjobb anyaga. Hamish tyúklépésekben halad előre mint énekes, s bizonyára ő is tudja, hogy nem egy fenomén ezen a téren, igyekszik hangjából kihozni azt, ami lehetséges. Épp ezért helyes döntés volt bevenni Catherine-t a csapatba, mivel a női ének sokat dob a zenén. Eleve üdítő hallani egy szép hangot, ami ellensúlyozza Hamish ráspolyos, érdes, szárnyalni akaró, de kissé nehézkes orgánumát.

Nem lehet elmenni a tény mellett, hogy a Godthrymm erre a lemezre vette fel az eddigi legjobb ötleteit. A The Sun Never Fell nyitó gitárdallama akkora brit doom-esszencia, hogy a My Dying Bride legszebb témái közé kívánkozik. A folytatás is hasonló nívójú: Catherine éteri hangjával karöltve egy igazán elbűvölő doom-eléгийát kapunk, s itt Hamish is kihozza magából a legjobbakat suttogásszerű énekével. E dalról már ki merném jelenteni, hogy hozzátesz valamit a műfaji korpuszhoz. Itt-ott a Paradise Lost hatása is érződik, de nem szabad elfelejteni, hogy ez Hamish zenéje is. Mármost a doom metal kódos, angol típusa.

Az Endure My Skin finom billentyűsökkel, lassú doom-gitárokkal kezdődik, s Hamish itt is belefog egy mélabús énekdallam kibontásába. Ahogy dalról dalra figyelem a lemezt, arra a következtetésre jutok, hogy Hamishnek rá kell éreznie, hogy ének terén mely fekvésekben tud kényelmesen kibontakozni. Az ordítózásokat hanyagolni kellene, ellenben az említett Endure My Skin vonalát lenne érdemes tovább fejleszteni. A gitárokkal, a zenei résszel, a dalszerzéssel nem lesz probléma, e téren érzem a fokozatos erősödést. Egyébként az említett Endure My Skinben régi kedves ismerős köszön ránk, Aaron Stainthorpe, ex(?) -My Dying Bride-frontember kezd bőszen hörögni.

Ugyanakkor a hangzást érdemes lesz fésűlgetni a jövőben, az arányok nem olyan jók a Projections számaiban; a gitárok egy leheletnyivel lehetnének hangosabbak, s a pergődob puffogása sem az igazi. Azonban ez nem szegi kedvemet, ugyanis az album roppant hangulatos, tetszenek a rövid, hangulatos gitárszólók (Kris McLaughlin a másik gitáros), s az album atmoszférája önmagában megkapó. Olyannyira, hogy a Jewels hallatán majdnem elragadtattam magam és egy plusz pontot osztottam ki a csapatnak, ugyanis Catherine itt olyan extrákat művel a hangjával, amire nem számítottam. Varázslatosan énekel.

Jó lesz ez a zenekar, érzem a zsigereimben. Még mindig éresem fázisban vannak, annak ellenére, hogy mind szóróstökű (Catherine-től elnézést) zenészek. A dobos Shaun Taylor-Steels szintén a My Dying Bride tagja volt korábban, Bob Crolla bőgős pedig a '80-as években kezdett zenélni. A Projections komoly lépés előre a Godthrymm diszkográfiájában, doom-kedvelőknek nem szabad kihagynia.

IRON SLAUGHT Metallic Torments

KIADÓ: GATES OF HELL RECORDS / ÍRTA: KÁNYA FERENC / 8

Az Iron Slaughter egy francia heavy-speed alakulat, ami alapvetően trióként jött létre másfél évtizede, és így is adta ki debütáló albumát 2015-ben, de az alapító énekes-gitáros-dalszerző Iron Jérémy jó ideje egymaga viszi a zászlót – nem

hivatalosan egyszemélyes projekt, csak eléggé underground ahhoz, hogy Jérémy mellett legfeljebb a basszer személyét lehessen azonosítani. Az Iron Slaughter eddigi összes munkáját hallottam, ezek közül inkább a szintén francia Tentationnel megosztott, 2018-ban megjelent anyag Iron Slaughter oldala tetszett – ez már egy technikailag kiforrottabb bandát és produkciót mutatott. A Metallic Torments ehhez képest egy picit visszakanyarodás a bemutatkozó Crusading Metal világához, tehát egy őszinte, sallangmentes klasszikus heavy-speed album, de a debütnél jóval érettebb, kifinomultabb formában, itt-ott blackened színezettel. A Running Wild és az Iron Maiden markáns hatásai – ahogy korábban – ezúttal is tisztán felfedezhetők, de Jérémy alaposan összegyúrta, összedolgozta ezeket a vágta- és galopp témákat, a folkos atmoszférát és a brit romantikát, tehát inkább hasonló dallamkészletekre, rifftechnikákra és hangulatokra gondoljunk itt, ne

” A zsigeri lendületet továbbra is őrző dinamika, ötletgazdagság és megbízható egyéni teljesítmények.

CONFESS

Metalmorphosis

KIADÓ: FRONTIERS MUSIC / ÍRTA: GYURICZA FERENC / 8

Az idei Frontiers Rock Festival révén volt alkalmam látni a sleaze/hard rock vonalon mozgó Confess koncertjét, s bizony, a fiatal svéd zenekar az egyik pozitív meglepetését szolgáltatta a huszonegy zenekart felvonultató, háromnapos eseménynek. A Confess lendületes, magával sodró zenéje olyannyira üde színfoltot jelentett a jobbára AOR, hard rock és dallamos metal kínálatban, hogy muszáj volt kicsit jobban utánanézni a csapat múltjának is.

Nos, az öttagú csapat nem a semmiből bukkant elő, egyrészt van már mögöttük három album és egy EP is – igaz, ezek független kis kiadóknál jelentek meg, így nem csoda, ha nem kerültek szem elé. Ugyanakkor az sem mellékes tény, hogy az énekes John Elliot 2024 óta a Confess-szel párhuzamosan annak a Crashdiet zenekarnak is frontembere, amit azért már jobban jegyeznek a sleaze/hard rock világában.

A korábbi kiadványaik meghallgatása egyértelműen azt jelzi, hogy a Confess a május közepén kiadott albummal elég szépen előrelépett a ranglétrán. Míg az első három nagylemezük inkább kiforrotlan, kicsit nyers, vad, sikerre éhes csapatot mutatott, addig a most megjelent Metalmorphosis egy sokkal érettebb, átgondoltabb, tudatosabb zenekart mutat, amely egyszerre idézi meg a műfaj amerikai és európai (elsősorban skandináv) hullámát. A dalok alapja egyértelműen tengerentúli receptet követ – a Mötley Crüe említése elkerülhetetlen, lásd a bluesos, herflivel színesített The Warriors című nótát, s persze egy kis korai Skid Row is beköszön –, de karaktert mégis a Stockholm Sleaze vonal jellegzetes megoldásai, továbbá az Eclipse nevével fémjelzett tipikus, de azért kellően szofisztikált svéd dallamok adnak ennek az albumnak, még akkor is, ha a Confess alapvetően karcosabb zenét játszik.

Az Eclipse hatása több dalban is felfedezhető, már rögtön a Colorvision címet kapott nyitó tételben, majd a hármas számú, amúgy albumelőzetes kislemezként megjelentetett, himnuszszerű Wicked Temptationsben, illetve az album második részében, a The Other Side-ban is. Mindez

olyannyira gyanús dominanciát jelent, hogy muszáj volt rákérteni a produkció mögött meghúzódó személyekre is, s persze, hogy felbukkan az Eclipse-vezér, a Frontiers kiadóval amúgy is gyakran együtt dolgozó Erik Mártensson neve, aki bár hivatalosan „csupán” a keverésért és a master elkészítéséért felelt, de biztos vagyok benne, hogy ennél jobban belefolyt a munkálatokba. Az olyan apró, de roppant hatásos trükkök, mint például a címadó dalba becsempésztett, a gitárszólót felvezető finom billentyűs játék szinte minden kétséget kizáróan az ő személyére utalnak.

Az album erősségét egyértelműen a street rock himnuszok adják. A már említett Wicked Temptations és a címadó dal mellett például a rock and rollra alapozott, szellemiségében még a Motörheadet is megidéző lendületes Running to My Death, amelynek első meghallgatásánál az a gondolat ugrott be, hogy a Barbaro/Riki páros a Junkiesből milyen élvezettel tudott volna egy ilyen témát eljátszani a színpadon. A street rock ugyanakkor csak a vezérfonal, a Metalmorphosis album sokszínűségéhez a populárisabb, kommerszebb arénarock (Beat of My Heart, The Other Side), a divatos szóhasználatú élve enyhén cinematikus epikából kibontakozó, bombasztikus hard rock (Silvermalen), de még egy kis power metallal való kacérkodás (Pursuit Of The Jenny Haniver) is hozzátartozik.

A Confess negyedik nagylemeze kellemes meglepetés abban az albummegjelenési dömpingben, ami napjainkat jellemzi. Ugyan a svéd zenekar nyers, vadóc hozzáállása már a múlté, ám a helyébe lépő professzionálisabb szemlélet, a kissé csiszoltabb, de a zsigeri lendületet továbbra is őrző dinamika, az ötletgazdagság és a megbízható egyéni teljesítmények – no meg a relatíve nagykiadós háttér – remek alapot teremtenek ahhoz, hogy ebben a mára kissé marginálisra szorult műfajban akár meghatározó tényezővé váljanak. A Metalmorphosis album remek alapot ad ehhez, egyértelműen az eddigi legjobb és legslágeresebb kiadványa a Confessnek.

„Érdekes, hogy szinte egyszerre jött ki az új Crashdiet és az előző énekes John Elliot bandájának albuma is. És a mérleg magasan erre billen, sikerült egy nagyon dögös néhol Skid Row-, néhol Def Leppard-ízű albumot összerakniuk. Érdemes félretenni a frontierses preconcepciót, ez most nem haknizene!”

György Zoltán / 8 pont

„Nagyon hallatszik, hogy az európai és tengerentúli hard rock, dallamos metal klasszikusokkal oda-vissza tisztában vannak az arcok, a hatásaikból pedig hitelesen tudtak értő kézzel jó dalokat farigcsálni. A hasonlórú mai bandák lemezei többségénél változatosabb album ez, kellemes meglepetés!”

Schmidt Péter / 8 pont

„Elég vegyesen merít számos hard rock klasszikustól (de még folk is akad), de pont a színessége miatt fölötte van a hasonló mai anyagoknak.”

Uzseka Norbert / 8 pont

„Kicsit olyan, mintha egy '89-es idő-kapszulát dobtak volna a nyakamba. De ha már így van, hadd szóljon.”

BCY / 9 pont

” Inkább fogható fel színháznak, musicalnek, mint olyan dalok csokrának, melyek önmagukban is megállják a helyüket.

GEOFF TATE

Operation: Mindcrime III

KIADÓ: SZERZŐI KIADÁS / ÍRTA: UZSEKA NORBERT / 9

A seattle-i Queensryche 1988-ban megjelent harmadik lemeze, az Operation: Mindcrime a metaltörténet egyik csúcspontja, megismételhetetlen remekmű. Konceptalbum, mely elsősorban a politikával, a világ állapotával foglalkozott, de minderről három rendkívül emlékezetes szereplő sorsán keresztül mesélt, megoldatlanul hagyva a rejtélyt, hogy ki ölte meg egyiküket, Mary nővért. Ezt aztán a nem várt folytatás, a 2006-ban megjelent második rész elárulta, és elmesélte, mint áll bosszút a börtönből kiszabadult drogos-bérgyilkos Nikki a földalatti politikai mozgalmat vezető Dr. X-en. Nem volt rossz anyag az sem, bár az első lemezhez mérten fölösleges próbálkozás volt.

Akárcsak a QR-ből csúf körülmények között távozott Geoff Tate énekes neve alatt megjelent harmadik rész. Irreális is lett volna akár csak hasonló színvonalat is várni. De, ahogy a kettesnek is volt pár kimagasló, megkapó pillanata, úgy a hármas sem tud teljesen hidegen hagyni.

Ez a rész az eredeti sztorit meséli újra Dr. X szemszögéből. Sőtét, részint szövevényes, de mindenképp drámai-tragikus hangulatú anyag. És bár lehet, hogy vétevek, de látok itt némi párhuzamot Tate pályája és Dr. X-é között... Mivel a teljes szövegkönyv nem áll rendelkezésemre, és Geoff sokszor fojtottan énekel, ill. különféle effektek is nehezítik az értelmezést, nem merném kijelenteni, hogy mindent értek. De az album mindenképp bejár egy ívet, melynek a vége a főhős (főgonosz) önmagával való szembesülése, amit nem hogy Tate, de általában az idő előrehaladtával minden ember megél, elkerülhetetlenül. Mondom, talán nem így kellene nézmem, talán a sztori itt kimerül a hatalom, különösen a többi ember feletti pszichés hatalom vizsgálatában, és ez önmagában is épp elég súlyos mondanivaló ma is. Mégis úgy érzem, van valamiféle személyes rétege is az OM3-nak, ami túlmutat azon, hogy miért kell Tate-nek a saját renoméját még jobban megtépnia ezzel a próbálkozással, meg hogy mennyire gáz (ha az), hogy nem rendes kiadó jelentette meg a lemezt, hanem magánkiadásban jött ki, stb.

Az album nekem sterilen szól, az első lemezt jellemző energia, dinamika, zenészi játék, kreativitás itt nincs meg (mint pl. a füttyülhető gitárszólók). Bérzenészekkel dolgozott Tate, és a főszerep maximálisan az övé. De ő még 67 évesen is jól énekel azon a csoda hangján, akkor is, ha pl. a The Answer vagy a Power amúgy emlékezetes dallamai sem érnek fel a '88-as mesterműhöz. Van egy csomó olcsó húzás, effektek, Dr. X mélyre pitchshiftelt hangja, nem szólva a rajongókra akár tudat alatt ható viszszaütések, melyek között épp úgy van egy-egy szó, mint olyan rész, ahol konkrétan rá lehet énekelni régi dallamokat. Még Mary nővér is felbukkan a Do You Still Believe?-ben, igaz, itt a legutóbbi koncerten is látott Clodagh McCarthy bújt a szerepébe, és valószínűleg nagyon is jól énekel.

Tate pedig mindig is színpadias figura volt, néha túlzásba is vitte ezt (Cabaret...), de enélkül aligha írta volna meg az első Mindcrime-ot. Ezzel együtt a hármas inkább fogható fel színháznak, musicalnek, mint olyan dalok csokrának, melyek önmagukban is megállják a helyüket. Ezt is fontos megérteni, ha adnál esélyt az albumnak... Elég csak a You Can't Walk Away Now-ra utalnom, amely Nikki és X telefonbeszélgetése, egyben magyarázata-összegzése a sztorinak. És ezt követi a záró A Monster like Me – saxofonnal, orgonával, vonósokkal, erős Pink Floyd- és Someone Else-hatásokkal. Tévedhetek is, de nekem nagyon őszintének hat... Ezért, bár teljesen egyetértek a lemezt szidókkal, nem tudom nem látni az erőnyeit. Nem kellett volna újabb folytatás. Nem kellett volna egy csomó minden, amire nem esik jól emlékezni. De így alakult, és most itt vagyunk...

copy-paste megoldásra. Legnagyobb rosszindulattal is legfeljebb utánézésnek lehet nevezni a dolgot. Jérémy a Metallic Tormentsszel nem akarja újraírni a műfajt, csak tisztességgel megidézni azt, amit szeret – és ez a hozzáállás át is jön: nincs túlgondolva, túlbonyolítva, viszont van benne élet, lendület és egy olyan ösztönös húzás, amit a műfajban sok nagyobb név már rég csak keres, hogy hol veszett el. Nem egy kimagasló album, nem az a fajta, amitől leesik az állad, de van benne valami feltétel nélkül és makacsul szerethető. A hangzás meglepően erős: vastag, organikus és tiszta, ugyanakkor nyers is, de pont csak annyira, hogy legyen egy kis demós bája, ami egy ilyen anyagnak kifejezetten jól tud állni. A dalok között nincs igazi csúcspont, de mélypont sincs: egyenletes, stabil minőségű, klasszikus metal alapú cucc, benne az a fajta „csináljuk meg, mert szeretjük” mentalitás, ami a műfaj lényegét adja. Nem fogja megváltani a világot, de ez se nem célja, se nem dolga. Ez egy tisztességes, hangulatos, lendületes heavy metal album, amit jó hallgatni, mert adja az a fajta tiszta szeretetet a műfaj iránt, amit ma már kevesen mernek ennyire nyíltan felvállalni.

JAYLER Voices Unheard

KIADÓ: SILVER LINING MUSIC / ÍRTA: SCHMIDT PÉTER / 8

Igencsak komoly erők munkálhatnak a brit Jayler kvartettjének felváltása mögött, amit mi sem demonstrál jobban, mint hogy mindössze egy 2023-as keltezésű, hatszamos EP-vel, és egy még meg sem jelent albummal a tarsolyban

már lekötött bulik tömkelege vár rájuk Sammy Hagar, illetve a Deep Purple előzenekaraként 2026 második felében. Valakik valahol nagyon bízhatnak ebben a négy évvel ezelőtt alakult közép-angliai formációban, hogy ebbe a mutatványba – vélhetőleg – nem kevés pénzért hajlandóak beleinvestálni, a kétesélyes végkifejlet lehetősége mellett is.

Az előbb említett leendő két turnés fő attrakció nevének láttán talán már te is sejtjed, hogy esélyesen itt egy mélyen az 1970-es évek zenei hatásaiból táplálkozó zenekarral állhatunk szemben. Ez így is van, olyannyira, hogy érzésem szerint hamarosan ők is ugyanúgy megkapják majd a ledzeppelnezesést, mint annak idején a Kingdom Come, vagy a közelebbi múltban a Greta Van Fleet. Ebben nyilván van nem kevés igazság (ahogy amazoknál is volt), azonban azért egy-az-egybeni klónnak messze nem nevezném a csapatot még úgy sem, hogy az énekes/gitáros James Bartholomew nem csak hangban, de fizimiskában is erősen hajaz a fiatal Robert Plantre. A zenében szintén vannak kétségtelen Led Zep-hatások, ugyanakkor jó pár dal (pl. The Getaway, I Hate To See It End) rendelkezik egyfajta modernebb, maibb kisugárzással. És hát na, azért ez csak egy kétgitáros felállású banda (Tyler Arrowsmith a másik hathúros), ami élből ad egy némileg más vonalvezetési karaktert a muzsikának. Több helyütt szólal meg szájharmónika a nótákban, a basszer Barry Hodgkiss pedig billentyűzik is itt-ott, szóval meglehetősen változatos a hangszerelés. Az intrót követő tíz saját szerzemény egyébként kimonodottan kompakt benyomást kelt, a dalközpontúságra való törekvés egyértelműen tetten érhető – jómagam kicsit több jammelős kalandozását simán el is bírnék még, hogy őszinte legyek. Igaz, a záró The Rinsk elszállós közép-részében végül azért ilyesimből is kapunk ízelítőt. Ebben az irányban lehetne még majd tapogatózni a későbbiekben.

Nagyon nem is ragoznom tovább – ha bírod az olyan kortárs, de hatások terén úgy bő fél évszázaddal korábbra visszanyúló formációkat, mint amilyen pl. a Dirty Honey, a Greta Van Fleet vagy – kicsit tágtva a stíláriskört - a The Answer, a Crobot, netán a Monster Truck, akkor a Jaylernek is nyugodt szívvel adhatsz egy esélyt. Elsőre hét pontra állt be nálam az Unheard Voices, de aztán ahogy jobban belemásztam, egyre inkább elkaptott, úgyhogy – megelőlegezett bizalommal – végül megajánlom rá a nyolcast is. Október 2-án érdemes lesz időben érkezni a Papp Laciba, hogy a Deep Purple előtt őket is legyen lehetőség lecsékkolni.

” A *Neverending* arra is bizonyíték, hogy nem kell másfél órás lemezt kiadni, hogy a zene az alapértékek megőrzése mellett a kísérleteknek is megadja azt, ami az övék.

MONOLORD

Neverending

KIADÓ: RELAPSE RECORDS / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 9

A 2013-ban alakult Monolord léte megfelelőképpen alátámasztja azt a kijelentést, mely szerint régi formába is lehetséges életet lehelni, az ismert kereteket is feltölthetjük értékes tartalommal, ami nem a múltbeli dolgok pusztá lemásolása. Amennyire emlékszem, a Göteborgban székelő Monolord már a 2014-es *Empress Rising* debütalbummal sem pusztán kliséket kívánt felvonultatni, de a soron következő lemezeken mindig emelni tudtak a zene nívóján. Aki nem ismerné a csapatot, a Monolord doom metalt játszik annak „hagyományörző” vonalán, bármit is jelentsen ez. Sok, úgymond tradicionális doom metal zenekar van, amelyek megelégszenek a Black Sabbath, a Saint Vitus, netán a Candlemass követésével, s csak döngetni akarnak egyet a hangszerekkel, nagy zenei ambíciók nélkül, azonban a Monolord ennél sokkal többet képvisel. A zenekar diszkográfiája ezt tökéletesen alátámasztja.

Nem sok zenekart tudnánk említeni, amely csaknem másfél évtizede változatlan felállással működik, azonban a Monolord trióját kezdettől fogva ugyanaz a három ember alkotja. Nem kérdés, hogy ennek is szerepe van abban, hogy a svéd csapat a színtér egyik legszilárdabb, legmarkánsabb zenei alakulata. Természetesen függetlenül attól, hányan ismerik őket. Van valami elismerésre méltó abban, ha egy zenekar nem akar új hajtásokat növesztetni, nem nyújtogat csápokot ismeretlen (nek vélt) irányok felé, nem kíván extrémításokkal élni, hanem az adott anyagot gyúrja olyaténképpen, hogy abból különleges és sajátos eredmény születik. Mindez azért is figyelemreméltó jelenség, mert sokszor úgymond ösztönösen, természetesen zajlik, tehát a folyamat egy része nem tudatoson megtervezett.

Az viszont tudatos volt, hogy a svéddek olyan producort választottak a *Neverending* anyagához (Sylvia Massy), aki nagy nevekkel dolgozott korábban, bár ebből kívülről nem hallatszik semmi. Az utóbbi lemezek szerves folytatása a *Neverending* mind zenei, mind hangzásbeli vonatkozásban. Akkor állok a legközelebb az igazsághoz, ha azt mondom, hogy a remek előző lemezekhez képest most mintha nagyobb lépést tett volna előre a trió a maga vágta ösvényen. Thomas V. Jäger gitáros/énekes korábban is erős daltamokat produkált gitáron, s ilyenekből nem egyet, nem kettő hallunk ez alkalommal is. Példa erre az album egyik legprogresszívabb tétele (jól érteve), az *Inside A Collider*, melyben a roppant erőteljes dob/basszus-összjáték felett Jäger egy nagyon fülbemászó doom-dallamot penget.

Monotonitás, repetitív jelleg, sajátos pulzálás, áramlás – ezek mind-mind a Monolord stílusjegyei, de a monotonia ez esetben nem a fülkínzás analógiája, éppen ellenkezőleg: a jól megírt dallam delejező/hipnotikus hangulatot kreál maga köré. A kellemetlen élményt szerző monotonia sok esetben a nem elég jó zenei részletből fakad. Ilyesmitől a Monolord új albumán sem kell tartani. Az egymást követő tételek a kellő változatosságot is garantálják, hiszen az említett *Inside A Collider* után következő *Crystal Bridge* egészen más jellegű szerzemény.

A doom mint alapútvonal a Monolord gárdája által progresszív ékítványokkal, pszichedelikus felhőtávonulásokkal, akusztikus részekkel, kisebb toldalékokkal, zenei színesítéssel egészítették ki. Nem túlzás, kihozzák a maximumot a trió-formátumból. Jäger hangja vérbeli doom-orgánum, finoman effektelt, Mika Häkki basszusgitárja mennydörög, Esben Willems dobjai alapjaiban határozzák meg a zene lüktetését, valamint nem kérdés, hogy a hangzás, a produkció kitérnő. Az utolsó dalban találunk egy kis meglepetést is.

A *Neverending* újfent remek anyag a svédektől, amely az egyéb erények mellett arra is bizonyíték, hogy nem kell másfél órás lemezt kiadni, hogy a zene az alapértékek megőrzése mellett a kísérleteknek is megadja azt, ami az övék.

„Meglepően kiegyensúlyozott és érett lemez, jó dalokkal. Továbbra is masszívan doom, de sokkal dallamosabb és atmoszférikusabb, mint a korábbi anyagaik. Nem sok helye marad mondjuk az atmoszférának a szénné fúzzolt, rommá reverbelt gitár mellett, de érted...”

Kánya Ferenc / 8 pont

„Nem jókor jön ki ez a lemez. Ha nem a Khemmis aktuális korongjával lenne partiban, akkor egész korrekt doom albumnak tűnne. Így viszont csak a közepesnél jobb, olyan ordító a kettő között a különbség.”

Gyuricza Ferenc / 7 pont

„Stoner/doom/sludge a vaskosabbik fajtából – tudod, olyan, ami inkább *Electric Wizard*, semmint *Kyuss*. Hangulatban nagyon ott van, hatásosak a riffek és a tempók is, viszont az eleve kissé hátrakevert ének lehetne változatosabb. Ezen a ponton kellene erősíteni még. Érdekes viszont a záró dalban az öblös vendégghörgés, itt egy adag doom/death érzés is befigyel.”

Schmidt Péter / 7 pont

„A jó kis Sabbath-ízű, mocsárbűzös, torzításban gazdag, állandó nyugtalanságot árasztó doomtrió elhozta új szerzeményeit. Pofon egyszerű, de annál jobb riffek, még erősebb dallamok dominálnak. Kerestem társat az idei *Neurosis* mellé, és azt hiszem meg is találtam. Szép teljesítmény, fiúk!”

Varga Balázs / 9 pont

” Ha a banda saját katalógusát nézzük, akkor ez rutinmunka.

AUGUST BURNS RED Seasons of Surrender

KIADÓ: FEARLESS RECORDS / ÍRTA: KOVÁCS PÉTER / 6

Az August Burnsszel való ismeretségem 2009-ben kezdődött, amikor a WMD-Daysen Czega (Nasmith-gitáros) mesélte, hogy hogyan tépte le az arcát az amerikai ötös a Hajón. Utána beleástam magam az éppen akkor megjelenő Constellationsba, ami aztán a Parkway Deep Blue-ja mellett az egyik kedvenc metalcore-lemezem lett. Aztán teltek az évek, jöttek az újabb anyagok, azonban valahogy egyik sem tudott annyira elkapni, mint az amelyikkel megszerettem a bandát. A Rescue & Restore és a Found In Far Away Places még vitt magával, de a Phantom Anthemet követően teljesen lecsökkent a lelkesedésem az ABR iránt. És ezen a trenden a Seasons of Surrender sem fog változtatni.

A lábujjas-papucsos gitárhősök kisujjból rázzák ki ezeket a dalokat most már évek óta és ehhez megvan a jelentős szűmű követőjük is, és értem, hogy a Constellations már régen volt, de ahhoz képest ez a SOS szürke, ami szinte semmilyen újdonságot nem mutat fel a korábbi évekhez képest. A legszűkebb keresztmetszet Jake Luhrs hangja. Emberünk egy megveszekedett dallamot nem engedélyez magának. Végig üvöltés, hörgés, acsakodás megy, ami pár szám után nagyon el tudja idegeníteni magától a kevésbé elkötelezett ABR-rajongó hallgatót. Az egyhangúságot csak a néha-néha felbukkanó csordázás töri meg. Könyörgöm, hol van egy Ghosts??? Tudom, hogy ott is a vendégének vitte a dalt, de itt még ők sem segítenek. JB-ék továbbra is hozzák a zsánerüknek megfelelő kötelező témákat spéci szöveggel megfejelve, Matt Grainer elképesztően színes dobolása pedig végig húzza a lemezt. És ha valaki először hallja az August Burns Redet biztosan hanyattvágja magát a Seasons of Surrendertől, azonban ha a banda saját katalógusát nézzük, akkor ez rutinmunka.

× × ×

„Nehéz kitűnni, észrevehetővé válni abban a dömpingben, amit a metalcore szintér produkál, hónapról hónapra zúdulnak ránk az új albumok. Az August Burns Red, amely amúgy a műfaj krémjéhez tartozik, ezúttal azzal próbálkozott, hogy pályafutása legsúlyosabb alkotását dobta be a küzdőtérre.”

Gyuricza Ferenc / 8 pont

NEDGRAVD Ascension

KIADÓ: HEADSPLIT RECORDS / ÍRTA: BALI DÁVID / 8

Oslóban épp egy nemzedékváltás első lépéseit láthatjuk az extrém zenében. Ahogy tavaly a Gloombound bemutatkozása a kilencvenes évek death/doom örökségére építette fel álomszerű, monolitikus hangzását, úgy most a Nedgravid az OSDM újralfedezésének kellős közepén mutat iránymutatást debütáló nagylemezével. És amíg más, pályakezdő zenekarok jellemzően az Obituary dalai alapján tanultak riffeket írni, addig a Nedgravid a korai Absu, az Infester egyetlen nagylemeze, valamint az Autopsy és az Incantation hatására igyekszik újra fenyegetővé tenni a hagyományörző death metalt.

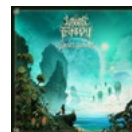
És őszintén mondom, sikerül is nekik. Az Ascension arra az időszakra játszik rá, amikor az extrém zene mindenféle megfelelési kényszer nélkül egyszerre lehetett szintisztán baljóslatú és radikális. Ennek köszönhetően a Nedgravid arculatának központi szervezőereje az, hogy a bemutatkozó album mennyire torzán szólal meg. A cizellálatlan, zajos hangfelvételen jól kivehetőek az egymásba örvénylő gitárszólamok és az Autopsy közép-tempóra építő verzék is, de az énekes-basszusgitáros T. K. Torbo mélyen hörgő orgánuma az, ami igazán megkülönbözteti a zenekart a többi trónkövetelőtől. A Nedgravid ugyanis a maga nemében meglehetősen egydimenziós produkció, a megteremtett atmoszféra viszont így is épp annyira hatásos, amennyire az okkult téma-választásaival kacérkodik. Ráadásul az alkalmi dungeon szintitémák és filmbejátszások (Ördögűző 3., A tolvaj és a suszter) ellenére sem válik az összkép bazárvá vagy teátrálissá.

A hatszamos felvételen elsőre riasztóan hangozhat, hogy a dalok játékidéje hat és nyolc perc közé tehető, de a zene annyira magával ragadó, hogy ez igazából fel sem tűnik. Persze a Nedgravid karakteréhez az is hozzátartozik, hogy ezek a szerzemények a maguk nyersségében nem kínálnak a hangulatteremtésen felül azonnali kapaszkodót. A korai Morbid Angelt idéző riffek, amelyekben az örvénylő, szelvésgyors módon lefelé pengett témák folyamatosságát az ének- és dobtémák törik meg, jól működnek a szintetizátoros botásokkal és átvezetésekkel. Mindemellett az Ascension lemezelményként is koherens egység – a megalakulástól kezdve volt is hat éve a tagoknak összegyűrni az anyagot –, másfelől hallhatóan tudatos szerzői döntések eredményezték azt, hogy ennyire ocsmány és riasztó lett a végeredmény.

A Nedgravid egy eleve végletes hangzásvilág veszélyes mezsgyéjén érzi jól magát, és a fiatal zenekar olyan bemutatkozást tett le az asztalra, amiről idén még sokat fognak beszélni az undergroundban. Nem lesz a szélesebb közönség kedvence, nem is érzem feltétlenül hozzáférhetőnek az összhatást, de abban biztos vagyok, hogy az oslói zenekar debütálbuma nélkül nem lehet majd elmesélni az ideit évet. Ilyen produkciók hallatán optimistán tekinthetünk arra, hogy a death metal fiatalok általi újralfedezése még milyen friss lemezeket tartogathat a szubkultúrának a jövőben.

LUNAR SHADOW The Pall Of A Past World

KIADÓ: CRUZ DEL SUR MUSIC / ÍRTA: SCHMIDT PÉTER / 10

Vannak albumok, amiknek már a borítóját megpillantva pontosan tudhatjuk, hogy milyen hangulatu m zuzsikát fogunk hallani a „play” gomb megnyomása után. A The Pall Of A Past World esetében ugyanez a helyzet: amint megláttam a lélegzetelállítóan gyönyörű Guy Warley-alkotást, egyből biztos voltam benne, hogy egy egészen különleges, időn és téren kívüli, káprázgató utazásban lesz majd részem. És lón.

A német Lunar Shadow meglehetősen különleges formáció. A 2014-es indulást egy évvel később egy EP, majd szép sorban három nagylemez követte (az öt évvel ezelőtti Wish To Leave különösen jól sikerült), az új album elkészítését azonban kardinális változások előzték meg. A korábban ötös tagságú, színpadképes felállású Lunar Shadow-ból a főnök/gitáros/agytrósz Max Birbaum mellől mindenki felszívódott, így ő egymaga

írta meg, játszotta és énekelte fel a teljes anyagot – mindössze a dobok mögött volt segítségére a FIRMAMENT ütőse, Jonas Zeidler, valamint itt-ott a billentyűknél egy bizonyos Chris Splith. Azonban mivel ismereteim szerint mindketten vendég státuszban vettek részt a stúdiózáásban, kijelenthető, hogy jelen pillanatban a Lunar Shadow egyszemélyes produkcióként üzemel. Max Birbaum aktuális zenei megnyilatkozása egyébiránt hat saját szerzeményt vonultat fel 47 és fél perc terjedelemben – de nem is ezek a számszaki adatok az érdekesek, hanem az a fajta sajátos atmoszféra, ami nekem olyan ősrégi kedvencek szellemét idézi meg, mint a korai Fates Warning és Psychotic Waltz, meg a hetvenes évekbeli Ős-Rush. A kortárs mezőnyből pedig a Phantom Spell és a Year Of The Goat nevével citálhatom még ide. Nem zenei párhuzamosságokat érzek amúgy elsősorban, hanem sokkal inkább a megteremtett hangulat az, ami rokoni szálakkal fűzi össze e formációk munkásságát a Lunar Shadow művészetével.

Az albumot indító The Cormorant még a maga nyolc perce ellenére is egy viszonylag könnyen ható, egyenes vonalú darab: szép akusztikus témázgatásból bontakozik ki és építkezik tovább, remekül adva meg az elvagyódós-felhőbámulós alaphangulatot. De közben azért zakatolósabb, kézzelfoghatóbb protometalos riffek is felbukkannak benne. A The Ventures Of Bombadil már a kilenc perces közelíti, ez egy még varázsosabb tétel, tolkieni ihletésű szöveg. (Itt jegyzendő meg, hogy Bombadil Toma alakja bár látszólag csak epizód szereplőként jelenik meg Tolkien főművében, ám A Gyűrűk Ura történetének igazi mélységei nem érthetők meg anélkül, hogy a Toma személyében képviselt értékek mibenlétével ne legyünk tisztában. Zárójel bezárva.)

Habár az album összes szerzeményén végigmehetnék, most mégis csak a záró, közel 12 perces The Sun Crusherre térnék még ki. Ez a gyönyörűen kalandozós darab nézetem szerint a Lunar Shadow eddigi magnum opusa, esszenciális jelleggel vonultat fel mindent, amiért ezt a zenei entitást szeretni lehet. Az anyagra jellemző, hogy gyakran hallunk a dalokban akusztikus hangszerezésű, szép részeket, sőt a természet hangjait is (madárfütty, víz-csobogás, stb.), és egyúttal a rockos/metalos hangzású részeket megszólalása is kimondottan organikus és fülbarát. Ezekben szintén sok folyondárszerűen egymásba csavarodó dallammenetet fedezhetünk fel – egyébiránt Birbaum a hosszabb instrumentális részek beiktatásától sem riadt vissza.

Habár az ideje estendő nem sietett a maximum pontos lemezekkel, így négy hónap után viszont felgyorsultak az események, és az Armored Saint után a Lunar Shadow is egy, a maga nemében fától-falig hibátlan anyaggal állt elő. A Cruz Del Sur kiadó megint belenyúlt a jóba. Atmoszférájában különösen erős, és zeneileg is roppant izgalmas album a The Pall Of A Past World, érdemes elmerülni benne. (Ezt egyelőre a Lunar Shadow Bandcamp-oldalának jóvoltából teheted meg, a fizikai formátumok júniusban érkeznek.)

NUMEN Erre

KIADÓ: LES ACTEURS DE L'OMBRE PRODUCTIONS
ÍRTA: MILÁN PÉTER / 7

A Numen a LADLO kiadó kevés olyan csapatának egyike, amely nem francia. Baszk-földről származik a kvintett, az Erre pedig az ötödik album. 2004-ben a Basoaren Semeak eljutott hozzám

CD-n, s ugyan nagyon sokra nem emlékszem belőle, rémlik, hogy akkoriban dallamosabbak voltak a dél-európaiak. Dallamokban nincs hiány az új albumon sem, azonban az anyag

képe kimondottan lendületes, sőt, sokszor kifejezetten agresszív.

Őt számot hallunk 37 percen, amiből sejtethető, hogy a zenészek átgondolt kompozíciókkal jelentkeztek. Aritz Navarro frontember rendkívül brutális, sőt, nem túlzás, idegtépő orgánummal rendelkezik, hangszálait cseppet sem kímélve, torka szakadtából ordít, károm, krákol, veszettül, ami a lemez extrémítás-szintjéhez sokat hozzátesz, viszont a meghallgatást nem könnyíti meg. Kétségtelen, hogy ez a pusztító hang illik a zenéhez, ami tele van blastbeatekkel, frontális támadásokkal. A Numen korai folkos jellegéből mára épp csak nyomokban maradt valami, azonban a zenekar ügyelt arra, hogy a lemezanyag ne legyen egydimenziós. Nemcsak akusztikus részeket hallunk a rettenet kissé feloldandó, hanem az egyértelműen észak-ihlette tremolótémák is tele vannak dallamokkal. Jabo Numen gitáros fáradhatatlanul facsarja hangszeréből a hamisítatlan északi ízü gitártémákat. Ami a dinamizmust, a szélvész-sebességet, a kompromisszummentességet illet, a Marduk nevének emlegetése sem túlzás. Szerencsére az arányos hangzásnak köszönhetően Lander basszuspengetéseit is hallhatjuk. Lander egyébként néhány népi hangszer is megszólaltat, ahol erre lehetőség nyílik.

Négy hiperintenzív tétel után az egyébként szintén überbrutálisan induló záró Euria Infernuko Sutan dalban érkezik újra kis meglepetés: a vége előtt nem sokkal szép dallamokra kapjuk fel a fejünket, melyek minden bizonnyal egy alboka nevű hangszerből származnak. Én a magam részéről több ilyet is el tudnék viselni a lemezen, azonban a Numen inkább a támadó állást választotta. Élvezetes a CD-t hallgatni, ötleteknek sincs híján, de nem hibátlan.

PHOSCHYDEUX 4 Days Of Bliss In Hell

KIADÓ: I, VOIDHANGER / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 8

Míg korábban (értsd: a 21. századi fúziós korszakot megelőzően) egy-egy zsánert az esetek többségében biztos kézzel tudtuk ráültetni a hozzá kapcsolódó szövegvilágra, vizuális univerzumra, addig

mára ezt a kényelmes dobozolgatást, transzparens klasszifikálást alaposan felrúgta a kor-szellem. A black metal az erdőben jár, a stoner metal a sivatagban, a death metal a boncaszta-
lok környékén ólálkodik, a heavy metalnak pallosjoga van – sokszor ilyen egyszerűek voltak a képletek, ám ma már könnyen előfordul, hogy egy black metal-zenekar a metróaluljáróba fészkelje magát, a texasi stoner rockerek a Rákospatak partján hűsölnek, ahogyan van death metal-zenekar, amely tradicionális eszméket fejt ki szövegeiben. Ma már semmi nem az, aminek első látásra tűnik. Zavarba ejtő minden, összekuszálja az embert, a folyó még áthatolhatatlanabb, még nagyobb sodrással vinne bennünket tova, vagyis még erősebben kell a lábunkat megvetnünk, hogy a növekvő kóász (vagy sivatag: Nietzsche) ne egye be magát a bensőnkbe.

A Phoschyeux (jópofa szójáték) egy magyar formáció, amelyet nemrég élőben is volt alkalmam látni. A csapatot a hazai black/death undergroundból ismert figurák alkotják, Jim Jones hangját (Veér, Kolp, Mutilation Case stb.) azonnal felismertem, de magát a zenekart nem könnyű kategorizálni. A 4 Days Of Bliss In Hell tavaly már hozzáférhető volt a Bandcampen, de idén az I, Voidhanger CD-n is kiadta. Bizarr kiadó esete a bizarr zenekarral...

A 4 Days Of Bliss In Hell alapján az az impresszió futott végig rajtam, hogy a zenészek az extrém (black) metal felől érkeztek, attól egyre távolabb eső körökre kezdtek róni, s közben egyre több különféle stílusú zenét érintettek.

Minden egyes táguló körrel egy újabbat – úgy, hogy közben a black metalos gitározás nem tűnt el nyomtalanul. Sőt, pont ettől lesz a Phoschyeux zenéje olyan, amilyen. Nem pusztán egy a jelenkori fúziós pop-alter-dark-punk-rock-gothic-stoner-metal-elegyítők közül, amelyek a 21. században kívánják megélni, milyen a sivatagi élet, az erdő mélyén elmorzsoltt élet, vagy éppen bármely egyéb stílusnak megfelelő pszeudo-létforma. A Phoschyeux a black metal felől érkezett (meg a városba), s ahogyan megpillantotta a körút, a kosz, a zaj, a közlekedés, az aluljáról sivárságát, úgy gondolta, újfent a dal lesz a megfelelő közvetítő, amely elbeszéli e tapasztalatkomplexum lecsapódásait; zenébe öntik mindazt, ami elmondható arról a közegről, amelyben életünket ledaráljuk – kissé pesszimistán fogalmazva -, s amiből ki kell hoznunk valamit, hogy az egész ne tűnjön visszavonhatatlanul értelmetlennek.

A Phoschyeux mohával vastagon benőtt betonalapra építi zenei villanyoszlopát, ahol e kemény talapzat alatt kérgesedik, tömörödik, tőzegesedik a black metal, s a föld feletti rész, a kísértetiesen foszforeszkáló villanydrótok erdeje fémmjelzi azt az urbanizált zenei túlbúrjást, ahol már minden végérvényesen összekuszálódott; szálakat már nem tudunk elkülöníteni, csak azt érzékeljük tompán, homályosan, feleletet nem is várva, hogy vajon miért van ez így, miért rezonál bennünk valami erre a különös zenére. Ezzel a rezonanciával, érzeléken tül, félig megsejtett, félig tudatos azonosulással kell élnünk, s ha eljön az ideje, elszámolunk.

PRIMUS A Handful of Nugs EP

KIADÓ: PRAWN SONG RECORDS / ATO RECORDS
ÍRTA: IRTA: GYÖRGY ZOLTÁN / 9

Az ilyet hívják derült égből villámcsapásnak. Tekergeti a gyanútlan rockrajongó a Spotit egy álmos péntek reggelen, és egyszer csak ott ül egy aranyásó valami nagyon öreg sárga fotón,

alud meg csak úgy odavetve lazán: Primus! Már indítottam is, aztán még jó sokszor azóta. Érdekes, hogy pont pénteken írtam egy recenziót az új The 69 Eyes EP-ről, ott ecseteltem, hogy az ilyen pár számos lemezek milyen jutalomfalatok tudnak lenni a rajongóknak, megpakolva csupa csemegével, erre Claypooléknál még a lemez cím (Egy marék aranyrög vagy Egy marék [jutalom] falatka) is erre hajaz. No, nezzük hány fogunkra elég ez a 18 percnyi adag.

2017 óta nincs új Primus-album, és elvileg még egy évet aludnunk kell mire kézhez vehetjük a következőt, ezért is durran egyből nagyot a The Ol' Grizz, ez ugyanis egy új dal! Klasszikus Primus, olyan, amit várunk tőlük, patthogó basszus, Claypool ezer közül is felismerhető hangjával, középtájékon meg egy olyan barokkos átvezető résszel, ami, ha billentyűt lenne játszva, azt mondom, hogy valami elfeledett Rush-dal. Azért is érdemes jobban odafigyelni, mert itt debütál az új dobos, John Hoffman! Le a kalappal a pasi előtt, játéka tökéletesen illik a csapatba, de azért egy pillanatra jászunk el a gondolattal, hogy valójában csak egy hajszál választott el minket attól, hogy most Borlai Gergő játékában fűrődjünk. Aki követte a doboscsereről készített videókat (Primus Interstellar Drum Derby), az tudja, hogy végül a két döntős, Borlai és Hoffman között tulajdonképp csak a távolság és az időgegyeztetés billentette a mérleg nyelvét Hoffman felé. Egy percig sem szeretném az ő érdemeit és játékát vitatni, de azért az nagyon durva lett volna, ha egy magyar dobos a Primusban! Mindenesetre nagyon várom, hogy az augusztusi barbás koncerten az Over The Electric Grapevine vagy az Eleven alatt Borlai hátha felsétál a színpadra!

” Erős, ötletes, lobog a tűz, s nem utolsó sorban a műfaj szeretete.

DARKTHRONE Pre-Historic Metal

KIADÓ: PEACEVILLE RECORDS / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 8

Rég volt már az úgymond dicsőséges időszak, amikor A Blaze In The Northern Sky, Under A Funeral Moon, Panzerfaust voltak e zordon északi bárdok ködlepte útjainak mérföldkövei. Időközben sok zavaros víz száguldott le az alvilági folyók zúgó habjain, de Fenriz és Nocturno Culto szakadatlanul ápolja azt, amit ők igaz metálnak tartanak. Hogy ez „black”, avagy sem, Fenrizt és társát aligha érdekli. Ahogyan az sem, ki mit szól zenei vándorútjukhoz. Sokaktól hallani, hogy nem tudják komolyan venni azt, amit a Darkthroné a legutóbbi időkben csinál. Miért, azt talán komolyan lehet venni, ha valaki csak egy adott szűk korszak hangzásvilágát képes elfogadni? Ha az Under A Funeral Moon huszadik verzióját adnák ki, azt komolyan lehetne venni? Költői kérdések.

Néha már magam is csodálkozom egy-egy új Darkthroné-album esetében, hogy miként tudott a két megszakallasodott metalkövület még áporodottabb hangzást kreálni az aktuális anyaghoz. Soha nem volt titok, hogy Fenriz nagy rajongója a '80-as évek „ősmetaljának”, olyan csapatoknak, mint a Manilla Road, a Mercyful Fate, a Dream Death, a Celtic Frost, vagy a korai Candlemass, de volt olyan lemezük, melynek egyik dalán masszív Agent Steel-hatás érvényesült. Véleményem szerint ezzel csekély gond sincs, amíg őszinte a dolog, nem beszélve arról, hogy a csapat tökéletesen szembemegy minden trenddel, áramlattal, hullámmal. „Régisulis” fémét sok banda játszik, de olyan formáció, mint a Darkthroné, nincs még egy.

A jópofa címet kapott Pre-Historic Metal hangzása hatásos előszűrő: aki csak a modern nejlonthangzásokat képes „metalként” értékelni, az semmit sem fog tudni kezdeni ezzel a demóalatti megszólalással, tompa dobokkal, kút mélyéről szóló gitárokkal, Nocturno hangjával, amely mint-ha a kád lefolyójából pöffenne fel. Én kedvelem ezt a hangzást, semmi gondom nincs vele, már csak azért sem, mert szerves egységben van magával a zenével, a nyolc Darkthroné-féle metalopusszal.

Ha figyelmesen meghallgatjuk az új lemezt, kiderül, hogy ugyan ez „old-school”, mégsem úgy, ahogyan azt bármely más banda értelmezi. Ezek ketten bármit is játszanak, a riffek azonnal beazonosíthatóan a norvégok stílusában fogannak. Lehet Manilla Road a vezérlő fonál, Fenriz dalra fakadhat King Diamond modorában, hallhatjuk, hogy a mitikus Farkas névadóját halljuk. Azt sem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a régi vágású riffek előadása közepette is rendre megtekerik a dalt a norvégok; csúrik-csavarják a témát, észak pörölyével csapnak le a megmunkálendő fémre. Ha csak „dzsi-dzsi”-riffeléssel lenne tele az album, nem tartanám olyan érdekesnek, de a black metal háttérselei ott fújnak a fák között, emellett hangulati betétekkel, atmoszferikus részekkel is találkozhatunk, lásd: They Found One Of My Graves, So I Marched To The Sunken Empire...

Furcsa belegondolni, hogy a Pre-Historic Metal a Darkthroné huszonkettedik(!!) albuma. Páratlan életmű ez a maga nemében, s a duó lendülete nem tűnik alábbhagyni. Nem minden lemezt tartok kiemelkedőnek, de ez az új anyag erős, ötletes, lobog a tűz, s nem utolsó sorban a műfaj szeretete.

× × ×

„Bathorys vadság, motörheades lendület, venomos kosz. Tényleg történelem előtti, ilyen zenék még az Ősrobbanás idején íródtak. Az meg vitathatatlan, hogy metal. Nem csak kult, de hiteles is.”

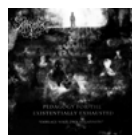
Kánya Ferenc / 9 pont

Na, ugorjunk a második trackre, mert itt jön a sokk a metalfanoknak! A Primus egy Dio-számot játszik egy bohóc társaságában! Ízlelges először kicsit ezt a mondatot, de aztán ha meghallgatod, rájössz, hogy nem akkora blaszfémia ez, mint ahogy hallatszák, különösen, hogy nem újkeletű a dolog. A Holy Diver feldolgozása eredetileg egy Puddles Pity Party nevű zenebohóc(?) koncertjén hangzott el még 2024-ben, és ott adta elő közösen a dalt a Primussal. A pasinak ráadásul eléggé hasonló hangja van a Dioéhoz, és a Claypoolék is kellő alázattal nyúlnak a dalhoz, emiatt talán picit még csalódás is lehet, azért ettől a bandától egy bátrabb, kattantabb feldolgozást vártam volna. Mindenesetre gyorsan kárpótol a harmadik szám, a Little Lord Fentanyl, amit a csapat a Puscifer társaságában játszik. Nem új a dal, kb. pont egy éve jött ki, de csak úgy önállóan, minden támogatás nélkül, így most végre majd fizikailag is polcra tehetjük. (Az EP megjelenik majd többféle vinylen!) Szintén klasszikus Primus, és itt is van olyan billentyűeffekt, amiről nekem ismét a Rush ugrott be. Végezetül a Brown Album egyik dalának, a Duchessnek a koncertváltozatát kapjuk, és vége.

Hogy elég-e ez így? Nem, de a Primusból sosem elég! Hogy örülünk-e? Naná, hisz, ha van banda, akik minőségileg interpretálják a kreatív örületet, az a Primus. Szóval, amíg nincs új lemez, kihúzzuk ezzel, meg majd a koncerttel, meg a szintén a napokban megjelent új The Claypool Lennon Delirium-albummal. Vagy alszunk még egy évet!

SOLIPSISM Pedagogy For The Existentially Exhausted

KIADÓ: SUN & MOON RECORDS / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 9

A Solipsism (kitűnő név) 2018-ban alakult, a szlovákiai illetőségű zenekar 2020-ban mutatkozott be a Trhliny v (ne)skutočnosti EP-vel, majd 2022-ben érkezett az Our Night Never Ends debütalbum. Bár az EP sem volt rossz, a teljes lemez minőségi ugrást

jelentett ahhoz képest. Időközben koncerten is elcsíptem a zenekart, s a folyamatos munkálkodást jelzi, hogy 2026 tavaszára elkészült a folytatás, a második album.

Pedagogy For The Existentially Exhausted, olvashatjuk a hangzatos címet, melynek alcíme is van: Embrace Your Own Negativity. Míg a Trhliny v (ne)skutočnosti anyaga inkább a folklorból látszott táplálkozni, legalábbis a grafikai megoldásokra rápillantván ezt vélelmezem, addig az Our Night Never Ends kulcsnéve jelezte, hogy itt nem sok derű és napfény fog bennünket elkápráztatni. Ezt a szemléleti vonalat viszi tovább az új album.

A CD-füzetben ezúttal nem éjszakai, nagyvárosi fotókat látunk, a kimondottan nyomasztó, depresszív illusztrációk inkább azt szimbolizálják, hogy a modern ember lelkiületében miként csapódnak le a körülötte lévő örület megnyilvánulásai. Kétségtelen, hogy ezt az urbánus dzsungelérzést kiválóan jeleníti meg a zenekar vizuálisan, azonban ha valakinek a tudati terében csak ilyen képek tobzódnak, abban rövid úton meg lehet tébolyodni. Magam tökéletesen átérem azt, amit ezek a roppant kifejező képek felmutatnak, azonban mindezt tudni kell transzformálni, a méregből elixírt készíteni, különben szögre akaszthatjuk a szánkat, bedobhatjuk a törölközőt. Márpedig ilyen opció nincs.

A Pedagogy... anyaga igencsak élvezetes 21. századi black metalt nyújt, értelmezhetem úgy is, hogy a ránk nehezedő posztmodern kor egyik ékesszóló zenei fogalmazványa ez, a Solipsism tagsága jól érti, hogy a feltornyosult sötétfelete tapasztalásmasszázt miként öntse hangokba, mély-atmoszferikus szerzeményekbe, melyek révén, akár a megírásuk, akár a meghallgatásuk nyomán, máris sikerül a teher egy részétől megszabadulni. A művészi/alkotói megélés éppen ilyen: amint megelégedettséggel konstatáljuk, hogy létrehoztunk valamit, megoldottunk egy problémát, felszabadító erők ömlenek el, amelyek határtalan örömmézzel járnak, vagyis a világ lángolhat körülöttünk, a bensőnket ez már nem érinti.

Ahogy sokszor más alkalmakkor sem teszem, most sem említék zenekarneveket összehasonlításképpen, mivel a Solipsism anyaga szilárd lábakon áll, nem igényel külső támasztékokat összevetések formájában. Blackgaze metalban fogantak a Solipsism szerzeményei,

melyek egyrészt szinte úsznak a keserédes, melankolikus gitárdallamokban, másrészt a zenekar kellően tökös, hogy a metal úgymond hagyományos erejét is színre vigye, vagyis mind a bőséges riffelésben, mind a ritmusszekció munkájában megvan a szükséges energikusság, lendület. Mielőtt úgy éreznénk, hogy mindjárt elsüllyedünk a kilátástalanság lápos talajában, egy-egy erőteljes zenei rész visszaránt bennünket a végzetes alászállásból. Jók a váltások, megkapóak, sokszor egészen elbűvölőek a szép gitárrészek (pl. Strive For Meaning), igencsak meggyőző a lemez látképe. Ugyan a nagyon „acsarkodós” ének, amibe hallhatóan sok energiát fektetett a csapat, nekem kissé sok, kétségtelen, hogy illik a zenéhez, nem beszélve arról, hogy ha az extrém világ extrémításait akarjuk láttatni, ott bizony áldozatokot kell hozni minden tekintetben. Egyébként egyáltalán nem egysíkú az ének. Megjegyzem, néhány vendégzenész is közreműködött az album egyes daliban.

Kiváló a Solipsism albuma, aki tudni szeretné, hol tart ma a black metal, kár lenne kihagynia.

SOULBURN Quantifying Cosmic Doom

KIADÓ: TESTIMONY RECORDS / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 8

A holland Soulburn 1998-ban jelentkezett a Feeding On Angels debütalbummal. A csapat születése a veterán deathster Asphyx leállása után következett be. Nem sokkal később az Asphyx újra lendületet kapott (ugyanazzal a felállással),

a Soulburn leállt, ám részben új tagsággal 2014-ben ők is kihozták az új lemezt The Suffocating Darkness címmel. Ez, valamint a 2016-os Earthless Pagan Spirit nem hagyott bennem mély nyomot, azonban a 2020-as Noa's D'ark bivalyerős anyag volt (LP-n különösen bikán dörrön meg). Vagyis az Asphyx és a Soulburn jó ideje párhuzamosan működik saját jogán. Míg kezdetben a Soulburn nagyjából azonos volt az Asphyxszel, mind a tagságot, mind a zenét illetően, a Noa's D'ark kitűnő anyagán elkezdett nőni a távolság a két csapat között. Az Asphyx minden bizonnyal az idők végezetéig ki fog tartani az eredeti póré death metal mellett, azonban a Soulburn szélesebb régiókat jár be. Főleg a Quantifying Cosmic Doom című új albumon...

Alaposan megleptek a hollandok ezzel az ötödik lemezzel, ugyanis a Noa's D'arkhoz képest is jókora ugrást vittek végbe. A nyitó Braveheart Of Nightmares sebes tempója nem is döbentett meg, azonban ének terén le kellett ellenőriznem, hogy valóban a Soulburn lemezét hallgatom. Twan van Geel frontember nem felejtett el hörögni, jellegzetes dühödt acsargása, érzelmektől dúlt orgánuma megmaradt, azonban több tételben is rendes, normális ének dallamokat hallunk. Először nagyon szürreális volt az élmény ebben a vasok közegben, de mivel nem negédes dallamokról van szó, az ének beleszervesül a zene szövetébe, nem válnak el egymástól. Inkább „heroikus” dallamokat ad elő Geel, amelyek a Soulburn eleve meglévő doom-vetületét húzzák alá.

A Quantifying Cosmic Doom terjeszkedése nem korlátozódik az énekre, a zenét illetően is hasonló a helyzet: a kvartett nem kíván egy életen át az old school death metal-trónon ülni. Miközben értem ezt a törekvést, az album újbóli meghallgatása azt mondhatja velem, hogy néha kissé széttartó az anyag, mintha a zenekar túl sokat akarna egyszerre megvalósítani. Van vasok doom dallamos énekkel, akadnak közel blastbeat tempójú részek, gitárharmóniák, kvázi-progresszívnak tűnő hangszeres megoldások, atmoszferikusok, de egyelőre nem mindenhol koherens a végeredmény. Korábban egyszerre volt jóval komorabb és egységesebb a Soulburn zenéje, s ugyan nem baj, ha most nem annyira „nehéz” és sötét, a változatosság felé vezető úton nem árt, ha kevesebb a göröngy. Mindenesetre a Soulburn a kísérletezés ösvényére lépett. Gondolkoztam, hány pontot adjak a lemezre, s ugyan néha jóindulatúnak tűnik a 8 pont, a Soulburn markáns hangzását fel lehet ismerni, igaz, a zenekar kissé „széthúzza” az összetevőket, s a képet bonyolítja, hogy új elemeket is beiktatnak. Ám összességében igényes mű.

” Az első pár hallgatáskor még kimondottan tetszett az album egésze...

EVERGREY Architects Of A New Weave

KIADÓ: NAPALM RECORDS / ÍRTA: SCHMIDT PÉTER / 7

Az elmúlt két-három év kardinális változásokat hozott a – mondjuk így – modern dark/prog/power-vonalas svéd Evergrey felállítását és működését illetően. Az előző album felvételei után elsőként a dobos Jonas Ekdahl szállt ki (utódja a Temic ütőse, a norvég Simen Sandnes lett), a gitáros Henrik Danhage pedig először csak a turnézástól lépett vissza, majd idén év elején zenekari tagsága hivatalosan is teljességgel megszűnt. Az Architects anyagának megírásában ő már nem vett részt, és értelemszerűen nem is játszott a dalokban. A főnök Tom S. Englund mellett így mind a dalszerzésben, mind a gitártémák és a szólók feljátszásában a basszer Johann Niemann vált fő partnerré – megjegyzendő, hogy ő már az előző korong kapcsán is a korábbiaknál komolyabb szerepet kapott. Danhage deklarálta utódja pedig a Theories Of Emptiness turnéján beugróként már bizonyított angol srác, Stephen Platt lett, aki 2024 óta amúgy tagja a Scar Symmetrynek is – ő a friss szerzeményekben nem játszott, tagságának hivatalos bejelentése is csak pár hete történt meg. Englund mellől így tehát összességében két régi, a dalszerzésben illetve a hangszerelési és stúdiós munkálatokban fontos szerepet játszó partner hullott ki, ami semmiképpen sem elhanyagolható jelentőségű veszteség.

És hogy e meglehetősen viharos időszak után milyen lett az új Evergrey-mű? Nem túl meglepő módon valamelyest kétarcú és ingadozó színvonalú a dalok tekintetében, legalábbis a meglehetősen kiegyensúlyozott nivójú néhány megelőző koronghoz képest. (Érdekes, hogy az első pár hallgatáskor még kimondottan tetszett az album egésze, később árnyalódott csak a kép, holott nálam ez többnyire épp fordítva szokott lenni, és később jön meg a lelkesedés.) Nagyon nagy baj szerencsére nem történt – ilyesmit a pontszámom sem tükröz – , de tény, hogy most bizony akad pár alapjáratosabb, kevésbé izgalmas nóta a valóban jól sikerültek mellett. Az intrót követő The Shadow Self például kapásból egy átlagosabb Evergrey-darab, kiszámíthatóbb, panelesebb annál, mint amit egy nyitódaltól várna az ember. Szerencsére a folytatást jelentő címadó tétel már rendben van, ez egy lendületes és fogós darab klassz refrénnel, tetszetős.

Ellenben az előzetesen már megszéllőztetett The World Is On Fire-ban azok a djenteskedő riffek nálam sajnos nem működnek, mint ahogy kompletten maga a nóta sem tud sajnos elkapni. Hasonló még az album vége felé a Call Off Your Lions is, ez szintén a gyengébb momentumok közé tartozik – szerencsére ennyiben aztán megáll a dolog, a többi szerzemény nálam már jobbra korrekttül működik. Legjobban sikerült darabokként a Heaven, a Leaving The Emptiness és a Chains Of Shame lendületes és energikus hármását tudnám megnevezni, ezek az Architects igazi húzóételei. Érdekes még az A Burning Flame is, amiben Mikael Stanne (Dark Tranquillity, The Halo Effect, Cemetery Skyline) a tiszta hangján vendégénekelt, illetve az alapverziót záró, epikus-hőmpölygős The Prophecy sem rossz. (Lesz még jócskán megbónusztolt dupla CD-s és dupla vinylkiadás is, azonban ezek extráiról sajnos nem tudok beszámolni – a megjelenéskor majd minden kiderül.)

Ezek után pedig az igazi kérdés számomra már most a folytatás, hogy az új gitáros mennyit tesz/tehet majd hozzá a dalszerzéshez, illetve hogy úgy egyáltalán, képes lesz-e valamelyest felrázni, felpörgetni, felfrissíteni az Evergrey még mindig szimpatikus, de azért – lássuk be – mára kissé kiszámíthatóvá vált világát. Szurkolok érte, hogy így legyen.

” Úgy nyit új fejezetet a zenekar történetében, hogy az nem jár arcvesztéssel.

PERIPHERY

A Pale White Dot

KIADÓ: 3DOT RECORDINGS / ÍRTA: BALI DÁVID / 7

Az azzal, hogy a djent már lassan két évtizedes történetre tekint vissza, egyszerre kell elfogadnunk azt, hogy a progresszív metal újabb, vérfrissítő nemzedéke az online térben talált otthonra, és azt is, hogy a mélyre hangolt, összetett ritmikára építő dalok nem múló szeszélyt jelentettek. Ebben orszálszerepe volt a Periphery életművének is, akik legújabb nagylemezükkel az eddigi legszemélyesebb, mégis leginkább hozzáférhető lemezüket írták meg. Nem fog mindenkinek tetszeni, de azt szerintem a most esetleg csalódó ősrájongók sem vitatják el, hogy a dalszövegek ismeretében nem lehet elvárni egy produkció nyolcadik nagylemezén, hogy átütő erővel, határfeszegető módon akarjon újra tét nélkül szórakoztatni és ámulatba ejteni.

Sőt, épp ellenkezőleg: a Juggernaut albumok óta nem történt olyan, hogy a Periphery-lemezek ne számozott albumok legyenek, márpedig az ettől való eltérésnek mindig tétje van. És ahogy a sormintát megtörő A Pale White Dot a borítón is egymás mellé rendelt, eltérő kitöltöttségű pontokat tartalmaz, úgy maga a lemez is egyfajta belső jegyzetfüzet, tizenkettő olyan dallal, amelyek saját terükben léteznek. Ez a lazán szerkesztett koncepció pedig az albumot is egyszerre teszi változatossá, dalközpontúvá, de közben letisztultabbá is. A szimbólumrendszer a Carl Sagan-féle Halványkék pötty gondolatiságát sajátítja ki azzal, hogy maga az ember egy kiszolgáltatott, jelenték-

telen tényező a kozmosz törvényszerűségeinek margóján, akinek saját belső küzdelmeit egyszerre nehezítik kételyek, a gyász vagy a csalódás folyamatai, és közben ezek emberi mivoltát napjaink digitális zajában és vibráló képernyőire meredve egyre nehezebb igazán megélni.

Hangulatát tekintve a Periphery továbbra is a frontember, Spencer Sotelo elsőre felismerhető énekdallamaival biztosítja a zenei feloldásokat, és azt senki sem veheti el a zenekartól, hogy refrénekekben továbbra is a műfaj élvezőnyéhez tartozik. Mindemellett a zenei textúrák a dalok szintjén is változatosak akár hangszerelésben, akár az elektronikus vagy letisztultabb közjátékok terén. A ritmikai váltások és a dalokon belüli kohézió továbbra is nagyban épít arra, hogy a Periphery soraiban mindenki mestere a hangszerének, és azok megszólalásának is – a zenekarban hagyomány, hogy mindenki a saját hangmérnöke is a rögzítésben, míg a keverést a korábbi basszusgitáros Adam „Nolly” Getgood végzi –, miközben a lerövidült dalhosszok is megőrizték a komplex váltásokat és a zenekarra jellemző tördeléseket. A Subhuman közléptémája és az Everyone Dies Alone kötelező koncertkedvencek lesznek, míg a visszafogottabb, elektronikusabb hangszerelésű dalok között is kimagaslik a french touch-os lüktetésre építő Blackwall, ami valószínűleg ugyanennyi rájongónál fogja kivenni a biztosítékot is.

Azonban az A Pale White Dot szerintem nem mérhető reálisan azokkal a Periphery-kiadványokkal, amik mára intézménnyé tették a produkciót. A lemez tudatosan szerkesztett megoldásai mára megszokottá váltak a progresszív metalban és a kortárs metalcore-ban is. Azzal pedig, hogy a technikai újdonságélmény is megszűnik egy determináltan hangszerközpontú hangzásban, még látványosabb az, hogy a zenekar annyit öregedett az elmúlt három évben – mióta nem volt új lemez –, hogy már hallhatóan nem a korai időszak intenzitását akarja újra megélni vagy megidézni, hanem a jelenlegi életszakaszukban egy melankolikusabb, a maga nemében megfáradt-kifakult, de tudatosan komponált keretben alkotnak.

Márpedig a lemez végén hallható a feloldozás, és minél több esélyt adsz az albumnak, annál jobban hozzád fog nőni, főleg, ha te is együtt nőttél fel a zenekarral. Nem gondolom, hogy az A Pale White Dot a Periphery csúcsmunkái közé tartozna, de azt nem tudom elvenni tőle, hogy megélni, hatásos, és ami még fontosabb, úgy nyit új fejezetet a zenekar történetében, hogy az nem jár arcvesztéssel.

„A megszokott technikás progmetal-djent alap, de a Periphery érettebb, komorabb arcát mutatja. Komplex, agresszív, érzelmileg intenzív, nyugtalanító – mégis van jó néhány fogós, jól megjegyezhető pillanata. Nem vagyok a műfaj/irányzat kedvelője, viszont az vitán felüli, hogy ez egy jól összerakott album.”

Kánya Ferenc / 9 pont

„A lehető legmagasabb minőségű djentcore, aki szereti a stílust annak remek új anyag! Nekem személyesen ebből a műfajból soha nem maradt emlékezetes egy dal sem, és ezen ez a lemez sem változtatott.”

Valachi Samu / 8 pont

„WTF? A Periphery is a hangulat-remtés újtára lépett? Ez az album nagyon más, mint a Juggernaut volt, miközben a djentes, progmetalos, helyenként metalcore-os matekmetal azért maradt.”

Gyuricza Ferenc / 7 pont

„A Darkthrone archaikus zenéje után hallgatva úgy érzem, a másik véglet támadt nekem hirtelen. Annyira modern a hangzás, a zene, hogy öregnek érzem magam ezt hallgatva. Nem is tetszik – sem a nyálás részek sem a zúzdá nem jönnek be –, semmilyen szinten nem érint meg. Várom az új Fear Factoryt, ennyi jutott eszembe erről az albumról.”

U Opé / 4 pont

SPELL Wretched Heart

KIADÓ: BAD OMEN RECORDS / ÍRTA: SCHMIDT PÉTER / 9

Legyen szó akár az underground világról, akár a mainreambebb közegről, Kanada számos különleges, adott esetben furcsa előadót és zenekart ajándékozott már a világnak (neveket inkább

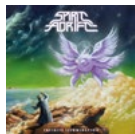
nem sorolnék, hosszú a lista). A föld alól feltörekvő formációk sorát gyarapítja a vancouveri Spell is, akik első két lemezükön még amolyan korai Rush-gyökerű, őspragos hard rock/protometal muzsikát nyomtak a klasszikus Blue Öyster Cultra hajazó felhangokkal, majd a harmas sorszámú 2020-as Opulent Decaytól kezdve ezt a világot kezdték el színesíteni szolid dark/gothic vonalás és wave-es, posztpunkos fűszerekkel. A négy évvel ezelőtti Tragic Magic korongon ez a törekvés még markánsabban jelent meg, ám a kétfajta irányvonal szimbiózisba mostanra érett csak be igazán. Ebben minden bizonnyal szerepet játszik az is, hogy Gabriel Tenebrae gitáros/billentyűs személyében tavalyelőtt új arc érkezett a fedélzetre, akivel az eddigi trió felállás immáron kvartetté bővült. Az új nótakollekció változatosságának pedig jól tesz a billentyűs hangszerek minden eddigien tudatosabb, átgondoltabb használata is, éppen úgy, mint a vokális témák egymás közti okos elosztása (a négyből hárman énekelnek, ki többet, ki kevesebbet).

A klasszikus időket idéző 4:41 perc/10 dal zenedózis pont ideális, a lemezborítóhoz passzoló nyúlós-ködös-pókhálós atmoszféra pedig kimondottan megkapó lehet az ilyesmire fogékonyaknak. Az aktuális promófotók szintén nyújthatnak némi támpontot ez ügyben – ezek egyébként a Tribulation pár évvel ezelőtti „dízajnját” idézik, a kellenél egy kicsit erősebb vizuális párhuzamosságokkal. De a lényeg végső soron nem ez, hanem a muzsika, amivel mára úgy nagyotálban abba a táborba pozicionálták magukat, ahol pl. az Unto Others, a Sumerlands, az In Solitude (RIP), sőt bizonyos tekintetben a korai Ghost is tanyáznak illetve tanyáztak. A Rush, illetve konkrétan az énekekben Geddy Lee hatása ugyan még mindig megvan, de ez a jelenlét már nem annyira markáns, mint a korai érában, az összkép kétségtelenül színesebb és változatosabb lett az évek múltával.

A nyitó Dark Inertia egyértelműen a Spell karcosabb, horzsolóbb oldalát mutatja meg, és ide húz pl. a Savage Scourge is, míg mondjuk a kettes Lilac vagy kicsit később az Unquiet Graves több teret engednek a gótos, darkos elemeknek. Nekem személy szerint azonban az In Duresz hangulatos szintis átvezetése után érkező, záró címadó tetszik leginkább, amiben talán a legjobban kerül egyensúlyba mindaz, amit fentebb körülírni próbáltam. Ennek a dalnak a méltóságteljes, komolyan hőmpolygós tempója különösen jól lett eltalálva. Az eredetileg adni szándékozott erős nyolc pontot is ez tornázta fel végül kilencesre. Megnézném őket élőben, de nagyon.

SPIRIT ADRIFT Infinite Illumination

KIADÓ: 20 BUCK SPIN / ÍRTA: SCHMIDT PÉTER / 8

Talán erős doom gyökerekkel rendelkező heavy metalnak nevezhetnénk a zenét, amit a texasi Spirit Adrift legutolsó lemezén hallhatunk – igen, legutolsón, és nem legutóbbin vagy leg-

újabbon, mivel az énekes/gitáros/főnök Nate Garrett bejelentése szerint a csapat az album kiadása után beszüneti tevékenységét. Ilyenformán komolyabb turné sem követi az Infinite

Illumination kiadását, amit minden bizonnyal nehéz szívvel vesznek tudomásul e kultikus tiszteletnek örvendő formáció hívei. A döntés hátterében tudomásom szerint egyaránt állnak mentális kimerültségből-kiégésből adódó problémák éppen úgy, mint Nate feleségének súlyos betegsége – ezek külön-külön is bőven elégséges magyarázatul szolgálhatnak, együttesen meg aztán pláne.

A Spirit Adrift kezdi, doom orientáltabb világa után idővel a klasszikus heavy metal hatások mind jobban előtérbe kerültek náluk, és ezek egyfajta jól sikerült fúziója hallható a búcsúnyagonon is. Az album nagyon szépen, természetesen, ám mégis erőteljesen szól, hála ezért elsősorban a produceri teendőket ellátó Nate-nek, valamint a keverést és mesterelést végző Chris „Zeuss” Harrisnak. De ami még fontosabb: a 46 percnyi nyolc dal is egységesen nívós, kompakt képet mutat, igazi csúcspontok nélkül ugyan, ám cserébe végig magas színvonalon, erős hangulati kisugárzással.

Szépen pendül, szinte meditálásra invitáló akusztikus gitárhangokkal indítja a lemezt a közel nyolcperces címadó tétel, menet közben válva egyre terebélyesebbé és fajsúlyosabbá. Még két hasonló hosszúságú dalt hallhatunk a későbbiekben – ezek közül a záró Where Once There Was An Ocean-ben domborodik ki leginkább a doomos él, mintegy visszautalva a zenekar korábbi időszakának domináns zenei világára. A kör bezárul, a kígyó a farkába harap. A további öt szerzemény már rövidebben fogalmaz, nekem ezek közül a némileg Trouble hatású White Death a legszimpatikusabb. A ritmusalapok nincsenek agyonbonyolítva, de kellőképpen ízesek, a szólómunka hagyománytisztelőről és jó ízlésről tanúskodik, a riffelés pedig a klasszikus heavy illetve doom metal szeretetéről és értő kézzel-szívvvel való ápolásáról szól. Fontos megjegyezni, hogy bár doom alapú/hatású muzsikáról beszélünk, még a leglassabb részek sem igazán lehangolóak vagy letaglózók, számomra inkább egyfajta meditálós-elgondolkodós kisugárzása van a Spirit Adrift zenéjének. Talán Nate kissé fátyolos, jellegzetes orgánuma is közrejátszik ebben.

Hat album, négy EP, egy koncertlemez és néhány single jelenti Garrett és társai munkásságát – egy dicséretesen kerek, minőségében megingások nélküli underground pálya zárult most le, olyan, amire a benne részt vevők sokkal lehetnek büszkéek a későbbiekben is.

STURMAST Ibis Redibis Nunquam In Bello Peribis

KIADÓ: SUN & MOON RECORDS / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 9

Miközben előttem van az első Sturmast-album első és új kiadása, azon tűnődök, hogy eltelt húsz év. Húsz év, mint egy villámcsapás. Első olvasatra talán soknak tűnik, sok minden változott, miközben

a lényeg változatlan maradt. Mintha az eredeti lemezborítón látható harci paripa megmerevedett, megkövült volna az időben, ám kővé váltan is eleven mementójaként annak, ami túl van harcon, küzdelmen, jón és rosszon.

Ibis Redibis Nunquam In Bello Peribis – kétértelmű jóslat: vagy elveszel, vagy nem, de ha nem veted bele magad a forgatagba, a sorsot nem fogod kifagatni. Húsz éve úgy tűnt, a Sturmast beleveti magát a harcba, e debütalbum, ami annak idején a patinás Cold Meat Industry kiadónál jelent meg, ezt ékesen bizonyítja. Nagy megtiszteltetés volt ez, mert a Cold Meat Industry csak egészen elvettve adta ki olyan zenekar lemezeit, amely nem svéd. A Sturmast merített a kortárs military industrial formációk munkásságából, de túl is nőtt azokon.

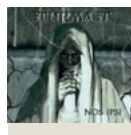
Kemény, sokszor harciasan pattogós tételeket hallunk, de pl. a Kraft a az erős ritmikával együtt is dallamos részekkel, akusztikus hangszerekkel szerelkezett fel. Ahol az ének el van torzítva, ott persze aligha segíthet bármi. Legfeljebb reménykedhetünk, hogy egyszer kiderül felettünk az ég és véget ér a vad dúlás, ami szétfeszíti az egymásnak rontó mellkasokat. Addig is ki kell hoznunk magunkból a legtöbbet, a legjobbat. A Sturmast gazdag zenei eszközközel ragadta meg ezt a nyugtalan világot, amely mintha a szüntelen mozgósítás, készségteljes lázas perceit élné. Nagyon szép a The Big Play, ami a legközelebb áll ahhoz, amit népdalnak is nevezhetnénk. Érezzük, látjuk a viharfelhőket a fejünk felett, tudjuk, hogy lassan itt van a „most vagy soha” elodázhatalatlan pillanata, de a pokolba is: táncoljunk, vigadjunk még egyet és talán a patás ördögöt is sikerül visszaűzni bűzös vermébe.

Cirkuszt és kenyeret a népnek, dagadjon a has, tumpuljon az elme, lankadjon a szív, legyen renyhe a lélek, szól a dal, a látlet, a kórkép, a keserű realitás e földön. A húsz évvel ezelőtti album ma is ugyanolyan eleven, azzal a tüzzel szóvalnak meg a vasba foglalt dalok, mint amikor annak idején rögzítették és átadták őket a halhatatlanságnak. Az idő bár nagy hatalom, nem képes elemészteni mindent; ami örök, attól visszatáncolódik, ami felvértezi magát értékekkel, azt nem tudják elérni enyészetet hozó csontkarjai. Memento Mori – emlékezz a halálra, gondolj mindarra, ami múlandó, de szemedet leginkább arra szegezd, ami ellenáll az idő mindent felőrölni látszó, megállíthatatlannak tűnő áramának.

Kollár „Wagner” László szakavatott közreműködése, remaszterizálása révén erőteljes arculatot kapott a Sturmast albuma, emellett az is eme újrakiadás mellett szól, hogy az eredeti anyaghoz a Sun & Moon hozzá tett még két számot. Vannak, akik egész életükben sziszifuszi munkát végeznek, hogy a fentebb említett idő zsarnokságát megtörjék, s ugyan innen nézve az idő látszik győztesen kikerülni a párbajból, a végső szót az idő soha nem kaphatja meg, a harcoss pedig átveheti a győztesek babékoszorúját. Szóke, találkozzunk a Valhallában!

STURMAST Nos Ipsis

KIADÓ: SUN & MOON RECORDS / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 9

A sorsok, miként az égiek útjai, kifürkészhetetlenek, az életutak, bármennyire is úgy érezzük, hogy kormányozzuk a magunkét, misztériumok, s kevesen képesek felhágni azokra az ormokra, ahonnan

letekinthetnek, s elmondhatják, hogy lét és sors uraivá váltak. Kevesen vannak élő hegycsúcsok, kősziklák, égszakadással-földindulással birokra kelő hatalmas fák, amelyek dacolni tűnnek a legínszakasztóbb, leginkább mélyről felrobajló kihívásokkal is. Dacolni tűnnek véghetetlen időkig...

Az emberben harcol egymással a múlthatatlan és a halandó, a sors fölébe törő és az esendő, a nagylelkű és a gyarló, a meghunyászkodó és a bátor, a barbár és a filozófus... Hogy melyik kerekedik felül, nem itt és most megoldandó kérdés, ami valójában nem is a kérdések kérdése, hiszen a legvégső, pillanaton túli pillanatban mindez feloldódik, mintha soha nem is lett volna. Ettől még itt és most meg kell vívunk a magunk harcait, nap mint nap, egyestienünk kell magunkban a kard és a toll útját, a filozófus és a barbár útját, s a Nos Ipsis lapjai arról tanúskodnak, hogy létezik olyan földi halandó, aki vállalja – mert nem tehet mást -, hogy a legkeskenyebb bérben halad végig, és vállalja veszi a legnagyobb terhet.

Nos Ipsis – 20 év után még egyszer utoljára felcsendülnek a Sturmast viharos hangjai, meg-

szólalnak a harci kürtök, csatába szólíttatnak a harsh military industrial-himnuszok, melyek egy dült, ám annál eltökéltebb lélekből zengtek világáig. A világnak időről időre el kell égnie ahhoz, hogy újjászülessék, mint mondta egykoron valaki, s aki újja akar születni, el kell fogadnia, szembe kell néznie azokkal a kihívásokkal, amelyeket a sors a lába elé dob. Fel kell őket vennie, mert, ha nem veszi fel, az is egy döntés.

Indusztriális himnuszok zengenek sorjában – bár a címke fals, mivel itt semmi nincs, ami „iparra” utalna -, lángoló szavatok zúgnak, szólnak az égi legfelsőbből, bajtársiasságról, álmokról, népi hitekről. Szívmelengető dorombjáték oldja a kemény ritmusokat, rituális énekek, gregoriánt felidéző dallamok kísérik a szüntelenül Bábelt építő modern ember elkerülhetetlen bukását. Mivel azért, hogy az ember meghódította a földet, nagy árat kell fizetni. Az ég beholtzódása immáron bevezetett. Azonban teljesen nem záródhat el, mivel a világnak abban a pillanatban vége lenne. Élnék ma is kóbor lelkek, magányosan tételődő vándorok, örök keresők, akik késleltetik az egyre fenyegetőbb beholtzódást; emberek, akik a romok között is az égre tekintenek és példát mutatnak – van kiút, sugallják.

A prériefarkas – Steppenwolf – a magányos harcos balladája, aki nyúlással beérné a kegyetlen hidegben, de őzhúsról álmodik. A prériefarkas az örök portyázó, nagy terek ismerője, tudja, hogy a földi küzdőter nem terem minden nap frissen gőzölgő őzpecsenyét, de öregedve, talán az amor fati bölcsességét is magáévá téve, belátja, hogy egy apró falatnak is örülni kell, mert maholnap menni kell. A sors arcába bele kell nézni.

Nyugodj békében, barátom!

THE 69 EYES I Survive EP

KIADÓ: BLKIBLK / ÍRTA: GYÖRGY ZOLTÁN / 9

Szeretem az ilyen kis pár számú EP-eket. Legtöbbször olyanok ezek, mint egy jutalomfalat: kiadatlan dalok, feldolgozás, kollaborációk, csupa érdekesség az adott banda rajongóinak. Nincs ez másként most sem, kedvenc helsinki vámpírjaink esetében sem. Közös turnéjuk a D-A-D-vel minket is elérte, sőt itt indult, mikor itt tartottak

egy szünetet télen, akkor rántották fel ezt a négy dalt.

Belegondolni is durva, hogy már lassan negyed százada működik ez a zenekar is, és az első dallal (I Survive) repítenek is vissza a kezdeti glam korszakba. Nem nehéz, hisz a dalban nem kisebb személy a vendékművész, mint Steve Stevens! A sajtóanyagból nem derül ki, hogy Billy Idol állandó harcostársra dalszerzőként is közreműködik-e, de nem lennék meglepve, ha igen, a dal bármelyik Idol-lemezre felférne. Másodiknak jön is az emlegetett jutalomfalat, sőt mi több bonbon, egy Thin Lizzy-feldolgozás képében. Lehetett már erről tudni, a banda már több mint 10 éve ledemózta, de hivatalos stúdiófelvételek csak most jött ki. Igazi motoros himnusz lett, méltó az eredetéhez, de ízig vérig 69-es dal is. Az In The Misery viszi tovább ezt a vonalat, megidézi a korai Cultot is, aztán végezetül kapunk még egy kollaborációt. A Devils Rose-ban az az Ed Mundel játszik, aki sokáig koptatta a Monster Magnet és az Atomic Bitchwax sorait is, ennek megfelelően a dal kicsit vastagabb, stoner elemektől sem mentes, hammond orgonás málházás lett. Finom darab mind a négy dal, kicsit csillapítja éhségünk, amíg nem jön az új lemez.

Van a lemez sajtóanyagában egy mondat, magam sem fogalmazhattam volna szebben: „Egy olyan világban, ahol egyre kevesebben hisznek a bördzsekikben, az éjjel is viselt nap-szemüvegekben és a földig lógó gitárokbán, a The 69 Eyes továbbra is életben tartja Johnny Thunders lángját, akárcsak a régi szép idők végételen, zuhlott klubéjszakáin.” Ez az egy mondat mindent elmond arról az EP-ről, és magáról a zenekarról, minden benne van amit ez a zene kivált belőlünk. Kévs ilyen csapat van már csak, meg kell becsülni őket!

THE P3NTAVIERATE Aurora

KIADÓ: SZERZŐI KIADÁS / ÍRTA: UZSEKA NORBERT

A The P3ntavierate egy megannyi tekintetben csavaros formáció, melyet a név dacára valójában négy underground muzsikust alkot. Eme első, hét és fél perces daluk már úgy négy éve érlelődik, de még sokkal régebbi a tagok közötti barátság, mely létrehívta a társulatot. A hangszerekek már a múlt évezredben is együtt játszottak

a miskolci Varso zenekarban (Király Attila basszusgitáros, Kozma Richárd dobos, Kovács Attila gitáros – utóbbit ugye sokan, sőt sokkal többen ismerik pl. a Sear Blissből, a Watch My Dyingből, a Superbuttból, netán a The Answer Lies In The Black Voidból), de az itt csak éneklő Mihály Gergely is régi spanjuk – ő ugye az Angertea énekes-gitárosa.

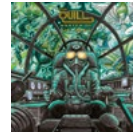
Ha valaki ezek alapján nem tudja, mire számítson, az nyilván b...ott odafigyelni az utóbbi bő 25 évben, amikor – ámbár még a Hammer oldalain – fennen zengtem mindkét említett zenekar dicsőségét. Akinek viszont hozzám hasonlóan kifinomult ízlése van, az sejtetheti, hogy a Varso szövevényes progresszív metalja keveredik itt az Angertea szintén nem egydimenziós dallamvezetésével. Amihez jön az, hogy mindkét csapatnál előfordul brutálisabb vokalizálás, s valóban, Gergő több helyütt mély hörgésre ragadtatja magát. De épp így van a dalban lebegősebb, elvont, akár pszichedelikus rész is. A Tool, egyik közös kedvencünk kevésbé jut eszembe, ha muszáj hasonlítani, hát már inkább a King Crimson mondanánk, csak ott sosem volt death metal, itt meg ugye de.

Gergő odahaza, a maga Teaplant nevű stúdiójában jó sok különféle énekszával, kórossal gazdagította az összképet, így aztán az Aurora valóban sűrű, összetett szerzeménnyé lett, de végig megvan benne valami hovatovább szép és kellemes is, ami úgy vezet végig ezen az amúgy haragvó, mennydörgő dalon, akár egy titkos, de biztonságos ösvény a viharverte őserdőn.

Szívből remélem, hogy sok további The P3ntavierate-nótát kapunk a jövőben, és addig is lehet, hogy érdemes lenne megnézni a Netflixen Mike Myers kateoés vígjátékrosorozatát. A pentavirátust, mert alighanem onnan jött a név.

THE QUILL Master Of The Skies

KIADÓ: METALVILLE / ÍRTA: SCHMIDT PÉTER / 8

Tizenkét albumnyi, éppen négy évtizedes eddigi életművével a svéd The Quill igazán nem nevezhető nyeretlen kezdő csapatnak. A stoneres és pszichedelikus felhangoktól sem mentes, ám alapvetően azért klasszikus hard rock irányultságú kvartett muzsikáját úgy nagy vonalakban a kései Spiritual Beggars és a szép emléktű Badlands világa közé tudnám belőni, illetve a kortársak közül néha még a szintén svéd Saffire neve is joggal juthat eszünkbe a zenéjüket hallgatva. Meg persze ezek fő inspirálói a hetvenes évekből, főleg és elsősorban az ozzys Black Sabbath, meg – kisebb arányban – a Led Zeppelin, illetve kicsit későbből pl. a The Cult késői nyolcvanas, korai kilencvenes évekbeli dolgai. Erre a fajta zsirosan riffelős, cicomamentes, izes európai hard rockra joggal szokás az „időtlen” jelzést is használni – és a Master Of The Skies háromnegyed órájára ez a kitétel maximálisan igaz. A frontember Magnus Ekwall orgánuma és énekstílusa – mely a The Quill hangzásának egyik fő tartópillére – gyakorlati idezi meg szegény Ray Gillent (RIP), ugyanakkor egy kis kis ozzysan fátyolos felhangja is van nála a dolognak.

Az ozzys-sabbathos vonal rögtön a nyitó címadó dalban beköszön – ennek főtémája egy rövidke „reprise” formájában amúgy az album végén is visszaköszön, de fontosabb ennél, hogy a felpörgős tempójú középrészben milyen király szótól kanyarít az alapító gitáros, Christian Carlsson. Erős momentum aztán még a hármas You Can Not Kill My Soul, ami egy zeppeles akusztikus témából bomlik ki és terjeszkedik tovább egy monumentálisabb, epikusabb irányba. A vokálok és a síró-rívó gitárszólok okán nekem itt a régi Uriah Heep neve is bevillan néhány helyen. Az It's Over és egyik személyes

THE 69 EYES

” Nem lett ez rossz lemez, érdemes kicsit félretenni az előítéleteket, és adni neki egy esélyt.

BLACK VEIL BRIDES

Vindicate

KIADÓ: SPINEFARM RECORDS / GYÖRGY ZOLTÁN / 7

Valahol az emón túl, de még a metalcore-on innen robbant be bő 15 éve a csapat, és szerintem nem vagyok azzal egyedül, hogy elsősorban a stílusidegen külsőségekkel hívták fel magukra a figyelmemet. Totálisan a korai Mötley Crüe fazonját hozták, és szóragoztató volt mennyire nem volt ez összhangban a zenéjükkel, ami valahol félúton volt a My Chemical Romance és Korn között. Nem volt rossz a banda, sőt Andy Biersack torkát kifejezetten szerettem, de mivel nem az én világom, el is váltak útjaink.

Aztán nem is olyan régen belefutom az American Satan című filmbé (és folytatásába a Paradise City sorozatba) aminek nagyon rákattantam a soundtrackjára. A filmben Biersack a The Relentless nevű zenekar énekesét alakítja, és egyrészt nagyon meggyőző a siker kapujában álló banda vezetőjeként, másrészt tényleg annyira jó kis dalokat csináltak a filmhez, hogy mikor láttam, hogy jön az új Black Veil Brides-album, elkezdtem várni és kicsit fel is hoztam magam a kimaradt lemezekből.

Leszögezem, ha választani kéne, sokkal inkább a The Relentless mellett tenném le a voksom (a fiktív zenekarnak egyébként két lemeze is kijött), de Biersack van annyira karizmatikus frontember, hogy simán elviszi a hátán a BVB-t, így ez a lemez is okozott pár kellemes meglepetést. A már említett két banda hatása még mindig tetten érhető, de itt van természetesen a Bring Me The Horizon metalcore-ja is, sőt annyira erős sokszor a filmzeneszerői teatrális pillanat is, hogy a Muse is eszünkbe jut (pl. a Purgatory vagy a Grace hallatán). Mindezek az elemek egy egész kellemes mixet eredményeznek, ami távolról sem egyedi, de abszolút szóragoztató, sőt, Biersack éneke kicsit még ki is emeli a bandát és lemezüket a színtér sok, egy kaptafára készült albuma közül.

A Vindicate már a hetedik stúdiólemeze a csapatnak, amit egy nagyobb, öt éves szünet alatt hoztak össze. Saját

elmondásuk alapján a fő téma a bosszú, az önbíráskodás, amire a címadó dallal máris öngigazolást (Vindicate) keresnek. Az erotikától sem mentes klippel megtámogatott dal a hozzácsapott intróval akár a lemez esszenciája is lehet, igazolva a fentebb említett hatások összességét. Abszolút nem rossz kezdés és a hangulat ki is tart a lemez végéig, bár néha be-becsúszik egy kis üresjárat is. Van viszont több kiemelkedő dal is, ilyen pl. a Bleeders, amit elsőre furcsáltam, hogy felkerült a lemezre, hiszen egy közel két éves dalról beszélünk. Ennek ellenére úgy témára, mint hangzásra abszolút belesimul az album dalai közé, megtalálta a helyét a dalok közt. (Érdemes egyébként ennek is rákeresni a klipjére, egy nagyon kellemes Sweeney Todd parafrázist kapunk.) Jól eltalált a Hallelujah központi témája, valóban mintha egy metalimát hallgatnánk, de egy egész kellemes popos ballada lett Lilith Czarral közös duett is, ami azért is érdekes, mert a hölgy civilben az énekes, Andy felesége. Abszolút kiemelkedő a Revenger, ahol nem kisebb személy teszi tiszteletét, mint Robb Flynn a Machine Headből. Nem meglepő ez, Flynn mindig is a banda rajongója volt, támogatta őket karrierükben. A Woe & Painben meg a korai Linkin Park rajongói lehetnek új kedvencek.

Összességében tényleg nem lett ez rossz lemez, érdemes kicsit félretenni az előítéleteket, és adni neki egy esélyt. Nem leszek továbbra sem feltétel nélküli rajongójuk, de figyelni fogok a csapatra, mert kezdenek felnőni, beérni. És az is biztos, hogy ha egy tini érdeklődne a stílus iránt, ebben a csapatban nagy kedvencek lehetnek, szóval kapudrognak sem utolsó a lemez. Mindig úgy vagyok vele, hogy a hét pont az olyan megúszós. Nem olyan gyenge a lemez, hogy hatod adjak rá, de nem is tudom annyira jóra hallgatni, hogy nyolc legyen belőle. (Lásd múlt hónapban pl. a Sevendustot.) Ezúttal viszont a pontszám egy tényleg nagyon erős hetes, és nem a megúszós fajta, és ez – legálábbis számomra – nagy különbség.

„Az utóbbi albumaik világához képest a Vindicate ismét egy súlyosabb, sötétebb, nekem jobban tetsző Black Veil Brides zenekart mutat. Mindig rokonszenveztem velük, mert igenis, szükség van az olyan formációkra, amelyek kaput nyitnak az új generációk előtt, s náluk mindez ötletgazdag megoldásokkal, valamint a minőségre törekvés igényével párosul.”

Gyuricza Ferenc / 8 pont

„A Black Veil Brides egyik legösszeszedettebb, leginkább 'kész' anyaga. Produkció szinten zseniális, a dalokat inkább ez viszi a hátán. Nagyon művi, nagyon modoros, de a rádiók nyomják, a gyerekek meg kajálják őket, mi kell még?”

Kányai Ferenc / 8 pont

„A végeláthatatlan műanyag tini-giccs-rock-core milliomodik fűrésztő fejezete.”

Milán Péter / 4 pont

„Nagyon Amerika, nagyon 21. század, szinte látom a színusz hullámokat a basszusgitár húrjain. Kb. ott vannak keménységi fokra, ahol az In Flames-nek illene lennie. Ami a Peripherynél nagyon nem működött – a lágyabb és a kemény részek külön, pláne összeeresztve – az itt csont profin, szervesen egyben van, illeszkedik. A vendég (Lilith Czar) hangja miatt még a kettőből az egyik lírát (Cut) is bekajáltam, pedig ki nem állhatom az ilyesmit. Soha rosszabb új jelentkezőt a radaromra!”

Opé / 8 pont

» Ha a korai '90-es verziójuk a Guns 'N Roses volt, akkor ez a mostani visszatérő változat az L.A. Guns.

SPREAD EAGLE

The Brutal Divine

KIADÓ: FRONTIERS MUSIC / ÍRTA: GYÖRGY ZOLTÁN / 7

A '80-as évek zenéje egyértelműen a glam volt, ha akkoriban sikereket akartál elérni Amerikában hamarabb vettél hajlakkot mint gitárt. A Mötley Crüe / Poison / Guns N' Roses szentháromsága mögé szántalan banda felsorakozott, a Sunset Stripes szinte gombamód szaporodtak, persze változó minőségben. A Spread Eagle is egy volt közülük, igaz ők nem a napfényes Los Angelesből, hanem pont a másik oldalról New Yorkból indultak, és lehet pont ezért ki is magaslottak az akkori mezőnyből. Első, 1990-es lemezük (Spread Eagle) ma is ott van minden idők legjobb glam albumai között, és akkoriban az olyan dalokat, mint a Switchblade Serenade vagy a Scratch Like a Cat még az MTV is sokat játszott, sőt pl. a Suzy Suicide nálam is sűrűn pörög az autóban a mai napig.

A kétezres évek közepén valahogy ismét visszatért ez a stílus, pont a fenti hármassorba töltötte meg a stadionokat, és persze jöttek vissza a kicsik is, így a Spread Eagle is. Szerencsénkre a zenei agy, Rob De Luca és az énekes Ray West maradt, így pár év koncertezés után rájuk is lecsapott a Frontiers nyugdíjas klubja, majd 2019-ben fel is rántottak egy egész kellemes visszatérő albumot (Subway To The Stars). A világot már nem váltották meg, de egy komolyabb, érettebb verzióját kaptuk a csapatnak, akik kicsit ki is lógta a Frontierstől várt AOR/hard rock-vonalból, de esetünkben ennek most örülünk. Ennyit a banda történetéről, itt tartunk most, a zenekar még mindig együtt, júniusban jön az új lemez, lássuk mire számíthatunk.

Talán úgy tudnám a legjobban körülírni a Spread Eagle-t, hogy ha a korai '90-es verziójuk a Guns 'N Roses volt, akkor ez a mostani visszatérő változat az L.A. Guns. És nem csak hasonlatként állja meg magát a párhuzam, az új lemezt simán oda lehet tenni Tracii Gunsék bármelyik albuma mellé. Továbbra is maradt a visszatérő album komolyabb hangvétele, sőt néhol kifejezetten sötét pillanatokat is kapunk (pl. Ant Far). Westnek még mindig jó hangja van, bár a magas, visító részeket egy higgadtabb, rekedtes hangfekvés váltotta. Változás még a punkos attitűd, ami ugyan minden lemezőkötőn ott volt – hisz maga a stílus is táplálkozik a punkból –, de ennyire markánsan talán sosem volt jelen. Pl. a Street Noise vagy az Inside a Shrunken Head majdhogya egy vegytiszta punkhymusz lett, de az album keverése is rájátszik erre. Nyersebb, megkockázatom demóízűbb mint a visszatérő album. Persze nem kell keresnünk a klasszikus glamdalokat sem, pl. a Pushed to Limits vagy a Scars in Our Eyes mintha csak '88 környékéről maradt volna itt egy fiókban.

Nem állítom, hogy kihagyhatatlan az album, sőt azt sem, hogy egy glamklasszikussal lettünk gazdagabbak. Valójában kiemelkedő dalok sincsenek is a lemezen, nem alkottak egy újabb Switchblade Serenade kaliberű slágert, cserébe viszont üresjárat sincs nagyon rajta. Mindenesetre az új Confess-lemezzel együtt egy nagyon kellemes meglepetés ez a kiadótól, érdemes lesz a glamfanoknak is néha erre vetődni.

„Kár volt ezt bolygatni. Anno a Spread Eagle készítette el minden idők egyik legjobb street rock albumát. Mára csak a punkos lendület maradt mind-abból, amit egykor értékelni lehetett bennük, minden más csak klisé és újrahasonosítás.”

Gyuricza Ferenc / 7 pont

„Rettenet rég nem hallgattam őket. Ez egy korrekt album, hol laposabb, hol lelkesítőbb. A rakenroll-klisék mellett komorabb részek is vannak, azok tetszenek jobban. Szóval nem érzem fölöslegesnek, de kihagyhatatlannak sem.”

Uzseka Norbert / 7 pont

„A debüt óta nem hallottam... Elég veterános cucc, egyszerre akar húzni a glames dallamosság és a keményebb, groove-os hard rock felé, csak hát vannak korlátok. Közepesen papás hard rock, semmi egyéb.”

Kánya Ferenc / 6 pont

„Hair/heavy/glam... Régen sem rajongtam az effajta zenéért, és most sem kaptam el. Azt viszont el kell ismerni, hogy a gitárjáték, és a szólók nagyon pengék! Azok számára, akik kedvelik a stílust és a bandát, kellemes percekét fognak okozni az albumon hallható dalok!”

» Dimmurtal 953 / 6 pont

favoritom, a Light Turns Low zsíros-stoneres riffekkel és pulzáló tempókkal hipnotizálnak, a Son Of Light egy rövidebb égbébaművés akusztikus hangulatdarab, míg a borongós-fajsúlyos Mastodon a maga 9 és fél percével a lemez leghosszabb, szintén epikusabb hangvételű tétele. Másik kedvemem pedig az If Tomorrow Never Comes, ami egy lendülete-sebb, zakatolósabb darab – ebben a riffek terén egy kis Trouble-t is érzek, amúgy pedig kiválóan magába sűríti a The Quill lényegét. Első be-hallgatáshoz ezt ajánlom elsősorban.

A 2010-es évek eleji kisebb hullámvölgy után (Ekwall ekkoriban időlegesen nem volt a zenekar tagja) a The Quill az utóbbi egy évtizedben rendre jó formát hoz – ennek újabb bizonyítéka a Master Of The Skies. Klasszikus, ízes európai hard rockot valahogy így kell játszani a 21. században.

THIS IS HELL Born Suspicious EP

KIADÓ: TRUSTKILL / ÍRTA: BALI DÁVID / 7

Idén már húsz éve annak, hogy a Long Island-i This Is Hell kiadta első, mindmáig valószínűleg legnagyobb hatású albumát, a Sundowningot, amely a melodikus hardcore másod-kiadása egyik legemblematikusabb kiadványa lett. Az anyag a lehető legjobbkor érkezett, jócskán kiszélesítve a célközönséget is. A zenekar ekkor az Ozzfest-ellenlábás Sounds of the Underground turnéval szelhetette át az Államokat olyan nevek társaságában, mint az In Flames vagy a Gwar, miközben európai körútjuk során még a Multiplexbe is eljutottak 2006 végén.

A debütálást egy komorabb hangvételű lemez (Misfortunes) követte, amellyel a This Is Hell lényegében megelőzte a korát. Kortársaitak beelőzve kezdtek el úgy visszatekinteni a Metallica-féle thrash metálra, hogy az akkordbontós dallamvezetések háttérbe szorítása mellett egyre több teret engedtek a crossover témáknak. Ez az irány aztán bizarr módon, szembe menve a korszakkal éppen a Rise Records szárnyai alatt megjelent korongokon, különösen a negyedik sorlemezen (Black Mass) csúcsozott ki. Am a megannyi tagcserén átesett tagság akaratán kívül is elfáradt – mind hangzásában, mind az aktivitások terén. Az elmúlt tíz évben úgy tűnt, a tagok egyéb elfoglaltságai miatt a This Is Hell története végleg lezárult, ám végül a covid új lendületet adott a dalszerzőknek. A két állandó tag, Travis Reilly énekes és Rick Jimenez gitáros ismét kifejezés-vágyra ébredt, ez pedig most egy új EP formájában válik kézzel foghatóvá.

A Born Suspicious a maga öt dalával, valamint a görög képregényművész, Ilias Kyriazis (Manifesto) által készített borítójával szimbolikusan is egy olyan anyag, amely egy veterán produkció gyökerekhez való visszatérését jelzi. Véték lenne elvárni, hogy a This Is Hell pontosan ugyanazzal az elánal és szenvedéllyel szólaljon meg, mint húsz évvel ezelőtt, de a Born Suspicious dalai kellő rutinnal és kiemelkedő arányérzékkel lavíroznak a kései, riffközpontú megközelítés, valamint a korai időszak dallamcentrikussága között. Ennek köszönhetően az új EP egyszerre bővelkedik koncertekre szánt mosh-felezésekben és olyan szenvedélyes témákban, amelyek a műfaj aranykorát elevenítik fel. A Don't Wreck Your Life okosan megírt váltásai, a címadó dal Comeback Kiddel rokonítható refréndallamai, vagy a basszustémára felhúzott Dusk hallatán is egyértelmű, hogy kár lett volna, ha ezek a számok a fiókban rekednek. A megjelenés óta ráadásul Jimenez el is árulta, hogy időközben már egy teljes nagylemezt is megírt a csapatnak.

Ha ez igaz, a zenekar valószínűleg simán visszafoglalja majd a trónját az undergroundban. Ebben a ligában ugyanis egyszerűen nincs érdemi kihívójuk: náluk a modern hardcore dal-érzékenysége sosem válik giccsessé, a lefelé pengetett riffekkel pedig tényleg hallatszik, hogy a formáció korábban meggyőződésből dolgozott fel Megadeth-dalt (Dawn Patrol). És miközben a műfaj rengeteget változott – mondjuk ki, még ha fáj is: hűgült – az utóbbi évtizedekben, a This Is Hell a tőle megszokott megbízhatósággal most könnyen másodvirágzást hozhat saját magának, valamint a korábbi katalógusának is. Jöhet az a nagylemez!

TIME X HEIST The Measure of My Devotion

KIADÓ: INDECISION RECORDS / ÍRTA: BALI DÁVID / 7

A denveri Time X Heist az utóbbi évek egyik legüditőbb újkori youth crew zenekara. A banda az eddigi anyagain is okos váltásokkal, dallamos témákkal és hangsúlyos csordavokálókkal bizonyította,

hogy a straight edge hardcore/punk formailag leginkább kötött hangzásában még mindig van keresnivalójuk az új kiadványoknak. Különösen úgy, hogy az utóbbi évek trendjeiben már sajnos nem volt olyan nemzedéki ihlető ereje a Mouthpiece-nek, a Ten Yard Fightnak vagy a Floorpunchnak, mint tizenöt-húsz évvel ezelőtt.

A The Measure of My Devotion a zenekar első valódi nagylemeze, amelyet az elmúlt négy évben két EP, egy split és egy háromszámos promóciós felvétel előzött meg. Az albumról a frontember, Mark Frandsen korábban elárulta, hogy a lazán egymáshoz kapcsolódó dalokat a személyes tapasztalatokon túl az inspirálta, hogyan próbálja kisajátítani a hardcore/punk szubkultúrát a kapitalizmus és a felszínesség – két olyan aspektus, aminek egy öfenntartó közösségben semmi keresnivalója. Ennek köszönhetően a The Measure... élesebb, mint bármelyik korábbi Time X Heist-kiadvány, miközben hatásait tekintve továbbra is jó arányérzékkel épít az első és második youth crew hullám karakteres megszólalására.

Ami számomra a leginkább üditő a lemezen, hogy a korábban említett alapvetések mellett visszaköszön a kilencvenes évek Equal Visionös kiadványainak feszes riffelése, valamint az ezredforduló olyan érzékenyebb dalszerzésű zenekarainak dallamvilága is, mint a Betrayed vagy a Blue Monday. Az összhatás ráadásul jobbra pozitív, optimista marad – épp úgy, ahogy azt a műfaji sztenderd megköveteli. Ennek köszönhetően az anyag végig megőrzi zenei változatosságát, miközben egy olyan hagyományörző korong bontakozik ki a szemünk előtt, aminek napjainkban is van igazi tétje és állítása.

E miatt még inkább örülök annak, hogy a sorok között is sok izgalmat tartogató lemezen a Trial klasszikusának, a This Is Not a Trendnek az újragondolása is helyet kapott. Talán ez mutatja meg legjobban, hogy a Time X Heist nemhogy nem akar megfelelni a hardcore/punk mostani fősodráknak, de a debütalbumával is arról tesz tanúbizonyságot, hogy hű marad a saját gyökereihez, és a saját arculatát, üzenetét is erre építi fel. Ugyanakkor a lemeznek is ez az egyetlen hátulütője. Bár az anyag megerősíti a hovatartozás és az értékrend fontosságát, a dalok nem nyitnak ki új ajtókat, és elmaradnak azoktól a korszakos teljesítményektől, amelyek egy komolyabb szintlépéshez lennének szükségesek.

Ha úgy tetszik, a Time X Heistban nagyon is benne van a lehetőség, hogy adjon a világnak egy új What We Know-t (The First Step, 2006) vagy Promises Keptet (Champion, 2004). Az új

dalok rendkívül szerethetőek, de ez szerintem még mindig csak a naggyá váláshoz vezető út egy újabb, megbízható állomása, semmint maga a végcél. Viszont aki szereti a műfajt, vagy csak szeretne egy ténylegesen hagyományörző, mégis friss hardcore/punk lemezt hallani, az mindenképp adjon egy esélyt a Budapestre már lassan hazajáró zenekar bemutatkozó albumának.

TRELLDOM ...by the word...

KIADÓ: PROPHECY / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 8

A Treldom 1992-ben alakult, amikor a norvég black metal szárnyait bontogatta. 1995 és 2007 között három album jelent meg, melyek talán nem sorolhatók a klasszikusok közé, azonban erősítették

a norvég black metal törzsfáját. A főnök Gaahl (Gaahls Wyrd, Gorgoroth, God Seed) 17 év szunnyadás után úgy döntött, reaktiválja csapatát, 2024-ben kiadta a ...by the shadows... albumot. A lemez nem ott vette fel a fonalt, ahol a Til minne... 2007-ben letette, de en bloc a norvégok zenei világát ismerve ezen túlzottan nem kell meglepődni. Tart a lendület, izzik a kreativitás, 2026 tavasza új zsongást ígér a Treldom háza tája felől...

...by the word... az új album címe, melyen folytatódik e különös zenei odüsszeia. Akis ismeri/kedveli a '90-es évek norvég avantgárd black metalját, vélhetően tud kapcsolódni a jelenkori Treldomhoz, bár érhetik meglepetések. Nem az akkori hangzásvilágok lemásolásáról van szó. Gaahl és zenekara új forrásokat nyúlt le, s amit felhozott, az egyszerre felzaklató, rendkívül experimentális, s fedezhető fel a zajos hangok mélyén a norvég black metalhangzás gyökerei. Lehet, hogy kicsit mélyre kell ásni ezek felszínre hozatala érdekében, de ne akarjon már senki könnyű munkát végezni, a gyümölcsöt a kéz kinyújtása nélkül az ölében tudni. Vagy akkor forduljon a kommersz egyen-
produktumok felé.

Gaahl és a Treldom senkinek nem ígér kacs-karingómentes utazást, amit már a meglehetősen bizarr; és a lemezen mindvégig jelenlévő szaxofonjáték eleve szavatol. A ...by the word... szerzeményei az alapokat tekintve atmoszférikus/avantgárd rock/metalnak nevezhetőek, de nem feltétlenül ragaszkodnak ehhez a címkéhez (sem). A nyersség, a kontrollált káosz, a hangokat keltő forrongás, Gaahl sokszor narratív hangja, fojtott kerregései mintha a black metal egy sajátos, bizarr formáját kínálnák fel, amiben ugyanakkor szinte semmi nincs, ami a metal konvencióit juttatná eszünkbe.

Masszív experimentalizmus az idej Treldom, nem állítom, hogy élvezetesebb, feldolgozásához nem kell türelem, edzettség, nyitott fül, de az extrém zenei közegebe a plusz löketet mindig az ilyen szellemben alkotó zenekarok juttatták be, nem azok, akik biztonsági játékot úzve rátelepednek egy adott hangzásra, és azt művelik egy életen át. A Treldom nem középutas formáció, kések élén táncol.

UTOLSÓ HULLÁM Csak egy világot adhatok neked

KIADÓ: SZERZŐI KIADÁS / ÍRTA: GYÖRGY ZOLTÁN / 7

Indul a lemez, megszólal az első hang, és mint egy kvíz-műsorban azonnal bekiabálom, hogy Fields of The Nephilim! Ami persze eredetileg Morricone (The Man With The Harmonica

a Volt egyszer egy vadnyugatból), de annyira összenőt ez a dal Carl McCoy csapatával, hogy

” Ha valaha is bírtad ezt a bandát, adj egy esélyt az Into Oblivionnek.

VENOM Into Oblivion

KIADÓ: NOISE RECORDS / ÍRTA: SCHMIDT PÉTER / 7

Minden extrém metal irányzatok egyik origója, a brit Venom sztorijának szövevényességét legjobban talán az demonstrálja, hogy a formációnak – rengeteg tagcserét, reunionit és újbbi átalakulást, majd osztódással szaporodást követően – jelen pillanatban három aktív inkarnációja is létezik. Innen ez már azt hiszem, nehezen fokozható... Az Into Oblivion annak a verzióknak az új lemeze, ami még az eredeti logó alatt zajong, és amelynek élén a nyolcvanas évek eleji klasszikus trió énekes/basszer frontembere, Conrad „Cronos” Lant ügyködik két társa, Rage gitáros és Danté dobos segédelmével. A Venom e vérvonalat túl gyakran ugyan nem adott ki albumokat az utóbbi másfél évtizedben, azonban a 2011-es Fallen Angelsszel kezdődő éra mind a négy korongja a saját sztenderdjeik szerint viszonylag korrekt munkának mondható. (A 2015-ös From The Very Depths ezek közül is kiemelkedik szerintem.)

Az Into Oblivionnel bevallottan a károsabb korai korszakhoz kívánt – legalább részben – visszakanyarodni a trió, amely törekvés sikerességével nem is lehet vitatkozni. A produkció tényleg koszosabb és zajosabb a 21. században tőlük megszokottakhoz képest, és a relatíve rövidre nyesett, jobbára 3–3 és fél perc körüli nóták sem tűrik a sallangokat, a felesleges cirkalmasságot. A fókuszban továbbra is a póre, egyszerű, NWOBHM- és Motörhead-alapú reszelés-darálás áll, némi punkos attitűddel nyakon öntve – persze ez a mix ma már semmilyen szempontból sem tekinthető extrémnek, de amikor úgy négy és fél évtizeddel ezelőtt ezzel a recepttel felbukkantak a brit metal színtéren, bizony mindenkinél súlyosabbnak és veszélyesebbnek számítottak. (Az már más kérdés, hogy újdonsült követők aztán hamar túltettek rajtuk gyorsaságban, durvaságban és precizitásban.)

A három cimborá újdonsült nekifutása 13 saját szerzeményt vonultat fel 43 percben, amiknek úgy a kétharmada egészen becsületos Venom-zúda lett, míg a maradék pár tétel némileg üresjáratnak bizonyul. Az erősebb mozzanatok közé tartozik a kimondottan ütős felütést jelentő Into Oblivion/Lay Down Your Soul nyitány (utóbbiban egy csomó szövegi visszautalással a klasszikus érára), a Cronos kántálásában cseppnyi sabbathos ízt hordozó Nevermore, a motörheades/punkos tempójú Death The Leveller, a majdnem-thrash Kicked Outta Hell és a slayeresen fenyegető As Above So Below is. Illetve szintén egész érdekes a kissé elvontabb húrokat megpendítő, billentyűkkel is aláfestett záró Unholy Mother. Ellenben például a Man & Beast, a Dogs Of War vagy a Deathwitch inkább csak alapjáratosnak mondhatók. Habár összességében nem ez a legjobb ezredforduló utáni Venom-korong, azért a maga bumfordian bájos vonzereje ennek is megvan. Ha valaha is bírtad ezt a bandát, adj egy esélyt az Into Oblivionnek, fogsz rajta találni szerethető megmozdulásokat.

xxx

„Az ezredforduló után már inkább a fark csóválta a kutyát, a kultusz működtette a Venomot, ez az album sem több, mint egy gyenge, önmagát ismétlő életjel. Sajnálom.”

Kánya Ferenc / 7 pont

„A jó öreg Venom. Eltűzött eufemizmus lenne őket a black metal előfutárának tekinteni, lévén a brit trió soha nem volt sokkal több egy nyersebb, zsigeribb Motörheadnél. Nagy ritkán előveszem az első lemezeket, de a későbbiekben – egy-két kivételtől eltekintve – jobbára fércművekkel jelentkeztek. Ez az ideai album is rettentően vérszegény, ötletlen erőlködés negyed-ötödösztályú riffekkel, Cronos fáradt hangjával, összetépkelt számokkal. Nem kellene ezt feszegetni.”

Milán Péter / 4 pont

stílus rajongói tuti, hogy a Dawnrazor intróival azonosítják. Hihetetlen, hogy egy vannak ilyen ikonikus hangok, dallamfoszlányok, amiről azonnal belöhető, hogy mire számíthatunk a következő 40 percben. És valóban, a Nephilim jó kiindulópont, Jakob „Motyó” Árpád (ének, gitár) és csapata pont azt a fajta dark wave / new wave típusú zenét játssza, aminek a '80-as évek vége volt a csúcskorszaka. Felsejlik a Joy Division, a The Cure és a Sisters of Mercy neve is, sőt ez utóbbi banda, amelynek a nyoma a legmárkásabban érződik a csapaton, már csak a dob, illetve annak hiánya miatt is. Eldritch csapatában sosem volt dobos, kezdetektől egy dobgéppel helyettesítették, akinek még nevet is adtak: Doktor Avalanche. Biztos vagyok benne, hogy esetünkben itt is van egy tisztelgés, hiszen a csapat szintén dobgepet használ, szintén saját identitással, Dr. Alesis néven.

Nagyjából ezzel körbe is löttük a banda második lemezét (az első 2023-ban jött ki, Szárnyatlan angyal címmel), de érdemes kicsit jobban belemélyedni az albumba, sokkal több van a csapatban, mint hogy elkönyveljük őket egy SOM-klónnak.

Az első Mert nincsen semmim valóban egy tökéletes nyitó szám, pillanatok alatt felhelyezi a térképre a csapatot. Indul a már említett harmónikahanggal, majd a dobgep, a cure-os gitár, a mercys basszus, a magyar nyelvű ének pedig megidézi Mátyás Attilát és az F. O. Systemet is. Nem nyúlás ez, sokkal inkább az esszenciája annak, amiért ezeket a csapatokat szerettük, szeretjük több mint 40 éve. A következő Resist viszi tovább a Sisters of Mercy-vonalat, úgy indul mint a felgyorsított Black Planet lenne, de az angol nyelvű szöveg és new wave-es ének újabb réteget ad a dalnak. Árpádnak egyébként is inkább ezekhez a dalokhoz passzol jobban a hangja, mint a sötétebb darkos tételekhez.

Egyik személyes kedvencem a Lángoló leopárd, talán az egyik leggyorsabb tétel a lemezen – Némedi Tamás (gitár), Szegi Csongor (basszus) és Buda Richárd (szintetizátor) nagyon finom alapot biztosít hozzá –, biztos vagyok benne, hogy nagy koncertfavorit lesz a dal. Illetve mindenképp kiemelni még a lírai... És mégsem zuhanunk tételt. Ennek a dalnak van egy nagyon erős magyaros fze is (nem tudok rá jobb jelzöt találni, bocsi), abszolút hozza a korszakot és azt neonfényes hangulatot, amivel 1987-ben simán be tudtak volna kerülni egy Csillagfény Disco műsorba. És ebben semmim cinizmus nincs, bármikor oda lehet tenni a dalt mondjuk egy akkori Sexepil-dal mellé.

Nyolc dal van az albumon, de a végén még kapunk két bonus tracket is. A Resist Minimal Analog Mixe bájos, de felesleges, gyorsan léptet az ember, és az Utolsó hullám koncertfelvétele sincs olyan minőség, hogy megérje így kiemelni. Ezek nélkül is nagyon kerek a lemez, bár az igazi fanok tuti örülnek ezeknek a csemegéknek is. Ismerkedek még csak a lemezzel, így a zenekarral, és sajnos néha érzek egy-két üresjáratot is (pl. Black Rose), de a végső pontszám most egy nagyon erős és abszolút megérdemelt hetes, ami pár meghallgatás után még akár emelkedhet is.

VANDEN PLAS AcCult II

KIADÓ: FRONTIERS MUSIC / ÍRTA: SCHMIDT PÉTER

Előrebocsátom: az újrakisztós/önfeldolgozós akusztikus/unplugged anyagok, albumok túlnyomó többségét nem szeretem. Van ugyan néhány kivétel, amiket kedvelek (pl. a brit Threshold illetően próbálkozásai, avagy – más vonalról – az Alice In

Chains akusztikus EP-i), de nagytotálban meglehetősen távol állnak tőlem az ilyen jellegű megmozdulások. Jelen írás tárgyának előzménye, a kerek három évtizeddel ezelőtti AcCult viszont egyike a szabályt erősítő kevés kivételnek, azt az anyagot időről időre kedvel veszem elő.

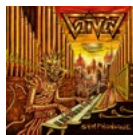
Jó eséllyel ez a sors vár az AcCult II-re is, ami most hasonlóan színvonalasra és igényesre sikeredett. Ahogy a saját dalok lecsupaszított átíratái mellé ott becsuszant pár feldolgozás (Marillion, Ray Charles, Stephen Eicher), úgy most is akad kettő (Nothing Else Matters a Metallicától és Boat On The River a Styxtől), ugyanakkor hat tétellel most is a saját szerzemények vannak erős számszaki túlsúlyban. Visszafogottan szép, ugyanakkor mégis élő-lélegző verziók ezek, amikben főleg Stephan

Lill hol szolidra-szelídre vett, hol sziporkázó akusztikus gitárjátéka viszi el a pálmát. Itt-ott tovább emelik a produkció fényét a hangzás-képbe belesimuló vonósok, a záró You Fly-ban pedig szaxofonjátékot is hallhatunk.

A saját számok közül számomra a The Ghost Experiment és a szép női énekhanggal ékesített Healing Tree jelentik a csúcst, a két átirat vonatkozásában pedig a Styx jön be inkább (nem mintha a Metallicával bármi baj volna). Jó ízléssel hangszerelt, igényesen összerakott 48 percnyi pihentető-nyugtató muzsika ez, érdeemes az odafigyelésre. Ilyen is kell néha.

VOIVOD Symphonique

KIADÓ: CENTURY MEDIA / ÍRTA: UZSEKA NORBERT / 10

A kanadai Voivod mindig is úttörő volt. Meglehet, az utóbbi évtizedben nem írtak olyan fontos dalokat és albumokat, mint pályájuk első évében (melyek hatása a metal történelmére felmérhetetlen), de mindmáig sajátos és különleges, amit művelnek. Így számítottam rá, hogy ha egy komolyzenei nagyzenekarral együtt adnak koncertet, az sem lesz átlagos. Az ilyen fajta együttműködés mindig izgalmas, de ha más nem, a Metallica 1999-es S&M-je óta annyira volt, hogy kiderült, erre is rá lehet unni. A Voivod persze ezt is meg tudta úgy csavarni, hogy kő egyéni legyen.

Bár mint a Michel „Away” Langevin dobossal készült interjúmból kiderült, a Symphonique alapját adó, 2025. június 4-i koncert már a harmadik ilyen jellegű fellépésük volt, akkor játszottak először a Quebec Symphony Orchestrával, melyet Dina Gilbert karmesternő irányított. Bevallottam céljuk volt, hogy a Voivod-találkozó által annyira imádott, és számos dalukat is meghatározó sci-fi-atmoszférát, ill. különféle régebbi sci-fi/horror filmek zenéjének hangulatát, hatását idézzék meg. És tényleg van valami nagyon erős retro hangulata ennek a koncertfelvételnek, melyet már csak azért is felkavarónak és megindítóan élek meg, mert tényleg olyan érzésem van tőle, mint amilyen gyerekként volt, a moziban vagy akár a tévé előtt ülve, a mára klasszikussá érett filmeket nézve.

Persze zeneileg is megvolt mindezek lenyomata a Voivod dalaiban, így feltételezem, inkább az lehetett nehéz, hogy kiválásszák, egyáltalán melyik nótát játsszák. A tizenkét számos válogatás pedig felőli csaknem a teljes életművet, bár sajnálatomra nincs benne semmi az általam leginkább imádott két pszichedelikus/space-rock lemezről, az Angel Ratról és az Outer Limitsről. Igaz, ezek könnyedebb hangvétele talán kevésbé is illett volna a komolyzenei feldolgozáshoz, ahogy a korai káoszthrashból sincs sok, bár az 1984-es debütalbumról, a War and Painről átráltak a Nuclear Wart. Amúgy az életmű leginkább progresszív és kísérletező két csúcsmelezeről, a Dimension Hatrössről és a Nothingface-ről három-három dal került be a repertoárba (közöttük a felülmúlhatatlan Tribal Convictions), de az újabb anyagok is képviseltetik magukat egy-egy dallal. Ha a Symphonique csúcspontját kellene megneveznem, az a 2018-as The Wake album End of Dormancy dala lenne, amelyben végképp komolyzenei magaslatokat jár be a Voivod és a nagyzenekar fúziója. Háttorzongató és kataritikus, de ez az egész anyagra igaz. Melyet a Pink Floydtól feldolgozott, de tiszteletbeli VV-nótának számító Astronomy Domine zár gyönyörűsége.

Ezzel együtt be kell vallanom, hogy ha nem a Voivodról lenne szó, hanem egy számomra ismeretlen zenekarról, egy hallgatás után aligha vettem volna újra elő ezt az anyagot, mert szűz füllel, ill. az én sajnos komolyzenei vonalon kevésbé képzett agyammal ez a cucc amúgy kis-é fásasztó lenne. Még szerencse, hogy ismerem

WARNING

a Voivodot... és szívből remélem, hogy azon tervük, hogy úgy vigyék turnéra ezt az anyagot, hogy az egyes országokban helyi nagyzenekarokkal együtt adják elő, úgy alakul majd, hogy Budapest is belefér. Képzeld csak el, mekkorát szólna a Symphonique a Zene Házában vagy a MüPában...

WARNING Rituals Of Shame

KIADÓ: RELAPSE / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 8

Az angol Warning két albuma, de különösen az utóbbi, a 2006-os Watching From A Distance, egészen különleges státuszt foglal el a doom metalon belül, és az e zsánert kedvelők körében.

Nem meglepő, az album minden ízében csemege, soha nem késő felfedezni, ha valaki nem ismeri. A Warning 2009-ben feloszlott, de 2016-ban újjáalakult, hogy tíz évvel később egy új albumot kaphassunk kézhez. A Warning feloszlásával párhuzamosan Patrick Walker énekes/gitáros elindított egy 40 Watt Sun nevű csapatot, amely négy nagylemezt jelentett meg. Mivel ez utóbbi csapatból észrevétlenül kezdett kimaradni a metal, jól jött a Warning visszatérése, amely ott folytatja a történetet, ahol a kettes albummal abbahagyta.

Jómagam nem kedvelem a csúrcsavaros lelki öröletekben való tobzódást, a szerelmi pszichodramákat és efféléket, ami annyira jellemző magasabb szellemi vonatkozásokban igencsak szűkölködő korunkra, de a Warning említett albuma, a Watching From A Distance kivétel. Ezen a lemezen Walker olyan mélységeit tárja fel a párkapcsolati problémák, érzelmi viharok megélésének, olyan szinten személyesek és felkavarók a szövegei, mintha a szívét kitette volna elének az asztalra. Nagyon megterhelő hallgatnivaló az album, melynek legfontosabb eleme Walker énekhangja. A Warning ilyen értelemben is kakukktójas, nemcsak számomra, de a doom metal, sőt, a metal egészét tekintve is. És ez a Rituals Of Shame címet kapott új albumra is érvényes.

A Warning-féle doom metalban a gitár, mi több a zene egésze mintha kísérlete lenne Patrick Walker énektémáinak. Walker orgánuma, meglátásom szerint, tipikusan „gyűlöld vagy szereted-hang”, de nem lehet elmenni amellett, hogy ez a mélységesen fájdalmas hang komoly támasztékul szolgál a minden biznnyal ezúttal is nagy érzelmi szakadékokat-bérceteket kivesző szövegeknek. Adott egy dal bevezetője, majd Walker belekezd éneklős sírás-rívásába (minden gúny nélkül mondom), s a gitárok, a dob/basszus-ritmusok mintegy elkísérik a dúlt lelkű énekes/zenész/dalszerzőt vándorútján, hogy a végén megszabaduljon egy jókora adag tehetől.

A Rituals Of Shame énektémái talán nem annyira emlékeztetnek, mint a 2006-os albu-

méi, azonban az érzelmi kimozdító erő most is megvan, s a zenekar egyszeri jelenség-mivolta nem kevésbé egyértelmű. Az imént leírtak akkor lesznek igazán szembetűnőek, amikor néha jut egy kis tér a hangszeres játéknak. Én magam nem vagyok az énekcentrikus zenék híve, a Warning egyike a nagyon kevés kivételnek, amelyet szeretek.

Walker egyik legfontosabb hatása a sajnos már feloszlott amerikai doom zenekar, az egykori Revelation. Ez a csapat is doom-unikum volt, a Never Comes Silence album nagy kedvencem. John Brenner érzelmet és súlyt kitűnően kombinált hosszan kibomló szerzeményeiben, s e tekintetben hatást gyakorolt a Walkerre és a Warning zenéjére. Az utóbbi évek alkotói folyamatának eredménye a Rituals Of Shame.

WORGULDUM Kristályhimmuszok

KIADÓ: FEKETE TERROR PRODUCTIONS / ÍRTA: MILÁN PÉTER / 8

A Worguldum nevét nem ismertem e kazzeta kézhez vételét megelőzően, pedig amit a duó játszik, közel áll hozzám. Vorgrov és Elerion nagyjából a dark ambient és a dungeon synth határvo-

nalán alkot, legalábbis én mindkét irányzattal felfedezni vélek bizonyos mérvű azonosságot. Aki ismeri ezeket a zenei formákat, tisztában van vele, hogy elphphetetlen szálak fűzik a black metalhoz, sőt, egy bizonyos definíció szerint konkrétan a dungeon synth metal-mentes black metalnak is nevezhető.

Kristályhimmuszok címet kapott az album, amely igényes kivitelű (telibe festett) kazettán látott napvilágot. Ha elindítjuk a felvételt, megnézzük a borítót, elmerengünk a címeiken, tapasztaljuk, hogy egy kerek egészet alkot a produkció, ahol minden elem a helyén van. Minimális hangparkkal rendelkezik az anyag, de a szűk negyven percben így is elég ötletet helyezett a Worguldum duója. Épp annyit, amennyi ahhoz szükséges, hogy ebben a zsánernben izgalmas anyag szülessék. Ez egy nagyon sajátos világ, egy bizonyos szűk hallgatói réteget érint, de akinek inge ez a fajta zene, biztosan értékeli.

Engem leginkább a Burzum régebbi ambient-szerzeményeire emlékeztet a Worguldum anyaga; a hangszínek, a hangulatok, az északi tájak világa, a Tolkien-féle atmoszféra határozta meg ezt a hangzást, ami, ha olykor kissé klauszrofobikusnak is tűnik – paradoxon –, kellő teret képes átogni. Én a minimál-dungeon synth világban már hallottam szerény hangzású kiadványokat, ellenben a Worguldum anyaga teljesen kielégítően szól. Hallani, hogy szintetizátorral, számítógéppel készült, de a timpaniszert ütős hangok sem szólnak fülbántóan. Jóllesően demós a felvétel, maximálisan élvezhető.

Különleges kiadvány a Fekete Terrortól.

LIONS SHARE

Erőtéljes és arcbamászó

Habár a dallamos heavy/power metalos svéd Lion's Share működését a főnök, a gitáros Lars Chriss soha nem függesztette fel, ám ennek ellenére új lemezük, az Inferno mégis igen bő másfél évtizeddel elődje után jelent csak meg nemrégiben. A hosszas kihagyás okairól, az album születésének körülményeiről, a közeljövő terveiről, illetve Lars egyéb tevékenységeiről az alábbi informatív eszmecsere során ejtettünk szót a gitárossal.

Az új album 17 évvel követte elődjét, a 2009-es Dark Hourst. Mondd csak, miért tartottatok ilyen hosszú időt a két nagylemez megjelenése között, mi a fene tartott ilyen sokáig?

„Több dolog együttes következménye volt ez. A Dark Hours megjelenése utáni időszakban az egész zeneipar jelentős változáson ment keresztül, a fizikai albumokról egyre inkább a streamingre és a kislemezek kiadására helyeződött a fókusz. Különösen itt, Svédországban volt ez nagyon kézzelfogható, ahol a Spotifyt alapították. Abban az időszakban nem tűnt okos dolognak egy újabb hagyományos albumot készíteni mindaddig, amíg a dolgok ennyire mozgásban voltak. Látni akartam, merre tart az iparág, és bíztam benne, hogy valamilyen módon aztán majd megállapodnak a dolgok. Sajnos ez igazából teljesen sosem következett be, még akkor sem, ha végül úgy tűnik, hogy jó irányba mozdult el pár dolog: a bakelitlemezek visszatértek, a CD-eladások mutatói emelkednek, sőt még a kazetták is újra megjelentek. Mindeközben eléggé elfoglalt voltam azzal is, hogy producerként és keverősként dolgoztam más előadóknak, ami meglehetősen sok időt vett igénybe. De teljesen soha nem álltunk le a zeneírással. Patrik (*Nils Patrik Johansson énekes*) és én évente néhányszor összefutottunk, és ilyenkor nagyon intenzív közös munka zajlott, szóval az új zeneanyag a háttérben azért szépen gyarapodott. 2017–2018 körül aztán úgy döntöttünk, hogy ismét komolyabban nekigyürkőzünk, és a terv az volt, hogy 2020-ban adjuk ki az új albumot. Már el is kezdtünk lekötni néhány koncertet, de aztán beütött a vilájárvány, és minden szétcsúszott. Végül az egész dolog így jócskán tovább húzódott a vártnál – de ez egyúttal időt is adott arra, hogy mindent még tökéletesebbre csiszoljunk, és pontosan olyanná tegyük az albumot, amilyennek azt hallani szerettük volna.”

Az évek során a lemezen hallható dalok mindegyike megjelent single formátumban, illetve a 2018-as EP-n. A mostani lemezverziók teljesen új felvételek, vagy az eredetieket hasznosítottátok újra?

„Az albumon hallható összes dal átdolgozott és újra felvett változat – tehát nem csak összegyűjtöttük és szimp-lán újra kiadtuk a korábban megjelent szerzeményeket. Megengedhettük magunknak azt a luxust, hogy sokáig együtt élhettünk a dalokkal, ami azt jelentette, hogy vissza-visszatérhettünk, és javíthattunk bizonyos dolgokon – új gitártémák, énekrészek, hangszerelés, produkció. Bármit megtehettünk, amiről úgy éreztük, hogy erősebbé teheti az egyes számokat. Tehát az albumverziók valójában ezeknek az előzetesen már közzétett daloknak a véglegesített változatai.”

Az eltelt hosszú idő alatt az albumra került kilenc dalon túl még több más szerzeményt is közzétettek. Ezek miért maradtak le végül, és van-e velük további terv?

„Nos, összességében jóval több anyagunk jött össze, mint amennyire egyszerre szükségünk volt – az ilyesmi mindig egy kellemes szituáció. Amikor a repertoár összeállítására került a sor, nagy hangsúlyt fektettünk egyfajta egységes összkép megteremtésére – beleértve ebbe a tempókat, a hangnemeket és a dinamikát is –, hogy egy elejétől végéig erős, kompakt album legyen a végeredmény. Old school

metalarcok vagyunk, akik 40 perces lemezeken nőttek fel – így végül kilenc dalunk került fel az albumra, összesen 42 percben, ami véleményünk szerint pont ideális. Jelenleg meg már a következő albumunkra írunk dalokat, amelyet remélhetőleg 2027 őszén adhatunk ki. Lehetséges, hogy két-három régebben közzétett nótát is felteszünk majd rá, ha azok beleillenek az anyag összképébe. Természetesen, ha erre tényleg sor kerül, átdolgozzuk és újakeverjük majd ezeket. A rajongók kérték, hogy az összes egyesével kiadott dal CD-n és bakeliten is megjelenjen majd, így remélhetőleg eloszthatjuk őket néhány albumra úgy, hogy a friss szerzeményekkel vegyítjük őket.”

Többek között egy Motörhead- és egy David Bowie-feldolgozást is felvettetek. Ezekkel mi volt a szándékotok? Valamilyen különleges kiadványra vagy eseményre készítettétek őket eredetileg?

„Nem mondhatnám. Patrik javasolta a Killed By Death dalt, én pedig összehoztam egy olyan feldolgozást, ami ugyan hű marad az eredetihez, de mégis Lion’s Share-módra szól. Turnéztunk annak idején a Motörheaddal, és jó barátok vagyunk a szintén svéd Mikkey Deevel, aki volt olyan kedves, hogy a videóklip elején röviden felkonferálja a mi verzióinkat. Több szempontból is tekinthetjük ezt a mi tisztelgésünknek Lemmy Kilmister emléke előtt. A David Bowie-dal pedig szimplán csak egy nagyszerű szerzemény, egy igazi klasszikus. A Motörhead-feldolgozáshoz hasonlóan itt is az volt a cél, hogy a végeredmény a Lion’s Share stílusában szólaljon meg. Szerintem ez is nagyon jól sikerült – és talán egy kicsit váratlan húzás is volt a részünkről.”

Nagyon tetszik az album nyers és erőteljes hangzása. Azt tudom, hogy te voltál az anyag producere – saját stúdiód is van esetleg, ahol dolgoztatok?

„Köszönöm, és a válaszom igen, én voltam az album producere, és én is kevertem azt a saját stúdiómban. A fő cél az volt, hogy egy ütős, tiszta és erőteljes hangzást alakítsak ki – amolyan ‘bele az archa’ jelleggel –, de anélkül, hogy a végeredmény túlcsiszolt lenne. Nem vagyok oda az effektek rétegei alá temetett hangzásokért, sem pedig az agyonkompresszáálásért. Ha az alaphangzás rendben van, és valóban feszes a hangszeres játék, akkor az energia már természetes módon jön át. Ez az, ami igazán meghatározza ennek az albumnak a megszólalását.”

A We Will Rock dalt amolyan főhajtásnak szántátok Ronnie James Dio emléke előtt? Nekem a zenéről és a szövegről egyből ez jutott eszembe.

„Ronnie James Dio kétségtelenül az egyik legnagyobb hatása volt mindannyiunknak. Sok évvel ezelőtt szerencsénk volt majdnem egy hónapig turnézni a Dio zenekarral, ami elég szürreális élményt jelentett – csak úgy, egyszerűen minden nap Ronnie közelében lenni. Egyszer még azt is mondta a zenekarának és a stábjának, hogy bármikor szívesen felmehetek hozzájuk a színpadra, és játszhatok velük, ha akarok. Képzelted, majdnem hanyatt estem, amikor ezt mondta! A Black Sabbath Mob Rules albuma pedig minden idők legnagyobb kedvence nálam – de ez igaz az összes Sabbath-lemezre is, amiken szerepelt, óriási hatással volt rám és Patrikra. No meg persze azt is nagyon szeretjük, amit a Rainbow-val és a szólócsapatával alkotott. Szóval, bár nem tűztük ki célul egy konkrét tribute dal megírását, ez a bizonyos hatás mindig is ott volt és ott van nálunk – egyszerűen ez is egy meghatározó része annak, amivé zenekarként fejlődtünk.”

A We Are What We Are a szövegét tekintve amolyan ars poeticának tűnik a számomra, zeneileg pedig az Accept hatását is kihallani vélem belőle. Erről mit gondolsz?

„Valóban találó ez a leírás! Ez mindenképpen egyike azoknak a daloknak, amelyek azt hivatottak tükrözni, hogy mik azok a dolgok, amikért kiállunk. És egyúttal egy olyan szerzemény is ez, amivel a rajongóink iránti tiszteletünket fejezzük ki. És igen, az Accept valóban nagy hatással volt ránk, különösen a riffek és az egyenes vonalú, erőteljes megközelítés tekintetében. Wolf szólói a nyolcvanas évek albumain pedig lenyűgözőek! De mindazon nagyszerű zenekarok öröksége, akiknek a zenéjén a nyolcvanas években nőttünk fel, a DNS-ünk részét képezik. A Saxon, a Judas Priest, az Accept, a Maiden, a Black Sabbath, a Dio – ezeket mind imádjuk!”

A dalszövegek egyébként közös munka gyümölcsei, vagy ez teljesen Nils Patrik terepe?

„Általában minden a zenei résszel kezdődik. Egy darabig csak gyűjtöttem a gitárriffeket, majd pedig ezekből rakom össze az elejétől végéig a komplett szerzeményeket. Ezt követően látogat el hozzám Patrik a stúdiómba, ahol együtt dolgozunk az énekdallamokon, egészen addig gyurmázva ezekkel, amíg teljesen össze nem áll a kép. Amikor pedig már elégedettek vagyunk a zenével és az énekdallamokkal, akkor ő veszi át az kormányt, és megírja a dalszövegeket.”

A zenekar hivatalos tagsága jelenleg két főből áll: belőled és az énekes Nils Patrik Johanssonból. Ugyanakkor, ha jól tudom, a felvételeknél Andreas Loos basszusgitáros és Nils Fredrik Johansson is a segítségetekre volt – utóbbi egyébként Nils Patrik fia. Ők miért nem teljes értékű tagjai a Lion’s Share-nek?

„Nos, Patrikkal úgy határoztunk, hogy a Lion’s Share magja mi ketten leszünk, szükség esetén pedig további megbízható zenészeket hívunk meg, akikkel együtt dolgozhatunk. Ez a megoldás egyszerre biztosít fókuszáltságot és rugalmasságot. Mivel lényegében mindkettőnknek ugyanaz a zenei víziója, ezért így gyorsan tudunk előrehaladni felesleges kompromisszumok nélkül, ám ugyanakkor nagyszerű zenészek is a rendelkezésünkre állhatnak, akik valóban kiemelkedő teljesítményt képesek nyújtani a stúdióban és a színpadon egyaránt. Mindig is magasak voltak az elvárás-

„Mindig is vonzott az egyenesebb, riffekre épülő heavy metal stílus, szóval nem egy új énekes miatt változott meg hirtelen a helyzet.”

saink a zenészi kvalitások és az előadásmód terén, így tehát az emberek, akikkel együtt dolgozunk, maguk is nagyon fontosak a tökéletes megszólalás megteremtése szempontjából. De ha az irányt mi ketten szabjuk meg, könnyebb következetesnek maradnunk és hűnek lenni mindahhoz, amiről a Lion's Share valójában szól.”

A koncerteken is Andreas és Nils Fredrik játszanak majd veletek?

„Andy Loos basszusgitáros a koncerteken is velünk van, a dobosunk pedig élőben Magnus Ulfstedt. Mindketten nagyjából 2010 óta tagjai a színpadi felállásunknak, szóval elég komoly múltjuk van itt. Nagyszerű zenészek, és ami ugyanilyen fontos, remek emberek is, akikkel mindig jó úton lenni. Ez a kémia nagyon sokat számít, amikor turnén vagyunk. Andyvel a kapcsolat amúgy egészen régre nyúlik vissza – ő volt az eredeti basszusgitárosunk is, még az első albumunkon, mielőtt Pontus Egberg (*manapság Wolf, King Diamond – S. P.*) csatlakozott volna. Szóval valahogy olyan ez egy kicsit, mintha a kör bezárult volna azzal, hogy később visszakerült hozzánk.”

Egyébként mi a helyzet a koncertezéssel? Lesz turné, vagy legalább néhány fesztivállépés a közeljövőben?

„Abszolút, természetesen. Márciusban már le is zajlott egy lemezbemutató koncertünk, és már további hét-nyolc fellépésünk van tervbe véve itt Svédországban, beleértve a Sweden Rock Fesztivált is. Mindenképpen szeretnénk aztán még szerte Európában, és a kontinensen kívül is játszani. Ez egy kicsit persze attól is függ, hogy minden országban kapcsolatba tudunk-e lépni a megfelelő promoterekkel és partnerekkel – a cél mindenképpen az, hogy nekiindulhassunk, és a lehető legtöbbet játszassunk.”

Nils Patrik belépésével a zenei irányvonalatok némileg módosult, a korábbi progresszív metalos hatásaitok háttérbe szorultak, direktebb és heavy/power metalosabb lett a muzsikátok. Mindezt az ő érkezése hozta, vagy nélküle is történt volna egy ilyesfajta iránykorrekció?

„Nos, magamtól én alapvetően mindig is ebbe az irányba tartottam. Mindig is vonzott az egyenesebb, riffekre épülő heavy metal stílus, szóval nem egy új énekes miatt változott meg hirtelen a helyzet. De persze a zenei elképzeléseimhez igazán illő hang megtalálása kulcsfontosságú volt – és Patrik tökéletes megoldást jelent, amióta csak 2003-ban csatlakozott hozzám. A kezdeti időkben egyébként volt egy olyan billentyűsünk, aki nagyon szerette a progresszívebb jellegű dolgokat, így természetesen ez a vonal is az akkori hangzásunk részévé vált.

Ugyanakkor az alapokat jelentő riffek már akkor is eléggé hasonló jellegűek voltak azokhoz, amiket manapság írok, csak éppenséggel akkoriban több instrumentális és progresszív téma épült rá ezekre. Mindez persze egy több mint

30 évvel ezelőtti helyzet volt, egy teljesen más felállással, szóval nehéz közvetlenül összehasonlítani az akkori szituációt a mostanival. A lényeg, hogy az alapok mindazonáltal mindvégig hasonlóak voltak. Világéletemben szerettem a nyolcvanas évek elejének metal színterét és hangzásvilágát – Tony Iommi és a Black Sabbath súlyosabb riffjeit, a Judas Priest, az Accept és a Saxon energiáját. Ennek a kombinációja voltaképpen a mai Lion's Share DNS-e.”

A zenekar korábbi énekesei, Andreas Engberg és Tony Niva későbbi munkásságát figyelemmel kíséred?

„Körülbelül tíz évvel ezelőtt írtam és kevertem Tony Nivának egy albumot Atmospheric címmel, amin egyúttal gitároztam, illetve a produceri teendőket is elláttam. Illetve játszom a hamarosan érkező új albumán is, amely épp most van keverés alatt, és ami várhatóan még idén megjelenik. Ezen az anyagon amúgy Johan Kullberg és Kay Backlund is közreműködnek a korai Lion's Share-lemezek időszakából, ami egy tök klassz dolog! Készítettem aztán egy albumot Johan Kihlberg Impera nevű zenekarának is Spirit Of Alchemy címmel, amin Pontus Egberg is játszott. Az évek során számos olyan projektben vettem még részt, amelyekben Kay Backlund és Andy Loos ugyancsak benne voltak. Ugyanakkor Andreas Engberggel a kilépése óta nem volt semmilyen közös munkánk.”

Az énekes Nils Patrik szólóanyagain is dolgoztál, gitárosként és producerként egyaránt. Mennyiben más vele így a munka, mint amikor a Lion's Share-ben dolgoztok együtt?

„A fő különbség igazából a dalszerzésben rejlik. A szólóalbumaira Nils Patrik teljesen maga írja a nótákat, ami eléggé eltérő metódus ahhoz képest, ahogyan a Lion's Share-ben dolgozunk. Általában először nagyon nyers demóverziókat küld nekem, amiket aztán én rázok gatyába – hangszerelem, finomítom és formázom őket, egészen a végleges dalválozotat összeálltáig. Aztán amikor eljutunk a tényleges felvételi és produkciós fázisba, az nagyjából már ugyanúgy zajlik, mint a Lion's Share-nél, ráadásul gyakran ugyanazokkal a zenészekkel is.”

A Lion's Share mellett tagja vagy másik formációnak, a Johan Kihlberg's Imperának is, ide 2017-ben csatlakoztál. Ezt a zenekart nem ismerem, mesélnél róla egy kicsit?

„A Johan Kihlberg's Imperával valójában még 2012-ben kerültem kapcsolatba, amikor felkértek az első albumuk, a Legacy Of Life keverésére. Azóta az összes kiadványukat én kevertem, és az elmúlt néhány lemeznek is én voltam a társproducer. A harmadik korong után Johan kicsit változtatni akart a felálláson, így az Age Of Discoverytól kezdve elkezdtem dalokat írni és gitározni is. Így idővel az együttműködésünk a keverési munkákon túl egy sokkal kreatívabb részvétellé fejlődött.

Az évek során sok nagyon klassz zenész vett részt a projektben, mint például Bob Kulick, Bruce Kulick a Kissből, a Saga-énekes Michael Sadler, Göran Edman, Snowy Shaw, a Europe-os John Levén, Jonny Lindqvist a Nocturnal Ritesből, és így tovább. Az egyik csúcspontunk a Kiss előtti fellépésünk volt a búcsúturnéjuk gőteborgi állomásán – nekem ezzel egy álmom vált valóra, mivel ők az egyik kedvenc zenekarom gyerekkorom óta, és egyben a fő inspirálói annak, hogy egyáltalán elkezdtem gitározni. Ennek a koncerünknek az anyaga 2023-ban egyébként kiadásra is került Scandinavium Alive címmel. Zeneileg az Impera talán egy kicsit dallamosabb és változatosabb a Lion's Share-hez képest, de továbbra is a klasszikus hard rockban és metalban gyökerezik. Nagyszerű párhuzamos zenei lehetőség ez nekem a Lion's Share mellett.”

A zenekari tevékenységeid mellett keresett stúdiós szakember is vagy. Ezzel mióta foglalkozol?

„Nos, igazából ez már egészen fiatalon elkezdődött nálam: két magnóval babrálva és kísérletezve sávokat rögzítettem és vagdostam, egyszerű demókat készítettem. A felvételi technikák iránti kíváncsiság mindig is bennem volt. Amikor aztán később a korai Lion's Share-albumokat készítettük, azokon néhány nagyon ismert keverős szakemberrel dolgozhattunk együtt. Mivel már akkor is aktíván részt vettem a produkciós folyamatokban, gyakran mondták, hogy jó a fülem és életképes ötleteim vannak, ami elég önbizalmat adott ahhoz, hogy továbblépjek ebbe az irányba. A 2001-es Entrance album környékén döntöttem úgy, hogy beiratkozok egy hangmérnöki képzésre a SAE-n (*School Of Audio Engineering*), ahol aztán évfolyamelsőként végeztem. Ezután kezdtem komolyabb keverési munkákat elvállalni – az első teljes albumom az Audiovison The Callingja volt, úgy 2004 körül (*valójában 2005-ben – S. P.*).

Az évek során aztán sok további különböző projekten dolgoztam még. Az egyik, amit még mindig nagyon menőnek tartok, a 2007-es Road To Ruin lemez, az RIIR volt – ez egy inkább hetvenes évekbeli stílusú album, eléggé másfajta tehát, ha a Lion's Share-rel hasonlítjuk össze. Itt Matti Alfonzetti énekelte egyébként. Számomra az igazi szenvedély mindig is a zenealkotás és a felvételkészítés volt – valami olyasmit létrehozni ezekkel, ami maradandó, amihez az emberek újra és újra visszatérhetnek, talán még akkor, amikor mi magunk, az alkotók már nem lehetünk itt. Ennek a tudata egy nagyon különleges érzés! Az élő fellépések persze természetesen szintén részei a nagy egésznek, és nyilván élvezzük ezeket is – de személy szerint nekem a stúdiózás az, ami mindennek az alapja, ott alakul ki a fundamentuma mindennek: a daloknak, a hangzásnak, magának a zenei identitásnak. És ha ezt jól elcsíped, ebből minden más már egyenesen következik.”

Mely előadók hatottak rád leginkább kezdő muzikus korodban, és kiket favorizálsz leginkább mostanában?

„A Kiss hatalmas befolyással volt az életemre, már 8-9 éves koromtól kezdődően. Igazából még mindig ők a kedvenc zenekarom, gyakorlatilag egész életem során velem voltak. Az ő posztereikkel volt tele a szobám, születésnapokra és karácsonyra pedig mindig Kiss-albumokat szerettem volna. Egyszóval számomra velük kezdődött minden.

Ami pedig a gitáros hatásaimat illeti, nos, egyértelmű, hogy Tony Iommi a riffek mestere. Mindig is szerettem

az ő lassabb, súlyos, doomos stílusát. Szólók terén pedig olyan arcok voltak a nagy kedvencek a nyolcvanas években, mint George Lynch és Gary Moore, meg persze a korszak többi komoly muzikusa: Michael Schenker, Randy Rhoads, Yngwie Malmsteen, Jake E. Lee, Wolf Hoffmann, Uli Jon Roth, John Sykes – mindannyiuk hatása nagyban befolyásolta a játékomat.

Az olyasfajta modernebb irányzatokért viszont nem vagyok oda, ahol mindennek szuperteknikásnak kell lennie, telenyomva mindent tappinggel és hasonlókkal. Sokszor az ilyesmi szinte már úgy szól, mintha valami bilentyús hangszert hallanál. Számomra egy gitáros személyisége a kezében rejlik – a vibratója, a nyújtásai, és egyáltalán az a mód, ahogy a húrokhoz hozzáér. Ami meg az újabb zenekarokat illeti, nos, elég sok van közülük, ami tetszik. A Ghost például nagyszerű, bejön a Within Temptation, az Arch Enemy, a Three Days Grace – és sok más előadó is. De inkább nem kezdenék felsorolásba.”

És a stúdiós szakemberek közül kik azok, akiket a fő példaképeidnek, inspirációidnak tartasz?

„Az első, aki eszembe jut, az Martin Birch. Már a diszkográfiájára is elképesztő ránézni – gyakorlatilag az összes album ott van, amiken felnőttem. Eszméletlen! Mutt Lange viszont teljesen más módon volt úttörő. Imádom a Def Leppard Pyromania lemezét – ez valószínűleg a második kedvenc albumom a Mob Rules után. Ahogy a háttér vokálok itt szólnak, az egyenesen örületes. Andy Sneap pedig valószínűleg az egyik legjobb, ha arról a fajta metalról van szó, amit a Lion's Share játszik. Illetve van még sok modern country-cucc is, amiken nagyon hallatszák a sok beletolt pénz, és amik produkciós szempontból valóban nagyszerűen szólnak. Általánosságban elmondhatom, hogy én azt szeretem, ha a sound száraz, erőteljes és archamászó – amikor ténylegesen hallani lehet, hogy mi történik, és nem temeti maga alá a hangzást a tonnányi effekt.”

Az újabb promóciós fotókon fura arcfestéssel, egy a szemeid magasságában végigmázolt piros csíkkal vagy látható. Ennek van esetleg valamilyen speciális jelentése? Netán a Kiss iránti régi rajongásod áll a háttérben?

„Igen, valószínűleg a Kiss hatása alatt töltött gyerekkoromból jön ez. Mindig is szerettem, amikor a művészek valami olyasmit csinálnak, amivel kicsit kilógnak a sorból – amikor valami vizuális többletet is adnak a közönségnek, nem csak a pusztán zenéjükért. Manapság már sok zenekar újra sminkel és komoly színpadi ruhát visel, de volt egy hosszú időszak, amikor ha lapozgattál egy magazint, abban mindenki szinte ugyanúgy nézett ki. Szóval, ha sikerül valami olyasmivel kitűnnöd, amivel kicsit megtöröd az egyformaságot, akkor remélhetőleg az emberek még egyszer rád néznek és adnak neked még egy esélyt – és talán elolvassák a veled készült interjút is. Ennek ellenére mondjuk néha egy kissé macerás ezzel a dologgal foglalkozni.”

Azt hiszem, elmondhatjuk, hogy a zene szinte teljesen kitölti az életedet. Mit gondolsz, ha mindez nem adatott volna meg a számodra, akkor mivel foglalkoznál?

„Ó, ez egy nehéz kérdés. Egész életemben a zeneipar különféle területein dolgoztam – zenészként, producerként, hangmérnökként, booking ügynökségeknél, lemezkiadók-nál, sőt, még egy zeneipari témájú magazinnál is. Szóval mostanra ennek a biznissnek szinte minden oldalát láttam már. Ennek köszönhetően sokat tanultam arról is, ahogyan a dolgok a színpalak mögött történnek, túl magukon a kreatív folyamatokon. Így hát, őszintén szólva nem vagyok benne biztos, hogy egyáltalán be tudnék-e még illeszkedni egy úgynevezett normális, hétköznapi munkahelyre...” U

FELSZABADÍTÓ EREJŰ ZENE

Június 10-én a Barba Negrában ad koncertet a Venom Inc., amit a thrash és a black előhírnökének, és egyben legfőbb megalapozójának tekintett Venom három egykori zenésze, a gitáros Mantas, a dobos Abaddon, valamint az énekes-basszusgitáros Demolition Man hívott életre még 2015-ben azzal a szándékkal, hogy a legendás brit trió klasszikus örökségét vigyék tovább. Előbbi kettő ugyan azóta már kiszállt a csapatból, s a zenei irányvonal is módosult, ám a Venom Inc. továbbra is töretlenül halad előre a maga útján. Gyuricza Tamás Marcell kérdéseire Demolition Man, azaz Tony Dolan válaszolt.

A Black Label Society előtt léptek fel Budapesten, ami első hallásra elég érdekes párosításnak tűnik. Szerinted hogyan fogadják majd a Venom Inc. zenéjét a Black Label Society-rajongók?

„Hamarosan kiderül. *(nevet)* Igen, ez egy izgalmas párosítás, és a Black Label Society-rajongók azon részének, akik a blues rock miatt kedvelik őket, biztosan lesznek nehéz pillanatai. Leginkább akkor, amikor tradicionális old school Venom-dalokat játszunk. *(nevet)* A Venom Inc. saját zenéje már más kérdés. Szerintem a Black Label Society és a Venom Inc. között nincs olyan éles különbség. Nagyon színes a katalógusunk, vannak gyorsabb, agresszívebb dalaink, az old school black metalhoz hasonló szerzeményeink, de lágyabb dolgaink is, amelyek akár egy Black Label Society-rajongó számára is elfogadhatóak. Én ezeket a dalokat általában csak felhasználóbarát zenének nevezem, hiszen a nem-underground dolgokat kedvelő emberek számára készítettük őket. A Venom Inc. valójában egy nagyon sokrétű zenekar, szerintem sokan meg fognak lepődni, hogy milyen változatos stílusú dalaink vannak.”

Köztudott, hogy nagy rajongója vagy a Black Sabbathnak és Ozzy Osbourne-nak, és van is egy Black Sabbath tribute-zenekarod, a Sabbatonero. Szerinted a turnén lesz alkalmad együtt jammelni Ozzy volt gitárosával, Zakk Wylde-dal?

„Ez egy érdekes kérdés, és dolgozunk is a háttérben azon, hogy össze tudjak hozni valamit Zakk-kel. Mondhatni, hogy van pár trükk a tarsolyunkban, de most még csak reménykedem abban, hogy tényleg lesz is valami. Persze, akárhogy is alakul, mindenképpen izgalmas sztori lesz. Egy igazi zene-történelmi kuriózum. Két olyan zenekar találkozása, amelyeknek közvetve része volt a zene-történet alakításában. Zakk ugye Ozzy révén kapcsolódik a Black Sabbathhoz, rólunk pedig mindenki tudja, azért jöttünk létre, hogy a Venom zenei örökségét adjuk át a rajongóknak. Később persze elszakadtunk a Venomtól, és azzal, hogy elkezdtünk saját dalokat írni, teljesen mássá váltunk, de a kapcsolatunk megmaradt. S persze, ott vannak egyes régi Venom-dalok, amik továbbra is részét képezik a műsorunknak. Ezeket még mindig játszuk a visszaemlékezés miatt, miközben már az új zenéinkre fókuszálunk.”

A Sabbatonero még létező formáció?

„Sosem volt az. Ez egy pandémia alatti projekt volt, amiben egy csomó más zenéssel dolgoztam együtt. Valójában egy jótékonyági akció, amit egy olasz kórház támogatására hoztunk létre. Egy olyan kórháznak akartunk segíteni, amely az első között foglalkozott covidbetegekkel.”

Az a te ötleted volt, hogy a Black Label Society előzenekaraként turnézzatok?

„Nem, ez igazából az új ügynökségünknek köszönhető. Ugyanannál a menedzsmentnél vagyunk, mint a Testament vagy az Exodus, és ők javasolták, hogy egy új koncertszervező ügynökséggel kellene dolgoznunk. Átszerződöttünk az Echelon Artistshoz, akik rögtön azzal kezdtek, hogy keresnek nekünk egy nagyobb zenekart, akik elvinnének bennünket egy közös turnéra. A Black Label Society hajlandó volt erre, ami valami fantasztikus dolog, nem is mertem volna álmodni róla, hogy ilyesmi összejöhet. Még mindig nem akarom elhinni, hogy lejövök a színpadról, és utánam Zakk Wylde fog ugyanott zenélni a Black Label Societyvel. Arról nem is beszélve, hogy minden este, amikor végeztem a saját munkámmal, bónuszként meg tudom nézni őket élőben.” *(nevet)*

Jól tudom, hogy a turné során lesznek önálló koncertjeitek is?

„Igen, mert a Black Label Society csak ritkábban lép fel. Van úgy, hogy több nap szünet is akad a koncertjeik között, hiszen Zakk párhuzamosan dolgozik a Panterával is. Nos, mi nem akartunk közben lábat lógatni, ezért az ügynökségünk a közbeeső napokra szervezett saját koncerteket is. Így lesz, amikor negyven percet töltünk a színpadon, de lesz olyan este is, amikor közel két órát játszunk. Ez szerintem nagyon jó dolog, mert egy saját koncerten sokkal több lehetőségünk lesz arra, hogy megvariáljuk a programot. Amióta ugyanis a közösségi média létezik, valamelyest elveszett az élő koncertek varázsa. Már az első turnéhelyszínről azonnal kiteszik a setlistet az internetre, felkerülnek a videók, s utána már nem igazán tudsz meglepetést okozni a közönségednek. Mindenki előre tudja, hogy mit fogsz játszani. Persze, időnként cserélgetünk dalokat, hogy ne ugyanaz a program legyen minden este, de amikor negyven percünk van a Black Label Society előtt, erre nincs igazán lehetőségünk. Csak felmegyünk a színpadra, és toljuk a dalokat egymás

után, megállás nélkül. Még csak nem is beszéltek közöttük, hogy ne vegyem el az időt. Így egy vagy két plusz dal is belefér még a műsoridőbe. Egy önálló koncerten azonban ez már nem olyan fontos, ott ugyanis azt és annyit játszunk, amennyit akarunk. Akár két órán át is. És ott arra is jobban lehetőség nyílik, hogy cseréljessük a dalokat. Lehet, hogy számítani fogsz a kedvencekre, de az mégsem lesz benne a műsorban, viszont helyette hallasz olyat, amire nem is gondoltál. Én ezt sokkal izgalmasabbnak tartom, mint estéről estére ugyanazt a programot előadni."

Legendás alakja vagy a brit heavy metal színtérnek, hiszen a nyolcvanas években az Atomkraft tagja voltál, ami a Venommal párhuzamosan működött. Mi volt akkor a véleményed a Venomról?

„Mi mindannyian egy nagy közösség tagjai voltunk, akik eleve jól ismerték egymást. Mantas barátom életemmel szemben élt, én az ő bátyjával voltam nagyon jó baráti kapcsolatban, szoktunk is együtt zenélni. Cronos akkori barátjával pedig egy osztályba jártam. Amikor zenélni kezdtünk, lényegében versenyeztünk egymással, de nem negatív értelemben, hanem csak azért, mert mindenki meg akarta mutatni a másiknak, hogy mit tud. Én már akkor láttam a Venomot, amikor még nem is Cronos énekelt. Szörnyűek voltak, csak zajt csináltak, de akkor is imádtam. *(nevet)* Az én zenekarom inkább power metal volt, nem az a káosz és agresszió, ami a korai Venomot jellemezte, de volt bennük valami, ami engem is nagyon elkapott. Lényegében turnéztunk is együtt, voltak közös fellépéseink velük, ahogy az Exodusszal és a Slayerrel is. Egy alkalommal Cronos barátom elmondta, hogy fotózáson voltak. Megkértem, hogy mutassa meg a képeket. Elő is szedte őket, és az egyiket különösen viccesnek tartottam. Nem értettem, hogy miért voltak fekete-fehérben, egy baltával a kezükben a parton. Szóval, én már azelőtt láttam a Welcome to Hell albumhoz készült fotókat, hogy a lemez hivatalosan megjelent volna. *(nevet)*

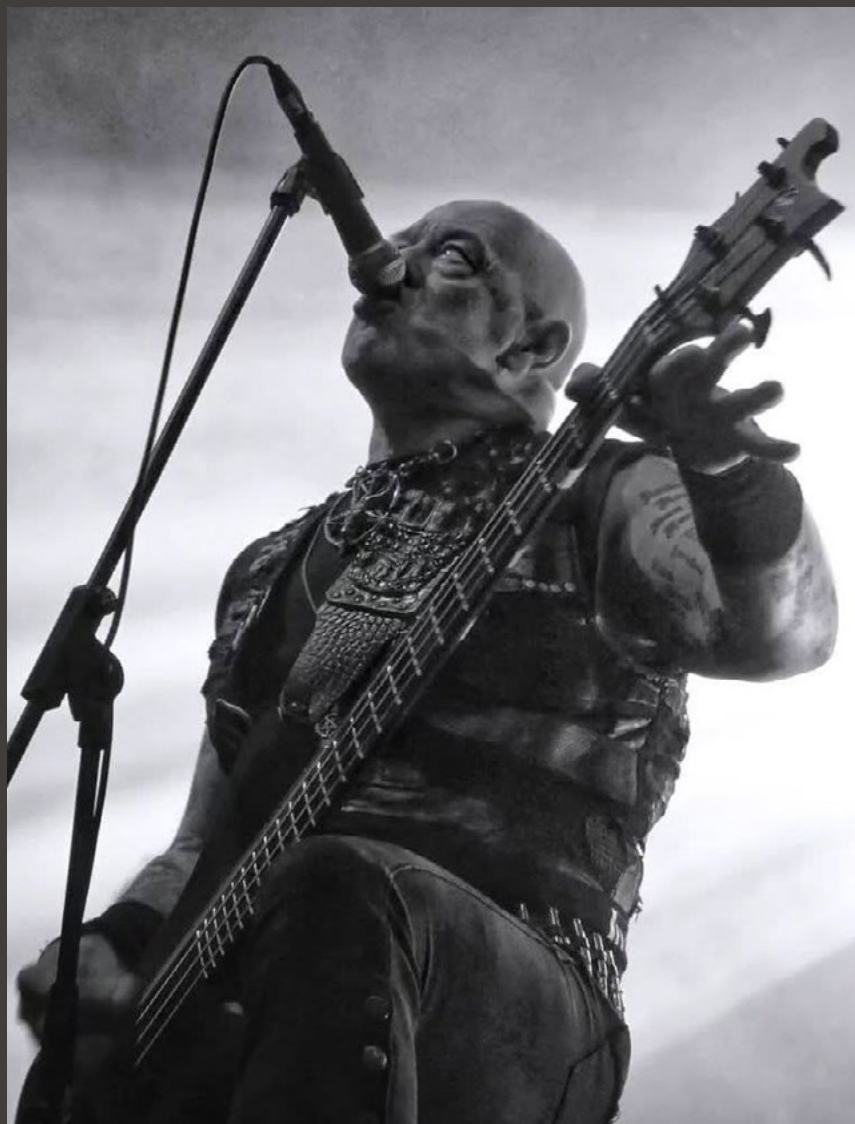
Emiatt a régi barátság miatt lettél te a zenekar énekes-basszusgitarosa, miután Cronos távozott?

„Részben igen, de annak is szerepe volt benne, hogy ugyanannál a kiadónál voltunk mi is, ők is. Amikor a későbbi albumaik már nem voltak olyan sikeresek, mint a Welcome to Hell vagy a Black Metal, akkor egy kicsit elvesztették a zenével való kapcsolatukat. Előbb Mantas szállt ki, majd 1988-ban, a Calm Before the Storm album után Cronos is távozott. Ő egy időre el is költözött Amerikába, hogy ott szólóban folytassa tovább. Ekkor kérdezte meg Abaddon, hogy volna-e kedvem egy Venom-albumot készíteni vele, és persze hogy benne voltam. Nem volt szándékom a zenekar tagjává válni, de úgy voltam vele, hogy a Venom nem állhat le, mindegy, hogy ki csinálja. Abaddon a barátom volt, aki új albumot akart, de nem volt, aki énekelt és basszusgitarozott volna, ezért boldogan kisegítettem. Egyre csak az járt a fejemben, hogy mindenképpen kell egy új Venom-album, és én lehetek az, aki ennek a lehetőségét megteremti. Elkezdtem tehát dalokat írni, s közben folyamatosan azon agyaltam, hogy oké, itt van Abaddon, és itt vagyok én is, de azért Mantas is nagyon kellene. Mantas

viszont nem akart Abaddonnal beszélni, ezért végül én vettem rá, hogy visszajöjjön."

A Venom Inc. megalakulásakor azt mondtátok, hogy az eredeti Venom szellemiségét akarjátok tovább vinni. Ma mit tekintesz a fő céloknak?

„Azt hiszem, továbbra is ezt. A Venom megalakulása, az extrém metal létrehozása, a hagyományos zeneipari keretek lebontása történelmi jelentőségű volt. Annak idején azonban nem fogtuk fel, hogy mennyire jelentős dolgoknak voltunk a sűrűjében. Mi mindannyian csak srácok voltunk valamilyen zenekarban. Egyszerűen csak zenélni akartunk, eljárni egymás koncertjeire, támogatni a másikat. Nem voltak terveink arra vonatkozóan, hogy olyan professzionális szintű zenekarokká váljunk, mint a Deep Purple vagy a Black Sabbath. Számunkra a zenélés által nyújtott élmény volt a fontos, az az energia, ami teljesen felszabadított bennünket, és kiragadott a szürke hétköznapiokból. A zene mutatta meg nekünk, hogy vannak jobb dolgok, mint egész nap gürcölni egy gyárban. A zene által tudtuk magunkat kifejezni, úgy, hogy azt mindenki értesse. A zenével akkor is át tudtad adni a gondolataidat, érzéseidet a másiknak, ha nem ugyanazt a nyelvet beszéltétek, vagy nem ugyanazt a vallást gyakoroltátok. Mindegy, hogy beszélsz-e mandarin nyelven

vagy sem, amikor a színpadon állsz, mindenki veled fogja énekelni a dalodat. Én ma is ezt akarom csinálni. Inspirálni az embereket, hogy kreatívak legyenek. Életben tartani a zenét, hogy mindenki meg tudja tapasztalni a közösség erejét. A zene ugyanis közösségépítő erő, energiát, életet teremt.”

A Venom nagyhatározó szerepet játszott abban, hogy a zenekarok szakítottak a régi dalszerzői metódusokkal, bevált formulákkal. Ez ösztönös vagy tudatos döntés volt?

„Szerintem inkább ösztönös. Addig mindenki ugyanazt a formát követte. Versszak, kórus, versszak, kórus, középrész vagy híd, újabb versszak, s aztán kórus, kórus, majd vége. Ez egy idő után túl kiszámíthatóvá vált, amitől unalmas lett a zene. Ez változott meg az olyan zenekaroknak köszönhetően, mint a Venom, és a mai zenekarok közül is sokan követik ezt a módszert. Én azt szeretem a black metalban, a grindcore-ban vagy a thrashben, hogy nem Living After Midnight, és nem Detroit Rock City, csak egy robbanás a zenével.”

A saját karrieredben, beleértve az Atomkraft, a Venom, a Venom Inc. vagy ez utóbbi elődjének tekintett M:Pire Of Evil zenekarokat is, mit tekintesz a legjobb pillanatnak?

„Minden pillanatát élveztem, és remélem, hogy egy jó ideig még élvezni is fogom. Megtisztelve érzem magam, hogy zenész lehetek, és áldom is magam azért, hogy ezt az életet élem. Bármit tettem, legyen az jó vagy rossz zeneileg, mindre büszke vagyok.

Ha azonban egyetlen dolgot kell mondanom, akkor a Venom Inc. két új zenészének csatlakozását említeném. Két olyan srácot találtam, akik nemcsak nagyszerű zenészek, de nagyon keményen is dolgoznak a zenekarért. Remek energiájuk van, egy kicsit már engem is pótolnak, hiszen már kezdek öregedni. Nagyon jó közöttünk a kémia, nincsenek feszültségek a zenekaron belül, s nagyon jó a hozzáállásuk a zenéhez, valamint a közönséghez is. Szerintem a tavalyi koncerteken látszott is, hogy milyen boldog vagyok. Azt hiszem, 1983 óta nem éreztem magam ilyen boldognak, és ennek mindössze az volt az oka, hogy nagyon jól sikerültek a fellépéseink.

Tudod, mi egy koncertező zenekar vagyunk. Nem olyanok, mint a Venom, amelyek évente egy-két fellépést vállal, mi próbálunk minél többet játszani. Nincs bajom a stúdiómunkákkal, az albumok készítésével, de én igazából a koncertezést imádom. A színpadon zenélni, emberekkel találkozni, ezt az élményt a stúdiózás nem adja vissza. Ha visszatekintek az utóbbi négy évtizedre, szerintem a tavalyi volt az egyik legjobb évem, régen szórakoztam ennyire sokat, és ennyire jól.

Tavaly karácsonykor Angliában, Wolverhamptonban, az ex-Judas Priest-gitáros K.K. Downing malomjában volt például egy koncertünk a Candlemass-szel. Semmi mást nem játszottunk, csak az Avé album dalait. Nem szerepelt a műsorban egyetlen Venom-dal sem. Sem a Witching Hour, sem a Black Metal. El tudod képzelni? A rajongók mégis elégedettek voltak, nagyon jó volt a reakciójuk. De ezt nem azért mondom, mert máshol nem így lett volna. Nem panaszkodom, az életem minden napja remek volt. Én úgy gondolok az életre, hogy minden

„Én nem arra vágyom, hogy a konyhában, főzés közben folyamatosan a dalaimat dúdolják az emberek.”

pillanatát élvezni kell. Úgy kell felkelni reggel, hogy a legjobbat hozd ki belőle. Ha nem sikerül, mert elhibázol valamit? Akkor sincs baj, hiszen a hibát ki tudod javítani, és csak tanulsz belőle a későbbiekre nézve!”

A Venom Inc. eddigi két albumot jelentetett meg, s ezek zeneileg igencsak elkülönülnek egymástól. Míg az Avé a Venom klasszikus korszakát idézte vissza, addig a There's Only Black inkább egy dühös, kompromísszummentes, modern megszólalású metal album lett. A harmadik nagylemeztől mit várhatunk?

„Szerintem valahol a kettő között lesz. Egy kicsit thrashes, egy kicsit heavy metalos. Az első Venom Inc.-albummal kapcsolatot akartunk teremteni a múltunk és a jelenünk között. Amikor azokat a dalokat írtuk, meg akartuk mutatni a világnak, hogy kik voltunk egykor, és kik vagyunk ma. Ezért is lett Venom Inc. a zenekar neve. Az Inc. kiterjesztés arra utal, hogy minden olyan dal, aminek köze volt, van, vagy bármikor is lesz hozzánk, az valójában a Venom öröksége. A klasszikus felállású Venomé, azé a Venomé, aminek én is részese voltam, a jelenlegi Venom zenekaré, de az én mostani formációmé is. A Venom nem Cronosé, nem Mantasé és nem is Abaddoné, hanem mindannyiunké. A Venom a mi közös történetünk. Az Avé album ezért is lett olyan, amilyen. Meg akartuk mutatni, hogy még mindig

azok vagyunk, akik régen. Aztán amikor Abaddon kilépett, s Jeramie (*Kling, alias War Machine*) jött a helyére, akkor már lazult ez a szál. Éppen a covid ideje alatt írtuk az új dalokat, egymástól távol. Frusztrált bennünket a helyzet, dühösek voltunk a kormányunkra, hogy mégis, mi a f*sz van, ezért is lett gyorsabb, agresszívebb a zenénk. Közben Mantasnak volt egy szívrohama, gyakorlatilag meghalt, de szerencsére sikerült visszahozni az életbe. Amikor tudtam vele beszélni, annyit mondott, hogy nincs ott semmi, csak a nagy feketeség. Ezért is lett a második Venom Inc. album címe *There's Only Black*. Azzal az albummal zeneileg azt akartam kifejezni, hogy milyen gyors az élet. Olyan, mint egy fényrobbanás. Egyik pillanatról a másikra vége is van. A harmadik album e kettő között lesz majd valahol.”

A *There's Only Black* album három és fél éve, 2022 őszén jelent meg. Dolgoztok már az új dalokon?

„Igen, néhányat fel is vettünk közülük, és ezek egy részét játszani is fogjuk a nyári turnén. Azt, hogy a Black Label Society előtt fogunk-e játszani belőlük, még nem tudom megmondani, de az önálló koncerteken biztosan. Tudod, egy kétórás műsort nem akarunk csak négyéves vagy annál is régebbi dalokkal telepakolni. Friss műsrot akarunk, izgalmasat, energiával telt, hogy jól érezzék magukat az emberek.

Szóval vannak már új dalaink, de van olyan is, amit egy régebbi ötlet felhasználásával dolgoztunk ki. Ennek egy olyan téma adta az alapját, amit már nagyon régen megírtam, csak eddig még egyetlen zenekaromnál sem használtunk fel. Amikor megmutattam a srácoknak, JXN (*Marc Jackson, dobos*) mondta is, hogy ez nagyon retro, s nem biztos, hogy meg kellene csinálnunk. Nekem viszont az volt rá a válaszom, hogy valóban az, de ez egy több évtizedes dolog, amit át kellene formálnunk a Venom Inc. arculatának megfelelően. Így is lett, elkezdtük játszani a dalt, s nagyon hamar igazi Venom Inc.-nóta lett belőle.

Az új albummal pont ezt szeretnénk tenni. Nem ismétljük meg, ami 20 éve történt, semmit nem hagyunk nyugton, mindent felforgatunk. Izgalmasak akarunk lenni, azt szeretném elérni, hogy amikor a közönség arcába kapja az új dalokat, az legyen az első gondolatuk, hogy »nem tudom, mi volt ez, de b*ssza meg, újra hallanom kell«. Én nem arra vágyom, hogy a konyhában, főzés közben folyamatosan a dalaimat dúdolják az emberek. Az sem rossz dolog, de én robbantani akarok. Mint amikor a családdal elmész egy étterembe, és kérsz egy desszertet. Nem tudod, hogy mi az, csak jól hangzott, ezért rendeltél belőle. Aztán miután megetted, úgy leszel vele, hogy »b*ssza meg, legközelebb is ilyen akarok enni«. És amikor a feleséged a következő vasárnap megkérdezi, hogy hova menjtek, akkor újra azt az éttermet választod, hogy megint ehess abból a desszertből.”

Azt már lehet tudni, hogy mikor jelenik meg az új album?

„Mivel még nem vagyunk kész vele, ezért csak jövőre. A nyári turné miatt most ugyanis le kell állnunk a munkákkal, s csak október-novemberben tudjuk befejezni a dalokat. Ezért szerintem leg hamarabb 2027 elejére várható az album. De már előtte is kapnak tőlünk valamit a rajongók.”

Elmondod, hogy mit?

„Persze, szívesen elmondom. Februárban voltunk Brazíliában a Forbiddennel és a Violence-cel, ahol behívtak bennünket egy ottani rádióba, a Kiss FM-be, hogy élő műsorban adjunk elő pár dalt. Öt dalt eljátszottunk, köztük néhány sajátot, de Venom-feldolgozást is, majd adtunk egy interjút is. Olyan jól sikerült az a fellépés, hogy eldöntöttük, azt az öt dalt kiadjuk kislemezként vagy EP formájában. Emellett lesz egy hagyományos koncertalbumunk is, amit az utolsó két év fellépéseinkről rögzítettünk. Az összes dalt felvettük, amiket ezeken a turnékon játszottunk, még Budapestről is van felvételünk. Szóval, remélhetőleg egy éven belül három kiadvánnyal is jelentkezünk.”

Május elején a *Venom új albuma, az *Into Oblivion* is megjelent. Azt hallottad már, és ha igen, mi a véleményed róla?*

„Csak két dalhoz volt szerencsém, a teljes albumra még nem volt időm. Szóval, nem azért nem hallottam, mert kerültem volna a találkozást vagy nem érdekelt, tényleg nem fért bele az időmbe. Amit az első két dal alapján tapasztaltam, azzal tanácstalanul álltam szembe. Szerintem nem jó ötlet, hogy ennyire retrosztották magukat, hiszen nem mindenki akar negyvenéves zenét hallgatni. A 16 éves fiatalokat az a zene biztosan nem fogja érdekelni. Persze, olvastam az albumról jó véleményeket is. Vannak, akik azt mondják, hogy az *Into Oblivion* egyike a legjobbknak, amiket mostanában csináltak. Olyan is olvastam, hogy a *Resurrection* óta ez a legjobb Venom-album. Amiket tehát olvastam, azok nagyjából mind pozitív vélemények voltak, és úgy látom, hogy ettől a zenekar is boldog. Engem viszont az sokkal jobban felvillanyoz, hogy a hírek szerint ismét lesz pár koncertjük.”

EXODUS

AKIK JELEN VOLTAK A THRASH SZÜLETÉSÉNÉL

Másfél évvel ezelőtt teljesen váratlanul jelentette be az Exodus, hogy az 1993-as átmeneti feloszlás, illetve 2004 után harmadik alkalommal is megvált Steve „Zetro” Souza énekestől, s a zenekar élére visszatért az a Rob Dukes, aki 2005 és 2014 között szintén már dolgozott velük. Az amerikai thrash metal színtér legendás alapzenekara azóta egy új albummal is jelentkezett, s persze folyamatosan turnéznak is, így április közepén a Kreator egyik előzenekaraként hazánkban is felléptek a megújult felállással. Gyuricza Tamás Marcell a zenekar ikonikus gitárosával, Gary Holttal ült le beszélgetni.

Azt gondolom, nyugodtan fogalmazhatunk úgy, hogy alaposan megleptétek a rajongóitokat az újabb énekesváltással. Hirtelen döntés következménye volt Rob Dukes visszatérése, vagy hosszabb ideje készültetek már erre?

„Inkább nevezném hirtelen döntésnek. Eljutottunk arra a pontra, hogy ha egészséges környezetben akarjuk folytatni az Exodus történetét, akkor szükségünk lesz erre a cserére. Nézd, ez a zenekar már több mint 45 éve működik hosszabb-rövidebb megszakításokkal. Már közelebb vagyunk a végéhez, mint a kezdetéhez. Sokkal több év van mögöttünk, mint előttünk, s boldogan akarjuk majd befejezni. Úgy értem, hogy ne csak egy vagy két ember legyen boldog, hanem mindenki. Robbal az egyik legjobb időszakunkat éltük meg, s most is folyamatosan mosolygunk és nevetünk. Ezért is tudunk ilyen hosszú turnékat vállalni, hiszen egyáltalán nem mindegy, hogy milyen a hangulat, amikor úton vagy. Most pedig nagyon hosszú útra indultunk, ahogy véget ér ez a turné, azonnal csatlakozunk a Sepulturához, s velük megyünk tovább. Kilenc hét egyben, ennyit vállaltunk. A hatvanas éveidben már nem tudsz ilyet csinálni, csak akkor, ha élvezed.”

Mi történt előbb? Zetro távozása, vagy az, hogy visszahívtátok Robot?

„Előbb megváltunk Steve-től, majd utána rögtön beszél-tünk Robbal. Eleve nem akartunk új embert hozni, így ő volt

az egyetlen lehetőség. *(nevet)* Persze, viccelődtünk azzal, hogy olyasvalaki kellene, aki nem több, mint 25 éves, lapos a hasa, és még le tud ugrani a dobállványról, miközben csak Rob volt a kiszemeltünk. Végül nem kellett különösebben győzködni, hiszen annak ellenére is a közeli barátunk maradt, hogy egyszer már elváltak az útjaink.”

Rob továbbra is tagja a másik zenekarának, a Generation Killnek?

„Igen, amikor lesz rá ideje, akkor velük is dolgozni fog. Egyelőre azonban semmi másra nincs ideje az Exodus mellett.”

Azt gondoltam, Rob visszatérése a koncert-program is változik, s több olyan régebbi dalt emeltek be a műsorba, amit eredetileg vele készítettetek. Ehhez képest mindössze azt a Deathamphetamine-t játszátok a turnén, amit anno Zetróval is...

„Igen, mert itt előzenekari státuszban vagyunk, rövid műsoridővel. A tavalyi headliner turnén viszont két régi Dukes-érés dalt is játszottunk. Akkor még az Iconoclasm és a Children of a Worldless God is része volt a programnak. A setlist összeállítása mindig nehéz. Sok albumunk van, ezért mindig sokat agyalunk azon, hogy mit kellene játszani. Szeretjük az új dolgainkat is bemutatni, hiszen akkor van értelme új albumot kiadni, ha élőben is játszod a dalait. Ezért minden egyes új albummegjelenéssel egyre nehezebb lesz a dolgunk. És persze az is igaz, hogy bárhogy is választasz, mindenkit nem tudsz boldoggá tenni.”

Amikor 2005 és 2014 között Rob volt a zenekar énekes, akkor születtek a legdurvább hangzású, erősen hardcore-hatású Exodus albumok. Az újbóli csatlakozásától várhatjuk azt, hogy zeneileg ismét visszakanyarodtok ehhez a korszakhoz?

„Nem, mi nem így dolgozunk, nincsenek előre eltervezett koncepcióink. Persze, vannak olyan rajongók, akik egyre csak azt várják, hogy újra és újra a Bonded by Blood albumot adjuk ki, és semmi más nem akarnak hallani tőlünk. *(nevet)* Sajnos, ki kell őket ábrándítanom, ez teljesen felesleges elvárás a részükről, hiszen az akkor volt, most pedig a jelen van. Minden albumot a maga idejében, az akkori körülmények között kell értékelni, amikor megjelent. Sosem akartunk a saját múltunkból élni, és sosem akarunk más dalokat írni, mint amiket éppen aktuálisnak gondolunk, függetlenül attól, hogy ki az énekesünk. Az Exodus mindig a jelenkor zenekarának számít, arról és olyan stílusban írunk, amit az adott pillanatban éppen gondolunk.”

Továbbra is thrash zenekarnak tekinted az Exodust?

„Igen, száz százalékban annak.”

Annak ellenére is, hogy a Goliath album már nem annyira egyértelműen thrash, inkább egy helyenként groove-os, agresszív modern metal szörnyeteg?

„Szerintem a Goliath egy olyan album, ami egyszerre néz a múltba és a jövőbe. Ez egyébként egy nehéz ügy a zenészek számára. Mindenki azt várja tőlünk, hogy adjunk útmutatót a dalainkhoz, magyarázzuk el, hogy mit miért csináltunk, miközben a nap végén mi azok a zenészek vagyunk, akik csak jammelnek. Ugyanúgy írok dalokat, mint 1990-ben. Leülök valahova a kezemben a gitárommal, és riffeket rakok össze. Ezt csináltam mindig is, csupán annyi a különbség, hogy most a telefonomat használom a felvételekhez egy hordozható kazettás magnó helyett. Ha így nézzük, akkor semmi sem változott, miközben a Goliath

„Az Exodus mindig a jelenkor zenekarának számít, arról és olyan stílusban írunk, amit az adott pillanatban éppen gondolunk.”

az az album, amin a legjobban összedolgoztunk. Lee (*Altus*, *gítáros*) is írt dalt, négyet is, én is írtam. A dalszövegek egy részét Rob írta, egyet ráadásul közösen Leevel, de velem is van egy közös szövege, és még Tom (*Hunting*, *dobos*) is írt szöveget. Mindenki beleadott valamit. Kibéreltünk egy házat, ahova mindannyian beköltöztünk, és egész nap, megállás nélkül csak írtuk a dalokat. Tizennyolc dalunk lett kész, ebből választottuk ki azt a tízet, amit az albumon hallhatsz.”

Az album szövegei elég apokaliptikus hangulatúak. Ennyire borúsán látod a világunkat, vagy az csak a műfajnak szól?

„Néha pesszimista hangulatom támad, máskor meg szeretek szarkazmussal fogalmazni. Imádom, ha az emberek nem tudják megfelelően értelmezni a szövegeimet. Néha egészen jól elszórakozom azon, hogy a jobb oldalon állók azt hiszik, hogy nekik szól egy-egy adott dalom, de a baloldali szavazók is ugyanezt gondolják. Nem vagyok politikus alkat, de szerintem ebben egész jó vagyok. (*nevet*) Persze, hagyom, hogy elvitatkozzanak azon, kinek is van igaza.”

A hírekben arról volt szó, hogy egyszerre két album is készült Robbal. A megmaradt nyolc dalt valóban egy következő nagylemezhez fogjátok használni?

„Igen, legalábbis a nagy részüket. Annyira gördülékenyen ment a dalszerzés, hogy nem akartuk abbahagyni. Felkapaszkodtunk egy hatalmas kreatív hullámra, és nem szálltunk le róla. Lee így összesen hat dalt írt, én tizenkettőt, vagyis már a következő album is nyolcvan százalékos készültségi szinten áll, mármint ami a dalokat illeti. Mond-

hatni, hogy majdnem célba értünk, pedig még rá sem startoltunk. (*nevet*) Úgy gondoltuk, ha egyszerre meg tudunk írni két albumot, akkor nem kell majd új dalokkal foglalkoznunk, amikor elérkezettnek látjuk az idejét egy következő nagylemez kiadásának.”

A Goliath és az azt megelőző nagylemez, a Persona Non Grata között négy és fél év telt el. Ezek szerint a következő albumra nem kell majd ennyit várni?

„Nem tudom. Nincs konkrét tervünk arra, hogy mikor jelenjen meg. Ez azon is múlik, hogy a Goliath albummal mennyit leszünk úton. Az Exodus olyan zenekar, ami rengeteget turnézik. Ez így volt a Goliath előtt is. A Persona Non Grata megjelenése után egyfolytában turnéztunk, majd amikor leálltunk, jött az énekescsere, és egyből mentünk a stúdióba. Ahhoz, hogy ki tudj adni egy normális albumot, hónapokra van szükséged. Dalírás, stúdiózás, a lemezek legyártása, ez mind eltart egy ideig. Most annyival vagyunk előbbre, hogy a következő album dalainak jó része már megvan. Tulajdonképpen nincs más dolgunk, csak turnézni, amennyit akarunk. Ha úgy tartja kedvünk, akkor akár két éven át, megszakítás nélkül. Amikor befejezzük, csak pár hónapra lesz szükségünk, és már jöhet is az új album.”

Annak a dalai zeneileg szorosan kapcsolódnak a Goliathon szereplőkhöz?

„Á, ez jó kérdés. Annyiban igen, hogy azonos időszakban írtuk őket. Nekem például két epikus dalom is született. Mindkettő nyolc perc körüli, de nem akartam mind a kettőt ugyanarra az albumra rakni. Ezért az egyiket eltettem későbbre. De írtam nagyon gyors thrash-dalt is, amit szintén megtartottunk a következő nagylemezhez. Nem tudok

„Én tudom, hogy ott voltam, amikor a thrash metal létrejött, és azt is tudom, hogy ki nem volt ott.”

mást mondani, mint azt, hogy remek dalokat raktunk össze, és nagyon nehéz volt kiválasztani közülük, hogy melyik kerüljön fel a Goliath albumra, és melyiket tartsuk meg a következőre. Van egy kis szorongásom amiatt, hogy jól döntöttünk-e.”

A Goliath album dalai tele vannak izgalmas meglepetésekkel, mint Peter Tägtgren szereplése a The Changing Me című dalban vagy Katie Jacoby közreműködése a címadóban, de említhetném a funk és az északi metal elemek használatát is. Fontos számodra, hogy ilyen apró trükkök színesítsék a zenét?

„Mindig törekszünk arra, hogy valami pluszt tegyünk hozzá a zenénkhez. Most Lee volt ebben nagyon aktív, neki sokkal inkább világa az a dallamos thrash, ami megjelenik a Goliath dalaiban. Persze, én is tudok dallamos dolgokat írni, de inkább a maximális brutalitásra megyek rá, s Lee az, aki másfajta elemeket hoz be a zenénkbe.”

Ennek a brutalitásra való törekvésnek van köze ahhoz, hogy éveken át együtt dolgoztál a Slayerrel?

„Nem, szerintem a kettőnek semmi köze egymáshoz. Ugyanúgy írok zenét, mint a Slayerrel közös munkáim előtt, vagy bármikor máskor.”

A tavaly kiadott Scorpions-feldolgozás, a He's a Woman, She's a Man ötlete honnan jött?

„Csak egy jó móka volt. Megcsináltuk, és ennyi. Nem volt vele semmi különösebb tervünk. Azért adtuk ki, hogy az emberek meg tudják hallgatni, hogy ilyesmire is telik tőlünk.”

A Goliath album elég sok változást hozott a zenekar életébe. Visszatért Rob, új producerrel dolgoztatok, s új kiadótok is van. Mondhatjuk azt, hogy új korszakot nyitottatok a zenekar karrierjében?

„Igen, akár mondhatjuk ezt is. Lényegében mindenünk új. Azon túl, amiket felsoroltál, új ügynökünk is van, és merchandise-céget is váltottunk. A változás néha jó dolog, bár én nem nagyon szeretem. Lehet, hogy mindez furán hangzik egy olyan fickó szájából, aki szinte albumról albumra más-más énekessel dolgozik, de akkor is

így van. Sosem szerettem a változásokat, mindig ragaszkodtam a saját utamhoz, de most úgy éreztük, hogy teljesen tiszta lappal kell folytatnunk. Nagyon jó volt együtt dolgozni a Nuclear Blasttal, rengeteget tettek hozzá a zenekar karrierjéhez, de ott is sok változás történt. A céget eladták, a régi munkatársak, akikkel szoros baráti kapcsolatban voltam, mind elmentek a kiadótól, az újakat pedig nem ismerem. Azt sem tudom, hogy hívják őket. Most a Napalm Recordsnál érzem azt, hogy képesek tenni értünk, az ott dolgozók mindegyike hatalmas metal rajongó, és ez bizalomra ad okot.”

Tavaly jelent meg életrajzi könyved, aminek a magyar nyelvű kiadását most, a budapesti koncert előtt mutattátok be a fordító Dudich Ákossal közösen. Mi ihletett arra, hogy könyvet írj?

„Régóta, évek óta kérdezhették már, hogy nem akarok-e írni. Egészen addig, amíg társírómmal, Adem Tepedelennel nem találkoztam, mindig visszautasítottam a felkérést. Adem kapcsán viszont rögtön azt éreztem, hogy velem tudom hozni, hiszen nagyon egy hullámhosszon jár az agyunk. Adam nagyon érti a dolgát, nemcsak kiváló újságíró, de igazi lélekbúvár is, akinek a társaságában képes vagy megnyílni. Szükség is volt arra, hogy komfortosan érezzem magam, hiszen az életem legsötétebb dolgairól esik szó ebben a könyvben. Persze, annyi minden történt velem az évek során, hogy egy második rész is könnyedén össze tudna belőle jönni.”

A kötetben írsz a Bay Area thrash mozgalom kialakulásáról, aminek tulajdonképpen ti voltatok az elindítói. Azt hogyan élted meg, hogy az Exodus ennek ellenére nem tudott bekerülni a The Big Four, azaz A nagy négyes zenekarai közé?

„Igazából magasról lesz*rom. Én tudom, hogy ott voltam, amikor a thrash metal létrejött, és azt is tudom, hogy ki nem volt ott. Azt, hogy ki volt jelen, nagyon könnyű megmondani. Csak az Exodus és a Metallica. Senki más. A Slayer is később jött. Az Exodus 1979-ben alakult, szóval hivatalosan is mi vagyunk az elsők. Szoktam látni, hogy zenekarok, akik nincsenek ott a The Big Fourban, folyamatosan nyafognak miatta. Na és, kit érdekel az ilyen? Mi már nyolc éve létező zenekar voltunk, amikor ők még csak nem is gondoltak rá. De, mint mondtam, nem foglalkozom ezzel. Van egy több mint negyvenéves karrierem, s még mindig itt vagyok, és azt csinálom, amit szeretek. Miért is nyafognék amiatt, mert mások szerint nem tartozom bele abba a klubba?”

A könyvben, annak ellenére, hogy számos negatívum is szóba kerül, mindenkiről nagy tisztelettel írsz. Ez az általános emberi attitűdödből fakad?

„Igen, legalábbis próbálkozom vele. Nem akarok f*szej lenni, abból van már elég a metal világban.” (nevet) U

DIADALMAS HALÁL

Magyarország ugyan nem rendelkezik a világ legnagyobb metalszínterével, az extrém műfajokban mindig is voltak kiemelkedő nívón teljesítő zenekaraink.

Death metal-vonatkozásban érdemes fókuszálni a Lycanthropia nevű Dunaújvárosban alakult zenekarra. A csapat tavaly év végén adta ki a Postmortem Civilization című második albumot, amely a nemzetközi mezőnyben is megállná a helyét. Milán Péter kérdéseire Ruff László énekes/szövegíró és Suplicz Bernát Gábor gitáros/dalszerző válaszolt.

Információim szerint a Lycanthropia 2010-ben alakult Dunaújvárosban. Elég klisés kérdés, de először kérlek, beszéljetek a zenekar kezdeti időszakáról, az alakulás mögötti motivációkról, hatásokról, a névválasztásról, bármiről, ami érdekes lehet ezen a téren.

Supa: „Kiléptünk az első bandánkból, mert mások voltak az ambícióink. A saját szabályaink szerinti muzsikát akarunk játszani. Persze rengeteg, a mai napig tartó tanulás várt ránk, ezt tudtuk is, hogy így lesz. Akkor barátkoztunk például a metronómmal is, és próbáltuk a lehető legprecízebben elkezdni az alapok elsajátítását! Tapasztaltabb barátok, ismerősök is óriási segítségeket nyújtottak ezen a téren!”

Ruff: „Így van. Nagyjából ez az az időszak, mikor már tudod, hogy mit szeretnél csinálni, milyen zenét akarsz játszani, de a képességeid még nem adottak hozzá, és igen hamar rádöbben, hogy nagyon nagy fába vágta azt a bizonyos fejszét – pláne így van ez az extrém metal esetében. Egy dolog mindig jellemző volt ránk: a metalon belüli divathullámok soha nem érdekelték minket. Ez nem valami nyakas szélmalomharc vagy múltba révedő nosztalgizálás volt, egyszerűen a tradicionális bandák, lemezek, irányzatok – az extrém metalt is beleértve – jobban lenyű-

göztek, mélyebben inspiráltak, mint az adott időszak éppen aktuális trendjei. Ez nem azt jelenti, hogy ellene lennénk az újításoknak, de számomra az organikus, egy adott térben, időben és légkörben megjelenő, valóban egyedi szellemiséggel bíró áramlatok vonzanak/vonzottak, azoknak is leginkább a kezdeti szakasza, amire még nem szállt rá a piac, és még természetes módon képesek olyan alkotásokra, hogy a megfelelő 'együttállásból' és szellemiségből valami nagyszerű szülessen.

A névválasztás pedig mindig nehéz és sarkalatos kérdés. Mindenképp olyan nevet szerettünk volna, aminek van jelentősége, kellően misztikus, illetve lehet rá építkezni is. A lycanthropia jelenségével egy különös esetekkel foglalkozó könyvben találkoztam és egyből megragadott, pedig itt nem volt igazán misztifikálva a dolog: tulajdonképpen egy emberi veszettségként írták le, melynek hatása egyes esetekben emberfeletti erőt 'kölcsozött' az áldozatainak. Emellett persze tárgyalta az ó- és középkorban feljegyzett farkasember-mítoszokat is. Féltelen düh, kíméletlen agresszió, kikezdehetetlen ösztönök egy baljós konstellációban. Egy szó, mint száz: tökéletes név egy death metal zenekarnak – legalábbis szerintem. Ha a hétköznapokban egyenként nem is, de éjszakánként együtt a színpadon, biztos, hogy átváltozunk.”

Az indulás után elég sokára, 2019-ben jelent meg a debütalbum Blood Contract címmel. Milyenek látjátok ma az anyagot, mennyire állta ki az idő próbáját?

Supa: „A rajta szereplő dalokat én magam nagyon szeretném élőben játszani a jövőben. Maga az anyag mint produkció nem hibátlan, de a muzsika, ami rajta van, az első gyermekünk, amire büszkék vagyunk.”

Ruff: „Ma már inkább egy hosszú, erős démonnak mondanám, de semmi esetre sem minősítettük volna vissza utólag, csak azért, hogy Postmortemet állítsuk be debütálásként, ami nem lett volna fair sem a közönséggel, sem az anyaggal szemben. Mivel akkor nem volt teljes a zenekar és nem tudtuk megkoncerteztetni az anyagot, így nem sok visszhangja volt. Alapvetően én nagyon büszke vagyok arra a lemezre. Egy jobb hangzást mindenképpen megérdemelne, a rajta lévő dalokat pedig játszani fogjuk a jövőben. Beletettük az akkori tudásunk, fantáziánk, anyagi lehetőségünk legjavát. Úgy voltunk vele, hogy ha ott és akkor nem csináljuk meg, és másokra várunk, soha nem lesz lemezünk. Mindennek rendelt ideje van, így a mai napig jó döntésnek tartom.”

A folytatás, a Postmortem Civilization című második album 2025 decemberében látott napvilágot. Érett, izmos death metal-anyagról van szó, érezni az előrelépést a bemutatkozáshoz képest. Hogy zajlott a dalszerzés? Miként állt össze az anyag az első hangoktól a kész CD-kiadványig?

Ruff: „Vannak témák, dalvázlatok, amelyek lehet, hogy éveket várnak arra, hogy a megfelelő helyre kerüljenek, de olyan is van bőven, hogy teljesen friss egy dal minden eleme. Supával kezdettől fogva egy hullámhosszon vagyunk, nagyon együtt rezgünk, rendkívül összepasszol az ízlésünk, így nem igazán szokott olyan lenni, hogy az egymásnak feldobott kezdeményezések nem találnak be, vagy ha igen, akkor nem nehéz meggyőzni a másikat, hogy ezt vagy azt a témát, szerkezetet, betétet nem kellene erőltetni. Pro és kontra volt jó pár ilyen, de szerencsére egyikünknek sem akkora az egója, hogy értelmetlenül ragaszkodjon felesleges dolgokhoz, és végül mindig kiderül, hogy érdemes volt engedni. Viszont az is megesik, hogy valamelyikünk intuitíven ragaszkodik valamihez, de az a másiknak nem igazán tetszik, ebben az esetben legtöbbször az intuíció nyer, viszont tekintve ez még soha nem okozott csalódást, csak fel kell tudni ismerni.

Több etapban zajlottak a felvételek, igazából éveken keresztül, először nem is teljes lemezt terveztünk, aztán változtattunk a koncepción. Voltak hátráltató tényezők,

mind belső, mind rajtunk kívül álló okok miatt. A borítóval is nagyon megcsúsztunk, de a végeredmény szerintem nagyon is jó lett ahhoz képest, amennyire meg voltunk löve, amikor a grafikus közölte, hogy mégsem tudja vállalni. Szó szerint összedobtuk mindenünket. Ezúton is köszönjük Páfi Laci fotós barátunknak, és Tőkés Zoltánnak, a kiadónk grafikusának, hogy egy vérbeli death metal-borítót varázsolt nekünk.”

Supa: „A dalok egy jó része már a Blood Contract időkből megvolt a gépemen, így a szerkezetek nagy része is már készen állt régóta. Megjegyzem, a Genocide refréntémája a 2011-es első koncertünkön még egy instrumentális intro volt, amivel kezdtük azt a pár koncertet, ami akkor megvalósult. Az a bevált receptünk, hogy a zenei alapot megcsinálom gitárokkal, dobgéppel és aztán Laci hozza a szövegötletét, amihez alakítunk a szerkezeten. Sokszor itt derül ki, hogy kell-e még esetleg téma, vagy pont hogy kivenni kell belőle. Van amikor szedek szét riffeket is, például erre a Genocide közepén található betonozós riff, ami régen a The Seventh Empire verzetémájának a kezdő köre volt. De sok ilyen folyamat, operáció történt, mire letisztultak a szerkezetek.”

Míg a '90-es években nagyjából még lehetett különálló death metal-irányvonalokról beszélni, némileg leegyszerűsítve létezett amerikai és európai death metal, addigra ez már teljesen összemozdott, új hangzások születtek, tombolnak a fúziók stb. Miként áll a Lycanthropia a death metalhoz e színterek közepette, ha van egyáltalán ennek jelentősége? Mennyire tudjátok függetleníteni magatokat dalszerzés terén a műfaji hatásoktól, netán korlátoktól?

Ruff: „Számomra abszolút nincs jelentősége. Ha a klasszikus érárt nézem, hozzám közelebb áll az amerikai vonal, de az európai is imádom. A hatásokat lehetetlen letagadni és semmi szükség nincs is rá. Mindenki beleszületik egy világba, amiben már rengeteg mindent megcsináltak, nincs új a nap alatt. Mégis vannak időszakok, amikor születnek nagyon jó dolgok, melyeknek a formája lehet, hogy különböző, de az esszenciája ugyanaz. Nekem ez az a folytonosság, ami összeköti a rockzenét a death metallal. Nekem alapvetően az volt a célom, hogy jó dalokat írjunk a műfaj keretein belül, és ez persze vonatkozik arra is, hogy legyen komoly mondanivaló, ne csak valami ingerhajtás, üres hisztizés. Ha mégiscsak kell valami definíció itt az óriási dömping közepette, akkor arra azt tudom válaszolni, hogy mi egy magyar death metal zenekar vagyunk, ami a műfaj tradicionális vonalát képviseli, mindenféle nosztalgia nélkül.”

Supa: „Jó értelmében véve próbálunk a saját fejünk után menni. Persze a kedvenceink természetesen hatással vannak ráink.”

Meglepett, hogy dobgépet használtatok, amit én, őszintén szólva, fel sem ismertem. Miért folytatotok ehhez a módszerhez? Nem találtatok megfelelő dobost?

Supa: „Dudás Sanyi (*Misfit River*) volt a hangmérnökünk és ennek nagyon fám örülni, ahogy én is! A dobokat szinte mindig én magam írom, amikor rakom össze a riffeket. Csak a Mors Triumphalis témái voltak azok, amiket Szabó Dani (*ex-Omega Diatribe*) követett el. A teljes dobsávot átadta

neten, és körülbelül három délután alatt hegesztettem rá a témákat. A refrénje annak is már régen megvolt. A dob írása is inspirálóan hat rám, mert voltak olyan esetek, hogy komplett részek születtek meg úgy, hogy játszottam egy-egy témát a dobokra és bakiztam valamit, aztán hallottam, hogy ez az elhibázott ritmus, szünet vagy bármi az igenis jól mutat a dalban.

Megfelelő dobost sajnos nem találtunk az évek alatt. De nem akartuk, hogy ezért ne születessen meg a második Lycanthropia-lemez. Úgy is megszoktuk akkoriban, hogy ketten vagyunk csak, és hát nem adjuk könnyen magunkat.”

Ruff: „Én is nagyon örülök, hogy még a te szakavatott füleidet is sikerült meglepni, hála Sanyinak, aki ilyen hangzást varázsolt. A folyamatos doboshiány szülte kényszer eredménye, hogy Supának meg kellett tanulnia 'dobolni'. Nyilván egy professzionális dobost nem lehet így pótolni, de megtettünk minden tőlünk telhetőt. Biztos sok más gitáros is megcsinálja otthon a dobokat, legalább nagyjából, így könnyebb célba juttatni az elképzelést, de az az igazi, amikor egy zenekar annyira összeszokott már, hogy a dobos pontosan tudja, hogy a gitártémák milyen alapokat kívánnak.

A stúdiózás, mint említettem, sokáig elhúzódott, voltak technikai hibák is, és egyéb gondok, de maga a konkrét munkafolyamat gyorsan zajlott, igazából pár alkalom volt. Egyszer viszont szeretnék végre 'bentlakásosan' stúdiózni, hogy egy-két héti csak az anyaggal tudjunk foglalkozni. Az átlag zenehallgató nem is sejtí, hogy a végeredmény mennyi apró dolgon, váratlan fordulaton, véletlennek tűnő helyzeten múlik.”

A death metal egy vérbő, intenzív műfaj, amely jól tud érvényesülni élőben. Milyen koncerttapasztalataitok vannak? Egyébként inkább koncertzenekarként „éltek”, vagy a dalszerzés/stúdiózás inspirálóbb számotokra?

Supa: „Óriási dolog, hogy végre élőben tudjuk előadni a dalokat. Pippiri Pappu (*dobos, Nygmalion/Fanthrax*) érkezésével sok minden beérett és megváltozott, csak jó irányba szerencsére. Sok helyen teljesen máshogyan fogta meg a lényegét. Ugyanez a helyzet Anda Vilmossal (*basszusgitáros*) is. Olyan, helyenként igen szólisztikus játékkal tette kerekké a dalokat, hogy sokszor mosolygok, mint a barom attól, amit hallok a gitárriffek mellett! Velük született meg az igazi esszencia!”

Ruff: „Számomra mindegyik fázis kifejezetten fontos és inspiráló, ezek elválaszthatatlanok egymástól. Nyilván mindegyik folyamatban más a kihívás, a koncerteken pedig szó szerint bármi előfordulhat. A death metal kimonodottan egy élőben jól működő műfaj, a cél pedig a lehető legprecízebb játék és előadás. Szerencsére Pippiri elvállalt minket tavaly, így még a lemez megjelenése előtt el tudtunk kezdeni koncertezni. Most rázódunk még csak bele, pár bulink volt eddig, de mindenhol tanultunk valamit. Ahogy én látom, a közönség jól fogad minket, jobban, mint gondoltam, nagyon pozitívak a visszajelzések. Igyekszünk minden

hibát kiküszöbölni, mert nemcsak a vállveregetés megy egymás között, hanem hibák rendszeres számbavétele, tudatosítása is.”

Postmortem Civilization az album címe, meglehetősen beszédes, sokatmondó fogalom. Mi ihlette a lemez tematikáját, koncepcióját?

Supa: „Amit az elmúlt pár évben megéltünk, szerintem mindnyájunkra nagy hatással volt. A Lacival ebben is annyira egyet gondoltunk kezdettől fogva, mint magáról a zenélésről. Így nem volt kérdés, hogy belefogjunk az anyagba.”

Ruff: „Tisztában vagyok vele, hogy a műfaj kliséi közé tartoznak a világvégével kapcsolatos elképzelések, de egyrészt horrorfilmet sem azért néz az ember, hogy megnyugodjon, másrészt megpróbáltunk a kliséken túl mélyebben nyúlni ehhez a témához. A lemez mondanivalóját maga a kor, a mindennapjaink ihlették. Az az elképesztő mocskáradat, ami körbevesz minket. A teljes át- és kifordultság, az a pokoli 'rend', mely a világunkat uralja. Totális káosz, nemértés, félreértés, manipuláció és hazugságözön, mely rabláncon vezeti a legtöbbünket. Minden érték elértéktelenedése. Olyan világot élünk, ahol jog pusztítja el az igazságot, amiben az egyetemek üldözik a tudást, a 'kultúra' mérgezi meg az embert, ahol az istenadta nemeket felszámolják, amiben a deviáció az erkölcs, ahol az orvostudomány számolja fel az egészséget. Olyan korban élünk, amiben a saját kormányodtól jobban kell tartanod, mint bármelyik idegen állam hadseregétől. Spengler írta a saját koráról, hogy az már átmenet egy kultúrából a civilizációba, tehát az ő olvasatában a hanyatlásba, az agóniába való átmenet. Azóta eltelt több mint száz év, és én úgy gondolom, hogy már civilizáció sincs, csak egy halott tetem idegrángásait látjuk. A tradíciók ezt Végidőnek hívják. Ezért kapta a lemez a 'halálutáni civilizáció' címet, ennek a részleteit járják körbe az egyes dalok.”

A death metal szeríntetek mennyire alkalmas mély gondolatok kifejtésére?

Supa: „Imádom, ha egy zenekar komoly témákat feszeget, és ez a death metallal is működik bőven.”

Ruff: „Kellő érzék mellett úgy gondolom kivitelezhető, de arra mindenképp alkalmas, hogy az irányt megadja a komolyabb elmélyedésre, kutatásra.”

Mik a távlati célok a Lycanthropiával? Úgy értem, akár erőteljesebb külföldi jelenlét, kiadó stb.

Supa: „Sok helyen akarunk játszani, amennyire ez kivitelezhető. Illetve most készülünk épp a Wacken Metal Battle-re! Az is egy óriási élmény lesz, hogy megmérkőzhessünk!”

Ruff: „A jövőben mindenképp megcélozzuk mind a koncertek, mind pedig a kiadás, terjesztés tekintetében a külföldi lehetőségeket. Úgy érzem, van rá létjogosultságunk. Egyelőre még 'bejártsszuk' magunkat, összeszokunk, kereszük a lehetőségeket, illetve lassan, de elkezdünk dolgozni az új dalokon is. Köszönjük szépen az interjút!” ♪

„Tisztában vagyok vele, hogy a műfaj kliséi közé tartoznak a világvégével kapcsolatos elképzelések, de megpróbáltunk a kliséken túl mélyebben nyúlni ehhez a témához.”

A FOREST of STARS

Brit black metal-művészet

Tudvalévő, hogy a black metalnak ezer arca van, de amit a csaknem húsz éve működő A Forest Of Stars elővezet, az a műfaj változatosságát ismerve sem mindennapi teljesítmény. A black metal mintegy a gerincoszlopát alkotja a brit formáció zenéjének, mely tengely köré ezer szál tekeredik fel, sokszor olyan rend és szabályrendszer alapján, amellyel talán csak a zenekar hét tagja van tisztában. E gyönyörű káoszt uraló társaság Stack Overflow In Corpse Pile Interface című hatodik albuma kapcsán Milán Péter kérdezte ki az angolokat.

Nem könnyű eldönteni, hol is kezdjük az interjút egy olyan komplex jelenség kapcsán, mint A Forest Of Stars. Talán a Grave Mounds And Grave Mistakes című előző albummal. Mivel valamennyi anyag, amit A Forest Of Stars kiadott, sűrű, történésekkel teli, nem tudom, mennyi értelme van őket utólag boncolgatni, mégis megkérdeznék, mit gondolsz a Grave Moundsról és a korábbi lemezekről.

The Gentleman: „Igaz, ez volt az előző lemezünk, a Grave Mounds... Már annyira réginek tűnik, és a zenekar olyan sok – pozitív – transzformatív tapasztalaton esett át időközben, hogy nehéz mindenre visszaemlékezni. Részemről ez minden szempontból egy nagyon kemény album volt, ami az elkészítését illeti, a munkafolyamat során olyan boldogtalan voltam, hogy teljesen eltávolodtam a lemeztől, mihelyt meghallgattam és befejeztem a maszterizálást. Viszszatekintve sok élvezetes és jó dolog is történt a lemezkészítési fázisban, a dalok nagyszerűek, de rettentő keményen hajszoltam magam, egész napokat dolgoztam hónapokon át pihenés nélkül, a végeredmény viszont egyik aspektusában (lemezborító, fotók, keverés, videó) sem volt a közelében sem annak az erőfeszítésnek, amit beletettünk. Sok ember, akiket felbéreltünk, hogy a lemez vizuális részén dolgozzon, sokkal többet ígért, mint amire képes volt. A végére pedig én is egyre jobban kimerültem, róttam a köröket, egyre sötétebb helyeken kötöttem ki, s végül egyszerűen kiégtem.

Élvezem a dalok előadását a színpadon, ahogyan újraértelmezzük őket, ám magának a lemeznek a procedúrája (holisztikusan szemlélve mint egy egészet, nem pusztán a zenét) sok kellemetlen emléket hagyott maga után, sajnos nem sok egyebet. Ami a többi albumot illeti, a The Corpse Of Rebirth okozta a legtöbb élvezetet, amit lemezfelvétellel töltöttem; szintiszta öröm volt, óriási hangulatban voltunk, barátok játszottak együtt, akik mit sem törődtek a világgal – és fogalmuk sem volt róla, mit csinálnak.

Az Opportunistic Thieves... a NEHÉZ második albumunk, amikor is keményen át kellett gondolnunk, mit is csináljunk, mert már voltak rajongóink és elvárásaink. A Shadowplay... szintén jó móka volt, végzetlen kreativitás, ötletek dobálása. A Beware The Sword ezt az utat

folytatta, de – ahogy mindig – próbáltunk fejlődni, és új irányokat találni zeneileg. Nagyjából ennyi. Kb. húsz év történelem elszállt, mint egy füstfelleg...”

Kettleburner: „Az egyik dolog, amire rájöttünk az évek során, az, hogy ha kitartunk e lemezek végső formába öntéséig, az meg fog történni bennünket; ha csak nem távolodunk el tőle egy kicsit, és nem tartunk szünetet. A mélység egyértelműen visszanéz beléd.”

Nem kérdés, hogy egy olyan lemez megírása, meg-hangszerezése, rögzítése, mint A Forest Of Stars új albuma, a Stack Overflow In Corpse Pile Interface sok időt emészt fel. Miként zajlott a dalszerzés? Mint írtatok, kiürültetek az előző album elkészülte után...

The Gentleman: „Miután a Grave Mounds... természetes életútja véget ért, Kettleburner és én elkezdtünk viszketni, hogy új anyagot írjunk. Mindketten frusztráltak voltunk e lemez miatt, szerintem főleg azért, mert úgy éreztük, hogy állóvízben vagyunk, ahelyett, hogy előrehaladnánk. Utálok egy helyben állni, arroganciát, önhiúságot jelent – hogy azt ne mondjam, művészi értelemben érdektelen is. Tehát, miután kipihentem magam, fontosnak éreztem, hogy kezdjek ezzel valamit, előrelendítsem a gépezetet zeneileg, amennyire csak képességeinkből telik. Mint kiderült, Kettleburner ugyanígy érzett. Elkezdtünk arról beszélni, hogy megfrunk egy jó konceptalbumot, kitaláljuk, hogyan csináljuk meg, milyen érzéseink vannak ezzel kapcsolatban, hogyan tudnánk mindezt áramlásba hozni. Mihelyt egy érzés megszállt bennünket, elkezdtünk írni, és óriási mennyiségű zene halmozódott fel.

Nincsenek előttem a pontos számok, de létre kellett hoznunk egy táblázatot, hogy mindent átlássunk. Úgy terveztük, hogy az ötleteket albummá állítjuk össze, feldemózzuk; elérkeztünk arra a pontra, hogy megkerestük a kiadót, hogy szervezzék le a felvételeket, és aztán... minden összeomlott. Némely zenekartagok megkérdőjeleztek bizonyos dalokat, fontolgattuk, hogy miként tudjuk megoldani ezeket a problémákat, és mielőtt a tudatára ébredtünk volna, darabokra szedtük az egészet. Ebben az időszakban voltak a lezárások, mindnyájan izolációra kényszerültünk, csak távolról tud-

„Mi nem törekszünk arra, hogy határok, régiók közé szorítsuk a zenét, csak vagyunk, akik vagyunk és tesszük, amit teszünk.”

tunk kommunikálni egymással és ez majdnem megölt bennünket. Elkezdtünk vitatkozni, a dolgok rosszabbodtak, úgy tűnt, az egyedüli elővezető út az, ha feloszlunk.

Szerencsére enyhültek a lezárások, személyesen is tudtunk találkozni, és egy együtt töltött délután folyamán a legtöbb nézeteltérésünket rendeztük, megtaláltuk a módját, hogyan folytassuk, de a kulcsmotívum az volt, amikor úgy döntöttünk, hogy megszabadulunk mindentől, amit addig írtunk, újra demózzunk, mindent nulláról kezdünk. Rendkívül nehéz volt ezt megtenni, de nemcsak megmentett bennünket, de kiderült, hogy ez volt a legjobb kollektív döntés, amit valaha meghoztunk. Az új album (amire mindnyájan nagyon büszkék vagyunk) nem létezne azok nélkül az örvények nélkül, amelyeken átvergődtünk, s a tény, hogy újjászülve, megújulva kerültünk ki mindebből, a létező legjobb érzés.”

Újabb lemez A Forest Of Starstól, egy újabb izgalmas utazás a hangzások, stílusok, hangulatok, érzések hullámvasútján, tele zenei meglepetésekkel, díszítményekkel. Mit tudnál elmondani a konkrét dalszerzésről, például arról, hogy ki milyen formában vette ki a részét a folyamatból?

The Gentleman: „Nos, a fentebb elmondottakat kiegészítve újra meg kellett tanulnunk, hogy kell dalt írni. Még specifikusabban: hogyan írhatunk úgy, hogy meggyőződjünk róla, mindenki részt vesz a folyamatban, kreatívan belefolyik a dalszerzésbe, ugyanakkor elkerülve azt, hogy hét ember akarjon egyszerre riffet írni. Ez kb. egy évet vett igénybe, és különféle megközelítéseket alkalmaztunk, hogy kidolgozzuk a munkamódszert, ami megszülte ezt az albumot. Végül sikerrel jártunk. Lényegében van egy eredendő dalszerzőnk. Ő olyan valaki, aki létrehozza egy dal struktúráját és riffjeit. Ez egyetlen riffből egy komplett dalig terjedhet. Ezt követően lefektetjük az alapstruktúrát gitárokkal, dobokkal; ezek még csupasz csontok elszórtan. És ha felvilágoz bennünket a dal, akkor tudjuk, hogy van valamink, amin érdemes dolgozni. Ezek után mindenki megkapja a lehetőséget, hogy hozzátegye a magáét, s hirtelen van egy adag demónk, amelyek izgalomban tartanak bennünket.”

Kettleburner: „Én kreativitás szempontjából kimerültem, amikor újrakezdtük, miután 18 hónapig dolgoztunk és megpróbáltuk megírni az 'elveszett albumot', így teljesen kifogytam az ötletekből. Egyébként azután szépen működött, le tudtam ülni, és hagytam, hogy hasson rám az, ami éppen körülvett, lassanként elkezdett inspirálni, hogy

„A művészetünkben nem kötünk kompromisszumot, mert ez a mi saját kiterjesztésünk, valamint az értékeinké. Ezekhez hűnek kell lennünk.”

hozzájárulok a többiek ötleteihez, ami újratöltötte a tankot. A dolgok elkezdtek áramlani.”

Ahogya a promólap mondja: „A Forest Of Stars a brit black metal megtestesítője.” Mit jelent számotokra a black metal, és hogyan alakítjátok át úgy, hogy A Forest Of Stars részévé lesz?

The Gentleman: „Égészen őszintén, fogalmam sincs. Ez a kiadó ötlete volt, ők ragaszkodtak hozzá, hogy van egy ország, ahonnan származunk, ők jöttek elő ezzel a konkrét kifejezéssel. Mi nem törekszünk arra, hogy határok, régiók közé szorítsuk a zenét, csak vagyunk, akik vagyunk és tesszük, amit teszünk. Ezen a ponton abban sem vagyok biztos, hogy tudom, a black metalt hogyan illesztjük bele a műveinkbe. Az egyetlen szabály, amit dalszerzőskor figyelembe veszünk, az úgy szól, hogy: »Tetszik ez nekünk?«, »Remekül szól?«. Ha erre igennel tudunk válaszolni, akkor meg is vagyunk. Azt hiszem, mi csak a hatalmas, kollektív hatásaink összessége vagyunk, és ezek egyike természetesen a black metal. De nem úgy ülünk le, hogy black metalt fogunk játszani, hanem azzal a céllal, hogy zenét, amit pedig hallasz, az az eredmény – bármilyen szörnyen kiszámíthatóan is hangzik ez.”

Curse: „Égészen őszintén, a brit mivolt nem lényeges számunkra. Ami a black metalt illeti, a korai '90-es évektől kezdődően meghatározó szerepe volt abban az időszakban, amikor felnőttem, és a zenei szemléletem egyik gyökerét képezi. Ugyanakkor a zenehallgatási szokásaim mindig eklektikusak voltak – nálam jelenleg minden másnál többször szól folk, progresszív zene és krautrock.”

A Forest Of Stars rengeteg zenei forrásból merít, nem lenne könnyű valamennyit felsorolni, de a folkos dallamok vagy a progresszív törekvések kimondottan fontosak. Hogyan tudjátok megteremteni a harmóniát ezen elemek között és elkerülni, hogy az egész káoszba fulladjon?

The Gentleman: „Ez egy nagyon jó kérdés! Őszintén szólva nem vagyok biztos benne, hogy NEM fullad káoszba... Számomra az arany szabály egy dal megírása és összeállításakor az, hogy »áramlik?«. Gördülékenyen kell hullámoznia, hogy lehessen érezni, hogy egy teljes egészről van szó, majd az összes dalmat egy teljes albumot kell kiadnia. Maga a zenei stílus nem tényező, kivéve, hogy tetszik-e nekünk az adott riff vagy dallam, vagy sem. Azt hiszem, rajtunk mint szűrőn keresztül minden A Forest Of Starsként fog megszólalni – hasonlóképpen, ahogyan a prizma színekre szórja a fényt. Nem tudom, ennek mekkora része vak szerencse, de úgy tűnik, eddig jól működött. Egy hét tagból álló zenekarban nehéz jelentős számú olyan művészt találni, akit sokan kedvelünk, mindnyájukat figyelembe véve extrém széles palettát ölelünk fel. De ez nem azt jelenti szó szerint, hogy hozzáadunk egy stílust a dalhoz, egyszerűen csak hatással van rád a stílus, a produkció, a szerkezetek stb., amelyekben ez kifejeződik, és ez a szikra új ötleteket eredményezhet, elvihet ismeretlen területek felé.”

Az erős brit karakter kiemelten fontos eleme A Forest Of Stars stílusának. A teátrális ének, az erős

brit angol kiejtés, a gazdag szókincs, a költőiség, sőt, dagályosság azt sejteti, hogy ezt a jelleget igyekszik kidomborítani a zenekar, kihozni belőle a maximumot...

The Gentleman: „A zenekar teljes eddigi működése során sokan kihangsúlyozták, mennyire brit a hangzásunk, az érzésvilágunk. Mi egészen őszintén, komolyan mondom, nem érezzük ezt, azonban a vélemény és a bizonyíték ilyen súlya alatt nem is tagadhatjuk le! Azt hiszem, túl közel, túl mélyen vagyunk ebben érintve, hogy képesek legyünk megállni. Vagyis, igazából, amit hallasz, azok mi vagyunk teljes őszinteséggel, mivel csak így tudjuk magunkat megjeleníteni, és ha ez úgy nyilvánul meg, hogy ez brit, akkor ez teljesen természetes, nem szándékos, csak az összessége annak, amik vagyunk. Úgyhogy ám legyen!”

Curse: „Teljes őszinteséggel, azt hiszem, mint emberek többek vagyunk a részek összességénél, mintsem csupán egy konkrét nemzethez tartoznánk. A legtöbbünknek különböző családi háttere van, így kevésbé érdekel bennünket, hogy Angliához kössük magunkat. Ennek ellenére – eltérő szinteken és sikerrel – az angol az egyetlen nyelv, amit beszélek. Amikor írok, leginkább a fejemben lévő káosz inspirál, mintsem külső tényezők, bár az utóbbiak is utat találnak a szövegekhez. Engem eléggé zavarba hoz az a kifejezés, hogy 'dagályos', mivel annyira földön járó ember vagyok, amennyire csak lehetséges. A szövegek a tudatfolyam kivetülései, leginkább egy zavarodott elme produktumai.”

Szép Katie Stone éneke és hegedűjátéka. A témái páthuzamosan születnek a zenével, vagy utólag kerülnek bele a dalokba?

The Gentleman: „Ez teljes mértékben az adott daltól függ. Némely esetben Katie kezdi a dalszerzői folyamatot egy témával, amit megírt, máskor a mágiát a dal tetőpontjaként hozza el. Rendkívüli képessége van arra, hogy meghallgat egy hangsort, majd egy remekbe szabott dallamot illeszt hozzá. Égészen fantasztikus ezt élőben, ott és akkor megtapasztalni, és már húsz éve van alkalmam erről meggyőződni. Úgy tűnik, Katie kifogyhatatlan inspirációs forrással rendelkezik.”

A Stack Overflow In A Corpse Pile Interface egészen bizarrul csengő lemez cím, ami a hasonlóan furcsa lemezborítóval egyetemben némi magyarázatra szorul. Egyébként érdeklődtök más művészeti ágak, például a festészet iránt?

Curse: „A Stack Overflow in A Corpse Pile Interface mint cím arra az érzésre utal, hogy az uralkodóink hajlandósága a népirtásra akkor halálhegyeket produkál, hogy az arra vonatkozó képességeink, hogy mindezt mentálisan kezeljük, nyugvópontonra jut. Az agyunk túlterhelődik halállal, az emlékeink küzdenek ezek elraktározásával, elkezdenek leromlani, és az egész program kritikus hibajelzésbe torkoll. Személy szerint én egy elég mohó olvasó vagyok, szeretek írni és festeni, bár a valóságban elég ritkán üzöm ezeket a tevékenységeket. Jelenleg túlzottan a saját elmállapotom fogságában vagyok – vagy ennek hiányában –, ami általában meggátolja a kreativitást. Remélhetőleg ez hamarosan meg

fog változni. Az album szövegei nagy mértékben a mentális betegségekkel, halállal és reménytelenséggel foglalkoznak. Ugyanakkor találni néhány humoros odaszúrást is a szövegekben, mivel mindig ki fogok tartani amellett, hogy legálább meg kell próbálnunk belenevetni a balsors arcába.”

Egy pillanatra még térjünk vissza a „brit” kérdésre. Véleményetek szerint hogyan lehet nemzeti, regionális, tradicionális, művészi értékeket fenntartani, ápolni a globalizáció, az erősödő digitalizáció, sőt, ami még rosszabb, az egyre erősödő mesterséges intelligencia korában?

The Gentleman: „Egy pillanatra tegyünk félre minden nemzeti érzést. A zenekar így működik: közeli barátok vagyunk. A prioritás a tagok fizikai és mentális jólléte, és ezek után maga a barátság. Ezt követően a zenekar. Tehát, ha ezt lemeztelenítjük egészen a gyökeréig, ezek a zenekar központi elemei, ezek teszik azzá, ami. Minden más ebből származik; minden döntésnek, legyen az művészi, üzleti vagy bármi más, e három szűrőn kell átmennie. Nem állítom bizonyosan, mivel belülről vagyok érintve, de az, amit érzünk, adja meg a zenekar identitását.

Ezenkívül nagyon szigorú minőségi kritériumaink vannak, a művészetünkben nem kötünk kompromisszumot, mert ez a mi saját kiterjesztésünk, valamint az értékeinké. Ezekhez hűnek kell lennünk. Ami kis pénz volt ebben az őült iparágban, kiszípolozódott (a mi szintünkön) a Daniel Ek-félek lélektelen kapzsisága miatt. (*Daniel Ek a Spotify alapítója – a szerk.*) Csak a művészetünk maradt, tehát ki kell tartanunk mellette, ápolnunk kell, amennyire tudjuk. Emberi lények vagyunk: kaotikusak, hibásak, tökéletlenek, tele komplikált, küzdelmes érzésekkel, gondolatokkal. Ez a mi zenénk és lehet, hogy az MI/LLM technikailag le tudja másolni A Forest Of Stars zenéjét (bár eddig még csak a közelébe sem értek), ám ennek nincs szíve, nincs lelke, nincsenek küzdelmek, nincs szerelem, nincs szenvedély, nincs fájdalom, ez egy üres árnyék, ami még annak a megértésére sem képes, amit lemásol.

Azok az emberek, akiket valóban érdekel a zene, ezt akarják? Olyasvalamit akarnak, amihez nem tudnak érzelmileg kapcsolódni? Valamit, ami ellopja az összes művész zenéjét, majd visszaöklendezi a hasonmást a gyors profit érdekében? Valamit, ami úgy szól, mint minden más; egy nagy, homogén nyálmassza? Egészen biztos vagyok benne, hogy végül a techfigurák fognak győzni. Általában ők győznek, amikor úgy tűnik, hogy senki nem akar felállni és/vagy megregulázni őket. De mi továbbra is tesszük azt, amit tenünk kell, miközben a világ lángol, boldogan játszunk bizarr zenénket egészen addig, amíg el nem jön a vég.”

Curse: „Szeretném azt gondolni, hogy mint individuumok, és mint zenekar kötődünk azokhoz a dolgokhoz, amelyek azzá tesznek bennünket, amik vagyunk, és hogy azt tesszük, amit teszünk, inkább, minthogy bármilyen nemzeti identitáshoz kapcsolódjunk. Mi elsősorban egy közeli barátokból álló zenekar vagyunk, azért létezőnk, hogy a műzsáink számára csatornák legyünk, és nem Anglia felé nyilvánítjuk ki tiszteletünket. Ezzel együtt személy szerint a mai világot rendkívül ízléstelennek, műanyagoknak, egyre olcsóbbnak és gyakran sekélyesnek tartom. Ami végül egy online világa az ostobaságoknak, a hazudozóknak, az oportunistáknak és a leértékelt véleményeknek. Remélem, ez változhat, de a remény gyakran csak egy üres szó. Ami a mesterséges intelligenciát illeti, ahogy számítani lehetett rá, nagy mértékben azok az öltönybe bújt disznók használják, akik az erkölcsstelséget árulják a pénzsóvárság nevében. Ez az egész nagyon lesújtó.”

Kettleburner: „Két ginszagú könnycsepp szívárgott le az orra tövébe. De most már rendben van, minden rendben van, a küzdelemnek vége. Diadalt aratott önmaga fölött. Szerette a ChatGPT-t.” (*Kettleburner Orwell 1984 című klasz-*

szikásának utolsó mondatát parafrázálta, ahol Nagy Testvért kicserélte a ChatGPT-re. – M. P.)

Milyen gyakran játszik élőben A Forest Of Stars? Komplikált feladat a számokat átalakítani, hogy élőben is előadhatók legyenek?

Kettleburner: „Mindig komoly eskütételre kerül sor, amikor megpróbáljuk kitalálni, hogy mi módon lehetséges előadni két különböző részletet egyazon időben. Az érzést, amikor a dalainkat a koncertekhez tanuljuk be, ahhoz az érzéshez tudnám hasonlítani, amikor költözöl, amikor tudod, hogy a padláson hegyekben áll a törmelék és az elszállítandó tárgyak, és csak egy kis autód van, amibe mindez befér. Választanod kell, mi az, ami fontos, és mi az, ami kevésbé.”

The Gentleman: „Közel sem játszunk olyan sokat élőben, mint szeretnénk. Számos oka van, ami megakadályoz bennünket ebben, bárcsak másképp lenne. Valójában az összes dalt, amelyet élőben előadunk, le kell bontanunk, majd újra fel kell építenünk. Ez a ma elfogadott módszer természetes része. Ez azért van, mert idióták vagyunk, először megírjuk a dalokat, és csak azután kezdünk azon morfondírozni, hogy miképpen fogjuk őket élőben előadni. Sokkal jobban megnehezítjük a magunk dolgát, mint kellene. Ugyanakkor érezzük, hogy ha csak simán újrarájtszanánk őket a színpadon, akkor a CD-t is magunkkal vihetnénk a koncertre és az szólhatna a hangfalakból, mivel semmi eltérés nem lenne. Ily módon arra is lehetőségünk nyílik, hogy újraértelmezzünk egy dalt, hogy lássuk, mi működik és mi nem, és azokra a részletekre helyezük a hangsúlyt, amelyek jobban érvényesülnek élőben. Drasztikusabbá változtatom a hangzást élőben; a korai számok sokat változtak, az újabbak sokkal kevesebbet.”

Vannak konkrét koncertdátumok?

The Gentleman: „Év végén lesz egy rövid brit turnénk, ezt követően egy rövid európai kiruccanás, de az utóbbi kapcsán még nem tisztázták a részletek, így sok mágikus kötelék gátolja meg, hogy ezekről beszéljek.” U

PRO-PAIN

A VILÁG, AHOL ÉLÜNK

Május közepén adta ki új albumát a hardcore-punk/groove metal színtér egyik legkarakteresebb zenekara, az amerikai Pro-Pain. A Stone Cold Anger az első korongjuk, amit az énekes-basszusgitáros Gary Meskilt még 2017-ben ért brutális rablótámadás óta készítettek. Gyuricza Tamás Marcell többek közt arról is megkérdezte az alapító frontembert, hogy az akkori eset mennyiben befolyásolta a zenekar működését.

A Stone Cold Anger tizenegy évvel a Voice of Rebellion után jelent meg. Volt köze az ellened elkövetett erőszakos támadásnak ehhez a hosszú kihagyáshoz?

„Volt, de nem mondanám egyedüli oknak, inkább több körülmény együttes hatása idézte azt elő. A rablótámadás okozta fejsérülésem volt az első olyan dolog, ami miatt a működésünket teljesen újra kellett gondolnunk, hiszen gyakorlatilag szétverték a koponyámat egy jégcsákánnyal. Kórházba kerültem, majd szükségem volt egy hosszabb időre, hogy vissza tudjak térni. Ez nemcsak amiatt kellett, hogy biztonságosan érezzem magam a színpadon, hanem ahhoz is, hogy a stúdiómunkákhoz tökéletes állapotban legyek hangügyleg.”

A koponyasérülésed miatt felvetődött annak lehetősége, hogy végleg abba kell hagynod a zenélést?

„Volt ilyen lehetőség is, igen, és nemcsak amiatt. Már a 2017-es fejsérülésből sem sikerült teljes egészében felépülöm, szóval azok a fickók, akik rám támadtak, maradandó egészségkárosodást okoztak, de ennek ellenére mindent meg tudtam csinálni segítség nélkül is. Szín-

padra tudok állni, a kezembe tudom venni a hangszeremet, és a hangom is rendbe jött. Szerintem egész jó vagyok még ebben a műfajban, de közben jött egy másik egészségügyi probléma.

Nálam is jelentkezett a Dupuytren-kontraktúra, ami a tenyér bőr alatt húzóódó kötőszövetes hártájának a betegségét jelenti, s a teljes kéz bénulásához vezet. Talán hallottál már róla, ha máshonnan nem, akkor onnan lehet ismerős, hogy Dave Mustaine-nek a Megadethből is ugyanez a baja. Ha jól értem a vele kapcsolatos híreket, akkor őt már a nyugdíj felé szorítja a betegség. Szerencsére én még nem tartok ott, de egy kicsit nyomorék lettem. A probléma először a bal kezemenél jelentkezett, s már a jobbnál is érzékelhető.

Sajnos, ez egy olyan szindróma, ami nem gyógyítható, csupán késleltethető a betegség előrehaladása kezelésekkkel vagy műtéti beavatkozással. Valójában azonban teljesen mindegy, hogy hány műtéten esel át, a Dupuytren-kontraktúra valahogy mindig visszatér. Nekem is volt már két műtétem, ami egy ideig megoldást jelentett, de már újra mutatkoznak a tünetek, sőt, talán rosszabb is az állapotom, mint a második operáció előtt

volt. Nagyon idegesítő, és zenészként elég nehéz ezzel együtt élni.”

Ez a betegség szintén oka annak, hogy ilyen lassan született meg a Stone Cold Anger album?

„Igen, hiszen ma már ott tartok, hogy gitáron szinte egyáltalán nem tudok játszani. Ez azért jelent problémát, mert a dalokat mindig is hathúros gitáron írtam, mostanra viszont elvesztettem azt a képességemet, hogy akkordokat fogjak le. Basszusgitáron továbbra is tudok két ujjal játszani, de a hathúros gitárt már nem vagyok képes megfelelően használni. A színpadon, a koncerteken nagyon jól éreztem magam azzal a felállással, amivel 2019 és 2024 között működött a Pro-Pain, de az új dalok írása már nagyon nehezen ment.

Közben volt egy Covid-járvány is, ami szintén nem kedvezett annak, hogy új albummal jelentkezünk, de a fő ok mégiscsak a Dupuytren-kontraktúra volt, ami miatt nem éreztem motivációt hozzá. Igazság szerint, Eric (Klinger, gitáros) visszatérése hozta meg ezen a téren a változást. Onnantól kezdve már nemcsak azt éreztem, hogy bőven lenne még mit mondanunk az embereknek, de azt is,

hogy Eric segítségével ezt meg is tudom tenni. Az újbóli csatlakozása után így nem sokkal már bele is fogtunk az új dalok írásába.”

Eric 1999 és 2007 között volt tagja a zenekarnak. Mivel tudtad rávenni, hogy újra csatlakozzon?

„Nem kellett nagyon sokat győzködni. 2024 nyarán kerestünk valakit, aki be tudna ugrani az akkori gitárosunk, Matt (Sheridan) helyére, aki éppen vízum-problémákkal küszködött akkoriban. Semmi épkezláb ötletünk nem volt, már úgy voltunk vele, hogy azt a pár koncertet megcsináljuk hárman, s így is indultunk neki a próbáknak. Ehhez azt kell tudni, hogy a próbákat Belgiumban tartjuk, hiszen a dobosunk, Jonas (Sanders), és a gitárosunk, Greg (Discenza) is ott él. Már az utolsó próbáink egyikét csináltuk, amikor eszembe jutott, hogy Eric is errefelé lakik valahol. Rögtön mondtam is a többieknek, hogy kérdezzük meg őt.

Régóta nem beszéltünk már egymással, de nagyon nyitott volt a dologra, és le is nyomtunk talán öt koncertet közösen. Egész végig azt éreztük, hogy nemcsak a régi kémia van meg még mindig közöttünk, de valami új ösztönzést is kaptunk attól, hogy megint együtt léptünk színpadra. Mindannyian nagyon jól éreztük magunkat, de végül Eric volt az, aki felvette, hogy szeretne visszajönni, szívesen lenne újra a Pro-Pain teljes értékű tagja. Alaposan meg is lepett ezzel bennünket, de az élet már csak ilyen.”

Az új album dalain milyen arányban osztoztatok meg egymással?

„Úgy 75/25 százalékos arányban. Eric nagyjából a 75 százalékát írta a riffeknek, a maradékot pedig mi, többiek közösen. A dalokat viszont már kivétel nélkül én raktam össze, egyedül. Felhalmoztunk úgy 200 riffet, s azokból raktam össze azt a tíz dalt, amit az albumon hallhatsz. Továbbá én írtam az összes dalszöveget is.”

Szerkesztőségünk munkatársainak szinte egyöntetűen az a véleménye, hogy a Stone Cold Anger gördülékenyebb, energikusabb, mondhatni jobb album, mint az elődei voltak. Te is így látod?

„Nos, lehet, hogy így van, és ez egy jó visszacsatolás is számunkra, de nekem mindig is az volt a legfontosabb, hogy megőrizzük azt a stílust és hangzást, amivel annak idején indultunk. Ez a harmincöt év, vagy ha a Crumbsuckersben eltöltött időt is beleszámítom, akkor már közel negyvenöténnél tartok, arra szolgált, hogy tökéletesítsem a megszólalásunkat. Ez nagyon kemény munkát és elkötelezettséget igényel. Sok nagyszerű zenekar van a világon, de csak kevés mondhatja el magáról, hogy abszolút egyéni a hangzása. Szerintem a Pro-Pain ilyen zenekar, és erre nagyon büszke vagyok.”

A Stone Cold Anger album dalszövegei a modern társadalom kíméletlen kritikáját jelentik. Eleve ez volt a szándékod, vagy adták magukat ezek a témák, mint sokakat foglalkoztató, időszéri kérdések?

„A Pro-Pain nem egy divat által vezérelt zenekar, nem idealizáljuk, és nem azzal foglalkozunk, hogy éppen mi a trendi, hanem a mindenkori érzéseinkre és benyomásainkra hagyatkozunk. Persze, művészként máshogy érzünk bizonyos dolgokat, mint az úgymond hétköznapi emberek, de talán éppen ettől van a dalainknak még ma is mondandója vagy relevanciája. Ha a világ egy idilli állapotban létezne, ha a társadalom csak jobb időket élne meg, akkor nem lenne szükség az olyan zenekarokra, mint a Pro-Pain. Mi ugyanis arra mutatunk rá, hogy mennyire elcsesződött az élet.

Ha elolvasod a majdnem 35 éve kiadott első albumunk, a Foul Taste of Freedom bármelyik szövegét, azt fogod látni, hogy azok a dolgok, amikről akkor beszéltünk, még ma is jelen vannak a társadalmunkban. Sőt, nem csupán jelen vannak, de még fokozottabban érvényesülnek. Ahogy a társadalom egy lefelé menő spirálon van, úgy lesznek a mi dalszövegeink is egyre intenzívebbek. Minél rosszabb időket élünk, azok annál inkább benyomást gyakorolnak ránk. Azt gondoltuk harmincöt évvel ezelőtt, hogy egy elb*szott világban élünk? (nevet) Ki kell, hogy ábrándítsalak, a világ most van csak igazán szétb*szva!”

Mit tartasz ma a leginkább releváns témának, s mi az, ami a legjobban foglalkoztat jelenleg?

„Szerintem a legnagyobb problémát mostanában a háborúkból jelentik. Mindegy, hogy az orosz-ukrán háborúra gondolsz, vagy arra, ami a Közel-Keleten történik, az amerikai befolyásolási kísérletre, ez a kettő ugyanúgy probléma. A Pro-Pain egy nagyon elkötelezetten háborúellenes zenekar. Mi nem hiszünk ezekben a konfliktusokban. Szerintem nem tesz jót az amerikai beavatkozás a közel-keleti történésekbe, nem érzem azt, hogy nekünk, mármint az Egyesült Államoknak bele kellene szólnunk abba, ami Iránban történik. Azt pedig pláne nem gondolnám, hogy bele kellene keverednünk egy közel-keleti konfliktusba. A világnak manapság sokkal inkább szüksége lenne a békére, és arra kellene törekedni, hogy ezek a konfliktusok mielőbb rendeződjenek.”

A Stone Cold Anger az első Pro-Pain album, amit a Napalm kiadó jelentetett meg. Ők eddig kevésbé voltak aktívan a hardcore-színtéren. Miért éppen hozzájuk szerződtek?

„Mert szerintem nagyon jók abban, amit csinálnak. A Napalm Records talán az elmúlt időszak egyik legdinamikusabban fejlődő független kiadója, amely ahhoz képest, amit a metalt piacon találsz,

hatalmasra nőtt. Értelmes munkatársaik vannak, akik tudják a dolgukat, és értenek is ahhoz, amit csinálnak. Az lehet, hogy nincs túl sok hardcore-zenekaruk, de szokásuk olyan előadók szerződtetni, akik komoly múlttal, jelentős életművel, gazdag hagyatékkal rendelkeznek. Emiatt gondoltam úgy, hogy előnyös lehet számunkra, ha velük állapodunk meg. Szerintem egy ilyen kiadóval még tovább is tudunk fejlődni.”

A Pro-Pain New Yorkból indult, de már egy jó ideje Floridában élsz. Miért döntöttél úgy, hogy elhagyod New Yorkot, ami még ma is az amerikai hardcore-színtér egyik központja?

„Ó, ez már elég régen történt. 1998-ban hagytam ott New Yorkot, s nem zenei vagy üzleti, hanem családi okok miatt. A fiam akkor volt hároméves, és szerettem volna olyan lakóhelyet választani a családom számára, ami optimálisabb feltételeket biztosít egy gyermek fejlődéséhez. A testvérem akkor már pár éve Floridában élt, és úgy gondoltam, nekünk is jobb lesz ott felnevelni a fiunkat. New York jó hely, ha zenével foglalkozol, de ez az ipar azt is megengedi, hogy oda költözz, ahova csak akarsz, miközben ugyanaz a zenész maradhatsz, aki voltál. Szóval, elköltöztünk Floridába, s a zenekar akkori tagjai közül volt, aki követett bennünket, míg más maradt New Yorkban. A költözés tehát az én döntésem volt, és egyáltalán nem bánom, hogy megléptem ezt, tulajdonképpen sose néztünk vissza. Persze, ilyen-olyan okokból, például rokonlátogatásból azért még visszajártunk, de időközben sok más családtagunk is elhagyta már New Yorkot.”

Az imént azt mondtad, a zenekarod tagjai, leszámítva téged, mindannyian Belgiumban élnek. A Pro-Pain amúgy is gyakran lép fel Európában. Az nem fordult meg a fejedben, hogy átköltözz Európába?

„Még nem, mivel a fiam 20 percre lakik tőlem. Kicsi családom van, a feleségemmel élek, s egy fiunk van. Szeretjük, hogy közel vagyunk egymáshoz, ezért bár nem tudom, hogy mit hoz majd a jövő, de egyelőre még biztosan Floridában maradunk. A zenekar bázisa azonban valóban Európa. Rajtam kívül már mindenki Belgiumban él. Jonas Brüsszelben, Greg Charleroi-ban, Eric pedig Mons-ban. Én vagyok az egyetlen, aki ragaszkodik az Államokhoz, de nemcsak a zenekarból, hanem a teljes Pro-Pain családból, hiszen a crew tagjai is Belgiumban laknak.” U

PAUL QUINN

ÉLET A SAXON UTÁN

A májusi, budapesti Tim Ripper Owens-koncertnek volt különleges vendége a gitáros Paul Quinn, aki Harrison Young társaságában – néhány további szerzemény mellett – egykori zenekara, a Saxon dalaiból játszott el egy csokorra valót akusztikus gitáron. A koncert előtt mindössze néhány nappal bejelentett, s így abszolút meglepetésnek számító fellépést követően Gyuricza Tamás Marcell ült le beszélgetni a már 75. életévében járó zenésszel.

Alaposan megleptél azzal, hogy itt vagy Budapesten, hiszen 2023 tavaszán olyan hír jelent meg, hogy visszavonulsz a turnézástól. Meggondoltad magad?

„Úgy gondoltam, ha újra ki tudnék állni a színpadra, akkor talán több élvezetet szereznék magamnak, mert őszintén szólva, eléggé unalmas ez a nyugdíjas életforma. (nevet) A Saxonba már nem mennék vissza, de a színpad azért hiányzott. És van egy zenekarom, a The Cards, amit próbálok egy kicsit reklámozni ezekkel a fellépésekkel.”

Eredetileg arról volt szó, hogy tagja maradsz a Saxonnak, csupán a turnézástól vonulsz vissza. Most viszont már mindenhol ex-Saxon-tagként szerepelsz. Jelenleg mi a státuszod?

„Nincs státuszom, hacsak az nem, hogy még mindig jó barátok vagyunk. Üzlettársak viszont már nem. Minden hivatalos kapcsolatom megszakadt a Saxonnal.”

Dalokat sem írsz nekik? A Saxon énekese, Biff a kiválásod idején még azt mondta, fogsz neki küldeni dalokat egy következő nagylemezhez. Ehhez képest a 2024-es Hell, Fire and

Damnation albumon nem szerepelsz szerzőként. Magyarázatot adnál erre a történetre?

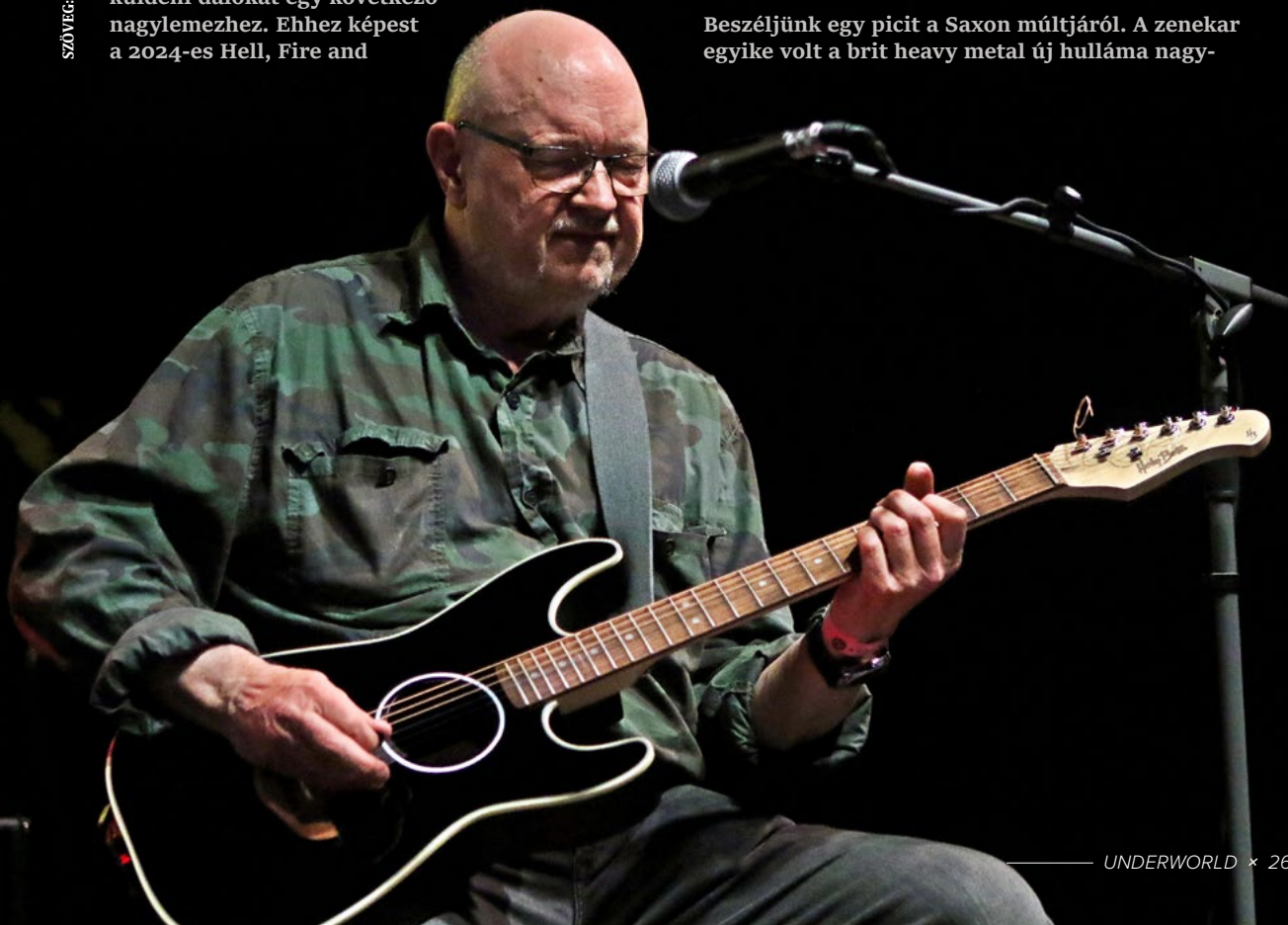
„Nos, ez valószínűleg miattam történt így. Volt egy közös Judas Priest/Uriah Heep/Saxon-turné. Biffék szerettek volna még a turné előtt kiadni egy albumot, s valóban volt szó arról, hogy ahhoz tőlem is várnak dalokat. Én viszont fáradt voltam abban az időben, nem igazán volt energiám ahhoz, hogy zenét írjak. Ezért nem is küldtem el időben a megbeszélt dalokat, így lemaradtak az albumról. Nincs más mentésem, tényleg bealudtam ezzel, de azóta már felébredtem.”

Szerinted lesznek még további Saxon-lemezek, amire esetleg mégis felkerülhetnek az általad írt dalok?

„Én úgy tudom, hogy egyet még mindenképpen szeretnék kiadni. Arról azonban nincs információ, hogy ahhoz felhasználnák-e az ötleteimet. Biff mindig úgy válogatott a zenék közül, hogy azok passzolnak-e a szövegeihez. Ha nem érezte odaillőnek az adott riffet, akkor lehetett az bármilyen jó, nem használta. Ezen a munkamódszeren szerintem azóta sem változtatott.”

Beszéljünk egy picit a Saxon múltjáról. A zenekar egyike volt a brit heavy metal új hulláma nagy-

SZÖVEG: GYURICZA TAMÁS MARCELL · FOTÓ: GYURICZA FERENC

jainak. Szerinted mi lehetett a titka annak idején a műfaj sikerének?

„Azt nem tudom, hogy a műfaj népszerűségét mi okozta, azt viszont igen, hogy a Saxon sikere minnek volt köszönhető. Szerintem annak, hogy bármit el tudtunk játszani, és bármiből képesek voltunk nagyon jó heavy metal dalokat összerakni. Ha ismered a történetünket, akkor tudod azt is, hogy a Saxon két zenekarból alakult ki. Néhány dalunk már azelőtt létezett, hogy a Saxon megalakult volna. Ezeket hoztuk magunkkal a korábbi zenekarainkból, és átdolgoztuk, Saxon-dallá formáltuk őket. Sokszor pedig csak jammeltünk, például jazztémákat, és azokat ültettük át heavy metalba. Nem tudok másik zenekart mondani, aminek hasonló lett volna a gondolkodásmódja.”

Az első Saxon-album mégsem hozta meg a várt áttörést. Volt bennetek emiatt csalódás?

„Á, ez elég nehéz kérdés, nem is tudom. Nem, nem hiszem, hogy csalódtunk volna emiatt, hiszen minden sikernek nagyon tudtunk örülni. Nagyon jó érzés volt, hogy akadt egy stúdió, amelyik bizalmat szavazott nekünk, és kiadta az első albumunkat. Az ugyancsak, hogy rögtön az első nagylemez megjelenése után jegyezni kezdték a nevünket. Nem volt sok ismeretünk a zeneipar működéséről, és arról sem voltak igazán elképzeléseink, hogyan tudnánk még ismertebbé válni. Fogalmunk sem volt arról, hogy mit kellene tennünk ennek érdekében. Azt gondoltuk, az is elég lesz, ha a lehető legtöbb helyen fellépünk. Szerencsére volt egy önzetlen támogatónk, DJ Neal Kay, aki tényleg nagyon sokat segített nekünk. Ő vezette a The Heavy Metal Soundhouse klubot, ami a legfontosabb bázisa volt akkoriban a heavy metal zenének Észak-Londonban. Rengeteg fiatal járt oda szórakozni, Neal pedig rendszeresen játszott a mi dalainkat is. Neki köszönhetően tényleg nagyon sokan ismerték meg a Saxont.”

Mint ahogy az Iron Maiden sikerében is fontos szerepet játszott Neal. Apropó, Iron Maiden. Amiatt sem volt rossz szájjed, hogy a Saxon sosem lett olyan népszerű, mint az Iron Maiden vagy a Judas Priest? Érezted például féltékenységet az ő sikerei miatt?

„Nem, féltékeny sosem voltam, viszont nagyon büszke vagyok ezekre a zenekarokra, és arra is, hogy velük együtt mi is ott voltunk a stílus indulásakor. Ha a személyes benyomásaimról kérdezel, mind az Iron Maiden, mind a Judas Priest a nagy kedvenceim közé tartozik. De ugyanígy nagyon szeretem a Uriah Heep, a Deep Purple és az AC/DC zenéjét is. Az AC/DC hatása például majdnem minden Saxon-dalban jelen van.”

Gitárosként ki volt még rád hatással?

„Ha most Jimi Hendrix nevét várod, akkor csalódnai fogsz. Persze, a legtöbb gitáros biztosan őt említené elsőként, nekem azonban Jeff Beck volt a legnagyobb tanítómesterem. Engem ő sokkal jobban inspirált, mint Hendrix. A másik, akit mindenképpen meg kell említenem, Terry Kath, a Chicago néhai gitárosa. Ő talán kevésbé ismert a heavy metal világában, de kivételes képességű zenész, egy nagyon gyors és kísérletező gitáros volt. Persze, mondhatnék még további neveket is, hiszen sokan befolyásolták a gondolkodásomat. Például Michael Schenker, akinek nagyon sok angol gitáros játékában hallok a hatását.”

Mit tanácsolnál azoknak a fiatal zenészeknek, akik ma kezdenek el gitározni? Mire figyeljenek?

„Először azt, hogy ne vesztegessék el az idejüket, kezdjenek el minél fiatalabb korukban zenélni. Az ember fiatal korában sokkal könnyebben viseli el azokat a nehézségeket, ami együtt járnak a turnézással. Másodszor pedig azt, hogy

ne bízzanak meg vakon senkiben sem. A Saxonnal nekünk ezzel elég sok problémánk volt. Többször is átverték, meglóptak bennünket. Nem volt akkora veszteségünk, mint a The Beatlesnek, de azért így is eléggé fájdalmas volt.”

Mit tartasz a Saxon csúcsteljesítményének?

„Nem tudom. Talán azt, hogy őszinték és természetesekek voltunk. A Saxon mindig is egy bulizós zenekar volt, ha nem voltunk fáradtak, akkor addig és úgy játszottunk, ahogy csak tudtunk. Persze, a turnézás elég fáradtságos dolog is tud lenni.” *(nevet)*

Melyik számodra a legkedvesebb Saxon-album, és miért?

„Ő, ez egy nagyon fájdalmas kérdés. A Facebookon a minap szembejött velem egy ilyen szavazós játék, és ott az volt a kérdés, hogy melyik a kedvenc Iron Maiden-albumod. Arra könnyen tudtam válaszolni, még azt is elmondom neked, hogy a Live After Death koncertlemez jelöltem meg. A Saxon esetében viszont már nagyon nehéz egyetlen albumot kiválasztani. Talán a Wheel of Steel lenne az, méghozzá azért, mert az volt az első olyan albumunk, ami bekerült a Top 10-be.”

Minden idők három legjobb metal albuma?

„Ő, ez még nehezebb kérdés, és nem is hiszem, hogy tudok rá válaszolni, hiszen tényleg nagyon sok jó album van. A Live After Death mindenképpen ott van az első háromban, és szerintem a Metalhead is, amit mi adtunk ki a Saxonnal 1999-ben. Harmadikat viszont tényleg nem akarok mondani, mert túlságosan sok van, és nem tudok csak egyet kiválasztani közülük.

Olyan Saxon-album van, amit utólag nem tartasz elég jónak?

„Nem, ilyet sem tudnék említeni, szerintem mindegyik jól sikerült. Azt viszont elmondhatom, hogy a legkevésbé a Rock the Nations albumot szeretem. Azért, mert szerintem ez a legkevésbé Saxon-stílusú.”

Jelenleg egy The Cards nevű blues-rock triónak vagy a tagja, amiben ugyanúgy Harrison Young a társad, mint ma este. Jól érzed magad abban a zenekarban?

„Igen, hiszen a blues mindig is közel állt hozzám, bár én nem úgy játszom, mint mások. A blues-zenészek egy része nagyon visszafogott, engem viszont éppen a blues ereje és lendülete fogott meg. Szerintem a blues és a metal nagyon is összeillik. A Saxon például mindig is bluesos zenekar volt, sőt, a legtöbb angol zenekar rendelkezik ilyen hatásokkal. A németekre viszont nem igazán jellemző, náluk inkább a speed metal a nyerő. De nemcsak blueszal foglalkozom, továbbra is írok metaldalokat. Ez nem olyan dolog, amit csak úgy abba lehet hagyni. Van egy projekt, amiben elég ismert emberek találhatók, most éppen nekik írok dalokat metal stílusban. Sajnos, erről egyelőre nem mondhatok többet.

A dalszerzés mellett mi tölti még ki az idődet?

„Igyekszem lakhatóvá tenni a házamat. Dekorálom, próbálom szebbé tenni, illetve javítgatom a hibáit. Ehhez persze mások segítségét is igénybe veszem, ha szükségét érzem, az én koromban ugyanis nem tanácsos már felmászni a tetőre. *(nevet)* Emellett próbálok fitt maradni. Szeretném a The Cardsot minél több helyre elvinni. Mindenhova, ahova csak lehet. Függetlenek vagyunk, nincs mögöttünk semmilyen tőkeerős menedzsment vagy kiadó, az albumunkat is saját magunk jelentettük meg. Az embereknek azonban tetszik, amit csinálunk, ezért szerencsére így is elég sok helyen tudunk játszani.” **U**

DUDICH ÁKOS

KÖNYV, KÉPREGÉNY ÉS ROCK 'N' ROLL

Mi a közös az alábbi zenekarokban: Pantera, Red Hot Chili Peppers, Ramones, Faith No More, Ministry, Beastie Boys, Type O Negative, Agnostic Front, Rammstein, Anthrax? A válasz egy név: Dudich Ákos! Mindegyik zenekarról, sőt ettől még többről is olvashattunk magyarul könyvet vagy képregényt az ő tollából vagy fordításában. Az új megjelenések kapcsán beszélgettünk.

Ha valaki most találkozik először a neveddel, hogy mutatná be magad? Író, műfordító, zenei újságíró? Kicsoda Dudich Ákos?

„A zene és a könyvek szerelmese. Két dolog, ami mindig jelen volt az életemben, és szellemi táplálékot jelent számomra. Fordítóként kezdtem még a múlt évezredben, ugyanis már az egyetemi évek alatt is angol, illetve francia nyelvű fordításokból és tolmácsolásból tartottam el magam. A zenei újságíróskodás legalább annyira izgalmasan kezdődött, ahogyan az hangzik, de végül lekényyszerültem a földre, a lelkesedésem évről évre lanyhult, és fokozatosan teret engedett az írásnak és könyvkiadásnak. Nem szeretem magam írónak nevezni, mert – bár jegyzek pár könyvet és képregényt – azzal olyan művészekkel helyezném magam egy szintre, akiknek a bokájáig sem érek fel az irodalom terén. A zenei újságíró jelzót is mellőzném, mert ugyan elvélve még készítek interjúkat, illetve vezetek kerekasztal-beszélgetéseket, ez már

inkább a múlté. Azt hiszem, a leghitelesebb, ha fordítóként és könyvkiadóként aposztrofálok magam.”

Jó pár zenei témájú könyvön dolgoztál az évek során, melyik a kedvenc, amire különösen büszke vagy? Egyáltalán mi alapján választod ki, mikkel szeretnél foglalkozni?

„Próbálok nem abba a zenekarok által oly gyakran elkövetett hibába esni, amikor az interjúk során a legutolsó kiadványukat jelölik meg kedvencként... Hadd mondjak kettőt, mert van több közös nevezőjük is. A Ministry – Al Jourgensen elveszett evangéliuma tipikusan az a fajta könyv volt, amiért érdemes könyvkiadással foglalkozni. Amikor olvastam az eredetét, egészen magával ragadtott, hogy stílszerűen fejezzem ki magam: beszippantott a sztori. Rengeteg zenei életrajzt olvastam már, és lássuk be, sok közülük ki van lúgozva, az igazán rázós sztorikról szemérmesen megfedkedzik a főhős, hogy az asszonyoknak és a gyerekeknek se kelljen miattuk szégyenkezni vagy magyarázkodni. Nos, Al Jourgensen esetében ezt a vádat nem lehet felhozni, mert néha már túl őszinte is. Ozzy Osbourne is megnyalhatta a tíz ujját, ha olvasta. Tisztában voltam vele, hogy a Ministry ipari metalja nem éppen mainstream, ezért rizikós volt a kiadása, de úgy voltam vele, hogy ezt mindenkinek olvasni kell, úgyhogy vettem egy mély levegőt, becsuktam a szemem, és kiadtam. Magam fordítottam, és szerintem elég jól sikerült átadnom magyarul Jourgensen stílusát – hiszen ilyenkor ez az egyik legfontosabb feladat. Végül nem mentem csődbe miatta, és nemrég elfogyott az utolsó példányig.”

Örülök, hogy pont a Ministry-kötetet hoztad fel egyből példának, ez nálam is ott van a top 3 életrajzi könyvek között, ez a kedvencem tőled.

„A másik hasonlóan kockázatos, ugyanakkor élvezetes könyv Roger Miret Lázadásom című önéletrajza. Az Agnostic Front hiába a hardcore egyik nagy őregje, akkor is egy rétegzene képviselője, szóval ebben az esetben is csak reménykedhettem a megtérülésben. Viszont szintén egy nagyon erős sztori Rogeré, amit mindenképpen meg akartam osztani az itthoni zenerajongókkal. Erre a fordításomra is büszke vagyok, és végül ez is meghozta a hozzá fűzött reményeket, olyannyira, hogy már a második kiadásból is csak pár példány maradt. Ami még közös ebben a két könyvben, hogy mindkét főszereplővel találkozhattam személyesen – Rogerrel háromszor is –, és elképesztően közvetlen, barátságos, különleges embereket ismerhettem meg a személyükben, akik végtelenül értékelték, hogy Magyarországon is megjelent az önéletrajzuk.

Általában három kritériuma van annak, hogy kiadjak egy művet: kedveljem az előadót, legyen jó a könyv, és reménykedhessek legalább nullszaldóban, vagyis legyen itthon valami kézzelfogható rajongótábor, amelyik olvas is...”

Belevágtál a zenei képregények készítésébe is, ez honnan jött? Pláne, hogy ezek nem átvett anyagok, hanem te magad írod és magyar alkotókat kérsz fel illusztrátornak.

„Ez alapvetően onnan indult, hogy szerettem volna egy könyvet az egyik kedvenc zenekaromról, a Faith No More-ról, de nem létezett hivatalos életrajza se a bandának, se a tagoknak. Így aztán elhatároztam, hogy csinálok egyet magam, de akkor már legyen benne egy csavar, és készítsünk inkább képregényt. A Beastie Boysnak ugyan van könyve, de az itthon kiadhatatlan: 590 színes oldal, vagyis olyan drága lenne a végeredmény, hogy legfeljebb húszan vennék meg. Instant csőd. A Rammsteinről sok könyv létezik, be is szereztem mindet, de egyik se az igazi. És hát ők is üvöltöttek a képregényformátumért. Gauder Áronnak és Metz Ferencnek köszönhetően szerintem zseniális lett a végeredmény. Szeretném majd a Faith No More képes testamentumához hasonlóan lefordítani angolra, meg esetleg németre és franciára is.”

A Faith No More-képregénynél tudom, hogy kapcsolatban voltál a csapat basszusgitárosával, Billy Goulddal.

Mesélj róla, milyen volt a munkakapcsolat.

„Billy Gould zseniális, közvetlen és abszolút emberi figura. A rajzolóval, Oravec Gergővel már nyakig benne voltunk a munkában, amikor Tresó T. Tibor barátomnak köszönhetően sikerült kapcsolatba lépnem vele. Levelezni meg chatelni kezdtünk, és minden ellentételés nélkül hajlandó volt időt szakítani a képregényünk átmérésére. Jelezte a városi legendákat, amelyek helyett valós sztorikkal és tényleg elhangzott párbeszédekkel látott el minket. Örök hála neki ezért, ugyanis így a jeleneteink és párbeszédeink java tökéletesen tükrözi a valóságot. Mondhatni, ez így egy már-már hivatalos FNM-kiadvánnyá avanszált. Amikor elkészültünk, és csináltam belőle angol nyelvű verziót is, mindegyik tagnak küldtem tiszteletpéldányt, Billy pedig nem sokkal később átdobott egy videót, amiben Mike Bordin dobossal és Jon Hudson gitárossal nevetgélve nézegetik a képregényünket. Igazi mennybemenetel volt ez a számunkra...”

Volt ilyen a Beastie Boys vagy most a Rammstein esetében is?

„A Beastie Boys esetében a menedzsmentig jutottam, akik végül annyit mondtak, hogy nem érnek rá az ilyesmire, de csináljam nyugodtan, zöld lámpát adnak. Mondjuk, ez is több a semminél. A Rammsteinnel viszont nem sikerült kapcsolatot teremtenem, ami engem is meglepett. Jó páran próbáltak segíteni, de végül senki se ért célba. Semmi baj, majd bedobom a kész cuccot Till Lindemann postaládájába, ha Berlinben járok...”

Beszéljünk a nemrég megjelent Gary Holt-könyvről. Tudta már a munka kezdetén, hogy lesz lehetőség a közönségtalálkozóra, vagy ezt a véletlen hozta.

„Nem tudtam, de már többször részesültem hasonló áldásban, hogy az adott szerző a könyvmegjelenés környékén pont fellépett nálunk a zenekarával, lásd Max Cavalera vagy Scott Ian. Ez a fordulat csak annyiban befolyásolt a helyszínen. Maximálisan segítőkészek voltak. Persze leginkább Garyn múlott, aki először nagyon lelkes volt, aztán kevésbé, aztán megint, szóval nehéz volt követni. Idővel megszilárdult, hogy tartunk egy közös könyvbemutatót a kapunyitás és az első zenekar fellépése közötti 50 percben, de azt még a buli reggelén se tudtam, hogy a végén hajlandó lesz-e dedikálni a megjelenteknek. Szerencsére minden jól sikerült, és a beszélgetést követően Gary lement a tömegbe dedikálni és fotózkodni. Újabb mennybemenetel Ákosnak. És persze Garynek...”

Közben párhuzamosan dolgoztál a harmadik képregényeden is, ami a Rammstein történetét mutatja be. Honnan jött az ötlet?

„Leginkább Metz Ferenc dolgozott rajta, mert én a forgatókönyvet már két éve elkészítettem. A Rammstein akkor merült fel először, amikor Gauder Áront – az első rajzoló – próbáltam rávenni a Beastie Boys történetének a megrajzolására. Azt a melót azzal hártotta el, hogy különösebben nem rajong az együttesért. Ezt tovább gondolva egyeztünk meg abban, hogy majd megcsináljuk együtt a Rammsteint. Én a szokásos kutatómunkát követően összehegesztettem a forgatókönyvet, kitaláltam a képek kompozícióját, ő pedig elkezdett rajzolni. Minden primán haladt, olyannyira, hogy már meg is hirdettem a projektet, előrendelhetővé tettem a képregényt. Ez visszatekintve óriási hiba volt, és úgy érzem, hogy egyes emberek szemében sokat veszítettem a hitelességből, amikor befulladt a munkafolyamat, Áron ugyanis először lelassult, majd megállt. Ebben családi okok mellett szerintem az is közrejátszott, hogy az istennek se sikerült kapcsolatba lépnem a bandával. Ezután minden előrendelőnek visszautaltam a pénzét, aki meg ezt nem kérte, az végül jól járt, mert most olcsóbban megkapja a Circus Germanicust a régi áron, és még egy ajándékot is csomagolok mellé, így köszönve meg a türelmét és azt, hogy hitt bennem.”

Miben más egy ilyen forgatókönyvet készíteni, mint egy interjúkötetet vagy életrajzot?

„Először is zanzásítani kell a zenekar karrierjét, hiszen sokkal kevesebb a hely a szövegnek. Mindezt úgy, hogy ne legyenek logikai bakugrások, ne hagyjunk ki semmi fontosat, de ne is fulladjon dögunalomba. Tehát a mérföldkövekre kell koncentrálni, meg az érdekességekre, és ezeket szépen összekötni, hogy meglegyen a flow. Az sem árt, ha sikerül becsempészni széles körben nem ismert infókat. És akkor következik a jelenetek megkomponálása, amihez nem kevés fantázia is szükséges, a Rammstein esetében például olyan szereplőket is beleszőttem a sztoriba, mint Freud, Csernus doki vagy Török Gábor politikai elemző. Csernusnak amúgy megmutattam a szóban forgó oldalt, és tudta értékelni...”

Lesz egy Kirk Hammett-es találkozó a Magyar Zene házában. Hogy kerültél bele ebbe a dologba?

„A Metallica-koncertek itthoni szervezője, a Live Nation embert keresett Kirk Hammett könyvének a bemutatására, és mit ad isten, eszközbe jutottam. Egészen pontosan Valentin Szilvia dobta be a nevem. Örök hála neki ezért. Szóval felhívtak a semmiből, hogy vállalnám-e, hogy beszélgetek nyilvánosan egy órán keresztül a mesterrel. Hagytam magam rábeszélni...”

Az esemény egyben egy könyvbemutató is lesz, viszont, ha jól tudom, csak az eredeti angolé. Nem volt lehetőség magyar kiadásra?

„Még nem kaptam kézhez a könyvet, de úgy tudom, hogy ez egy full színes kiadvány Kirk gitárjairól és a mögöttük megbúvó történetekről. Nem biztos, hogy Konkret Könyvek-es, úgyhogy szabad a pálya, lecsaphat rá más. Én inkább majd James Hetfield önéletrajzára...”

— Scott Ian
— Roger Miret
— Billy Gould, Jon Hudson
— Gary Holt

IRON MAIDEN: Burning Ambition

FORGALMAZÓ: UNIVERSAL PICTURES / ÍRTA: GYÖRGY ZOLTÁN

Iron Maidennel valahogy mindig jól el voltunk látva. A lemezeiket már a '80-as évek közepétől meg tudtuk venni hivatalosan, jugoszláv vinylen vagy kazettán, 1984 óta folyamatosan visszatérő vendégek nálunk, több könyv is megjelent tőlük magyar nyelven – sőt, ismerte Polgár Peti antológiasorozatát, bizton állítom, hogy talán sehol a világon nincs ennyire részletesen publikálva minden mozzanatuk, mint nálunk. Ezek után nagyon kíváncsi voltam, mit is tud nyújtani ez

a film, ami ráadásul nem is a legelső dokumentumfilm, ami a bandáról készül. Persze az apropója megvan, tavaly volt 50 éves a zenekar, amit azóta is folyamatosan ünnepelnek, és ennek a része David Teague író és Malcolm Venville rendező filmje is. És hát tényleg el vagyunk kényeztetve, mert a filmet moziban, magyar felirattal élvezhetjük, ráadásul nem is két-három vetítéssel letudva, ahogy az ilyen típusú filmek menni szoktak, hanem országos bemutatóval, sok vidéki moziban is.

Egyből meg is válaszolom a fenti kérdésem: ha te is rajongó vagy, ha olvastad a könyveket, sok új infót nem fogsz kapni, de... – és ez egy óriási DE – ettől függetlenül ez még egy nagyon szórakoztató a film, és ahogy koncerten is nem egyszer, nem kétszer láttam a bandát, ezt a filmet is többször meg fogom nézni. Mert itt nem az a lényeg, hogy megtudjam, mikor ki gitározott, miért cserélték le Di'Annót, vagy hol milyen koncert volt. Ezeket már úgyis tudtuk, és bár sok infó jelen van a filmben, itt most a történet a lényeg, az, hogy ez mozgókép, végre nem csak olvassuk, hanem látjuk is izzadni, szenvedni, örülni a bandát...

Mindamellet ez nem az Iron Maiden filmje. Sokkal inkább a filmje ez a rajongóknak, annak a világméretű, hatalmas bázisnak, akik követik a csapatot kezdetektől fogva. Arról szól, hogy mit jelent Iron Maiden-rajongónak lenni. Olyannyira igaz ez, hogy a bandát beszélő fejekként nem is látjuk, csak a hangjuk van archív felvételek, koncert-részletek alá vágva. Jelen vannak viszont a rajongók a világ minden pontjáról – nyilatkozik politikus, rendőr, katona, köztisztviselő. Szívszorító és egyben lélekemelő is a jelenet, mikor arról mesélnek, hogy a koszovói háború vagy épp 9/11 alatt hogy segített nekik a Maiden zenéje. És hát jelen vannak a híres rajongók is, mert van belőlük szép számmal: Scott Ian, Tom Morello, Lars Ulrich megszólalása evidens, Simon Gallup (The Cure) és Chuck D (Public Enemy) már

nem annyira, Gene Simmons meg végképp nem, nem az ilyen megjelenéseiről híres. Talán pont ezért a film csúcspontja (számomra) a jelenet, mikor párhuzamba állítja a Maident a grunge zenével. Viszont, aki lopja a show-t, az Javier Bardem! Hiába híres színész, minden jelenete az őszinte rajongást tükrözi, kvázi esszenciáját adva ennek a tényleg világméretű rajongótábornak. Szintén a film egyik csúcspontja, mikor elszavalja a Run To The Hills szövegét.

Persze kapunk jó sok korai részletet a banda életéből, hangsúlyozva Rod Smallwood szerepét, Eddie jelentőségét, a tagcseréket, illetve – ami számomra kiemelkedő rész volt – a banda első vasfüggönyön túli fellépését Lengyelországban. Meglepően jól és részletesen dokumentálva van ez a rész, ki is domborították a jelentőségét, élén a már elhíresült, véletlenszerű fellépésükkel egy random esküvőn. Viszont az, hogy Lengyelország szerepel ennyire kiemelten a filmben és nem mi, csupán pár napon múltott. A World Slavery Tour 1984. augusztus 9-én indult a lengyeleknél, és az ottani pár állomás után, augusztus 17-én volt az első híres magyar koncert a Budapest Sportszernak parkolójában. Nyolc napon múltott, hogy nem mi írtunk zenei történelmet! Mindamellet nem maradtunk ki így sem, sanszos, hogy egy akkor nálunk készült interjúrészlet is van a filmben, erre utal a beszélgetésben a háttérben látható „Díszpáholy” felirat. De akkor is nagyobbat dobban a szívünk, mikor pár képkocka erejéig meglátjuk Adrian Smitht Ossian-pólóban feszíteni.

Szóval a film nem egy átfogó biográfia, sokkal inkább egy nosztalgia-show, sok-sok elbeszélte történettel. Nem lexikális tudást közvetít, hanem érzéseket; arra ösztönöz, te magad is idézd fel, mikor csatlakoztál a Maiden-családkhoz, mit jelent neked a banda és a zenéjük. Nekem is azonnal beugrott a film után, milyen volt először kézbe venni még nyolcadikos általános iskolásként a Powerslave albumot az edelényi műszaki boltban(!), először szembesülni Eddie-vel úgy, hogy a zenét még nem is ismertem. Csak a borító miatt megvettem a lemezt a félretett dugipénzemből, és emlékszem, hogy bogarásztam napokig nagytóval a hieroglifákat, miközben az ócska Tesla lemezjátszón bóbólt a 2 Minutes to Midnight. A mai napig minden időm tíz legjobb lemeze között van nálam a Powerslave!

Az erős nosztalgiafaktor miatt néhol van is a filmnek egy kis „csak a szépre emlékezem” hangulata (lásd Blaze Bayley-évek), de annyi baj legyen, nem ezen bukik a film. Sokkal inkább azon, hogy én ezt nem éreztem mozifilmnek. Se a látvány, se a hangminőség nem indokolta a mozi terjesztést, szerintem sokkal inkább működik majd ez streamingen, amikor pár sör mellett együtt lehet énekelni a haverokkal a Blood Brotherst. Összességében jó kis film, mert a Maiden mindig jó látni, hallani, de sajnos nem kihagyhatatlan. Persze ahogy már mondtam, ennek ellenére még biztos meg fogom párszor nézni a következő években, mert ez nemcsak a banda, hanem sokunk elmúlt 50 éve is két órába sűrítve. **U**

UNDERWORLD KLUB

PONTOZD ÉS VÉLEMÉNYEZD A HÓNAP ALBUMAIT,
ÉRTÉKELD AZ ELŐZETES CÍMLAPTERVEKET, HASZNÁLD
A KLUBKEDVEZMÉNYT A NYOMTATOTT MAGAZIN
ELŐRENDELÉSÉNÉL! A TAGSÁG INGYENES, JELENTKEZZ
A KLUB@UNDERWORLD.HU CÍMEN!

ELŐFIZETÉS!

3 lapszám **8700 Ft**

2026. július / szeptember / október

6 lapszám **17400 Ft**

2026. július / szeptember / október /
november / december / 2027. február

Az árak tartalmazzák a kézbesítés költségét is!

további információk:
underworld.hu/elofizetes

MŰSORFÜZET

- 5/30 JELUSICK ————— ANALOG
6/1 ANTHRAX, DECAPITATED ——— BARBA
6/4 TRIBUTE MARATON FESZTIVÁL
————— MÁTRA/SÁSTÓ
6/4 DESTROYER 666 ————— SUPERSONIC
6/6 METALLICA KIÁLLÍTÁS (8/1-IG)
————— RAM COLOSSEUM
6/7 WACKEN METAL BATTLE HUNGARY
————— BARBA
6/9 PAPA ROACH, TRIVIUM ————— B. PARK
6/10 MALEVOLENCE, GATECREEPER,
DYING WISH ————— A38
6/10 BLACK LABEL SOCIETY, VENOM INC.
————— BARBA
6/10 A BURIAL AT THE SEA / NEWHVN,
TÖRZS, OUTLANDER ——— A38 TERASZ
6/11 METALLICA, PANTERA, AVATAR
————— PUSKÁS
6/12 ...AND TRIBUTES FOR ALL! ——— BARBA
6/13 METALLICA, GOJIRA,
KNOCKED LOOSE ————— PUSKÁS
6/13 SIX FEET UNDER,
EMBRYONIC AUTOPSY ————— A38
6/13 SLOW BURN DRIFTERS ————— A38
6/14 HIGH VIS ————— A38
6/14 I KILLED THE PROM QUEEN,
BRIDGE TO SOLACE ————— DÜRER
6/15 A PERFECT CIRCLE, JEHNNY BETH
————— B. PARK
6/16 DON BROCO ————— DÜRER
6/17 EXCIDE, DEFIED, STALL ————— RIFF
6/17 THE BROWNING, CABAL ——— ANALOG
6/17 SOILENT GREEN, BLACK TUSK ——— A38
6/17 SCENE QUEEN, THE HARA ——— DÜRER
6/18 SPEEDWAY, FEELS LIKE HEAVEN,
GEAR, CONTRA ——— BARHOLE MUSIC
6/20 SCORPIONS ————— MVM DOME
6/24 DEATH TO ALL ————— DÜRER
6/24 LOWLAND FEST (6/28-IG) ——— MÁRTÉLY
6/25 BREAKING BENJAMIN ————— BARBA
6/27 THE GATHERING ————— BARBA
6/30 UADA ————— DÜRER
7/1 RISE AGAINST ————— B. PARK
7/2 THE CASUALTIES ————— ANALOG
7/3 EYEHATEGOD, IGOR, HAVÁRIA, JACK
————— DÜRER
7/5 KING 810 ————— DÜRER
7/7 STARBENDERS ————— DÜRER
7/8 IDLES, ENOLA GAY ————— B. PARK
7/9 ROYAL HUNT ————— ANALOG
7/9 FEKETE ZAJ 2026 WARMUP
————— TEUFEL KERT
7/14 VOIVOD ————— ANALOG
7/15 BEAT / KING CRIMSON ——— BARBA
7/17 ALARM!, MASS//REACTION, TETEM,
GYILKOS ————— RIFF
7/18 DOGSTAR ————— AKVÁRIUM
7/18 II. PUNK/ROCK PIKNIK ——— ZIRC

A listázott koncertek fellépője, időpontja és helyszíne csak tájékoztató jellegű, a fesztiválok kiírt műsora nem teljes. Hivatalos információkért keresd fel a szervező kommunikációs csatornáit! Az Underworld magazin nem vállal felelősséget az esetleges változásokért!

További események - www.underworld.hu/musor

HARDLINE / SEVI

BP., ANALOG MUSIC HALL _____
SZÖVEG: SCHMIDT PÉTER _____
FOTÓ: HARDLINE ARCHÍVUM _____

Május első szombatján immáron harmadszor járt Budapesten az AOR/melodic rock körökben kulturális tiszteletnek örvendő Hardline – az énekes Johnny Gioeli pedig csak idén már másodszer, lévén hogy pár héttel korábban Axel Rudi Pell zenekarának élén is tiszteletét tette a fővárosban. A mostani látogatás apropójául elméletben a friss Shout album promotálása szolgált, a gyakorlat azonban némileg mást mutatott – erről egy kicsit később bővebben is szó lesz.

A fő attrakció előtt bemelegítés gyanánt a bolgár Sevi kb. háromnegyed órányi muzsikálását nézhették-hallgathatták végig az időben érkezők – ahogy a körülöttem zajló beszélgetésekből lesűrhettem, produkciójukkal nem csak rám gyakoroltak meglehetősen vegyes benyomást. A zenekar élén álló Svetlana Bliznakova énekesnő (ő maga Sevi) hangja például kifejezetten tetszett, egyszerre nőies és mégis erőteljes orgánummal bír, ráadásul a színpadon sincs elveszve – egyértelműen ő a brigád motorja és szívelelle. A csapat másik erős pontjának a dobos arc bizonyult, aki amolyan langaléta délszláv Tommy Lee-ként látványos, széles mozdulatokkal, teljes erőből csépelte a cájgot, és így húzta-vitte magával a produkciót. Kettőjük mellett a húros szekciós sajnos már minden tekintetben jóval átlagosabb formát mutatott – igaz, beugrós gitárossal jöttek, akinek ez volt az első bulija a többiekkel, így az introvertáltabb kiállítás végső soron érthető volt, nyilván dolgozott a drukk. Viszont legalább különösebb bakik nélkül lehozta a műsort, és végső soron úgyis ez a lényeg. Ellenben ami náluk engem igazából zavart, az két dolog: egyrészt, hogy a hangzásuk markáns részét képező billentyűs témák gépről szóltak (erősen szokásba jött ez mostanában, és nekem nagyon nem tetszik), a másik pedig az a tény, hogy maguk a dalaik mutattak elég hullámzó minőséget, és egyben némi irányvesztettség is. Egyszer amolyan szimfometalos vonal érződött ki a zenéből, másszor inkább poposabb vagy éppen modern metalosabb irányt vett a dolog, de a mindent rendszerbe szervező kohéziót én nem nagyon éreztem ki a produkcióból. Svetlana hangja és teljesítménye miatt mindazonáltal nem bánom, hogy láttam-hallottam a műsorukat, ő maga kétségtelenül felfelé lóg ki a meglehetősen zsúfolt énekesnős mezőny átlagából.

Értem én, hogy a Hardline 1992-es Double Eclipse debütje a melodikus vonal egyik alapklasszikusa, de hogy szűk három és fél évtizeddel a megjelenése után is még ennek dalai tegyék ki a koncertek játékidejének felét, azért egy kicsit túlzásnak érzem. Merthogy – hasonlóan a brigád korábbi jelenéseihöz – most is ez volt a helyzet, jelesül az elhangzott 13 nótából nyolc(!) innen származott. Félreértés ne essék, a Life's A Bitch, a Rhythm From A Car, Takin' Me Down és persze a Hot Cherie szerintem is kitűnő számok. De hát azóta az újjal együtt hét további lemezük jelent már meg, amikről azért csak volna mit játszani még... Ehhez képest az aktuális korongot letudták rögtön az elején a címadóval és a Rise Uppal, illetve kicsit később a – kiválóan sikerült – Scorpions-feldolgozással (When You Came Into

My Life), illetve a múltat illetően volt még két dal a 2012-es Danger Zone-ról (címadó és Fever Dreams), és ennyi. Ezeken kívül már csak az imént említett nyolc nóta fért be a debütről, öt album szerzeményei ellenben egy az egyben kimaradtak a szórásból. Én mindenképpen örültem volna, ha erősebben fókuszálnak a jól sikerült Shout anyagára is (megérdemelte volna), illetve kicsit arányosabban mazsoláznak a korábbi repertoárjukból. Igen, úgy is, hogy valóban a Double Eclipse a valaha volt legsikeresebb (és talán legjobb) lemezük.

Ezek után, a panasznapot berekesztve, jönnek a további benyomások. Ha csak egyszer is láttad a Hardline, netán Axel Rudi Pell zenekara élén Johnny Gioelit, tudhatod, hogy a fasz! a maga lelőhetetlen Duracell-nyuszi habitusával és hiperaktív színpadi jelenlétével gyakorlatilag egy szál pislákoló villanykörte alatt is képes bárhol, bármilyen körülmények között óriási hangulatot teremteni. Most sem volt ez másképp, pedig mögöttük csak a Shout kivetített frontbortója, felettük meg az Analog diszkrét lámpaparkja jelentette a vizuális körítést, semmi egyéb látványbeli extrasággal nem volt megturbózza a produkció. Cserébe viszont tök jól szóltak (az Analogban szerencsére ezzel alpból ritkán van gond), és egész egyszerűen Gioeli életteli mediterrán karaktere és poénjai, meg a szintén szemlátomást jókedvű zenekar el is vitték a hátukon a mutatványt. Nem beszélve persze a maga vonalán prémium kategóriás dalokról, meg a remek hangszeres játékról és vokális teljesítményekről (itt jegyezném meg rögtön, hogy utóbbihoz a billentyűs/producer Alessandro DelVecchio szintén alaposan hozzájárult a magáét). Gioeli a rengeteg rohangászás, pózolás és viccelődés mellett is baromi jókat énekelt – engem konkrétan a Scorpions-feldolgozással ütött ki nagyon –, és a 2023-ban leigazolt Luca Princiotta gitározására sem lehetett nem odafigyelni. De az egész brigád nagyon jól muzsikált, és tényleg ordított róluk, hogy roppantul élvezik ezt az egészet, meg egymás társaságát. A billentyűszóló volt kb. az egyetlen momentum, ahol üresjáratot éreztem, de valahol el tudom fogadni, hogy kellett pár percnyi szusszanás a többieknek a vehemens előadás közepette.

Érzésre úgy szűk másfél órát töltött a zenekar a színpadon, ami annyira nagyon azért nem sok, de az tény, hogy ezt viszont tényleg maximális erőbedobással dolgozták végig. Alapvetően ez egy jó hangulatú, a publikumot pozitív energiákkal feltölteni képes koncert volt – ilyenlennel jöhetnek legközelebb is, pláne akkor, ha a setlistet is egy kicsit bevállalásabbra bátorítanák majd venni.

HARDLINE

MORTE SILMORIS / ATOMIC / ZORD

BP., S8 UNDERGROUND

SZÖVEG ÉS FOTÓ: GYÖRGY ZOLTÁN

Miközben szombat este sokadik körömet rőttem a helyszín körül parkolót keresve, azon gondolkodtam, van e még egy olyan hely Budapesten, mint az S8. Persze, vannak klubok, koncerthelyek, de olyan, ami ennyire felvállaltan a heavy metal és a kapcsolódó stílusok fellegvára, olyan, ahol folyamatosan ennyi koncert van a stílusban, tudtommal nincs. Példaértékű, ahogy segítik a zenekarokat fellépési lehetőséget biztosítva, és példaértékűek azok a minifesztiválok is, amiket rendszeresen rendeznek. Ilyen volt most is Spring Destruction Night is, ahol négy napon keresztül közel harminc(!) banda lépett fel. Én csak pár óra erejéig tudtam belekukkantani a programba, de a szombat este tudatos választás volt, nagyon meg akartam nézni régi földijeimet, a miskolci Atomicot!

Sajnos pont lecsúsztam a Beyond programját, pedig az új lemez nagyon bejött, kíváncsi voltam, hogy szólalnak meg most élőben. Ezúton is kisdobos becsuszó, hogy be fogom valahol pótolni, addig is tényleg mindenkinek ajánlom, hogy füleljen bele A rendszer árarca lemezbe, érdemes!

Viszont a Morte Silmorist sikerül elkapnom, pont az intro első dallamaira értem be, és ahogy a srácok felugrottak a színpadra be is indult a gőzhenger. Csak felületesen ismertem ezt a répcelaki négyest, de nagyon gyorsan meggyőztek, hogy érdemes odafigyelnem rájuk. Igazi old school dallamos thrasht játszanak, valahol a korai Megadeth és Slayer csapásirányán. Zalka Dávid úgy hangra, mint kiállásra meggyőző frontember, magabiztosan terelgeti a közönséget a dalok közt is. És mindenképp ki kell emelnem még Varga Bálint basszusgitárost! Nem csak a játéka figyelemreméltó, de az a szuggesztív, jóleső örület is, ami belőle árad, ahogy belakja a színpadot – vonzotta a szemeket a buli közben. Ha jól számoltam, nyolc saját dalt játszottak, köztük néhányat a készülő új nagylemezükről, végül megkoronázták a show-t a Raining Blooddal!

Magam is borsodi lévén, számtalan Atomic-koncerten jártam már, különösen a csapat korai éveiben. Követve Szilágyi Tomi munkásságát (Lepillantóköllő, Czemende, stb.) mindig is a hazai thrash metal koronázatlan királyának tartottam, és bár biztos vagyok benne, hogy van ebben egy jó adag tinikori elfogultság, de ezen bulin is bizonyították kicsoda profizmust sikerült felhalmozni a 40 éves pályafutásuk alatt. Hosszú csend után bő nyolc éve aktivizáltak ismét magukat, és milyen jól tették! Koncert előtt nagyon sokat beszélgettem Tomival, és azt figyeltem, hogy hiába ugyanaz az ember megy fel a színpadra, aki öt perce még előttem állt, mintha egy gombnyomásra átváltana szórakoztató módba. Nem igazán tudnám ezt megfogalmazni, de aki látta már őket élőben, az biztos vagyok benne, hogy tudja miről beszélnek.

Hihetetlen, hogy még csak három albumuk van (készül az új!), és kíváncsi voltam, mi lesz az esti program, mert az utóbbi időben előszeretettel vesznek elő dalokat a legelső, Sátán Metal című demóról is. Ez most végül nem így lett, cserébe mindhárom album legjobb dalaiból hoztak egy nyolcdalos csokrot, és ami feltűnt, hogy ezeket a különböző időkben is zenei stílusokban készült dalokat milyen finomam sikerült közös nevezőre hangszerezni. Akár korai klasszikust játszottak (Slashing Dreams), akár az industrial korszakból (Seperate Ways), akár a viszszatéró albumról (a Digital Tumor valami óriási dal!), mindegyik mocskosul megdörrent.

Nem kis szerepe volt ebben a vendégbasszerosnak, Szabó Petinek (Remorse, Mytra) és bevallom, mivel régi barátom, elsősorban ő csábított el erre a koncertre. És félre ne értsétek, nem akarom Gyurcsán Szabi személyét és zseni játékát egy pillanatra se lekicsinyelni, de Peti tényleg csodát művelt az este. Hozzáállása, játéka, személye, ha lehet, egy még magasabb polcra tette a bandát, és ezt a közönség is jócskán meghálálta! Mindenkit arra buzdítok, hogy menjen és nézze meg valahol a csapatot! Legyen az egy ötvenfős klub vagy egy több ezres fesztivál, ilyen minőségi koncertélményt kevés banda képes itthon prezentálni!

Ezek után féltem, hogy a Zord mennyire tudja megfogni azt a maréknyi embert, akik még éjfél után is maradtak, de a késői kezdés ellenére lelkesen fogadták őket. Pláne, hogy Perényi Denit vitte is tovább a lendület, hisz az Atomic mellett itt is ő gitározik.

Nem tudnám megmondani miért, valamiért a Zord kapcsán mindig azt hiszem, hogy egy friss banda. Pedig több mint 20 éve koptatják már ők is a színpadot, több albummal a hátuk mögött. Talán a habitusuk vagy a zenéjük miatt, ha néha elkapom egy-egy koncertjüket mindig elkap ez a „friss érzés”. Ők se lógnak ki az est vonalából, a dallamos thrash a vérükben van, de talán Blaskó Krisztián énekének köszönhetően kicsit kiérzem a zenéjükből a Pro-Painre vagy Biohazardra jellemző NYHC-vonalat is. Abszolút meggyőzőek voltak most is, a késői kezdés dacára is rendesen megmozgatták a közönséget. Ahogy az Atomicnak, ennek a szintén miskolci zenekarnak is bebetonozott helye van a mai underground zenében – bár, ha rajtam múlna, a zenéjük alapján én fel is emelném őket onnan. Megérdemelnék! 🍻

NIGHTSTALKER / EUGENE TOOMS

BP., ROBOT

SZÖVEG: SCHMIDT PÉTER

Három évvel ezelőtt láttam először az este görög stoner/hard rocker főzenekarát – akkor a Riffben játszottak, most viszont az annál egy léptékkal nagyobb Robotban léptek fel. Ez ugyan szintén egy kicsi, hosszúknás pincehelyiség a végében egy tenyérnyi színpaddal, de az ilyen – szó szerint underground – események lebonyolítására abszolút alkalmas, már csak a minőségi hangcucc okán is.

Az athéniak előtt a hazai Eugene Tooms triója melegítette a hangulatot, és azt kell mondjam, ez a fuzzi stoner brigád kimondottan kellemes meglepetést okozott. Nem csak élőben volt ez az első találkozásunk, hanem a zenéjüket sem hallottam korábban, de az itteniek alapján egyértelmű, hogy ezen hamarosan változtatnom kell. Hipnotikusan pulzáló és sodró lüktetésű, amúgy viszont alapvetően dalközpontú muzsikájukról egy régi kedvenc, a finn Mannhai neve jutott eszembe menet közben többször is, amit itt most abszolút dicsérőleg jegyzek meg. Angol nyelvű nótáik jólesően húztak-vontak magukkal, igazság szerint már csak miattuk is megérte betérni a helyszínre. Rádásul tők jól is szóltak, a superbuttos Szűcs Szabi kitűnő hangzást kreált nekik. Első találkozás lévén dalcímeiket nem tudok idecitolni, de az biztos, hogy ez a koncert teljesen rendben volt. Ha kellemesen zakatolós, lendületes hazai stoner rockra vágsz, akkor az Eugene Tooms jó megfajtás lehet.

Arra a bizonyos három évvel ezelőtti, Riff Klub-os Nightstalker koncertre egy kedves barátom invitálására mentem el – egészen addig semmit nem tudtam a bandáról, de ott és akkor kilóra megvett a négy athéni fickó. Ha nagyon – tényleg nagyon – le akarom egyszerűsíteni a képletet, akkor úgy tudnám őket jellemezni, hogy egy alternatív valóságban ilyen lenne az, ha a nótacentrikusabb énjét mutató Monster Magnet élén a harmincas éveik elején járó Ozzy énekelne. És ehhez még vegyük hozzá, hogy az alapító frontember Argy pedig fizimiskára úgy féltón van Eric Wagner (RIP) és Robert Plant között – tiszta időgép, na!

A nagyjából 80 perces műsorral kiálló négyesnek tavaly jelent meg a legutóbbi lemeze – ehhez képest ennek promotálását nem erőltették túl, cserébe egy viszonylag kiegyensúlyozott karrierösszegző jellegű szettet raktak össze. Olyan nótákkal álltak elő, mint a nyitó Trigger Happy a korai érából, az ars poetica Forever Stoned, a tavalyi Uncut és Sweet Knife, a Zombie Hour, a fő műsort záró Dead Rock Commandos, majd a ráadásban a kissé visszafogottabb hangvételű Children Of The Sun.

Az egyszázból Argy a maga szinte aszkétikus kiállásával alpból tők szuggesztív frontember, a mellette-mögötte muzsikáló három lóhajú arc pedig látványban is jól egészítették ki őt. Nem mellesleg pedig nagyon jókat zenéltek, Tolios Motios ízes gitározása és Dinos Roulos vehemens dobolása különösen tetszett. Ők szintén klasszul szóltak egyébként, úgyhogy e tekintetben sem lett volna ok panaszkodásra. Ez a klubos underground közeg baromi jól áll a Nightstalkernek, az összeverődött publikum pedig szemmel láthatóan tudta, mire jött, ilyenformán a kínálat és a kereslet a lehető legszerecsébb módon találkozott egymással. Viszlát legközelebb! U

TIM „RIPPER” OWENS

TIM „RIPPER” OWENS / PAUL QUINN / DARK HORSE PROPHET

BP., ANALOG MUSIC HALL

SZÖVEG: SCHMIDT PÉTER

FOTÓ: GYURICZA FERENC

Jó pár alkalommal járt már nálunk szólóban a leginkább a Judas Priest és az Iced Earth egykori énekeseként ismertté vált Tim „Ripper” Owens – volt, amikor egy évben kétszer is fellépett Budapesten (2010-ben), most viszont egy hosszabb kihagyás után érkezett hozzánk. Amint az várható volt, ha szellősen is, de azért egész szépen megtelt az Analog, a hangzás összességében most sem volt problémás – egyedül a világítást éreztem némiképp hiányosnak, szemből bizony több fényt is elbírtak volna a fellépők. De lássuk sorjában a történeteket.

Első felvezetésként a Los Angeles-i Dark Horse Prophet lépett a deszkákra, hogy bemelegítsék a hangulatot. Hogy finom legyen, voltak bizonyos hiányosságai a produkciójuknak. A zenei irányvonalat tekintve amolyan metalcore/groove metal egyveleget hallhattunk tőlük, ám a baj alapvetően nem ezzel volt, hanem egész egyszerűen a kivitelezés, a színpadra állítás minősége bizonyult léccalattinak. Maguk a dalaik sem tűntek túlzottan összeszedettnek és céltudatosnak, nem egy helyütt éreztem a nótaszerkezetekben amolyan ötletszerűségeket, és – ami jobban zavart – az élő előadás is meglehetősen pontatlan, néhol kifejezetten széteső benyomást keltett. A hol agresszívebb-üvöltősebb, hol dallamosabb énektémákkal akadt a legtöbb gondom, ezek bizony néhol már bántóan hamisra és fülsértőre sikeredtek. Nem tudom, lemezen milyen lehet a csapat, de hogy színpadképesség tekintetében volna még hová fejlődniük, az egyszerűen biztos.

Papírforma szerint nem tűnt jó ötletnek két riffelős-zakatólós metalprodukciónak közé egy akusztikus műsorral kiálló duó szettjét beilleszteni, de az ex-Saxon-gitáros Paul Quinn és társa, Harrison Young végül egész szépen jöttek ki ebből a kissé abszurdnak tűnő szituációból. Ehhez mondjuk az is kellett, hogy a tíz nótás műsor nyolcvan százalékát Saxon-lemezes dalok lecsupaszított verziói tegyék ki; mindössze két átíratot játszottak csak a The Cardstól, ami amúgy Paul és Harrison, plusz egy dobos arc power blues/rock triója eredendően. Ezekon túlmenően olyan régi klasszikusok „áramtalanított” verziói hangzottak még el, mint a 747 (Strangers In The Night), a Denim And Leather, a Strong Arm Of The Law, a Princess Of The Night, a Wheels Of Steel és a Crusader, illetve az 1988-as Destiny album Christopher Cross-feldolgozása, a Ride Like The Wind. (A Dallas 1 PM pedig – a konferálás szerint – kimondottan Ripper kérésére került be a műsorba.) A tarajos fejű Harrison Young széken ülve adagolta a basszust, és emellett énekelt is (egész szépen hozva Biff Byford jellegzetes hangszíneit), a kopasz, mosolygós Paul pedig többnyire állva, néha leülve pengette el a dalok gitártémáit. A közönség először inkább kíváncsian figyelgette a póre produkciót, de aztán ahogy haladt előre a buli, és jöttek sorban az ismerős-klasszikus refrének, egyre hangosabb lett a taps és az együtténeklés. Alapvetően azért inkább egy jópofa pubban tudnék elképzelni egy efféle produkciót, de azt kell mondjam, végül így, ebben a közegben is működőképesnek bizonyult a dolog.

A fő attrakciót jelentő Tim „Ripper” Owens személyével és hangjával – ha jól számolom – ez volt a tizenharmadik találkozásom. Annak idején volt szerencsém látni őt mind a Judas Priest, mind az Iced Earth, mind pedig a Beyond Fear énekeseként, illetve Yngwie Malmsteen szólócsapata frontján, továbbá ott lehettem az összes hazai szólófellépésén is. Sőt, két ízben a KK’s Priest élén ugyancsak elcsíphettem őt. Mindezt azért írom le, mert valahol döbbenetes volt már sokadára látni, hogy közel három évtized elmúltával is mennyire jól sikerült a hangját konzerválnia, illetve – néhány évnyi diszkrét túlsúly után ügyesen visszafogyva – a fizikai kondícióját megőriznie. Pedig ő aztán tényleg nem kíméli magát meg a hangszállait, ilyen-olyan konstellációkban folyamatosan rengeteget koncertezik, ami több szempontból sem lehet éppenséggel sétagalopp, pláne azzal a hangigénybevétellel, ami az énekstílusával jár. Ami változott, az a frizura: Tim ezúttal csillogóan kopasz fejjel jelent meg, már per sze amikor a szokásos baseball-sityakot időnként levéve ezt láttatni engedte.

Ami a műsort illeti, ott sajnos nagyrészt kikoptak a korábbi években még jellemző, igazi különlegességek, amit némi csalódottsággal kellett konstatálnom. Iced Earth-, Charred Walls Of The Damned-, Beyond Fear-, netán Malmsteen-nóta egyáltalán nem volt, és a 2009-es szólólemezről meg a 2022-es EP-ről sem játszottak semmit. Lényegében a Judas Priest Halford-érájának instant klasszikusaiból kaptunk egy jó csokorralót (Metal Gods, Painkiller, A Touch Of Evil, Breaking The Law, Living After Midnight, Diamonds And Rust, The Green Manalishi – nem ebben a sorrendben), illetve volt még a Jugulator/Demolition korszakból a One On One (ez volt az indítás) és a Burn In Hell is. A szett zöme tehát különösebb újdonsággal nem bírt, legalábbis azok számára, akik párszor már látták

a frontembert szólóban, vagy a Priest bármelyik inkarnációját. Valódi csemege-faktorral mindössze két szerzemény bírt ezúttal: az egyik a Rocka Rolla albumos(!) Cheater egy brutálabbra vett verziója volt, amit Ripper amolyan titkos favoritként konferált fel, a másik pedig a Jugulator nóta, amit a Judas Priest – tudomásom szerint – élőben soha nem játszott. Azért ezeknek tudtam örülni rendesen, na. Illetve jó volt hallani még a KK’s Priest repertoárjából egyetlenként elővett Hellfire Thunderboltot is, ami szintén egy kellően energikus, ide illő szerzeménynek bizonyult.

Ami ezek után szerencsésen ellentételezte számomra a cseppet kiszámítható setlistet, az maga a zenészgárda színpadi teljesítménye volt. A négy fickó (tudtommal mindannyian olaszok) ugyanis talán a legjobb kísérő zenekar volt, akiket valaha Tim mögött szólóban láthattam – baromi feszesen, ütősen és pontosan, szinte hibátlanul tolták végig a szettet, mindenféle különösebb látható befejezés vagy erőlködés nélkül. Ezúttal Ripper kimondottan lelazult és jókedvű hangulatában volt, időnként poénkodott és sztorizgatott is egy keveset, még a gyorsan elhárított mikrofonprobléma sem volt képes megakasztani. Az pedig különösen szimpatikussá tette, ahogy – akár még a dalok közben is – folyamatosan írta alá az első sorokból az orra alá tolt CD borítókat, és fotózott-filmezett a közönségből felnyújtott telefonokkal. Mindeközben pedig, ahogy az imént is írtam, kegyetlen jól énekelt, a műsor első másodpercétől az utolsóig. A végén aztán a Ronnie James Dio emlékének ajánlott Heaven And Hell-lel búcsúzott a brigád – ez Rippertől szintén nem újdonság, de az ő hangjával valahogy más dimenzióban, másfajta árnyalatokkal szólal meg ez a halhatatlan klasszikus. És így is nagyon működik. Mint ahogy végső soron az egész koncert rendben volt alapvetően, az iménti megjegyzéseimmel együtt, avagy azok ellenére. Legközelebb lehet újra erre kanyarodni, lehetőleg majd egy kicsit izgalmasabbra vett, több csemeget rejtő programmal. U

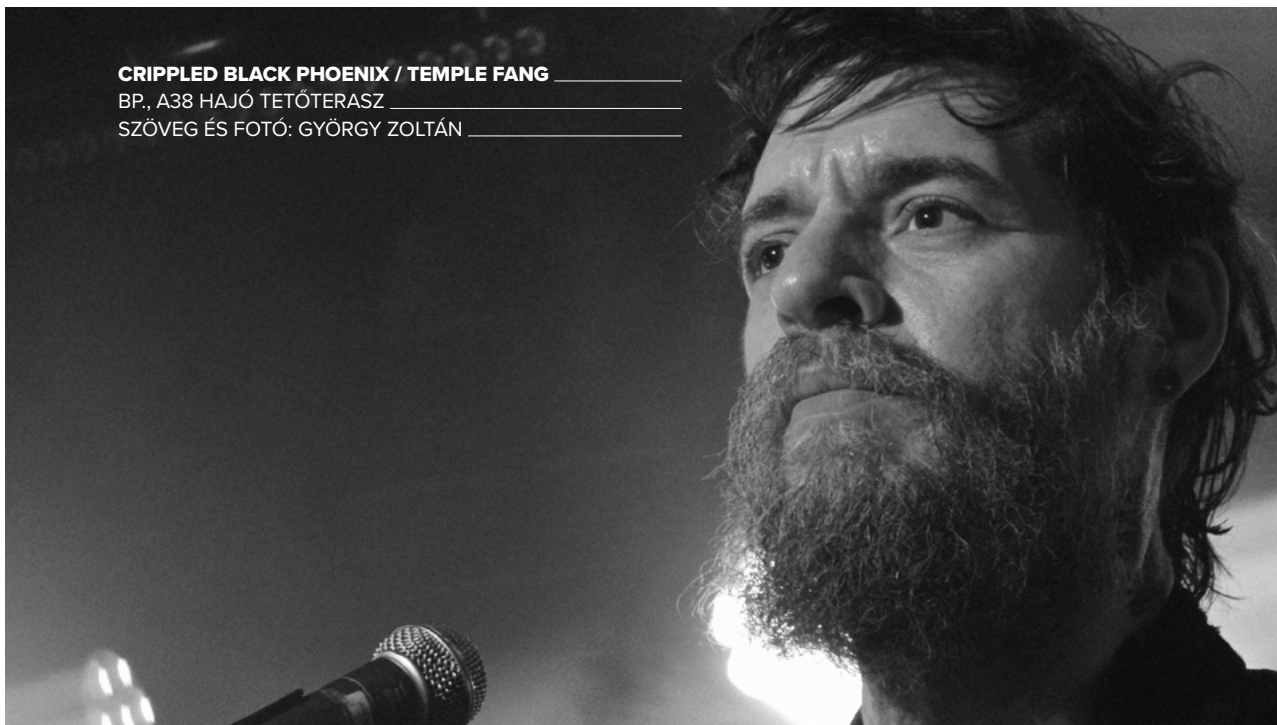

TIM „RIPPER” OWENS

CRIPPLED BLACK PHOENIX / TEMPLE FANG

BP., A38 HAJÓ TETŐTERASZ

SZÖVEG ÉS FOTÓ: GYÖRGY ZOLTÁN

CRIPPLED BLACK PHOENIX

Szeretem a meglepetéseket! Jelen esetben ezt a meglepetést úgy hívják: Temple Fang. Sosem hallottam még erről a holland csapatról, de ez a négy hippifazon már a megjelenésével is figyelemfelkeltő volt, ahogy a lemenő nap fényében felsétáltak az A38 tetőteraszára. Ráadásul van egy fétitsem: ha meglátok egy Rickenbacker basszusgitárt, onnantól vélhetően rossz nem lehet a zene, ez csak kiválasztott hangszere. És ez most is bejött! Olyan varázslatos pszichedelikus rockot tolt a csapat, amit ritkán hallani. Egyrészt a '60-as '70-es évek LSD-vel átítatott zenéiben gyökerezik a muzsikájuk (a Hawkwind már csak a hangszer miatt is említést érdemel, de van itt Grateful Dead, sőt Pink Floyd is), másrészt tagadhatatlan napjaink posztmetal és/vagy stoner zenéinek a hatása is (Motorpsycho, Kyuss, stb).

Kicsit nézegettem a csapat történetét, olvastam, hogy azért nem készítettek sokáig lemezt, mert hiába voltak saját dalaik, azt az energiát, amit élőben felszabadítanak sokáig nem tudták stúdióban visszaadni. Most már persze van lemez (a *Lifted From The Wind* című második album alig pár hete jelent meg), de a koncert függvényében meg is tudom érteni ezt az álláspontot. Ezeket a sokszor 15-20 perces dalokat élőben átélni teljesen más, mint otthon a fotelban. Persze ott is működik, csak más, kevésbé intenzív a flash, hogy stílszerű legyek. A koncert végén, amíg bezsákoltam a lemezeiket, sikerült pár mondatot váltani Dennis Duijnhouwer énekes/basszerossal, majd a csapat többi tagjával is, egy végtelenül jó fej, szimpatikus gárdát ismertem meg. Új kedvenc született, és hát valójában ez is az utánuk jövő csodának, a Crippled Black Phoenixnek köszönhető.

Megszámolni se tudom hány lemeze, kollaborációja van Justin Greavesnek, ahogy azt se tartom már számon, mikor ki van épp a csapatban. Volt, aki ismerős volt régebről, volt, aki nem, de egy biztos, hogy az a hét ember most csodát művelt a színpadon. Pedig nem volt ez hibátlan műsor, becsúsztak hamis hangok, Greavesnek egészségügyi problémái is voltak, de pont ettől volt az egész show még emberibb, még családiasabb. A legnagyobb természetességgel borozgattak két dal közben, köszöntöttek születésnapján egy rajongót, vagy épp rögtönzött pantomimbe kezdtek a Vampire Grave intrója alatt.

Alig egy hónapja jött ki a banda új lemeze, és talán az eddigi legekolektikusabb, megkockáztatom lehet pont ezért a legjobb lemezük lett a Sceaduhelm. A posztmetaltól a dream popig, a shoegaze-től a dark countryig minden van rajta, ami élőben persze sokkal egységesebb, kvázi metalosabb hangzást kapott, és több dal is teljesen új megvilágításba került emiatt. A nyitó 444-et egy csodálatos szaxofonszólóval vezették fel, és mint egy jó bűvész, innentől nem is eresztett a csapat. Varázsoltak, szó szerint! A két Justin (Graves és Stroms, ének/gitár) uralta a színpadot jobbról és balról, középen az énekesnő, Belinda Kordic, mint egy törekeny kis kobold, kapucni-val a fején nézelődött kis szív alakú szemüvege mögül. Különleges élmény őt látni és hallgatni, egyrészt tényleg egyszerűségében is nagyon éteri figura, másrészt hangja sem kimondottan rockos. Inkább hasonlítanám némely északi pop énekesnőhöz, pl. Lykke Li vagy Karin Dreijer Andersson nagyon jó párhuzam tud lenni. Az olyan, a dream pop fiókjába rakható dalok, mint a Hollows End vagy a Colder and Colder, ahogy élőben most megdörrentek, még inkább kiemelték ezt a kontrasztot a zene és az ének között.

Külön öröm volt, hogy a setben nem csak az új lemezre koncentráltak (bár, ha az egész eljártsszák azt se bántam volna!), hanem szépen szemezgettek korai albumokról is. A koncert végére hagyva kvázi best of blokkként sorban jött a We Forgotten Who We Are, a Hold On fel-turbózott változata a basszusgitáros előadásában, zárás-ként pedig a monumentális Song For The Loved a The Resurrectionists albumról, aminek az eredetiben a Pink Floydra hajazó végét most úgy megtekerte Graves, hogy azt tátott szájjal néztem!

Végül, mivel maradt még két perc tízig, egy rövid kis hardcore-nóta, egy Cro-Mags-dal is becsúsztott, amit ráadásul Jakab Zoli (Newborn, Bridge To Solace) énekelt! Itt még egy röpké circle pit is kerekedett.

És ennyi. Két óra, tizenöt dal, egy tökéletes koncert-élmény. Úgy a CBP mint a Temple Fang show-ja felejthetetlen volt. Biztos, hogy bármikor járnak erre, én követni fogom őket. **U**

PUBLIC IMAGE LTD / BÖILER

BP., DÜRER KERT

SZÖVEG ÉS FOTÓ: GYÖRGY ZOLTÁN

A koncert előtt pár nappal, már ez volt a családban a beszédtema, hisz kevés olyan ikonikus figurája van a rockzenének az elmúlt 50 évben, mint John Lydon. És még úgy is vártam nagyon a show-t, hogy tudtam, mire számítsak, hisz voltam olyan szerencsés, hogy tavaly nyáron elkaptam a turnét egy lengyel állomásán is. De lehet pont ezért vártam ennyire, mert az is felejthetetlen élmény volt, az év egyik legjobb koncertje, naná, hogy repetázni akartam!

A support eredetileg egy angol banda a The Jacques lett volna. Hogy miért mondták le, nem derült ki. Belehallgattam, a kicsit Stone Rosesre hajazó alt-rock-juk nem rossz, de szerintem a buli és a magyar közönség jobban járt a Bőilerrel. Riger Jani eleve majdnem akkora kult arc a magyar punkban, mint Johnny az angolban, a Bőiler meg az elmúlt években egy nagyon jó kis koncertbandává nőtte ki magát, különösen Makai Laci (Lazarvs) csatlakozása után. Feszés játéka itt is megadja az alapot, de nem csak hallgatni nézni is élmény, ahogy széles vigyorral csépel a dobokat. Ha jól füleltem, a programban csak saját számokat játszottak, és nem véletlenül toltak annyi Ramonest a karrierjük elején, ez a dalakra is rányomja a bélyeget. Igazi, jókedvű bulit nyomtak, a szép számban megjelenő punkok meg is hálálták ezt, tökéletes felvezetés volt a PiL-nek.

Angol úriemberekről beszélünk, akik nem késnek, így pontban 20:00-kor a rettenetes, de egyben nagyon vidám intró alatt hőseink felsétáltak a színpadra és John szokásos „Bollocks” felkiáltásával kezdetét vette a PiL első önálló magyarországi show-ja. Az önállóan van a hangsúly, mert ugyan felléptek ők már egyszer 2010-ben a Szigeten (sőt a Pistols Reuniont is láttuk ugyanott 2008-ban), de valljuk be, ez az ő terepük – egy klubbuli, ahol az értő közönség csak miattuk van ott. Volt, aki be is kiabálta neki, hogy „40 évek várok rád te f**z!”, és talán az sem véletlen, hogy a Home volt a nyitó dal. Hazaért a közönség és a banda is, és nagyon kellemes családias két órát töltöttünk együtt. Sorban jöttek a nagy slágerek (fura ezt a szót leírni egy ilyen banda esetében), igazi best of show volt, olyannyira, hogy a legutóbbi 2023-as albumukról az End of The Wordról egy dal sem ment. Voltak viszont a klasszikusok: This Is Not a Love Song, Death Disco, Flowers of Romance (itt John egy szál rózsát is kapott a közönség soraiból!) és a személyes kedvencem, a Warrior. Illetve

a show megkoronázásaként az Open Up, ami eredetileg nem is PiL-dal, az angol elektronikus zenész Leftfield első, '95-ös albumán hallható, ahol Johnny csak vendégénekesként szerepelt. Tökéletesen simul a programba mára ez a dal is. Majd 3 perc cigiszünet („De tényleg csak 3!”), aztán ráadásnak az elmaradhatatlan Public Image, zárásnak meg egy medley a korai dalokból, ahol egy brutális jam kíséretében a zenekar is bemutatásra került.

És a zenekar hibátlan! Lu Edmonds, a régi harcostárs, aki akár önmagában is elvinné a hátán a show-t! Őrült professzor kinézetével és higanymozgásával olyan hangokat csikart ki hol a gitárjából, hol egy elektromos buzukiból, hogy élmény volt nézni, hallgatni. Scott Firth is lassan két évtizede adja a basszust és szintén brüllözik, csakúgy, mint az új dobos Mark Roberts, ők ketten egy iszonyat feszes alapot adtak a zenének. És hát Lydon... Kereken 70 éves, és nem szántja fel ő már a színpadot, ikonikus mozgását is csak néha, pár pillanat erejéig láthatjuk, de valójában nem is hiányzik. A pasi mára egy intézmény lett, egy monolit, elég kiállnia, szúrósan odanézni és kész, megvettük. Mimikájával, testbeszédével mindent elmond, aztán felteszi az i-re a pontot egy nagy csulával vagy épp egy adag fikával. Punkbulin vagyunk, ne feledjük, ez itt show-elem, bár Lydon most beteg is volt (saját elmondása szerint spanyolnátha), és tény, hogy a kötelező üveg whiskey mellett ott volt egy kis üveg köptető is. A whiskey fogyott, a köptető nem, de lehet a betegségben valami, emlékeim szerint a lengyel koncerten nem volt ennyi testnedv a színpadon. Mindenesetre a takarítókat nem irigyeltem.

Végül egy vidám búcsú, Billy Cotton dala a The Marrow Song bömböl a hangszóróból, a tömeg együtt éneklő a bandával a refrént („Oh! What a Beauty”) a zenekar boldog, mi is, John meg megígéri, hogy amíg élnek úgysem hagyják abba, szóval jönnek ők még ide. Kell még valami a boldogsághoz? **U**

WELCOME TO ROCKVILLE

DAYTONA BEACH, FLORIDA

SZÖVEG: KISS DANIELLA

FOTÓ: STEVE THRASHER, NATHAN ZUCKER,
JUSTIN JAMES, WHOISSCOOP

A TÚLÓLDALON: ALICE COOPER, GUNS N' ROSES, GODSMACK, ALICE COOPER

Nolcezer kilométert kellett utaznom ahhoz, hogy testközelből megtapasztaljam, milyen az, amikor az amerikaiak fesztiváloznak.

A floridai Welcome to Rockville régóta az amerikai rock- és metalfesztiválok egyik legmeghatározóbb eseménye, és személyesen átélve nem nehéz megérteni, miért. A Daytona International Speedway területén május 7. és 10. között megrendezett négynapos fesztivál idén a tizenötödik születésnapját ünnepelte, méghozzá nem is akárhogyan: több, mint 160 együttes lépett fel öt színpadon, köztük olyan húzónevekkel, mint a Guns N' Roses, Foo Fighters, Bring Me The Horizon vagy a My Chemical Romance, ami már önmagában is jól mutatja az esemény sokszínűségét. Bár sok európai fesztiválhoz képest a Welcome to Rockville még viszonylag fiatalnak számít, a szervezésen ennek semmi nyoma nem volt. A DWP (Danny Wimmer Presents) nevével fémjelzett rendezvény minden szempontból látványos, átgondolt és vérprofi volt – pontosan olyan, amilyennek a híre alapján várni lehetett.

1. NAP

Az első nap igazi floridai, harminc fok feletti hőségben indult, amit a magas páratartalom csak tovább tetézett. A legelszántabbak már délelőtt fél tizenkettőtől beléphettek a fesztivál területére, ahol a korai óráktól kezdve olyan pörgős bandák léptek fel, mint a Buckcherry vagy Dorothy. A nap előrehaladtával nemcsak a hőmérséklet, hanem az intenzitás is tovább emelkedett. Késő délután Alice Cooper lépett színpadra, aki a tőle megszokott lehenyerlő show-val bizonyította be, hogy a kor tényleg csak egy szám. A shock rock keresztapja 78 évesen is olyan magabiztossággal uralta a színpadot, ahogy azt nagyon kevesen tudják, ráadásul a közönséget egy Nirvana-feldolgozással is meglepte. A szülési szabadságon lévő Nita Strauss helyén ezúttal Anna Cara gitározott, aki fiatal kora ellenére nemcsak a Crossbone Skulliban találta meg a helyét Tommy Henriksen oldalán, hanem Alice Cooper zenekarában is remekül helyt állt. Nemcsak Alice Coopernél láthatunk új arcot a színpadon, hanem a közönségkedvenc Godsmacknél is, akiknek ezen a fellépésen debütált az új dobosuk, Wade Murff. A tavaly bejelentett tagcsere után sok rajongó még mindig nehezen barátkozott meg Shannon Larkin és Tony Rombola távozásával, de a helyükre érkező Sam Bam Koltun és Wade Murff abszolút hozták azt az energiát és feszességet, amely ennél a bandánál alapelvárás. A közönség itt már teljesen megmutatta, milyen az, amikor igazán beindul: folyamatosan érkeztek a crowdsurfölők, sorra nyíltak a moshpitek, és a refrének is ezrek torkából szóltak.

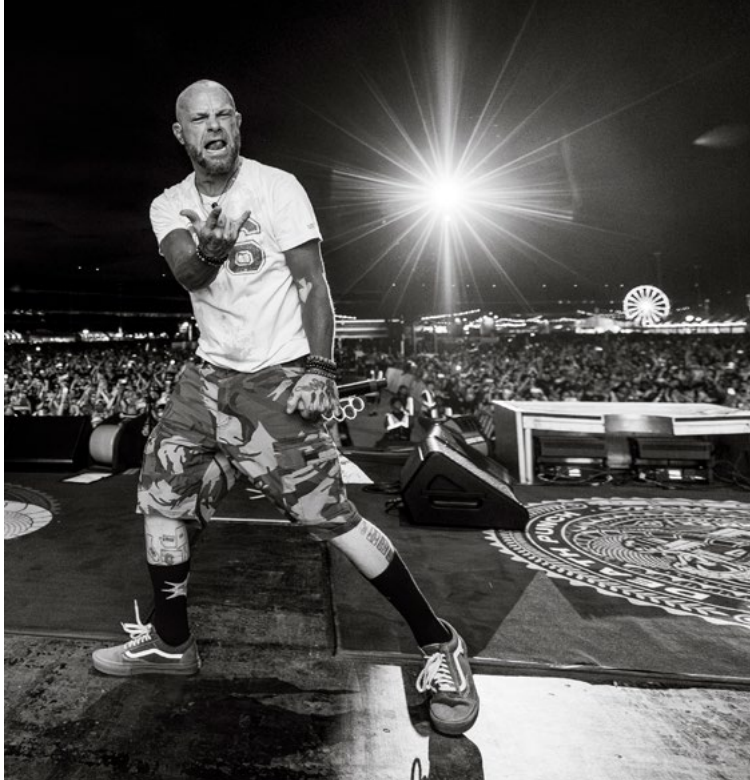
A Godsmacket követő Five Finger Death Punchnál aztán végképp elszabadult a hangulat. Látszott, hogy az együttes Amerikában valóban hazai pályán játszik: a közönség minden dalt hatalmas üdvrivalgással fogadott, a legtöbbet kívülről fújta, Ivan Moody pedig saját cuccai bedobálásával tette még közvetlenebbé a koncertet. A rajongók ráadásul különleges pillanatnak is tanúi lehettek, hiszen a banda élőben is bemutatta új dalát, az Eye Of The Stormot. Amikor pedig szóba került Amerika közelgő 250. születésnapja, a tömeg hangos „U-S-A!” skandalásban tört ki – ennél amerikaibb jelenetet nehéz lett volna elképzelni. Az első napot végül a Guns N' Roses több mint háromórás show-

ja zárta. A korábbi fellépésekhez képest itt érezhetően másfajta energia uralta a nézőteret: kevesebb volt a tombolás, több a figyelem és a nosztalgia. A közönség nagy része vagy most látta először Axl Rose-ékat, vagy évtizedek óta várt erre a pillanatra, így sokan kíváncsian, de jóval visszafogottabban követték a koncertet. Aki viszont valami frissebb és teátrálisabb élményre vágyott, az a másik színpadon az Ice Nine Kills műsorát csíphette el, akik aznap este játszották el először élőben a legújabb Sikoly-film betétdalát Maphra és a Volusia Community Orchestra kíséretében.

2. NAP

Az erős kezdés után a második nap sem vett vissza a tempóból. A mexikói testvértrió, a The Warning ismét megmutatta, miért beszélnek róluk egyre többet világszerte, a Hollywood Undead pedig a tőlük megszokott módon hatalmas bulit csinált. A jó hangulatot azonban félbeszakította a hangosbemondókon és a kivetítőkön megjelenő evakuációs figyelmeztetés a közelgő szélsőséges időjárás miatt. Elsőre talán túlzott óvatosságnak tűnhetett a teljes kiürítés, hiszen akkor még csak néhány

FIVE FINGER DEATH PUNCH, PARKWAY DRIVE – A TÚLOLDALON: FIVE FINGER DEATH PUNCH

felhő jelent meg az égen, de hamar kiderült, hogy a szervezők jól döntöttek, mert nem sokkal később hatalmas vihar csapott le a környékre, amelyet a közönség már biztonságos helyen várhatott ki. A többórás kényszerszünet után kérdéses volt, hogy a délutánra és estére tervezett programokból mi valósulhat meg, a koncertek azonban végül némi csúszással ugyan, de folytatódtak. A nap egyik legjobban várt zenekara a Parkway Drive volt, akiknek ez volt az egyetlen amerikai koncertjük 2026-ban. A rövidített játékidő ellenére az ausztrál metalcore-banda nem okozott csalódást: tüzes látványelemekkel és brutális energiával teli show a fesztivál egyik legerősebb fellépése volt. Az estét a Foo Fighters koronázta meg, akikből ennyi év után is árad a közvetlenség és az ösztönösség. Töretlen vonzerejüket pedig mi sem jelezte jobban, mint hogy a közönség szinte minden számukat egy emberként énekelte velük, köztük a My Hero című dalt is, amely sokak számára különösen meghatározó pillanat volt.

3. NAP

A harmadik és negyedik napra látványosan megváltozott a látogatók összetétele: az első két nap klasszikus rockos és metalos kavalkádját fekete ruhák, emofrizurák és alternatív arcok váltották fel. Az utolsó két nap sem maradt vihar nélkül, de ekkorra már a szervezők és a közönség is rutinosan kezelték a floridai időjárás szeszélyeit és senki nem hagyta, hogy ez bármennyire is a kedvét szegje. A szombati nap ráadásul bőven tartogatott izgalmakat: a Breaking Benjamin nemcsak új dobosával, Brian Medeiroszal állt színpadra, hanem először játszotta el élőben a Something Wicked című friss dalát is. A meglepetések sora ezzel sem ért véget, hiszen Lacey Sturm is csatlakozott hozzájuk a Dear Agony erejéig, ami a nap egyik legemlékezetesebb közös pillanata lett. Közben a Motionless In White is bebizonyította, mekkora és milyen elkötelezett rajongótáborral rendelkezik, a pyroelemekkel és táncosokkal kiegészített masszív produkciójuk pedig egyértelművé tette, hogy mára az amerikai modern metalcore egyik meghatározó zenekarává

nőtték ki magukat. Az estét a Bring Me The Horizon zárta, akik pontosan tudják, hogyan kell egy intenzív és nagy tömegeket megmozgató headliner-show-t összerakni. A zenekar koncertje egyszerre volt agresszív, látványos és generációs élmény azoknak, akik már nem a klasszikus rocklegendákon, hanem a 2000-es és 2010-es évek alternatív metalján nőtték fel.

4. NAP

Az utolsó nap leginkább a milleniál rock- és emorajongóknak kedvezett. A Sleeping With Sirens, a Yellowcard, a Rise Against és az a Day To Remember mind azt a korszakot idézték meg, amikor a Vans Warped Tour, valamint az emo- és pop-punk himnuszok meghatározó részei voltak egy teljes generáció zenei identitásának. Az este fő attrakciója, a My Chemical Romance pedig pontosan azt adta, amit a közönség várt tőlük: kollektív időutazást a tinédzserévekbe, amikor ezek a dalok sokaknak nemcsak zenét, hanem menedéket is jelentettek. A keményebb metal kedvelőinek sem

kellett unatkozniuk, hiszen az utolsó napon többek között a Slaughter To Prevail, az Architects és a Sepultura is felszántotta a színpadokat. A brazil metallegendák fellépése különösen nagy súlyt kapott, hiszen búcsútornéjuk részeként érkeztek Floridába, így a koncert nemcsak erős fesztiválprogram volt, hanem egy korszak lezárásának egyik állomása is.

A KONCERTEK MELLETT

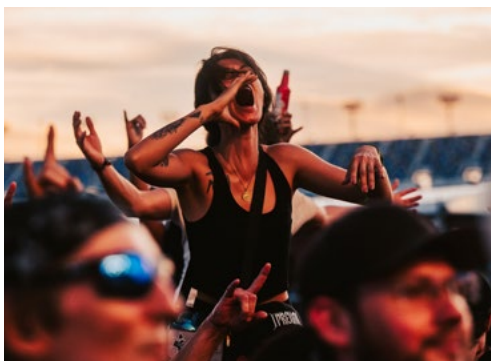
A fesztivál egyéb programjaira is érdemes volt időt szánni, amelyekből finoman szólva sem volt hiány. A SiriusXM Octane Headbangers Happy Hour keretében olyan zenekarokkal készültek élő interjúk, mint a Breaking Benjamin, a Five Finger Death Punch, az Ice Nine Kills, a Hollywood Undead, a Black Veil Brides, a Lorna Shore vagy a The Warning, ezeket pedig a rajongók testközelből követhették. Különleges helyszín volt a Kerrang! The Pit Stop sátra is, ahol szerencsésebbek intimebb fellépéseket csíphettek el például a Kreatortól vagy a Dead Poet Societytől. Ezen kívül is bőven akadt látnivaló, hiszen a fesztivál területén tematikus bárók, vidámparki játékok, fótópontok és merchstandok váltották egymást. A látogatók a Dimebag Hardware standjánál is elidőzhetnek, ahol a néhai Dimebag Darrell korábbi partnere, Rita Haney árult különféle termékeket, miközben történeteket mesélt a Pantera legendás gitárosáról. A fesztiválról ki lehet jelenteni, hogy nem egyszerűen elképesztő koncertek sorozata volt, hanem négy napra egy komplett rock- és metalvilágot épített fel Daytona Beach közepén.

Nehéz összefoglalni mindazt, aminek ezalatt a pár nap alatt részese lehettem, de egy dolog biztos: a rock és a metal Amerikában is él és virul. Talán a tengerentúli rockfesztiváloknak nincs olyan hosszú hagyománya, mint néhány európai óriásnak, de a Rockville-en ennek nyomát sem lehetett látni. A szervezés, a produkciók színvonala, a felhozatal sokszínűsége és az exkluzív pillanatok száma

alapján könnyen el lehetett volna hinni, hogy nem a tizenötödik, hanem akár a harmincadik jubileumát ünnepli a fesztivál. Ha mindenképpen találok kéne valami kivetnivalót, talán a két nagyszínpad közötti távolságot lehetne említeni, ami néha megnehezítette, hogy teljes koncerteket végig lehessen nézni egymás után, de ez a kellemetlenség eltörpült amellelt, amit a fesztivál összességében nyújtott. A Rockville hozta azt, amiben Amerika sokszor verhetetlen: a látványt, a kiszolgálást és azt az érzést, hogy itt tényleg minden arról szól, hogy a közönség a lehető legjobb élményt kapja. A légkondicionált, teljesen felszerelt mosdóktól kezdve a golfkocsi fuvarozásig olyan kényelmi szinttel találkozhatunk, amit sok európai fesztiválon elképzelni is nehéz. Az idei 210 ezres látogatószám ugyan nem döntötte meg a tavalyi 250 ezres rekordot, de így is világosan jelzi, hogy a Welcome to Rockville mára nemcsak Amerika, hanem a világ egyik legnagyobb és legizgalmasabb rock- és metalfesztiváljává nőtte ki magát. És ha valaki eddig csak fotókból, videókból vagy távoli beszámolókból ismerte, annak személyes tapasztalatból mondhatom: élőben még nagyobb üt. 📢

ABYSSAL / CARCINOMA / CRYPTIC REMAINS

BP., ROBOT

SZÖVEG: MILÁN PÉTER

Az új szervezőcsapat, a Heretical Idol jóvoltából komolyan ígérkező csomag érkezett a fővárosba. Kíváncsi voltam, hogy alakul az est, hiszen ilyen jellegű zenekarokhoz ritkán van szerencsénk Magyarországon.

Tudomásom szerint az előzenekarként fellépett hazai Cryptic Remains demós fázisban van, nyilván örömmel vették, hogy meghívást kaptak a két angol zenekart felvonultató koncertre. Az eltérő stílusok meglete alapvetően nem problematikus egy koncerten, természetesen bizonyos határok között, s jegyzem meg ezt azért, mert a Cryptic Remains, legalábbis az általam látottak/hallottak alapján, régi vágású death metalt ad elő, míg a két külhoni csapat sokkal inkább kortárs produkció. A Cryptic Remains hangzása nem volt igazán jónak mondható, de nagy vonalakban lehetett sejteni, mit produkálnak. Mindazonáltal nem lesz könnyű kitérni a mezőnyből, mert olyan death metalt, amely rigorózan megmarad a „régikola” mellett, rengetegen játszanak. Ugyanakkor semmi sincs kőbe vésve. Szolid bemelegítés volt.

Az angolok közül elsőként fellépő Carcinoma nem siet el a lemezkiadást, 2014 óta mindössze egyetlen album készült, a 2018-as Labascation. Ezen kívül mindössze egy demó és egy split szerepel a szerény diszkográfiában (utóbbi épp az Abyssal társaságában). A nagylemez egyébként nem rossz, ezt az egyet hallgattam meg előzetesen. A Carcinoma három tagot számlál, ami ennél a zenénél csak elsőre hat különösnek, hiszen, ha belegondolunk, a Bölzer kéttagú. Steve Waldron bőgős és Steve Dean gitáros előtt is állt egy-egy mikrofon, mindketten belerecsogtek a készülékbe. Dean „énekelt” többet, Waldron ritkábban használt mély hörgéseit. A csapat visszafogott show-t adott elő, különösebb látványosságok, érzelmnyilvánítások nélkül, egyszerű pólókban álltak ki a színpadra, nem volt semmilyen image-kellék. Afféle erőtrió-formában prezentálták a vadul kavargó black-death metalt. Disszonanciáktól nem mentes témákat adott elő Dean, de a riffek, szerzemények egyáltalán nem voltak követhetetlenek. Ebben a kielégítő hangzás is segítségünkre volt. A basszus jobban is szólhatott volna, de a tömörítő funkciót ellátta. Egyébként Dean olykor elég érdekes hírlefogó-kombinációkat mutatott be, tehát ezen a területen még igencsak messze van a terem vége. Tisztességes hosszúságú volt a szett, ilyen jellegű, meglehetősen tömény zenéből ennyi pont ideális.

Az Abyssal nem áll nagyon távol a Carcinoma világától, de változatosabb, „megtekertebb”, egyúttal talán valamivel death metalosabb is. E csapatnál beérkeztek a látványelemek, a frontember csuklyában volt, ahogyan a többiek is, azonban ő arca, fejre tapadó fekete maszkkal lépett ki élénk. Kétfelm, hogy kényelmes visel. Az effajta külsőségek nem ritkák a mai black/death metalban, de az Abyssal megpróbál ennek némi egyedi vonást biztosítani. Az öt ember nem fért el túl könnyen az apró színpadon, de a zenekar kiállításának statikussága jót tett a produkciónak.

Annak ellenére, hogy a basszusgitáros mellett két gitáros állt fel, eleinte elég vékonyan csordogáltak a témák a hangfalakból, ám lassanként normalizálódott, „beállt” a hangzás. Átgondolt, koncepciózus black/death metalt kínál az Abyssal, meglehetősen súlyos, sötét zenét, s a szerzeményeket ambient/zongora/zaj-átkötések választották el egymástól. Már megszoktam, hogy sok mai csapatnál szól valami plusz az élőben használt hangszereken felül, de az Abyssal koncertjén egészen különös volt, hogy az átkötések a felcsendülő metal-tételek alatt sem szüntek meg szólalni. Bizarr elegyet képezett a komor black/death-tétel és a párhuzamosan hallható baljós hangulatú zongoradarab. Nem hétköznapi gárda, annyi bizonyos.

Már a legelső pillanatokban feltűnt, hogy a dobos rendkívül profi, kitűnően játszik. Mivel az arcokból semmi sem látszott, el kell hinnem a Metal Archivesnak, hogy Ragnar Sverrisson, az izlandi Helfrő tehetséges énekes/dalszerző/ütőse ült a dobok mögött. Kb. egy órai játék után levonultak a színpadról, s a végére a hangzás, a zene és a látványvilág összeállt egy egységes képpé. 📢

ROCK/METAL

HORRORFILM

ÍRTA: GYÖRGY ZOLTÁN

A heavy metal és a horror régóta kéz a kézben jár, különösen a '80-as évek lubickolt ebben a zsánerben. A legtöbbje említésre sem méltó, de egy csokorra valót azért összegyűjtöttünk most nektek.

18. MUTÁNS MUTÁNSOK TÁMADÁSA

DEAD ANT, 2017

Adott egy egyszlágeres haj metal-zenekar, a Sonic Grave, akik sosem tudtak befutni, és most utolsó szalmaszálként próbálnak eljutni a Coachellára és ott fellépni. Útközben megállnak a sivatagban némi tudatmódosító szerért, hátha attól tudnak új dalokat írni, viszont a szer, a peyote mágnesként vonzza a teherautó méretű mutáns hangyákat is! Egy tudatosan a '60-as évek horrorjaira hajazó, rettenetes CGI-vel megáldott B mozi ez, viszont a zenei része elviszi a hátán. Különösen Jake Busey és Rhys Coiro figurája nagyon jól visszaadja a kapuzási pánikkal küszködő kiüregedett glamszter szerepét, és hát az sem elhanyagolható szempont, hogy Sydney Sweeney – itt még kezdő színésznőként – egy szál bikiniben sikoltozza végig a filmet.

7. THE DEVIL'S CANDY

2015

Nem témájában, inkább esztétikájában ízig-vérig metalfilm ez, iszonyat sötét hangulattal és pillanatokkal. Egy metalrajongó festő és családja új házba költözik, ahol előzőleg egy szörnyű gyilkosság történt. Az apát látomások kezdik kísérteni, amit meg is fest, közben a környéken pedig egy sorozatgyilkos garázdálkodik. A filmzene csillagos ötös (nagyon édes a jelenet, amikor a család Cavallera Conspiracyt hallgat a kocsiában), ráadásul a Sunn O))) Belülről pusztít című dala szerves részét képezi a filmnek.

9. SUCK

2009, USA

Egy rockbanda, a The Winners egyhangú, sikertelen klubturnéját tolja, ám egyik este a basszeres lány találkozik egy vámpírral, amiktől minden megváltozik. Egyre nagyobb a siker, egyre több a vér, és a banda szárnyalni kezd... Bár horrorfilm, inkább a zenekarra koncentrálnak, végtelenül bájos humorral és olyan szereplőkkel, mint Alice Cooper, Moby, Henry Rollins, Iggy Pop és Alex Lifeson.

6. TRICK OR TREAT

1986

Hősünk egy folyamatosan abuzált tini, Eddie, akinek egyetlen támasza, a kor legnagyobb heavy metal ikonja, Sammi Curr. Mikor Curr váratlanul életét veszti, Eddie összeomlik, de egy rádiós barátjától (Gene Simmons alakításában!) megkapja Curr utolsó lemezének egyetlen létező példányát. Sammi véletlenül visszafelé kezdi el lejátszani a lemezt, az démoni erőket szabadít fel és visszahozza Curr-t a halálból... A film legnagyobb erőssége a Tony Fields által alakított rockszár. Tony lubickol a bosszúra éhes ripacs metalos szerepében, de számtalan fricskát kapunk az akkor éledező PMRC (Parents Music Resource Center) mozgalom ellen is. Csúcspont viszont Ozzy kameója, ahol totál elszállva alakít egy bigott tévés prédikátort. A film zenéjét – így Curr dalait – a Motörheadből frissen távozott "Fast" Eddie Clarke új zenekara, a Fastway rakta össze.

8. A KÁRHOZOTTAK KIRÁLYNŐJE

QUEEN OF THE DAMNED, 2002

Az Interjú a vámpírral folytatásában, Lestat felébred kényszerű álmából, és az ok amiért ezt teszi, az napjaink dekadenciája és heavy metal zenéje. A film meg sem közelíti az első részt, Stuart Townsend nyomában sincs Tom Cruise játékanak, viszont a zenét nagyon eltalálták. A filmben szereplő bandának több dalát is látjuk klipben, koncerten és ezek megírására a kornos Jonathan Davist kérték fel. Davist szerződés kötötte, így nem lehettek ezek ténylegesen Korn-dalok, viszont egy mesteri ötlettel meghívta énekelni a haverjait – így helyettesítette őt a mikrofonnál Marilyn Manson, Wayne Static (Static-X), David Draiman (Disturbed), Jay Gordon (Orgy) és Chester Bennington (Linkin Park).

5. MANDY

2018

Szintén egy sokkal inkább esztétikájában, mint témájában metalos a film. Panos Cosmatos drámája olyan, mint egy kétórás black metal videóklip. Főszereplője, Nicholas Cage pedig lubickol a bosszúra éhes, megszállott férj szerepében. Ritkán látni örületet vizuálisan ennyire pontosan megjeleníteni, sokszor már a szürrealitás határát is túllépő jeleneteket látunk, amire Jóhann Jóhannsson zenéje még rá is tesz egy lapáttal. Igazi inyencafalt a film, de csak erős gyomruáknak!

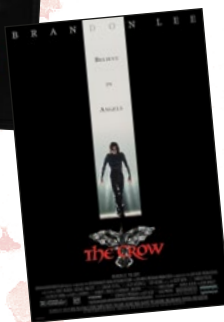

3. GUTTERDAMMERUNG

2016

Valójában ez nem is egy film, hanem inkább audio-vizuális élmény, ami nem moziban futott, hanem fesztiválok, külön meghirdetett eseményeken. A sztori szerint az Ördög (Henry Rollins) elveszi az emberektől a „bűnt”, így ezzel együtt a rockzenét is. Létrejön egy sivár, csendes világ, amit csak egy kiválasztott tud visszaállítani. A megvalósítás egy fekete-fehér, erősen szuggesztív némafilm. És míg a vásznon ez megy, addig előtte a színpadon aláfestésként zenészek híres heavy metal dalokat adnak elő. Már ez így is elég különleges, de a rendező, Björn Tagemose még tovább ment, és brutális színészgárdát hozott össze! Rollinson kívül kisebb-nagyobb szerepekben őket is láthatjuk még: Slash, Joshua Homme (Queens of the Stone Age), Lemmy, Grace Jones, Iggy Pop, Henry Rollins, Tom Araya, Michael Poulsen (Volbeat), Mark Lanegan, Nina Hagen és Jesse Hughes (Eagles of Death Metal).

2. STUDIO 666

2022

A Foo Fighters beköltözik egy régi villába, hogy megírja és felvegye új albumát. Ez eddig egy dokumentumfilm is lehetne, több ilyen is csinált már Grohl, de itt kiderül, hogy a házban már volt valaha egy banda, a Dream Widow, akik sötét erőket szabadítottak fel és megölték egymást. Grohl elkezdi kísérteni a banda hátrahagyott zenéje és ő is démoni megszállás alá kerül. A végeredmény egy túltolt szatíra, brutál gore, zenész kameók (pl. Kerry King), és jobbnál jobb zenék. Érdekeség, hogy a banda ténylegesen felvette a Dream Widow albumot, ami nagyon nem olyan, mint a Foo Fighters zenéje, fülelj bele!

4. HALÁL METÁL

DEATHGASM, 2015, ÚJ-ZÉLAND

Nagy hagyománya van Új-Zélandon a minimál költségvetésből készült horroroknak, gondoljunk csak Peter Jackson korai filmjeire. Ezt viszi tovább Jason Lei Howden első nagyjátékfilmjében, aminek tavaly a folytatása is megérkezett.

Brodie, a tipikus metalos outsider, aki barátaival megalakítja a Deathgasm nevű black metal zenekart, és pechjükre egy olyan ősrégi kotta alapján játszanak el egy dalt, ami démoni erőket szabadít fel a városban. Rengeteg önirónia, abszurdítás, túltolt gore, vibrátorok, hektoliternyi vér és jobbnál jobb zenék.

1. A HOLLÓ / A HOLLÓ 2.

THE CROW, 1994 / THE CROW: CITY OF ANGELS, 1996

Azt hiszem, ez az a film, legalábbis az első rész, amit senkinek nem kell bemutatni! Az ikonikus filmzene (The Cure, Nine Inch Nails, Rollins Band stb.), a látvány, a ruhák, a hangulat egy egész generációnak volt meghatározó élménye, ami erősen rányomta a bélyegét később a goth/dark/black színtérre. És bár a második rész sajnos eléggé félrement, a mi szempontunkból nem kevésbé jelentős. Látvány szempontjából a hangsúly a gothról eltolódott a BDSM vagy zeneileg az EBM/industrial irányába (Filter, Rob Zombie, stb), viszont az egyik főgonoszt Iggy Pop játssza, nem kis beleéléssel, és a film egyik csúcspontján egy Disturbed-buliba csöppenünk.

Livingstone-Green**Magic Realms – Varázsirodalmak / A Fighting Fantasy képi világa**

KIADÓ: CHAMELEON COMIX

ÍRTA: GYÖRGY ZOLTÁN

Legutóbb a Chez Kane recenziómban gondolkodtam el rajta, mennyire visszatértek a '80-as évek, de ez nem csak a zenében mutatkozik meg. A Stranger Thingsnek olyan nagy hatása volt napjaink geek kultúrájára, amire senki nem számított, visszahozva számtalan elfelejtett filmet, könyvet, játékot. Hódítanak a retro konzoljátékok, hódít az AD&D, és hódít az is, amiről most cikkünk szólni fog.

Képzeld el egy olyan világot, ahol nincs okostelefon, sőt mobil sem, mi több még vezetékes is csak a kiváltságosoknak. Képzeld el, hogy nincs Playstation és Xbox, de nincs még Nintendo sem, max egy flipper a helyi kocsmában vagy egy C64 a könyvtárban. Képzeld el, hogy a tévében csak két csatorna van, hétfőnként adás sincs, de színes tévé és videó is csak egy havernál, amin szar minőségben faljátok hétvégente a hangalámondásokat, németből becsempészett horrorokat. Ez volt a '80-as évek vége, amikor a szórakozást még az jelentette, hogy rengeteget olvastunk, sőt írtunk, rajzoltunk, alkottunk. Még csak tehetségeseznek se kellett lenni hozzá, de időnk között talán a könyvkiadásban volt a leglátványosabb.

Ebbe a közegbe csöppent be egy könyv '89 decemberében, ami egy egész generáció számára meghatározó élmény volt, aminél kevés kultikusabb van idehaza abból az időből, ez volt A Tűzhegy Varázslója. A borító három dolgot ígért: „Kaland, Játék, Kockázat” no meg ezt: „Félelmetes fantáziajáték, a főhős te vagy!” Mi lapozgatók könyvnek hívtuk, aki ismeri tudja miért, aki nem, azt meg úgyis

hidegen hagyja ez az írás. Napokra, sokszor hetekre lekötött egy-egy ilyen könyv (a Tűzhegyet követte egész gyorsan sok további kultikus cím, pl. a Halállabirintus vagy Az országot harcossá) térképeket rajzoltunk, jegyzeteltünk, újra és újra átéltük a kalandot.

Ami zseniális volt még ezekben a kötetekben az az illusztráció! Gyönyörű festett borítók, belül rengeteg fekete-fehér rajz, tele szörnyekkel, varázslókkal, boszorkányokkal. Egy teljesen új világ nyílt ki, hisz akkoriban még a fantasy mint stílus is nagyon ritka volt itthon, pár alapművön és galaktikás novellán túl ezek is csak akkor kezdtek begyűrűzni. Számtalanszor volt, hogy többször is csak a rajzok miatt vettem kézbe a könyveket, jó volt elmerülni bennük. Na, ezekről a rajzokról szól ez a kötet, ami a recenzióknak tárgya!

Mára tudjuk, hogy ezt a világot Fighting Fantasynek hívják, megálmodója Sir Ian Livingstone, és tudjuk, hogy valóban már a kezdetektől kezdve milyen nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy ezek a történetek a grafikában is visszaköszöjenek megtámogatva saját fantáziánkat. Livingstone-ék zseniális húzása volt, hogy átvitték a kiadón ezeket a rajzokat. Mert bár a kötetek elsősorban a fiatalabb korosztálynak szólnak, nem nézték gyerekeknek az olvasót, ha adott egy horrortörténet, ott bizony szörnyek vannak. Az ötletük bejött, a sorozat hatalmas siker lett, ami a mai napig töretlen, és valóban köszönhető ez azoknak a fantasztikus alkotóknak is, akik az illusztrációkat szolgáltatták.

Kézbe véve és átlapozva ezt a gyönyörű albumot, ami elsőre feltűnt, hogy mekkora átfedés van a heavy metal zenével ill. artworkokkal! Nagyon sok rajzoló van a kötetben, akinek ismerős lehet a munkája, különösen a korai NWOBHM albumok borítójáról, de hogy csak párat mondjak, pl. Chris Achilleos (Whitesnake, Krokus), Peter Andrew Jones (Quartz, Tygers of Pang Tang), vagy Les Edwards, akinek ikonikus ördögfeje a Uriah Heep albumról (Abominog 1982), szinte minden bórdszekin ott volt jelvényként akkoriban, de az ő rajzának a részletét

használta a Metallica is a Jump in The Fire borítójához.

Szóval az ő munkáikat láthatjuk ebben a kötetben, több mint 30 alkotó legjobb rajzait, plusz hozzájuk egy rövid bemutatást. Ha egy apró hibáját kiemelhetem a kötetnek az talán pont ezek a szövegek. Én még elviseltem volna, ha egy-két bekezdéssel hosszabbak lennének és kitérnének az alkotók egyéb munkaira is (pl. képregények, lemezborítók) az átfogóbb képet adott volna, de ezt ma már könnyebb orvosolni mint '89-ben. Külön öröm, hogy két magyar alkotó is helyet kapott a kötetben: Balla Krisztián és a Szanyi István. Az pedig, hogy ők is bekerültek ebbe az illusztris körbe, a magyar kiadó, Szűcs Gyula érdeme. Az ő ötlete volt, hogy több friss könyvnek nem átvesszi a meglévő illusztrációját, hanem ő maga készítette hazai alkotókkal. Az ötlet olyan jól sült el, hogy ezzel a kiadással már nem csak itthon lehet találkozni, több nemzetközi megjelenés is átvette őket.

Szintén Szűcs Gyula érdeme, hogy egyszerűen ápolja itthon ezt a csodálatos világot, számtalan Fighting Fantasy kötet jelent már meg magyarul a kiadójában, és ő hozta el nekünk ezt a gyönyörű 360 oldalas művészeti albumot is. Ráadásul a szerencsések a Budapest Comic Conon személyesen is találkozhattak Sir Ian Livingstone-al, ami még különlegesebbé teszi ezt a megjelenést. Mint minden jó művészeti albumot, ezt is bármikor le lehet venni polcra, élmény lapozgatni, és a képeket nézve visszarepülni a hősökbe, mikor még mi is rongyosra lapoztuk ezeket a könyveket.

Szalay Kristóf–Márok Attila**Tabula Rasa – Végtelenbe zárva**

KIADÓ: WEBVÍZIO KFT.

ÍRTA: GYÖRGY ZOLTÁN

A Budapest Comic Con egyik nagy pozitívuma, hogy kiemelten foglalkoznak a magyar képregényesekkel, széleskörű bemutatkozási biztosítva, és ezt egyre több alkotó ki is használja. Soha ennyi új képregény nem jelent még meg a rendezvényre, mint most, és ezek közül is toronymagasan kiemelkedik Kristóf és Attila új képregénye a Tabula Rasa. Amivel ezt elérik még csak nem is a sztori vagy a rajz (félre ne értsétek, ezek is átlag felettiek!), hanem a történet és vállalás grandiózussága. In medias res csöppenünk bele az események sűrűjébe, és ahogy elérjük a kötet végét megértjük miről van szó, mitől is különleges ez az anyag: a Tabula Rasa egy tizenkét kötetből álló sorozat, melynek a most megjelent első füzetet, a Végtelenbe zárva a sorozat tizenegyedik része. Végül is miért ne, a Star Wars is a negyedik résszel nyitott, és elolvas-

va a képregényt egyáltalán nincs hiányérzetünk, hogy lemaradtunk valamiről. Tudjuk, hogy történt már valami, de így is abszolút gördülékeny a történet.

De nagyon előre szaladtam, lássuk miről is van szó. Magam se tudnám jobban összefoglalni mi az alapkonfliktus, mint a képregény fülszövege: „Két testvér. Az egyik velejéig gonosz, a másik pedig a nyomában van, hogy likvidálja. És így megy ez már évezredek óta. Mindketten halandók, de egy valamilyen különböznek tőlünk: emlékeznek az összes korábbi életeikre. Így a halál nekik valójában csak egy új élet kezdete új testben, a korábbi emlékek és tudás megtartásával.” Igen jól sejtéd, ez Káin és Ábel története, de ne egy teológiai tanmesét várj, hanem egy igenis csavaros sci-fit, egy világtörténelmen átívelő párbaj történetét, ahol az idő fogalma lényegtelenül válik.

Az alkotók ráadásul mindezt egy olyan egyszerű, de nagyszerű köntösbe csomagolták, ami minden magyar képregényrajongó álma. Márok Attila nagyon jól rajzol, stílusa az európai (francia, olasz) hagyományokat követi, itthon legközelebb talán Fazekas Attila áll hozzá. Ráadásul nem idegen tőle egy grandiózus világ megalkotása sem. Első nagy sikere a Toldi, 2022 talán legjobb magyar képregénye volt, bizonyítva, hogy mestere az egyedi de közérthető stílusnak. A Toldival ellentétben ezúttal a rajzai fekete-fehérek, dinamikus akciói, jól felismerhető karakterei megkönnyítik az alámerülést az általuk alkotott világba. Sokszor belefutok képregényekbe, amik hiába nagyon jók, de túlírtak, túl sokat markolnak, folyamatosan vissza kell lapozni, hogy megértsék cselekményeket. A Tabula Rasa nem esik bele ebbe a hibába és ez az író, Szalay Kristóf érdeme. Nem ismeretlen az ő neve sem képregényes körökben, számtalan Kockás és Mozaik történet fordítója, de amiért én anno megjegyeztem a nevét, az az, hogy ő írta és készítette 2003-ban minden idők legszeniálisabb magyar függetlenfilmjét, a Nomen est Oment! (Nem tartozik ugyan a témához, de leírom a film sztoriját, hogy te is megértsd Kristóf zsenijét. Adott a világ legszürkébb embere, Szabó János metróvezető. Nevéből adódóan viszont nap mint nap félreértések és abuzálások sorozatát kell elszenvednie, így elhatározza, hogy megöli az összes névrokonát, hogy ő legyen az egyetlen Szabó János a világon. János hát munkához lát, hogy likvidálja mind az 5180 Szabó Jánost.) Szóval Kristóf nagyon jól ír, sallangmentesen,

gördülékenyen, és tényleg érezni, hogy a filmek világába is belekóstolt, cselekvényvezetése teljes mértékben leköveti a legnagyobb akciófilmek ívét. Mi több, elolvasva a füzetet magad is érezd, hogy ez a történet egy filmmért (is) kiabál!

A Tabula Rasa egy igazi magyar képregény a szó legjobb értelmében, követve azokat a hagyományokat, amiket a Fülesen felnőtt korosztály ismer, de mégis a megvalósításnak köszönhetően bárkit, bármilyen korosztályt meg tud szólítani. A füzet 200 sorszámozott példányban jelent meg, így ne gondolkozz, szerezd be amíg van rá lehetőség, mert valóban egy nagy és felejthetetlen kaland nyitánya ez.

Metz Ferenc

Kopária – I. könyv: Háromszorosan

KIADÓ: BETŰ & KÉP

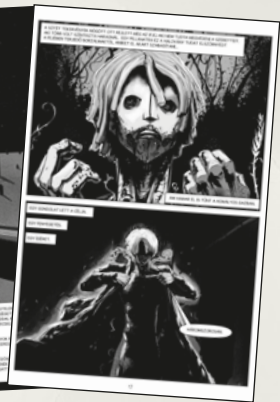
ÍRTA: GYÖRGY ZOLTÁN

Aki ismer tudja, hogy a magyar képregények nagy barátja és támogatója vagyok, talán pont ezért sokkal kritikusabb is vagyok ezekkel, mint az átlag amerikai szuperhős vonallal. Számtalanszor találkozok olyan füzetekkel, amiknek csak egy külső szem, egy szerkesztő kellene, hogy sikerüljön, de hát kicsi a magyar piac, erre a legtöbbször se pénz, se energia nincs. Talán épp ezért is olyan nagy öröm amikor belefutok egy-egy mesterműbe, ami visszaadja a hitem, hogy igen is, ezen a kis, viszontagságos piacon is lehet nagyot alkotni. Ilyen volt tavaly a Mezsgye, vagy előtte az Ezerfejű története, és most ilyen ez a semmiből jött képregény, a Kopária is.

Igen, a semmiből jött, mert Metz Ferencnek ez az első képregényes munkája, nevezetesen abszolút nem volt ismert a piacon. Viszont első művével nem kapkodott, azt évek óta formázta, ez kiderül a kötet mellé, az előfinanszírozóknak járó kísérőfüzetből (Hamuban sült) is. Számtalan vázlatot, korai próbálkozást látunk itt, és elfigyelve a rajzokat biztosak vagyunk benne, hogy akkor sem csalódtunk volna, hogy ha a karakterek kezdeti változatát kapjuk, már ezek magasan az átlag felé emelik a művet. De Ferenc sanszos, hogy maximalista, így addig gyúrta a munkáját amíg egy végtelenül egyedi és lenyűgöző képregényt kaptunk. De mi is ez a világ, mibe csöppen a gyanútlan olvasó?

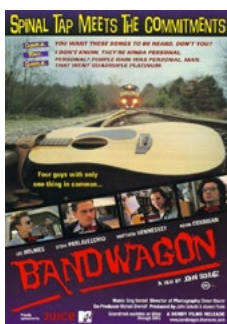
Kopária valahol az Alföldön, a végtelen Rónaságban található, egy olyan földalatti világ ez, egy olyan barlangrendszer, ahol egykoron értékes érceket bányásztak. Mára ezekben a tárnákban és barlangrendszerekben különálló kis közösségek élnek, amiket a helyi kiskirályok irányítanak legtöbbször kegyetlen zsarnokságba és szegénységbe taszítva a lakókat. Az egyik ilyen hely vezetője a szadista Döbrögi, aki a történetünk elején épp kivégzi, savat önt a fogva tartott Ludas Máttyás koponyájába. Azt hiszem innentől sejtethető, hogy ez egy horrortörténet, és nem is akármilyen! Ferenc csavar egyet a már jól ismert történeten, Máttyás a liderckórónak köszönhetően feltámad hamvaiból és bosszúhadjáratba kezd. A történetben pont annyira van benne Fazekas Mihály klasszikus meséje, mint pl. James O'Barr Hollója. Mint Eric Draven, Máttyás is kap egy esélyt, hogy megbosszulja saját és szerelme (zseniális a bordély és a ludascskák párhuzam!) halálát, démoni alakként kísérti Döbrögöt és csatlóisait. O'Barr egyébként se rossz párhuzam, Feri stílusában érződik kicsit az ő világa is, igaz az övé még sötétebb még expresszívebb. Egy nyomasztó fekete-fehér világot termet rajzain, ahol a zsigeri horrort sokszor népművészeti motívumok oldalnak egy pillanatra. De nem elég, hogy Feri jól rajzol, mestere a szavaknak is, és ez az, ami a képregényét magasan az átlag felé emeli. Nem csak képpen, szövegben is egy végtelenül bizarr, néhol a Silent Hillt idéző világot épít, néhol népies szöfordulatai, popkult utalásai, pergő, okos párbeszédei teszik még kiemelkedőbbé az egyébként is zseniális történetet. A beemelt versrészeknek, daloknak helye és funkciója van, az élénk tárt világ rémei, teremtményei sokszor csak jelzés szinten, a szemünk sarkából tűnnek fel és nagyon okosan bának a nem lineáris történetvezetéssel is. Mindez az íráson túl nagyon ügyes és jó dramaturgia érzékre is utal. Ráadásul a Döbrögi/Ludas Matyi történetet szinte lehetetlen aktuálpolitikai áthalálások nélkül olvasni, ami akarva akaratlanul egy újabb réteget ad a sztorinak.

Rengeteg lehetőség, ötlet van Kopária világában is, és ezt az alkotó ki is használja, már készül a második kötet, ami szintén egy klasszikus mese Az okos lány parafrázisa lesz, ahol feltűnik maga Pom Pom is. Metz Ferenc üstökösként robbant be a magyar képregény világába, és nagyon reméljük, hogy állócsillag lesz belőle, mert kellene nekünk az ilyen művészek! **U**

Bandwagon (A nagy turné)

FORGALMAZÓ: LAKESHORE ENTERTAINMENT / ÍRTA: UZSEKA NORBERT

A Bandwagon kultikus film, és ha nincs Zsolt barátom, tán soha nem is hallok róla, s pláne nem látom, mert jószérével beszerezhetően, megtalálhatatlan – neki valami távol-keleti kiadású, aligha hivatalos DVD-n sikerült beszereznie. Ő amúgy látta magyar szinkronnal is, és azt mondja, nem is volt rossz (a '90-es években még elég erős volt ám a magyar szinkrongyártás), de hozzám angol nyelven és felirattal jutott el.

És talán már sejti az olvasó, hogy nagyon tetszett, különben minek írnék egy ilyen obskúrus, 30 éve megjelent (ill. '93-ban, hat hét alatt forgatott) filmről. Az eredeti cím, bár lehet több értelmezése is, nyilván a zenekari kisbuszra utal, mely ugyan ebben a filmben nem Barkas (Amerikában olyan nem terem), de persze a klasszikus lerobbanós „poén” is benne van. A magyar címet adó, számomra ismeretlen személy nyilván mintegy kényszeresen alkalmazta a turné szót, utalva korábbi fontos koncertfilmekre, ill. zenélésről szóló mozikra – ugyanakkor tény, hogy van benne turné.

A sztori önmagában már három évtizeddel ezelőtt is lerágott csont volt. Fialok zenekart alapítanak, végigjárják a „kötelező” köröket (persze a filmben ezt zanzásítva látjuk), aztán elkezd futni a székér, aztán történik ez meg az meg amaz. Persze van benne szerelmi szál is, sőt, szakítás, mert pop/rock zenét nyilván nem is lehet anélkül írni. Meg bandán belüli konfliktusok (eleve négy eléggé egye-

di csóka alkotja a zenekart), pénzéhes menedzser, meg egy másik szakértő (bizonyos Linus Tate), aki viszont tényleg segít a srácoknak, és aki annyira furcsa fazon, hogy simán a film legemlékezetesebb karaktere. És a többi.

Viszont. Az egész valahogy hiteles. Látszik, hogy kevés pénzből készült, a színészek zöme kezdő, akárcsak a rendező-forgatókönyvíró, John Schultz. De amit elmesél és ahogy, az valós. Aztán ott a filmzene. Zenéről szóló filmbe nyilván kell zene, és bár van példa arra is, hogy valódi zenekarok valódi dalait játssza a fiktív banda, ide egy Greg Kendall nevű fazon olyan jó kis számokat írt, hogy azok miatt is nagyon lehet szeretni a Bandwagont. A filmbeli csapat ultrapopnak nevezi a zenéjét, szerintem amolyan kissé alternatívba hajló pop-rock, ami még nekem, metalosnak sem érződik nyálasnak. A film hangulata, külsőségei illenek amúgy a grunge-korszakhoz, amelyben játszódik, de zeneileg nem olyan – s a film sem depresszív. Viszont vannak benne nagyon jó poékok, de mélyre menő mondatok, jelenetek is. Csomó olyasmi, amit világszerte rajongók ezrei kellene, hogy egymás közt idézgessenek, csak hát, ki tudja, miért, a film egyáltalán nem lett sikeres.

Schultz részint a saját élményeire alapozva írta a forgatókönyvet, ő volt ugyanis a film helyszínéül is szolgáló Raleigh-ben (Észak-Karolina állam) alakult The Connells dobosa, ám kivált onnan, mielőtt a csapat felvette volna első albumát. Tette mindezt azért, hogy filmrendező legyen belőle. Ám a Connells énekes, Doug MacMillan játssza az enyhén gandalfi Linus Tate-et. A sors különös fintora, hogy a The Connellsnek lett egy hatalmas slágere (legalábbis Európában, mert Amerikában sehogy sem sikerült az áttörés), a '74-'75, ugyanakkor, amikor ezt a filmet forgatták, ám azt a sikert sosem tudták megismételni, Schultz viszont aztán olyan, harmadvonalbeli filmeket rendezett, mint az Őrjítő szerelem, a Féktelen balfékek vagy az Ufók a padláson. Ezekre méltán nem emlékszik senki, ellenben a Bandwagon ott van a legjobb rockzenekaros filmek között, s legfőképp azért, mert van benne szív és lélek. ♪

(Miatán megírtam ezt a cikket, kiderült, hogy mégis meg lehet találni a neten a filmet magyar szinkronnal, ám bár elég gyenge minőségben.)

ONLINE × DIGITÁLIS × NYOMTATOTT × ROCK × METAL

UNDER WORLD MAGAZIN

MAGAZINUNK NYOMTATÁSBAN IS MEGJELENIK!

ELŐFIZETHETŐ A MAGYAR POSTÁNÁL, MEGRENDELHETŐ
A KIADÓTÓL, ILLETVE MEGVÁSÁROLHATÓ PARTNEREINKNÉL.
ÚJSÁGÁRUSNÁL NEM KAPHATÓ.

UNDERWORLD.HU/SHOP

UNDER
WORLD
MAGAZIN
2026.
JÚNIUS

The Moon And The Nightspirit
Lex Legion Voivod Evergrey
Draconian Einar Solberg Pro-Pain
Exodus Lion's Share Venom Inc.

Armored Saint

— Metal a Sandoval-házból —